

Om budsjett

Formannskapetets innstilling

Sammendrag

Drift

Investering

“Kommunene Midsund, Molde og Nesset går sammen i nye Molde kommune fra 1. januar 2020. Maken til naturskjønne omgivelser som den nye kommunen vil få, skal det letes lenge etter. Selv om økonomien vil bli en utfordring ved sammenslåingen, vil det samlede kommunale tjenestetilbudet ikke stå tilbake for tilsvarende tilbud i kommuner det ellers er naturlig å sammenligne seg med.”

OM BUDSJETTET

For kommunal sektor, svarer forslaget til statsbudsjett for 2019 i stor grad ut de signalene som ble gitt i kommuneproposisjonen på forsommeren. For mange kommuner, er utarbeidelsen av budsjett og økonomiplan for perioden 2019–2022 spesielt, sett i lys av at budsjettet for 2019 blir siste året som egen kommune. Så også for Molde kommune som sammen med kommunene Midsund og Nesset danner nye Molde kommune med virkning fra 1. januar 2020.

Den forestående kommunereformen er derfor det som mest av alt får konsekvenser for de planer kommunene legger for fremtiden, også de økonomiske. Det vises til eget punkt som omtaler den kommende kommunesammenslåingen.

Det mest sentrale planverket kommunestyret vedtar, er kommunens handlingsplan eller budsjett for det enkelte år samt den kommende økonomiplanperioden. Dette planverket beskriver de økonomiske rammene for all planlagt aktivitet i det kommende året, konsekvensene av disse og nye aktiviteter i den kommende økonomiplanperioden.

Innbyggerne i Molde kommune har et godt tilfang av gode kommunale tilbud og tjenester. Gjennom inntektssystemet har Molde kommune tradisjonelt vært definert som en rimelig kommune å drifte. Dette har imidlertid endret seg de senere årene. Fra å ha et utgiftsbehov på 95,0 pst. av gjennomsnittet for kommunene i 2016, er utgiftsbehovet for 2019 beregnet til 98,2 pst. Dette er en betydelig utgiftsvekst som gir utfordringer ikke minst på grunn av at inntektene som skal kompensere for dette kommer langt senere enn utgiftsveksten.

Folketallet i Molde kommune har i perioden 1. januar 2012 til 30. juni 2018 vokst fra 25 488 til 26 955, eller med 5,8 pst. I landet som helhet vokste folketallet i samme periode med 8,0 pst. Det er særlig de tre siste årene som har vært svake for befolkningsutviklingen i Molde kommune. Fra 1. januar til 30. juni i år har folketallet i Molde økt med 55 personer.

Trygghet, gode sosiale nettverk, arbeid og familie er alle elementer som gjerne defineres inn i et velfungerende velferdssamfunn. Naturgitte skjønne omgivelser, noe Molde kommune byr på i rikt monn, er også viktig for mange. Gjennom gode offentlige tjenester til barn, unge, eldre og funksjonshemmede, som er kommunens prioriterte målgrupper, ivaretas primærbehovene til alle disse gruppene. Derigjennom skapes trygghet som er så viktig i alle faser av livet, noe som gjør Molde kommune til en god kommune å tilbringe alle deler av livet i for det store flertallet av befolkningen.

De inntekstforutsetningene som fremkommer i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019, danner i tillegg til egne forutsetninger grunnlaget for kommunens budsjett for 2019 og økonomiplan for perioden 2019–2022.

Enkelte områder er, som i budsjettet for 2018, synliggjort på en detaljert og tydelig måte. Dette kommer blant annet til uttrykk i forklaringen knyttet til tildelingen av rammetilskudd for 2019.

Molde kommunes budsjett for 2019 foreligger, som de seneste årene, kun i elektronisk format noe som har vist seg å være en god løsning.

Budsjettprosessen

I 2018 er det som tidligere år gjennomført dialogmøter mellom politisk og administrativ ledelse. Formannskapet er dialogkomite på politisk side og møtene gjennomføres i forlengelsen av ordinære formannskapsmøter.

Første møte i dialogprosessen ble avholdt 17. april, hvor rådmannens forslag til økonomiske rammer for 2019 ble presentert. Forslaget ble drøftet i andre dialogmøte den 2. mai og formannskapet som dialogkomite gav med noen endringer, sin tilslutning til rådmannens forslag som så ble utsendt til avdelinger, enheter og foretak. Skrivet som ble utsendt redegjorde for de økonomiske rammene den enkelte leder skulle forholde seg til i arbeidet med budsjettet. Enhetene meldte så endringer i ulike ressursbehov. Rådmannen gjennomførte så møter med alle avdelinger, enheter og foretak i juni, hvor rammene for 2019 ble gjennomgått og drøftet. Også de hovedtillitsvalgte var invitert til disse møtene.

Det tredje møtet i dialogkomiteen, ble gjennomført i forlengelsen av formannskapsmøtet den 29. mai og omhandlet revidert nasjonalbudsjett for 2018 og kommuneproposisjonen for 2019 med konsekvenser for Molde kommune. Dialogmøte 4, hvor temaet var investeringsutfordringer og lånebelastning samt KOSTRA-tall for kommunene Midsund, Molde og Nesset, ble gjennomført i forlengelsen av formannskapsmøtet den 11. september. Det femte dialogmøtet ble gjennomført i forlengelsen av formannskapsmøtet den 23. oktober og omhandlet konsekvensene av forslaget til statsbudsjett for 2019 som ble fremlagt den 8. oktober. Årets sjettede og siste dialogmøte ble gjennomført den 6. november hvor rådmannens foreløpige skisse til budsjett for 2019 og økonomiplan for perioden 2019–2022 ble presentert og drøftet.

Fastsettingen av de økonomiske rammene i andre dialogmøte med de politiske føringer som der ble lagt, de etterfølgende administrative drøftingene samt de politiske signalene som ble gitt ved behandlingen av rammesaken i kommunestyremøtet den 20. september, har så langt dette har vært mulig, vært styrende for rådmannens videre arbeid med budsjettet. I tillegg har

kommunestyrets vedtak fra 18. oktober ved behandlingen av helse- og omsorgsplanen for perioden 2018–2025 lagt klare føringer for rådmannens videre budsjettarbeid.

Også under årets budsjettprosess, har rådmannen hatt stort fokus på effektivisering og utgiftsreduksjoner. Dette skyldes ikke minst behovet for å bygge økonomiske buffere til å møte uforutsette økonomiske utfordringer, men også for å skape et nødvendig økonomisk handlingsrom i samsvar med rammesaken.

Med bakgrunn i at 2019 er siste året som egen kommune, har rådmannen i liten grad lagt vekt på nye tiltak og endringer i perioden 2020–2022. Dette vil bli en utfordrende oppgave å utarbeide for nye Molde kommune gjennom konsolidering av de økonomiske drifts- og investeringsrammene for kommunene Midsund, Molde og Nesset.

VEDTAK I KOMMUNESTYRET 20. DESEMBER

1. Molde kommunestyre slutter seg til formannskapetets forslag til budsjett for 2019 og økonomiplan for perioden 2019–2022 med de endringer i forhold til rådmannens skisse som fremkommer av kommunestyrets behandling og vedtak.

I forhold til rådmannens skisse gjøres følgende endringer for 2019:

Drift

Styrking kultur

Støtte Rabalderfestivalen 2019: 100 000 kroner

Drift ungdomshus fra 2. halvår 2019: 300 000 kroner

Økt avsetning disposisjonsfond: 1 160 000 kroner

Inndekning

Reversert økt innslagspunkt ressurskrevende tjenester: 1 1560 000 kroner

Investering

1. Digitalisering i grunnskolen for mellomtrinnet; økt investeringsramme: 5,5 millioner kroner

2. Molde bydrift; styringssystem gatelys: 4,0 millioner kroner

Inndekning

Utvidelse gravplass Røbekk; reduksjon 2019: 9,5 millioner kroner

(fra 27,5 millioner kroner ned til 18,0 millioner kroner)

2. Budsjettet vedtas på rammenivå for hver enkelt avdeling og enhet.
3. Eiendomsskatten for 2019 skrives ut med 3,57 promille av eiendomsskattetaksten som er oppjustert med 0,42 pst. Oppjusteringen er beregnet ut ifra takstene i 2012.
4. Rådmannen får fullmakt til å foreta budsjettendringer mellom enhetene i kurante saker. Dette innbefatter blant annet endringer i oppgavefordeling, fordeling av bevilgningen på felles lønnsreservepott i samsvar med nye lønnsavtaler godkjent av formannskapet, fordeling av andre fellesutgifter hvor fordeling ned på den enkelte enhet ikke er kjent ved utarbeidelsen av budsjettet, endringer i rammetimetall mellom de ulike skolene som følge av naturlige endringer innenfor en politisk definert totalramme og flytting av tjenestetilbud fra en avdeling/enhet til en annen.
5. Igangsetting av nye investeringsprosjekt, eller utvidelser av allerede igangsatte prosjekt, skal ikke skje før nødvendige avklaringer og utredninger er foretatt, og nødvendige politiske vedtak er fattet. Igangsetting skal så skje på bakgrunn av skriftlig bestilling fra rådmannen ved kommunalsjef for plan og utvikling.
6. Rammene for driftsmessig samhandling mellom Molde kommune (morselskapet) og de kommunale foretakene og Molde kirkelige fellesråd, blir som beskrevet i egne kapitler.
7. Molde kommune bruker 534,7 mill. kroner i eksterne lån til finansiering av budsjetterte investeringer i henhold til vedlagte spesifikasjoner. Bruken fordeler seg slik: morselskapet: 252,6 mill. kroner, Molde Eiendom KF – formålsbygg: 167,9 mill. kroner, Molde Eiendom KF – utleieboliger: 0,4 mill. kroner, Molde Vann og Avløp KF: 113,6 mill. kroner og Moldebadet KF: 0,2 mill. kroner. Nytt lån, fratrukket eventuelle ubrukte lånemidler, forutsettes avdratt over investeringsenes levetid. Rådmannen gis fullmakt til å gjennomføre låneopptaket, herunder akseptere lånevilkårene.
8. I tillegg til låneopptak i pkt. 7, tar Molde kommune opp startlån i Husbanken på 75,0 mill. kroner for videreutlån. Vilkår følger av Husbankens regler for slike lån.
9. Med mindre annet følger av statlige direktiver med videre, skal kommunens avgifter, betalingssatser, og gebyrer for 2019 normalt indeksreguleres med forventet lønns- og prisvekst.
10. Ordførerens godtgjørelse for 2019 settes til 11 G. Godtgjørelse til varaordfører settes til 50,0 pst. av ordførerens godtgjørelse.

Økonomiske rammeforutsetninger

Den politiske behandlingen av kommende års kommunerammer i Stortinget, er som alltid spennende. Håpet er selvsagt at rammene som er foreslått for en samlet kommunesektor i forslaget til statsbudsjett for 2019 er lagt på et minimumsnivå, og at det ved forhandlingene kan komme nødvendige og sårt tiltrengte påplussinger. Særlig gjelder dette ønsket om å fjerne økningen i innslagspunkt for ressurskrevende tjenester som påfører Molde kommune en mindreinntekt allerede i 2018 på anslagsvis 1,6 mill. kroner.

Det skal ikke underslås at det er utfordrende å skulle lage driftsbudsjett for den kommende planperioden når årene 2020–2022 tilhører nye Molde kommune. Disse årene vil derfor langt på vei bare ta opp i seg konsekvensene av tiltak gjennomført i 2019 før sammenslåing og forståelig nok i liten grad bestå av nye tiltak.

Forslaget til statsbudsjett for 2019, innebærer en fortsatt stram kommuneøkonomi som vil kreve en betydelig grad av effektivisering for at tjenester skal produseres og leveres i nødvendig omfang og av tilfredsstillende kvalitet. Rettighetslovgivningen, som stadig øker i omfang, vanskeliggjør ofte en slik effektivisering og påfører kommunesektoren en stadig økende mengde klagesaker med en tiltagende byråkratisering som resultat. Dette er hverdagen kommunesektoren har å forholde seg til.

Konsekvensene av forslaget til statsbudsjett for Molde kommune for 2019, er i stor grad et uendret økonomisk handlingsrom. Dette til tross for at kommunens frie inntekter vokser langt med enn gjennomsnittet for kommunesektoren samlet. Mye av økningen skyldes imidlertid at kommunen er blitt langt dyrere å drifte samtidig med at det er lagt klare føringer for hvordan en stor del av veksten skal benyttes.

Med de store globale utfordringene i verdensøkonomien som bakteppe, er Molde kommune innforstått med at regjeringen også denne gangen ser behovet for et stramt økonomisk grep rundt landets økonomi. I så måte kan kommuneopplegget for de senere årene fortone seg som langt bedre enn det man kunne forvente og for så vidt frykte. Når det er sagt, viser forslaget til kommunerammer for 2019 at det fortsatt satses på kommunene som tjenesteprodusent. Det forventes også at kommunene selv skaper økonomisk handlingsrom i 2019 ut over tilførsel av midler over statsbudsjettet. Dette skal skje gjennom effektivisering av tjenesteproduksjonen. Forslaget til statsbudsjett for 2019 samsvarer for øvrig med det som ble skissert i kommuneproposisjonen i vår selv om rammene ligger i den laveste enden av signalisert vekstintervall.

Kommunesektoren vil også i årene som kommer levere gode tjenester i et betydelig omfang til de av landets innbyggere som har de største behovene for hjelp og bistand. At viljen lokalt er større enn den økonomiske evnen, er noe sektoren må leve med.

I Molde kommune er helt nødvendige effektiviseringstiltak forutsatt å skulle gjennomføres planmessig og strukturert gjennom aktiv bruk av effektiviseringsverktøyet Lean i alle enheter. Kontinuerlig forbedring på alle områder, er et mantra å leve opp til. Bruken av Lean som effektiviseringsverktøy, innebærer en kultur eller et tankesett satt i system, hvor enhver operasjon må optimaliseres gjennom grundig vurdering av nødvendig ressursbruk. Medarbeiderinvolvering står sentralt i Lean og det er en kjensgjerning at det største effektiviseringspotensialet finnes i skjæringspunktet hvor tjenestene møter brukerne.

Det er også utarbeidet en egen innovasjonsstrategi for Molde kommune som skal behandles i kommunestyrets møte den 15. november. Bakgrunnen for at Molde kommune setter innovasjon på dagsorden gjennom en egen strategi, er kommunens ansvar for å levere effektive og tidsriktige tjenester til alle innbyggere i tråd med en bærekraftig samfunnsutvikling. I kommunereformen defineres kommuner som bærekraftige hvis de kan opprettholde og bygge ut tjenestetilbudet over tid og ta på seg flere og nye oppgaver.

Kommunestyret reviderte i k-sak 35/18 kommunens driftsbudsjett for 2018 i den grad det økonomiske handlingsrommet gav anledning til dette. Videre ble investeringsbudsjettet revidert i k-sak 36/18. De av endringene med konsekvenser for senere år som ble vedtatt i disse sakene, er innarbeidet i rådmannens skisse til budsjettammer for 2019 og videreført i planperioden 2019–2022.

Forslaget til statsbudsjett for 2019, gir Molde kommune en økning i anslaget på de frie inntektene i forhold til oppgavekorrigert budsjett for 2018 som dekker forventet lønns- og prisvekst, økte pensjonskostnader og noe av økningen i demografikostnader. Videre dekkes de politiske føringene i rammetilskuddet som tidlig innsats i skole, opptrappingsplan for habilitering/rehabilitering og opptrappingsplan på rusfeltet. Av skjønnsmidlene som er lagt i rammetilskuddet, benyttes midler til fellesnemnd for kommunene Midsund, Molde og Nesset, helseplattformen og barnevernsvakt.

Etter nye beregninger, forventes skatteinntektene for kommunesektoren i år å øke med anslagsvis 2,4 mrd. kroner ut over det som ligger i revidert nasjonalbudsjett. Med en bedring i egen skatteinngang og inntektsutjevning mot slutten av året, kan det se ut til at Molde kommunes skatteinntekter kan bli som budsjettet. Det er i budsjettet for 2019 beregnet et eget skatteanslag for dette året på samme måte som i budsjettet for 2018, hvor utgangspunktet for beregningene er folketallet per 1. juli 2018 og andel av gjennomsnittlig skatteinntekt for landet per utgangen av september 2018. I tillegg videreføres påslaget på skatteinntektene med 7,0 mill. kroner som kommunestyret vedtok for 2017 og 2018 og gjeldende planperiode. I forslaget til statsbudsjett for 2019, er det som tidligere nevnt også synliggjort et potensial til å skape økonomisk handlingsrom i kommunesektoren gjennom et omstillings- og effektiviseringskrav på 0,5 pst. Dette vil for en samlet kommunesektor gi et økt handlingsrom på 1,2 mrd. kroner.

Renteutgifter er for 2019 regnet til gjennomsnittlig 1,9 pst. Dette er noe høyere enn budsjettet for 2018, men i samsvar med utviklingen i rentemarkedet. Det ligger i beregningene en forutsetning om at Norges Banks styringsrente økes i mars 2019 med 0,25 pst. og ytterligere 0,25 pst. i september. Det forutsettes i resten av planperioden at renten vil holde seg på dette nivået selv om Norges Bank antyder en mulig renteoppgang ut over dette de kommende 3 årene. Kommunens renterisiko de nærmeste årene er hovedsakelig knyttet til utviklingen i Norges Banks styringsrente som igjen har betydning for NIBOR-renten som kommunen har knyttet sine lånevilkår til.

Driftsbudsjettet

For å komme i økonomisk balanse, er enkelte av de økte ressursbehovene som ikke kan velges bort og som er blitt synliggjort i årets budsjettrevisjon samt i rammesaken som ble behandlet av kommunestyret 20. september 2018, innarbeidet i driftsrammene. Rammesaken baserte seg i det vesentlige på signalene fra dialogmøtene i april/mai, budsjettrevisjonen for 2018 og de innmeldte endringene i ressursbehov fra avdelinger, enheter og foretak. Når kommunestyret hadde rammesaken for 2019 til behandling, fattet de følgende enstemmige vedtak i samsvar med formannskapetets forslag til vedtak:

«Som utgangspunkt for rammene i driftsbudsjettet for 2019 og økonomiplanen for perioden 2019–2022, legges rammene i vedtatt økonomiplan, korrigert for vedtatte budsjettendringer og andre endrede forutsetninger til grunn. Dette i tråd med saksopplysningene i denne saken og i henhold til rammene som beskrives under det enkelte tjenesteområde.»

Det ble med andre ord ikke lagt inn politiske føringer ut over de som allerede var synliggjort i saken og som har vært retningsgivende for rådmannens arbeid med å utarbeide skisse til budsjett og økonomiplan. Rådmannen drøftet i rammesaken forholdet til ny helse- og omsorgsplan som i oktober ville komme til politisk behandling og at signaler fra denne behandlingen også ville legge premisser for det videre budsjettarbeidet.

Etter flere år med udisponerte driftsresultat, viser kommunens disposisjonsfond ved inngangen til 2018 en saldo på 107,0 mill. kroner. Det forventes at det også for 2018 vil bli gjennomført avsetninger men i langt mindre omfang enn hva budsjettet for 2018 tilsier.

Kommunen har fortsatt utfordringer innenfor mange områder hvor det er behov for en enda større tjenesteproduksjon, noe som også er et uttrykk for at forventningene til den kommunale tjenesteproduksjonen er vesentlig større enn hva de økonomiske ressursene gir rom for. Selv om ulike tiltak som blir iverksatt i tiden fremover vil merkes når det gjelder omfang og til dels kvalitet på tjenesteleveransene, vil budsjett og økonomiplan for kommende år allikevel dekke de primære behovene for kommunens innbyggere. Selv om mye av fokuset ved utarbeidelsen av budsjett og økonomiplan ofte går på de tilpasningene som må gjøres, nedskjæringer og effektiviseringstiltak, må det aldri underslås at kommunen innenfor en samlet økonomisk ramme på cirka 2,1 mrd. kroner, produserer svært omfattende tjenester av høy kvalitet til sine innbyggere og da spesielt til de som trenger det mest.

Molde kommunes opprinnelige budsjett for 2018, ble balansert med avsetning av 18,1 mill. kroner til disposisjonsfond. Ved behandlingen av regnskapet for 2017, ble udisponert driftsresultat for dette året på 22,8 mill. kroner også vedtatt avsatt til disposisjonsfond. Ved budsjettrevisjonen i juni, ble denne samlede avsetningen på 40,9 mill. kroner redusert med 4,2 mill. kroner. Økonomirapporteringen per utgangen av august (2. tertial) gir en prognose for året som tilsier at ytterligere 24,8 mill. kroner av budsjettet avsetning blir strøket. Forventet avsetning til disposisjonsfond i 2018 blir etter dette på 11,8 mill. kroner. Den aller største ubalansen i økonomirapporten per 2. tertial, finnes innenfor skoleområdet med en negativ prognose på 6,6 mill. kroner, pleie- og omsorgsområdet med en negativ prognose på 10,5 mill. kroner mens tiltak funksjonshemmede rapporterer et prognostisert merforbruk for 2018 på hele 15,0 mill. kroner. Samlet negativ prognose for tjenesteproduksjonen er per 2. tertial på 32,3 mill. kroner.

Balanseringen av driftsbudsjettet for 2019, skjer i all hovedsak gjennom videreføring av mye av stramheten i budsjetttrammene for 2018 og tidligere år. Utgangspunktet er allikevel betydelig bedret ved at kommunen etter hvert har økonomiske reserver i form av avsetninger på disposisjonsfond. Det er viktig at disse handlingsrommene som oppstår gjennom udisponerte positive regnskapsresultat, ikke tas ut umiddelbart de oppstår, men i størst mulig grad settes til side for å møte senere utfordringer som helt sikkert vil komme. Forslaget til statsbudsjett for 2019 har i utgangspunktet gitt et økonomisk handlingsrom på 22,9 mill. kroner. Trekkes føringene i statsbudsjettet ifra, sitter kommunen igjen med anslagsvis 11,7 mill. kroner. Dette er mindre enn det

reduserte trekket i utgiftsutjevningen på 16,5 mill. kroner. Molde kommune har årlig blitt trukket forholdsvis mye i rammetilskudd på grunn av at kommunen har vært rimeligere å drifte enn gjennomsnittskommunen. Dette trekket som i 2018 var på 41,9 mill. kroner, blir i rammetilskuddet for 2019 redusert til 25,4 mill. kroner. Når trekket reduseres på denne måten, betyr det at kommunens utgifter innen enkelte områder har økt.

De økonomiske utfordringene for 2018 som fremkommer senest gjennom økonomirapporteringen for 2. tertial, videreføres inn i 2019 dersom nødvendige tiltak ikke iverksettes. Behovet for rasjonalisering og effektivisering øker derfor også som en følge av dette. Dette ser i første rekke ut til å gjelde skoleområdet, pleie og omsorg og tiltak funksjonshemmede. I budsjettet for 2019 blir netto driftsresultat på 4,0 mill. kroner avsatt til disposisjonsfond. For årene 2020–2022 forutsettes en betydelig årlig bruk av disposisjonsfond. Med all den usikkerhet som ligger i konsolideringen av budsjett for nye Molde kommune, er det ikke lagt ned vesentlige ressurser i å komme opp med tiltak utover i planperioden for å løse denne utfordringen.

Driftsbudsjettet for 2019 er, som tidligere nevnt, gjennomgående et stramt budsjett på alle driftsområder. Et slikt budsjett krever en effektiv og aktiv økonomistyring. Med bakgrunn i dette, utvider kommunen stadig bruken av nødvendige og gode styringsverktøy og i den sammenheng er dataverktøyet Visma BI tatt i bruk i 2018. Kontinuerlig forbedring er en målsetting innen all tjenesteproduksjon i Molde kommune. I den sammenhengen vil Lean-verktøyet fortsatt bli benyttet flittig i årene som kommer. Kontinuerlig forbedring av arbeidsprosesser i hele den kommunale tjenesteproduksjonen, vil være avgjørende for om kommunen skal lykkes med de til enhver tid nødvendige tilpasninger som må til uten at tjenestene til innbyggerne blir for hardt rammet.

Investeringsbudsjettet

Molde kommunes lånegjeld har over år vokst til et svært høyt nivå. Samtidig skal det ikke underslås at vedlikeholdsetterslepet på bygg og anlegg i kommunens eie er lite i forhold til etterslepet i mange andre kommuner. Dette innebærer at kommunen har gjennomført mange investeringer og renoveringer særlig i kommunens formålsbygg de senere årene og i dag i stor grad besitter en funksjonell og oppdatert bygningsmasse. Sammenligning av gjeldsbelastning med andre kommuner blir ikke reell dersom det ikke tas hensyn til kommunens vedlikeholdsetterslep.

Den totale lånegjelden for konsernet, er i finansrapporten per 31. august 2018 på 3,5 mrd. kroner. Dette beløpet inkluderer gjelden som er knyttet til formålsbyggene og utleieboligene som Molde Eiendom KF har ansvaret for, videreutlån, ubrukte lånemidler samt gjelden tilhørende Moldebadet KF og Molde Vann og Avløp KF. Økning i rentene ut over budsjettet nivå kan, selv etter at det justeres for lån til selvkostområder og rentekompenserte lån, få store konsekvenser for kommunens driftsbudsjett. Finansrapporten anslår at en renteøkning på 1,0 pst. kan gi økte renteutgifter på 16,6 mill. kroner. Norges Bank hevet styringsrenten i september og har signalisert at det er mest sannsynlig at renten settes opp ytterligere første kvartal 2019. I budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022 er det forutsatt et gjennomsnittlig rentenivå på 1,9 pst. Dette er en økning på 0,3 pst. fra budsjett 2018.

Den største utfordringen i denne økonomiplanperioden, er konsekvensen av ny modell for beregning av minimumsavdrag i ny kommunelov. Avdragene vil øke med 34,2 mill. kroner fra 2019 til 2020 og 21,9 mill. kroner av dette skyldes ny regel for minimumsavdrag. Dette blir svært vanskelig å håndtere. Hvordan bildet blir for nye Molde kommune i 2020 er ikke kjent ennå, men avdragsbelastningen vil bli større enn hva den er i dag. Det blir da viktig å redusere investeringene i de første årene i ny kommune, dersom avdragsbelastningen skal reduseres i årene som kommer. Dette vil kreve knallharde prioriteringer.

Til tross for betydelig økte avdrag fremover, er det lagt inn oppstart av fire nye store investeringsprosjekt i 2019: utbygging Råkhaugen omsorgssenter, Lillekollen barnehage, gravplassutvidelser og Sjøfronten 2. De tre første er nødvendig med tanke på de tjenester kommunen skal tilby. Kapasiteten må utvides innenfor pleie og omsorg, Lillekollen barnehage er utslitt og det er snart fullt på eksisterende gravplasser. Sjøfronten 2 er siste del av det store samfunnsutviklingsprosjektet og binder Sjøfronten 1 og 3 sammen. Andre større investeringsprosjekt er ikke lagt inn perioden 2019–2022.

Det ligger inne investeringer for 2,0 mrd. kroner i perioden for hele konsernet. Det som belaster Molde kommunes budsjett er egne investering, formålsbygg i Molde Eiendom KF, kirkelig fellesråd og Moldebadet KF. Lånebehovet i planperioden til disse investeringene er 574,4 mill. kroner, hvor 301,9 mill. kroner kommer i 2019. Det skyldes få investeringer i slutten av perioden og at det er flere større investeringer som allerede har startet opp i 2017 eller 2018 som må fullføres.

Det forutsettes i budsjettet at ressursene til løpende vedlikehold over tid blir prioritert, slik at kommunens store investeringer blir ivaretatt på en god og økonomisk sett forsvarlig måte.

Planperiodens økonomiske utfordringer

Molde kommune har de tre siste årene hatt en tilfredsstillende økonomisk kontroll og levert årlige positive driftsresultat samtidig som tidligere års underskudd er dekket. Overskuddene er avsatt til disposisjonsfond som en buffer mot fremtidige økonomiske utfordringer.

En negativ utvikling i 2018 som ble synlig ved fremleggelsen av økonomirapporten for 1. tertial, har blant annet medført at rådmannen har innført en midlertidig ansettelses- og innkjøpsstopp. Videre ble det i september 2018 gjennomført en intern budsjettkonferanse hvor målet var å søke å finne løsninger på de økonomiske utfordringene, gjerne på tvers av enhetene. Merforbruk i 2018 måtte begrenses mest mulig samtidig som det ikke måtte videreføres inn i 2019.

Forslaget til statsbudsjett for 2019, gir kommunen en viss økning i de frie inntektene som dekker en del av de nye tiltakene som må finne sin løsning. Med bakgrunn i den nasjonale handlingsregelen og behov for å stramme inn i økonomien, tyder imidlertid alle signaler på at Molde kommunes økonomiske utfordringer i hovedsak må løses lokalt.

Kommunereformen vil ha stort fokus i tiden som kommer. Arbeidet med å sy sammen budsjett og økonomiplan for den nye kommunen for perioden 2020–2023 vil bli svært krevende. Etter kommunevalget høsten 2019, vil fellesnemndas rolle bli overtatt av det nyvalgte kommunestyret. Det vil derfor bli det nyvalgte formannskapet som i november 2019 skal legge frem forslag til budsjett og økonomiplan for den nye kommunen for årene 2020–2023 til endelig behandling i det nyvalgte kommunestyret i desember.

Molde kommune gav i sin tid sin tilslutning til oppreisingsordningen for barnevernsbarn som Fylkesmannen administrerer. Ordningen har påført Molde kommune økonomisk belastning i begrenset omfang og ansees avsluttet for kommunens del i 2018.

Molde kommune skal i prinsippet forlange utbytte/forrentning av alle sine kapitalplasseringer. Dette gjelder kommunens kapital i egne selskaper (både AS og KF) og interkommunale selskaper. I foreliggende budsjettforslag, er dette bare delvis gjennomført. Samtidig har morselskapet i flere år dekt inn underskuddene til Moldebadet KF, men dette er ikke gjennomført i rammene for 2019. Arbeidet med å maksimere uttak av avkastning vil bli prioritert i tiden fremover.

Eiendomsskattesatsen for 2019 er satt til 3,57 promille av takst og er beregnet med grunnlag i alle fakturerbare eiendommer innenfor kommunens grenser. Takstgrunnlaget for eiendomsskatten kunne, med virkning fra 2013, endres enten ved årlig oppskrivning av takstene med inntil 10 pst., eller gjennom nytaksering. Nyttaksering ble vurdert som uaktuelt og det er derfor i årene 2013–2016 gjennomført takstøkning med årlig 10 pst. For 2017 og 2018 ble takstene økt med henholdsvis 0,40 pst. og 0,41 pst. For 2019 økes takstene med 0,42 pst. Kombinert med en liten reduksjon i skattesatsen, vil nivået på eiendomsskatten for 2019 nominelt være det samme som i 2017 og 2018. For resten av planperioden er nivået for 2019 videreført gjennom en svak økning i takster kombinert med en svak reduksjon i skattesats. Det er ikke gjort nye beregninger i forhold til endringer i lovverket med virkning fra 1. januar 2020 (skattesats og takstgrunnlag). Derimot er endringen som gjelder maskiner/utstyr tatt ut av takstgrunnlaget for verker og bruk.

Det er i rammene for alle år i den kommende planperioden en forventning om innsparing gjennom effektivisering av tjenester på alle områder. Dette gjelder rammetrekk i gjeldende økonomiplan, rammetrekk vedtatt i rammesaken høsten 2018 og ytterligere rammetrekk innlagt for å balansere årene 2020–2022. Rammetrekkene som er fordelt på tjenesteområdene er samlet på 7,9 mill. kroner i 2019, 32,5 mill. kroner i 2020 og 40,7 mill. kroner i 2021 og 2022. Dette innbefatter forventet effektiviseringsgevinst i stabene ved etableringen av nye Molde kommune fra 1. januar 2020.

Særbudsjett for Molde Havnevesen KF, Moldebadet KF, Molde Eiendom KF og Molde Vann og Avløp KF vil bli lagt frem for styrene i det enkelte foretak når kommunestyret har vedtatt drifts- og investeringsrammer i denne saken. Kommunestyrets behandling av foretakenes budsjetter begrenser seg derfor til denne saken.

Regnskapsresultat

Molde kommunes regnskap for 2017 ble avsluttet med et udisponert regnskapsmessig mindreforbruk på 22,8 mill. kroner. I tillegg ble det avsatt 7,6 mill. kroner til disposisjonsfond i tråd med revidert budsjett. Reelt sett ble da regnskapsresultat eller overskuddet på 30,4 mill. kroner i 2017.

Det regnskapsmessige mindreforbruket hadde bakgrunn i et positivt resultat på finansområdet på 31,3 mill. kroner. De største positive avvikene på finansområdet var avdragsutgifter med 12,3 mill. kroner, inntektsutjevningen med 10,4 mill. kroner og renteutgifter med 4,3 mill. kroner. Avdragsutgiftene var varslet å gi et positivt bidrag da det var valgt å endre modell for minsteavdrag. Økt inntektsutjevningen skyldes at skatteinngang ble svært god samlet sett for landet og bedre enn for Molde kommune. Gjennomsnittlig rente på innlån ble også lavere enn budsjettert rente på 1,75 pst. Også ekstern finansforvaltning, eiendomsskatten og lokale skjønnsmidler ble bedre enn budsjettert. De to største negative avvikene på finansområdet var pensjonskostnaden med -2,3 mill. kroner og toppfinansieringsordningen med -2,0 mill. kroner.

Avdelinger og enheter fikk et samlet meforbruk på 8,5 mill. kroner. Dette tilsvarer et merforbruk på 0,6 pst. Innenfor dette relativt lave merforbruket er det stor variasjon i resultatene mellom enhetene. De klart største positive avviket finnes innenfor stab med et samlet mindreforbruk på 11,5 mill. kroner. Men også barnehageområdet, helsetjenesten, teknisk og kultur hadde mindreforbruk. Innenfor pleie og omsorg og tiltak funksjonshemmede var merforbruket størst med henholdsvis 13,5 mill. kroner og 10,2 mill. kroner. Også skoleområdet og familie- og sosialtjenesteområdet fikk et merforbruk samlet sett.

Netto driftsresultat i 2017 ble et overskudd på 74,4 mill. kroner. Sammenlignet med 2016 var det en reduksjon på 20,0 mill. kroner. Det er to spesielle forhold som påvirket netto driftsresultat i 2017. For det første var fellesnemda for nye Molde kommune en del av kommunens regnskap for første gang. Tilskuddet til engangskostnader bidro til å øke netto driftsresultat med 32,7 mill. kroner i 2017. Videre var regnskapet til Romsdal Regionråd (ROR) tatt inn i regnskapet til Molde kommune i 2017. Dette øker netto driftsresultat med 5,1 mill. kroner. Korrigert for disse to forholdene ble netto driftsresultat 36,6 mill. kroner i 2017.

Det er anbefalt at netto driftsresultat bør utgjøre 1,75 pst. av brutto driftsinntekter over tid. Molde kommune fikk et netto driftsresultats på 3,5 pst. i 2017 (4,7 pst. i 2016 og 3,1 pst. i 2015). Korrigeres regnskapet i 2017 for fellesnemda for nye Molde kommune og ROR, blir netto driftsresultat 1,76 pst. av brutto driftsinntekter.

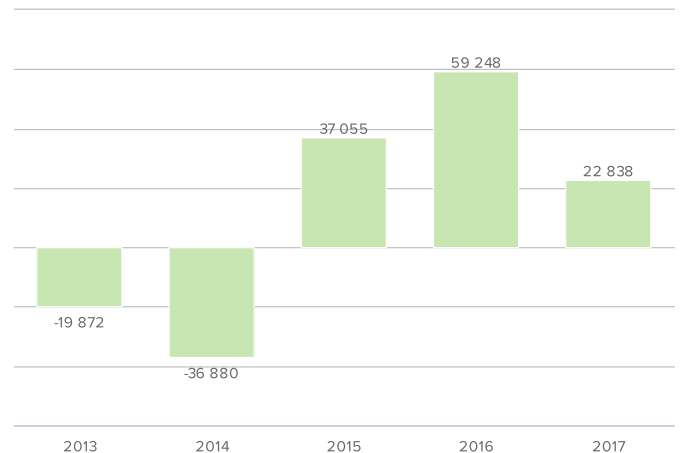
Saldo på disposisjonsfondet var på 107,0 mill. kroner per 31. desember 2017. I 2017 ble disposisjonsfondet økt med 66,8 mill. kroner. Mindreforbruket fra 2016 på 59,2 mill. kroner og budsjettert avsetning på 7,6 mill. kroner ble avsatt til disposisjonsfondet. Dette utgjorde 5,0 pst. av brutto driftsinntekter. Videre ble mindreforbruket på 22,8 mill. kroner vedtatt avsatt til disposisjonsfond i 2018 ved behandling av regnskapet. Regnskapsresultat i 2018 vil avgjøre om dette beløpet kan settes av til disposisjonsfond eller må strykes for å dekke eventuelt underskudd i 2018.

Driftssituasjon

For tredje år på rad fikk Molde kommune et positivt netto driftsresultat og et udisponert mindreforbruk i 2017. Det var svært gledelig, men også nødvendig. Faren for innmelding i ROBEK forsvant i 2016 etter et svært godt resultat det året, men utsiktene fremover er ikke bare lyse. Både norsk økonomi og verdensøkonomien har nå en god vekst etter noen litt tyngre år med blant annet et betydelig oljeprisfall som startet i 2014. Konsekvensen av dette for kommunesektoren er at det må forventes strammere

Regnskapsresultat

Hele 1000

budsjetter fremover. Tiden med ekspansive statsbudsjett, som hadde som hensikt å bidra ekstra til økt aktivitet, er over for denne gang. Det må forventes at de kommende års kommunebudsjetter vil få en betydelig lavere vekst enn de foregående.

Rapporteringen så langt i 2018 har vist at flere tjenesteområder har utfordringer med å holde rammene. Dette sammen med utgiftutjevningen for 2019, kan tyde på at behovet og etterspørselen etter kommunale tjenester har økt i Molde kommune i 2017 og 2018. Det forventes at endret demografi vil gi behov for økte tjenester innenfor helse og omsorg i årene som kommer. Det er derfor lagt inn betydelig styrkinger i årene 2019 og 2020 med blant annet oppstart av Nobel bofelleskap og nye plasser ved Råkhaugen omsorgssenter.

Det er også usikkert hvordan økonomien i den nye kommunen blir fra 2020. Kommunereformen vil påvirke fordelingen gjennom inntektssystemet og tre kommuners budsjetter skal slås sammen til ett. Videre trer ny kommunelov i kraft fra 2020 der regelen for minimumsavdrag er skjerpet inn slik at avdragene vil øke fra 2020. Det er derfor fremdeles usikkert hvordan driftssituasjonen blir i nye Molde kommune.

Lånegjeld og kapitalutgifter

Regnskapene til Molde kommune, Molde Eiendom KF, Molde Vann og Avløp KF og Moldebadet KF for 2017 viser en samlet lånegjeld på 3,3 mrd. kroner. I 2017 var det en økning på 77,1 mill. kroner, tilsvarende 2,4 pst.

Med unntak av enkelte Husbanklån i Molde Eiendom KF, blir alle lån tatt opp i Molde kommune for så å bli fordelt mellom kommunen og foretakene. Det er Molde Eiendom KF som har mesteparten av lånene tilsvarende 58,0 pst. Det resterende fordeler seg med 23,4 pst. i Molde kommune, 15,6 pst. i Molde Vann og Avløp KF og 2,9 pst. i Moldebadet KF.

Startlån i Husbanken blir ikke brukt til egne formål i kommunen. Disse lånene skal gå til boligkjøpere i kommunen som faller inn under ordningen. Siden disse lånene i utgangspunktet ikke skal dekkes av kommunen, er det fornuftig å korrigere lånegjelden for disse lånene når kommunens lånegjeld vurderes. Det var tatt opp startlån på 143,5 mill. kroner per utgangen av 2017. Samlet lånegjeld i Molde kommune som konsern blir korrigert for dette 3,2 mrd. kroner.

Lån blir tatt opp i tråd med budsjettvedtaket og er basert på budsjettet behov. Det vil alltid være noe forskjell mellom budsjettet behov og faktisk behov det enkelte år. Forsinket fremdrift med mere, har medført at det samlet i konsernet var 237,1 mill. kroner i ubrukte lånemidler ved utgangen av 2017. Det betyr at 92,6 pst. av den samlede lånegjelden, korrigert for startlån, var brukt til investeringer. Dette tilsvarer knappe 3,0 mrd. kroner. Sum ubrukte lånemidler har blitt redusert med 144,8 mill. kroner de siste to årene. Dette har skjedd gjennom å ikke ta opp like store lån som budsjettet, men at ubrukte har blitt benyttet til å finansiere opp nye investeringer. Med tanke på ny modell for beregning av minsteavdrag i nye kommunelov, vil ubrukte lånemidler bli ytterligere redusert frem mot 2020. Dette for å redusere kommende økning i avdragsutgifter.

Når lånegjelden til Molde kommune skal vurderes, må det også tas hensyn til lån som blir finansiert av andre enn kommunen selv. Lån til utleieboliger i Molde Eiendom KF og lån i Molde Vann og Avløp KF blir forutsatt finansiert av brukerne. For utleieboliger ligger det til grunn at leieinntektene fra kommunale boliger blant annet skal finansiere finansutgiftene knyttet til utleieboligene. Det betyr at disse lånene ikke vil gi en belastning i Molde kommunes budsjetter og regnskaper. Det samme gjelder lån i Molde Vann og Avløp KF. Foretaket driver innenfor et selvkostområde hvor kommunale gebyrer skal finansiere alle utgifter knyttet til formålet. Lån til dette var på henholdsvis 461,9 mill. kroner og 500,3 mill. kroner ved utgangen av 2017.

Den lånegjelden som da er igjen, er lån i Molde kommune, Molde Eiendom KF knyttet til formålsbygg og i Moldebadet KF. Det er lån her som belaster Molde kommunes eget budsjett gjennom renter og avdrag. Dette beløper seg til 1 994,9 mill. kroner per utgangen av 2017. En økning på 12,8 pst. eller 226,2 mill. kroner siste to år. Økningen i 2017 var på 3,9 pst. eller 74,9 mill. kroner.

Renterisiko ved renteøkning på flytende lån

Fordeling av lånegjeld

	2017
Lån i Molde kommune	486 351
Lån i Molde Eiendom KF - formålsbygg	1 412 908
Lån i Molde Eiendom KF - utleieboliger	461 898
Lån i Molde Vann og Avløp KF	500 304
Lån i Moldebadet KF	95 654
Ubrakte lån (konsernet)	237 116
Startlån	143 535
Sum lån	3 337 765

Molde kommune tar opp alle lån for kommunen og foretakene (konsernet) bortsett fra lån til utleieboliger som Molde Eiendom KF tar opp direkte i Husbanken og lån til Molde Havnevesen KF.

Finansrapporten per august 2018 viser at Molde kommune har en samlet lånegjeld på knappe 3,5 mrd. kroner. Videre viser finansrapporten at kommunen har en netto renterisiko på knappe 1,7 mrd. kroner. En renteøkning på 1,0 pst. vil dermed netto gi økte renteutgifter på 16,6 mill. kroner. I dette tallet er det tatt utgangspunkt i samlet lånegjeld per 2. tertial. Det er deretter trukket ut lån med rentedekning. Dette er startlån, lån til utleieboliger, lån til selvkostområder og lån til investeringer hvor staten gir rentekompensasjon. Videre er lån med fastrente og ledig likviditet trukket ut.

Ved rentemøtet i Norges Bank i oktober, ble styringsrentene holdt uforandret på 0,75 pst. Dette etter at styringsrenten ble hevet fra 0,5 til 0,75 pst. på rentemøtet i september. Det signaliseres at styringsrenten vil mest sannsynlig bli satt opp i første kvartal 2019.

Minsteavdrag

Kommunens økonomi har vært hardt presset over flere år. Etter reglene i kommuneloven, kan kommunen redusere avdragene til et minimum beregnet ut fra forholdet mellom gjeld og bokførte verdier. Dette gir Molde kommune anledning til å minimere avdragene i perioden tilpasset anleggets levetid, men dette vil medføre økte renteutgifter fordi gjelden til enhver tid blir noe høyere. Fra og med 2008 er regnskapet belastet med minimumsavdrag noe som også gjennomføres i budsjettet for 2019. Fra 2020 er nye Molde kommune på plass og det samme er ny kommunelov. I den er reglene rundt minimumsavdrag strammet inn. Bakgrunnen er at tidligere modell ga for lave avdrag sammenlignet med kapitalslitet. Ny regel gjeldende fra 2020 innebære at minimumsavdrag skal være minst like store som årets avskrivninger multiplisert med forholdet mellom lånegjeld og avskrivbare saldoverdier i balansen. Regelendringen vil anslagsvis øke minimumsavdragene for dagens Molde kommune med 21,9 mill. kroner.

Langsiktige finansielle aktiva

Molde kommunes langsiktige finansielle aktiva er definert som kommunens disposisjonsfond og ubundet investeringsfond. I finansrapporten per 2. tertial 2018 er disposisjonsfondet på 107,0 mill. kroner og er plassert innenfor kommunens konsernkontoavtale.

Ubundet investeringsfond blir i all hovedsak forvaltet eksternt. I finansrapporten per 2. tertial 2018, var markedsverdien 95,5 mill. kroner. Formålet med plasseringene er å få best mulig avkastning gjennom langsiktige finansplasseringer innenfor gjeldende finansreglement. Molde kommune økte budsjettet avkastning på eksternt forvaltning i revidert budsjett for 2018 fra 2,0 til 3,1 pst. Dette er lavere enn hva gjennomsnittlig avkastning har vært de siste årene, men forskjellene kan være store fra år til år. I høst har det vært litt uroligheter i verdiene etter solid oppgang første halvår. Verdien per 31. desember målt mot verdien 1. januar gir resultateneffekt i kommunens regnskap. Det er derfor ikke mulig å anslå noen god prognose for året. Per 1. november 2018 er avkastningen 2,3 pst. Historisk sett har midler forvaltet av Pareto gitt gode resultater.

PLAN OG STRATEGIER

Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel som er en del av gjeldende planstrategi, er utsatt på grunn av etablering av ny kommune. Vedtatt samfunnsdel danner grunnlag for prioritering av oppgaver og felles planstrategi. Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel er den viktigste planoppgaven for den nye kommunen og må starte opp i januar 2019. Målsetning for arbeidet må være sluttbehandling i kommunestyret for nye Molde kommune høsten 2020.

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommunen som samfunnsutvikler

Molde kommune skal være pådriver for vekst og samarbeid i regionen

- Utvikling av infrastruktur og samferdsel skal komme hele regionen til gode.
- Det må utvikles et godt kollektivtilbud i kommunen og i regionen.
- Interkommunalt samarbeid skal videreutvikles.
- Ved en eventuell sammenslåing av kommuner i regionen, skal kommunen medvirke positivt til dette.
- Spesialisthelsetjenesten i regionen skal styrkes ved at det blir bygget nytt sykehus i Molde.
- Det skal fra kommunens side medvirkes til at det utvikles en felles planstrategi i regionen.

Molde kommune skal ha vekst og utvikling i hele kommunen

- Høgskolens posisjon må sikres og videreutvikles.
- Kommunens sterke innslag av industri-, teknologi-, og andre kompetansearbeidsplasser må tas vare på og forsterkes.
- I utviklingen av arbeidsplasser, må det legges vekt på at arbeidsmarkedet i kommunen blir allsidig og med bred kompetanse.
- Veksten i kommunen skal skje slik at innbyggertallet i 2020 passerer 30 000.
- Det må fremskaffes tilstrekkelig antall tomter til bolig- og næringsformål.
- Lokalsamfunnene skal være levedyktige og ha et aktivt landbruk.
- Sentrumsutviklingen skal legges vekt på å skape et aktivt sentrumsmiljø.

Molde kommune skal drive et aktivt folkehelsearbeid

- Natur-, energi- og miljøpolitikken skal utvikles og styrkes.
- Det skal tilrettelegges for frivillighet.
- Innbyggerne skal sikres trygge omgivelser og gode levekår.
- Beredskapshensyn skal inn i all kommunal planlegging.
- Alle skal kunne ferdes trygt i trafikken.
- Det skal legges til rette for et aktivt kultur-, idretts-, og friluftsliv.
- Universell utforming skal ligge til grunn for all kommunal virksomhet.
- Ungdomstiltak i kommunen skal styrkes.
- Alle skal ha et godt sted å bo, og det skal være et variert botilbud.

Kommunen som tjenesteleverandør

Molde kommune skal levere gode tjenester til sine innbyggere

- Grunnskolen i Molde skal være blant de 10 beste i landet.
- Det skal være tilbud om barnehageplass til alle som har behov.
- Hjemmetjenester og heldøgns omsorgstjenester skal være tilgjengelig når behov oppstår.
- God service og brukertilfredshet skal prege all tjenesteyting.
- Det skal være god sammenheng i utdanningsløpet fra barnehage, til grunnskole og til videregående skole.
- Alle tjenester i kommunen skal bidra til å fremme helse og forebygge sykdom.

Molde kommune skal være en effektiv tjenesteleverandør

- All tjenesteyting skal skje til rett tid, med riktig mengde og kvalitet.
- Private tjenesteleverandører skal inngå som en del av kommunens tjenesteproduksjon.
- Kommunen skal til enhver tid ha høy egenkompetanse på alle tjenestekområder.
- Prosedyrer og styringsverktøy skal være optimale for å sikre en kostnadseffektiv og brukertrygg tjenesteleveranse.

Kommunen som arbeidsgiver

Molde kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver

- Sykefraværet skal ligge under gjennomsnittet for kommunegruppen.
- Ansatte skal stimuleres til å stå i arbeid utover tidspunktet for mulig pensjonering.
- Det skal være høy jobbtilfredshet og trivsel på arbeidsplassen.

- Arbeidsgiver skal gi klare forventninger til den enkeltes arbeidsinnsats og deltakelse i kommunens arbeidsmiljø.
- Kommunen skal rekruttere og beholde arbeidstakere med høy utdanning og god kompetanse tilpasset kommunens behov.
- Kommunen skal fjerne uønsket deltid.

Kommunens økonomi og organisasjon

Molde kommune skal ha økonomisk handlefrihet

- Det skal være god økonomistyring på alle nivå i organisasjonen.

Molde kommune skal ha en effektiv og veldrevet organisasjon

- Organisasjonen skal preges av fleksibilitet, omstillingsevne og samarbeid i tråd med ROSE-filosofien.
- Organisasjonen skal ha kompetente og deltakende medarbeidere som gjennom medarbeiderskap og ledelse, tar og får ansvar.
- Åpenhet og god kommunikasjon skal prege all kommunal virksomhet.

Et godt kvalitets- og styringssystem er med på å sikre at overordnede mål og planer iverksettes, rapporteres og følges opp.

NYE MOLDE KOMMUNE

Midsund kommune, Molde kommune og Nesset kommune har gjort vedtak om å etablere nye Molde kommune fra 1. januar 2020. I juni 2017 vedtok Stortinget formelt opprettelsen av den nye kommunen, og fellesnemnda ble offisielt etablert. I fellesnemnda for nye Molde kommune sitter fem politikere fra hver av kommunene. Ordføreren i Molde er leder for fellesnemnda. Fellesnemnda har et mandat for oppgaver og delegasjon som er gitt dem fra de respektive kommunestyrene. Innledningsvis står følgende i mandatet:

«Fellesnemnda skal i størst mulig grad søke å oppnå konsensus i alle avgjørelser. Ved uenighet skal Fellesnemnda vurdere om spørsmålet kan utsettes til etter at nytt kommunestyre er konstituert. Forhold som likevel vurderes som nødvendig å ta stilling til avgjøres med alminnelig flertall.»

Noen oppgaver som er delegert til fellesnemnda og er gjennomført

- fastsette godtgjørelser i prosjektperioden
- godkjenne fremdriftsplan og vedta budsjett i sammenslåingsprosessen
- ansette rådmann
- følge opp medbestemmelse jamfør avtaleverk
- utarbeide omstillingsdokument
- ta avgjørelse i valg av hovedmodell for den politiske og administrative organisering av den nye kommunen i tråd med intensjonsavtalen
- ta stilling til/foreslå:
  - organisering av pensjonsordninger
  - beredskapsplan
  - kommunevåpen

Noen oppgaver som er delegert til fellesnemnda og skal gjøres i 2019

- fastsette arbeidsgiverpolitikk
- utarbeide forslag til politisk reglement, godtgjørelsesreglement, delegeringsreglement og øvrige reglement for ny kommune
- ta avgjørelser i spørsmål som gjelder lokaliseringen av arbeidsplasser
- vedta forslag til budsjett og økonomiplan for det nye kommunestyret
- ta stilling til/foreslå:
  - revisjonsordning
  - foreslå revisor
  - nye satser for offentlige avgifter, gebyrer og egenbetalinger

Arne Sverre Dahl har som prosjektrådmann rapportert til fellesnemnda for nye Molde kommune i 2018. Andre ressurser i prosjektorganisasjonen er: prosjektleder Britt Rakvåg Roald (100 pst.), 30 pst. stilling i politisk sekretariat, kommunikasjonsressurs tilsvarende 100 pst. stilling, 50 pst. personalressurs og 100 pst. IKT ressurs. Frikjøpte tillitsvalgte fra Midsund og Nesset har fra høsten 2018 fått innvilget 15 pst. ekstra frikjøp hver for å arbeide med nye Molde kommune. Tillitsvalgte fra Molde har 10 pst. frikjøp. Det har også alle tre hovedverneombudene. Det er stort engasjement rundt prosessen og mange har vært med i planleggingsarbeidet i 2018, mellom annet gjennom delprosjekt innenfor arkiv og dokumentforvaltning, samfunnsikkerhet og beredskap, IKT og digitalisering, matrikkel, personal- og organisasjonsutvikling, planstrategi, valg og økonomi. Prosessen rundt lokalisering av arbeidsplasser er også i gang med egen arbeidsgruppe.

Noen administrative oppgaver som har hatt fokus i 2018

- planlegging av administrativ hovedmodell med ansvarsområder i sektorer og avdelinger
- ansettelse av toppledere for ny kommune
- videre organisering av sektorer og avdelinger, som skal vedtas av prosjektrådmann innen 31. desember 2018
- kulturbygging, herunder «bli-kjent» fond
- videre forberedelser av endringer omkring interkommunale samarbeid
- utarbeidelse av forslag til lokaldemokratimodeller i den nye kommunen, herunder politisk organisering og delegasjon
- utredning av pensjonskasseløsning for den nye kommunen med forslag til innstilling fra prosjektrådmann, som ble vedtatt av fellesnemnda i september 2018
- prosess omkring og endelig forslag til kommunevåpen

Noen av oppgavene som vil ha fokus i 2019

- fortsette arbeidet med lokaldemokratimodeller og politisk organisering. Her vil politikerne i alle kommunene bli involvert
- dialog med alle ansatte, slik at alle innen juni 2019 har en avklaring med henhold til egen rolle/funksjon i ny kommune
- starte arbeidet med felles planstrategi for den nye kommunen
- gjennomgå, omstrukturere og eventuelt utvikle interkommunale samarbeid

- lage forslag til budsjett 2020 og økonomiplan for 2020–2023

Økonomi

Midlene for prosjektperioden er disponert i rammebudsjett vedtatt av fellesnemnda for alle årene. Midler til disposisjon er som følger:

- Fylkesmannen i Møre og Romsdal har bevilget skjønnsmidler til dekning av prosjektledelse på 1,0 mill. kroner i alle årene i prosjektperioden.
- Nye Molde kommune (Midsund, Nesset og Molde) får engangsstøtte på 35,0 mill. kroner som går til planleggingsarbeidet.
- Nye Molde kommune får reformstøtte på 25,0 mill. kroner. Reformstøtten skal i sin helhet benyttes til investeringer i nåværende Midsund kommune.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal har tildelt 0,5 mill. kroner i skjønnsmidler til planstrategi i den nye kommunen.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet har tildelt 0,1 mill. kroner til lokaldemokratiprojekt, og dette benyttes til prøveordning med oppgaveutvalg.

I løpet av høsten 2018 har alle topplederne fått enten delvis frikjøp for å planlegge egen organisasjon eller kompensasjon der frikjøp ikke lar seg gjøre. Dette finansieres av prosjektet og vil gjøre det også i 2019. Det kan bli aktuelt med at flere stillinger/funksjoner finansieres av prosjektet utover 2019.

Andre store utgifter i prosjektet er innenfor IKT. I løpet av 2017 og 2018 har prosjektet finansiert overgangen for Nesset kommune fra IKT-ORKidé til ROR IKT. I tillegg kommer nødvendig tilpasning av system og spesielt innenfor økonomi- og personalsystem innebærer dette betydelige kostnader.

Nyvalgt kommunestyret for nye Molde kommune skal vedta budsjett 2020 for den nye kommunen. Dette arbeidet vil starte tidlig i 2019 med rammebudsjett og harmonisering av rammer.

KOMMUNENE OG NORSK ØKONOMI

Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon KS belyser i en serie publikasjoner utviklingen i norsk økonomi med særlig vekt på betydningen for kommunene. I det etterfølgende gjengis innledningen i organisasjonens siste rapport (2/2018) med benevnelsen "Mer utfordrende tider i sikte" som også har et blikk på den økonomiske utviklingen i verden forøvrig noe som i stor grad påvirker den norske økonomien. Lenke til hele rapporten følger under.

Norsk økonomi har lagt oljenedturen bak seg. I nesten to år har det vært oppgang med en vekst i brutto nasjonalprodukt (BNP) Fastlands-Norge på over to pst. årlig. En betydelig del av verdiskapingen i Norge foregår i kommunesektoren og aktivitetsutviklingen i sektoren har bidratt til oppgangen. Det er en stor økning i antall utførte timeverk i kommunesektoren i første halvår 2018 sammenlignet med halvåret før ifølge de siste nasjonalregnskapstallene. Den tilsvarende økningen i investeringene er enda større. Dette tyder på at kommunesektoren har bidratt til at den norske konjunkturoppgangen har fortsatt i år.

Det positive vekstbidraget må ses i sammenheng med en god økonomisk utvikling i sektoren. Tre år med klar realvekst i frie inntekter, har bidratt til et større økonomisk handlingsrom. Inntektsutviklingen i 2018 blir imidlertid neppe like god for sektoren under ett, og realverdien av frie inntekter kan komme til å bli mindre enn i 2017. Dermed vil driftsresultatet bli dårligere i år enn i fjor, men vil trolig likevel ligge over det anbefalte nivået.

Ikke alle vil kjenne seg igjen i hovedbilde av en god kommuneøkonomi. Det er slett ikke uvanlig, men i år er det en spesiell faktor som bidrar til forskjeller. Kommuner og fylkeskommuner med et betydelig nivå på oppdrettsaktiviteten, får et betydelig engangsløft i inntektene. Store inntekter fra salg av nye tillatelser, har gjennom en relativt ny ordning/mekanisme ført til utbetalinger fra havbruksfondet på 2,7 mrd. kroner.

Den relativt gode inntektsveksten frem til fjoråret, har ikke vært i tråd med anslagene i statsbudsjettene. Det har dermed ikke vært en «villet politikk», men et resultat av at skatteinntekten har vært undervurdert. I år vil de beregnede merutgiftene av endringene i befolkningens størrelse og sammensetning bli mindre enn lagt til grunn i budsjettet. Den svake inntektsutviklingen i år skulle dermed i prinsippet bli lettere å bære enn det statsbudsjettet la opp til.

Som økonom vil man alltid bekymre seg. Den «overraskende» høye inntektsveksten i årene som har gått, har medført generelt gode økonomiske resultater i kommunesektoren. Erfaringer viser imidlertid at det kan svekke budsjett disiplinen. Dette vil være uheldig, særlig med tanke på at landet er inne i ett tidsskille, hvor veksten i behovene går opp og veksten i inntektene går ned.

Veksten i kommunesektorens bruttogjeld har siden starten av 2016 kommet ned på det laveste nivået på 15 år, men vokser fremdeles rundt 5 pst. årlig og dermed om lag i takt med inntektene. Netto renteeksponert gjeld på sin side, har vokst mindre og klart mindre enn driftsinntektene. Dette er spesielt kjærligkomment nå som rentene begynner å øke. Det er imidlertid stor variasjon i kommunenes gjeldsgrad og det er hevet over tvil at renteoppgangen vil bli krevende for en del kommuner.

Oppgangen i norsk økonomi ser ut til å være sterkest der kapasitetsutnyttelsen har vært svakest. Dette har pågått en stund og har medført en betydelig utjevning av arbeidsledigheten mellom fylkene. I løpet av det siste året, har ledigheten falt eller vært uforandret i alle fylker, men gjennomgående har nedgangen vært størst i fylkene der ledigheten var høyest. I det siste ser det ut til at nedgangen i ledigheten har stoppet opp eller sågar økt litt. Trolig dreier det seg om en pause, men det illustrerer at den inneværende oppgangen fortsatt kan beskrives som skjør.

En fortsettelse av den inneværende norske konjunkturoppgangen, er økonomisk gunstig for de fleste av innbyggerne. Oppgangen vil imidlertid i liten grad redusere kommunesektorens utfordringer, som på flere områder snarere vil øke. Inntektsutviklingen kan bli svakere fremover ettersom behovet for kortsiktige stimulanser av økonomien er redusert og det er heller ikke særlig rom for økt underliggende bruk av oljeinntekter i tiden som kommer. Rentene er nettopp satt opp og det er signalisert videre oppgang gjennom de tre kommende årene. Utfordringene med å rekruttere arbeidskraft med riktig kompetanse vil øke. Utgiftsbehovene vil øke i en lengre fremtid med bakgrunn i flere eldre. Nye dyre helseteknologiske muligheter, og klimautfordringene som trolig vil kreve stadig mer ressurser til bekjempelse av utslipp, reduksjon av konsekvensene av klimaforverring og reparasjon av naturskader.

Tilgang til den totale rapporten fra KS fås ved å benytte følgende lenke: [Kommunene og norsk økonomi](#)

Forslag til statsbudsjett (Prop. 1 S)

Den 9. oktober la regjeringen frem sitt forslag til statsbudsjett for 2019 gjennom Proposisjon 1 S (2018–2019) til Stortinget. Forhandlinger vil bli gjennomført i november og endelig vedtak i Stortinget er foreløpig berammet til 6. desember. I det påfølgende vil det bli redegjort for innholdet i forslag til statsbudsjett.

Som tidligere, blir anslag på realvekst i kommunenes inntekter i forslag til statsbudsjett målt mot inntektsanslag fra revidert nasjonalbudsjett (RNB). Budsjettforslaget innebærer en realvekst i kommunenes samlede inntekter på 1,9 mrd. kroner.

Realveksten er delt inn som følger:

Frie inntekter	2,6	mrd. kroner
Frie inntekter nye oppgaver	0,1	mrd. kroner
Øremerkede tilskudd	-1,2	mrd. kroner
Gebyrinntekter	0,5	mrd. kroner
Realvekst i kommunenes samlede inntekter	1,9	mrd. kroner

Veksten i de frie inntektene er nederst i intervallet som ble varslet i kommuneproposisjonen. Veksten i de totale inntektene ligger i øvre sjikt av det intervallet som ble varslet. Hele realveksten i frie inntekter på 2,6 mrd. kroner vil tilfalle kommunene. Realveksten i de frie inntektene må også ses i sammenheng med økt folketall og endret alderssammensetning (demografi). Det er anslått at økte utgifter som følge av demografiske endringer vil utgjøre 1,3 mrd. kroner for kommunesektoren i 2019. Primærkommunene forventes å få 1,9 mrd. kroner i økte utgifter som følge av den demografiske utviklingen i 2019. Av dette må 1,6 mrd. kroner dekkes av veksten i de frie inntektene. Det resterende beløpet forutsettes dekt av økte gebyrer og øremerkede tilskudd. Fylkeskommunene forventes å få reduserte utgifter med 0,6 mrd. kroner i 2019 knyttet til den demografiske utviklingen.

Videre må de frie inntektene også dekke deler av veksten i kommunenes pensjonsutgifter. For 2019 er det anslått at cirka 650 mill. kroner av økningen i pensjonsutgiftene må dekkes av veksten i kommunesektorens frie inntekter. Anslag for primærkommunene er 500 mill. kroner. Anslaget på økte pensjonsutgifter er beheftet med usikkerhet.

Videre er 500 mill. kroner av veksten i frie inntekter til primærkommunene begrunnet ut fra regjeringens satsinger:

- opptappingsplan for rusfeltet (200 mill. kroner)
- tidlig innsats grunnskole (200 mill. kroner)
- opptappingsplanen for habilitering og rehabilitering (100 mill. kroner)

Oppsummert vil utviklingen i økonomiske handlingsrom for primærkommunene i 2019 bli som tabellen under viser. Veksten i frie inntekter er her sammenlignet med RNB 2018. Sammenlignes det med nytt anslag for 2018, vil det være redusert med 2,1 mrd. kroner for primærkommunene.

Primærkommunenes handlingsrom 2019 målt mot RNB 2018

Frie inntekter	2,6	mrd. kroner
Merkostnad demografi	-1,6	mrd. kroner
Merkostnad pensjon	-0,5	mrd. kroner
Satsinger innenfor veksten i frie inntekter	-0,5	mrd. kroner
Endring økonomisk handlingsrom	0	mrd. kroner

For Molde kommune er anslaget på frie inntekter for 2019 satt til 1 462 214 000 kroner og består av rammetilskudd og skatteinntekter. Målt mot anslag regnskap 2018, hvor skatteinntektene for kommunene er anslått til å øke med 2,4 mrd. kroner i 2018, er dette en nominell, oppgavekorrigeret vekst på 4,6 pst. eller 64,3 mill. kroner. For landet er veksten på 2,9 pst. Årsaken til at Molde kommune har en bedre nominell vekst enn landsgjennomsnittet skyldes i all hovedsak endring i utgiftsutjevningen, eller rettere sagt at Molde kommune har fått et økt utgiftsbehov.

Årslønnsveksten og prisveksten (deflator) i 2019 er anslått til samlet å bli 2,8 pst. Lønnsveksten er anslått til 3,25 pst. og prisveksten til 2,1 pst. Anslagsvis vil lønns- og prisstigning alene legge beslag på 39,2 mill. kroner av veksten i frie inntekter. Den reelle veksten blir da anslagsvis 25,1 mill. kroner. Dette skal i utgangspunktet dekke økte utgifter til demografi, pensjon og føring i statsbudsjettet. I tillegg kommer effekten av oppgaveendringer lokalt og endring i øremerkede tilskudd.

Skatteøren for primærkommunene reduseres med 0,25 til 11,55 pst. i 2019. Dette ut fra målsettingen om at skatteinntektene til kommunene skal utgjøre 40 pst. av de samlede inntektene. For Molde kommune er skatteinntektene (inkludert inntektsutjevning) anslått til 797,6 mill. kroner for 2019. Anslaget er beregnet med utgangspunkt i Molde kommunes skatteinntekter i 2017 og deretter fremskrevet med det nasjonale anslaget på skattevekst for 2018 og 2019 og folketall per 1. januar 2018. Skatteinntektene er anslått til å øke med 1,8 pst. for primærkommunene i 2019. Dette etter at nytt anslag for skatteinntektene i 2018 viser en økning med 2,4 mrd. kroner. Skatteanslaget bygger på en samlet vurdering av utviklingen i norsk økonomi, herunder 1,3 pst. sysselsettingsvekst og 3,25 pst. lønnsvekst. Skatteanslaget er beheftet med usikkerhet, spesielt ned på den enkelte kommune. I tillegg til den nasjonale utviklingen, er det egen skatteinngang i 2019 og inntektsutjevningen basert på folketallet per 1. januar 2019 som blir avgjørende for Molde kommune.

Regjeringen synliggjør også i forslaget til statsbudsjett for 2019 et effektiviseringspotensial i kommunesektoren og fremhever at dette kan gi rom for bedre tjenester tilsvarende 1,2 mrd. kroner. Dette tilsvarer anslagsvis 5,9 mill. kroner for Molde kommune.

Rammetilskudd og skatteinntekter

De frie inntektene, som består av rammetilskudd og skatteinntekter, er beregnet på følgende måte:

Anslag skatteinntekter	808 511 000
-------------------------------	--------------------

Anslag skatteinntekter i forslag til statsbudsjett	777 678 000
---	--

Anslaget på skatteinntekter er det mest usikre når det gjelder kommunenes inntekter. For det første er det alltid knyttet noe usikkerhet til det samlede, nasjonale skatteanslaget. Tallet for 2019 baserer seg både på nytt anslag for 2018 og anslag for 2019. For 2019 er det anslått at skatteinntektene øker med 1,8 pst. Skatteveksten er begrunnet ut fra en forventet lønnsvekst på 3,25 pst. og forventet sysselsettingsvekst på 1,3 pst. Dette vil føre til at skatteinntektene andel av de samlede inntektene blir over 40 pst. Den kommunale skatteøren er derfor redusert fra 11,8 til 11,55 pst i 2019 for å holde andelen på 40 pst.

Når anslag for den enkelte kommune blir beregnet, tas det utgangspunkt i skatteinngangen til den enkelte kommune fra 2017. Skatteinntekter per innbygger i pst. av landsgjennomsnittet var i 2017 på 93,8 pst. for Molde kommune. Til slutt blir befolkningsandelen per 1. januar 2018 lagt til grunn for skatteanslag per kommune for 2019.

Egen korrigering av skatteanslaget	27 340 000
---	---

Skatteinngangen har per september 2018 vært på 95,1 pst. i Molde kommune. Inngangen så langt i 2018 har dermed vært noe høyere enn det som ligger til grunn for skatteanslaget i statsbudsjettet. Det gir derfor grunn til å øke skatteanslaget. Videre har befolkningsandelen til Molde kommune blitt marginalt redusert fra 1. januar til 1. juli 2018. Ved å bruke skatteprosent per september og folketall per 1. juli 2018, vil skatteinntektene bli knappe 9,8 mill. kroner høyere enn det som er ligger inne i statsbudsjettet. Men det bidrar også til at inntektsutjevningen reduseres med 6,4 mill. kroner, noe som gir en samlet effekt på 3,4 mill. kroner.

Videre har skatteinntektene blitt økt med 7,0 mill. kroner årlig de siste to budsjettene. En videreføring av dette tillegget i skatteinntektene, etter at skatteprosenten per september og folketallet per 1. juli er lagt til grunn, vil tilsvare en skatteprosent på 97,4 pst. for Molde kommune. Om dette er mulig å oppnå vil være avhengig av skatteinngangen lokalt og nasjonalt i 2019. De siste årene har skatteinngangen nasjonalt vært bedre enn forutsatt. Dette har også gitt Molde kommune økte skatteinntekter gjennom inntektsutjevningen. Videre vil folketallsutviklingen ut året ha betydning, da det er folketallet per 1. januar 2019 som er utgangspunktet for inntektsutjevningen. Molde kommune bør ha minimum tilsvarende folketallsvekst som landet i siste halvår dersom dette skatteanslaget skal være mulig å oppnå.

Selv om dette anslaget er optimistisk, legges det inn som forutsetning for budsjett 2019. Dette innebærer at skatteinntektene økes med 27,3 mill. kroner utover det som ligger i statsbudsjettet og at inntektsutjevningen reduseres med 16,9 mill. kroner.

Inntektsutjevning anslag fra statsbudsjettet

19 938 000

Skatteutjevning utjevner delvis forskjeller i skatteinntekter mellom kommuner. Skatteutjevningen for kommuner omfatter inntekts- og formueskatt fra personlige skatteyttere og naturressursskatt fra kraftforetak.

Utjevningen er slik at kommuner med skatteinntekter per innbygger som overstiger landsgjennomsnittet, blir trukket 60 pst. av differansen mellom egne skatteinntekter og landsgjennomsnittet. Tilsvarende får kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet kompensert 60 pst. av differansen.

I tillegg får kommuner med skatteinntekter under 90 pst. av landsgjennomsnittet en tilleggskompensasjon slik at de blir kompensert for 95 pst. av det de ligger under 90 pst. av landsgjennomsnittet. Denne tilleggskompensasjonen blir finansiert med et likt trekk per innbygger for alle kommunene.

I forslag til statsbudsjett for 2019, er det lagt opp til at Molde kommune har en skatteprosent på 93,8 av landsgjennomsnittet. Det gir følgende inntektsutjevning:

Inntektsutjevning – anslag fra forslag til statsbudsjett

	Per innbygger	Sum (avrundet)
Skatteutjevning 60,0 pst. av forskjell mot landsgjennomsnittet	1139	30 640 000
Finansiering tilleggskompensasjon	-398	10 702 000
Sum effekt inntektsutjevning	741	19 938 000

Det betyr at i anslaget på inntektsutjevning, skal Molde kommune få kompensert 60 pst. av differansen mot landsgjennomsnittet som er anslått til 30 808 kroner per innbygger. I tillegg må Molde kommune være med å finansiere tilleggskompensasjonen til de mest skattesvake kommunene.

Egen korrigerende av anslag for inntektsutjevning

-16 939 000

I og med at Molde kommune har korrigert eget skatteanslag, må også anslaget for inntektsutjevning korrigeres ut fra de samme forutsetningene. Økt skatteprosent fører til en stor reduksjon i inntektsutjevningen.

Inntektsutjevning – eget anslag

	Per innbygger	Sum (avrundet)
Skatteutjevning 60,0 pst. av forskjell mot landsgjennomsnittet	509	13 722 000
Finansiering tilleggskompensasjon	-398	-10 729 000
Sum effekt inntektsutjevning	111	2 993 000

Høyere skatteprosent gir høyere skatteinntekter. Men 60 pst. av dette går tilbake til inntektsutjevningen som kommunen da mister. Eget anslag på inntektsutjevningen gir en inntekt på knappe 3,0 mill. kroner. Forskjellen mellom eget anslag og anslag i forslag til statsbudsjett blir en reduksjon på 16,9 mill. kroner.

+

Totalt rammetilskudd

664 599 000

Rammetilskuddet tar utgangspunkt i innbyggertilskuddet som er et likt beløp per innbygger. Beløpet for innbyggertilskuddet er 24 710 kroner i 2019 og tildeles etter folketallet per 1. juli 2018. Innbyggertilskuddet blir deretter korrigert og utjevnet etter den enkelte kommunes utgiftsbehov.

For Molde kommune utgjør innbyggertilskuddet for 2019:

24 710 kroner x 26 958 innbyggere = 666 123 000 kroner

Innbyggertilskuddet blir omfordelt gjennom utgiftsutjevningen. Dette har sammenheng med at utgiftsbehovet varierer mellom kommuner. I prinsippet skal kommunene få full kompensasjon for forskjellene i utgiftsnivå de selv ikke kan påvirke. Alderssammensetning, strukturelle og sosiale forhold er eksempler på dette.

Først blir det samlede utgiftsbehovet til kommunene beregnet. Dette anslaget sier hvor mye det vil koste for kommunene å gi velferdstjenester til sine innbyggere.

Ved å dele samlet utgiftsbehov i kommunene på antall innbyggere, fremkommer gjennomsnittlig utgiftsbehov per innbygger

Gjennomsnittlig utgiftsbehov per innbygger	=	$\frac{\text{samlet utgiftsbehov } 277\,800\,000\,000}{\text{antall innbyggere } 5\,312\,508}$	=	52 287
--	---	--	---	--------

For å komme frem til beregnet utgiftsbehov for den enkelte kommune, benyttes kostnadsnøkkelen. Denne består av et sett kriterier med vekt som gir en samlet kostnadsindeks/behovsindeks. Molde kommunes kostnadsindeks for 2019 er 0,9820.

Dette betyr at produksjonen av velferdstjenester skal være 1,8 pst. rimeligere i Molde kommune enn for gjennomsnittskommunen. Molde kommunes beregnede utgiftsbehov har økt med 1,3 pst. fra i fjor sammenlignet med gjennomsnittskommunen.

Beregnet utgiftsbehov Molde kommune per innbygger

Gjennomsnittlig utgiftsbehov per innbygger	52 287 x	kostnadsinnteks Molde	0,982 =	51 346
--	----------	-----------------------	---------	--------

Forskjell utgiftsbehov Molde kommune og landsgjennomsnittet per innbygger

Utgiftsbehov per innbygger for Molde kommune	51 346
- Utgiftsbehov per innbygger landsgjennomsnittet	52 287
Forskjell i utgiftsbehov	-941

Reduksjonen av rammetilskuddet gjennom utgiftsutjevningen, er en konsekvens av at Molde kommune samlet sett har et lavere beregnet utgiftsbehov enn gjennomsnittskommunen. Trekket på totalt 25,4 mill. kroner fordeles på de ulike utgiftskriteriene i tabellen under.

Tabell utgiftsutjevning

	Tall for		Vektet andel	Omfordelt utgiftsutjevning
	Molde	landet		
Folketall per 1. juli 2017	26 958	5 312 508		
Innbyggere 0–1 år	533	114 436	91,8 %	-636 793
Innbyggere 2–5 år	1 192	245 126	95,8 %	-8 236 017
Innbyggere 6–15 år	3 213	639 819	99,0 %	-3 847 554
Innbyggere 16–22 år	2 373	461 318	101,4 %	442 205
Innbyggere 23–66 år	15 126	3 054 570	97,6 %	-3 508 658
Innbyggere 67–79 år	3 249	572 790	111,8 %	9 182 730
Innbyggere 80–89 år	1 008	179 646	110,6 %	11 328 021
Innbyggere over 89 år	264	44 803	116,1 %	8 702 773
Gradert basiskriterium	0,5798	324,9	35,2 %	-17 182 215
Sonekriteriet (indeks)	0,7771	1	77,7 %	-3 172 751
Nabokriteriet (indeks)	1,1804	1	118,0 %	2 568 660
Landbrukskriteriet (indeks)	0,3372	1	33,7 %	-1 868 599
Innvandrere 6–15 år, ekskl. Skandinavia	286	51 029	110,4 %	1 043 530
Psykisk utviklingshemmede 16 år og over	94	19 858	93,3 %	-4 582 237
Ikke-gifte 67 år og over	1 828	350 364	102,8 %	1 795 322
Dødlighetskriteriet	191	40 765	92,3 %	-4 884 661
Uføre 18–49 år	392	99 695	77,5 %	-2 063 159
Flyktninger uten integreringstilskudd	490	150 218	64,3 %	-4 232 652
Opphopingsindeks	0,6556	190,4	65,6 %	-4 611 819
Aleneboende 30–66 år	2 427	455 399	105,0 %	1 373 900
Barn 0–15 år med enslig forsørger	593	119 600	97,7 %	-584 867
Lavinntektskriteriet	1020	263 451	76,3 %	-3 775 268
Barn 1 år uten kontantstøtte	179	39 069	90,4 %	-2 319 403
Innbyggere med høyere utdanning	7 843	1 355 932	114,0 %	3 706 562
Sum utgiftsutjevning			98,20 %	-25 363 000

Som tabellen over viser, gir de ulike kriteriene både reduksjoner og tillegg i rammetilskuddet. Molde kommune har relativt få barn i forhold til folketallet og trekkes 12,7 mill. kroner grunnet relativt få barn under 16 år. Dette tilsvarer en reduksjon i trekket på 3,7 mill. kroner sammenlignet med 2018. Tilsvarende har Molde kommune flere eldre innbyggere og får 29,2 mill. kroner grunnet relativt flere innbyggere som er 67 år eller eldre. En økning på 5,6 mill. kroner siden 2018.

Gradert basiskriterium gir Molde kommune et trekk på 17,2 mill. kroner i 2018. Basiskriteriet ble fra 2017 gradert med strukturkriteriet. Dette for å skille mellom de kommunene som er ufrivillig og frivillig små. Trekket har økt med 0,7 mill. kroner siden 2018.

Sone- og nabokriteriet skal fange opp reiseavstander i kommunene. Store reiseavstander kan medføre behov for et mer desentralisert tjenestetilbud i den enkelte kommune. Sonekriteriet fanger opp reiseavstander innenfor ulike soner i den enkelte kommune, og nabokriteriet fanger opp reiseavstanden mellom sonene i en kommune. Molde kommune får et samlet trekk på 0,6 mill. kroner knyttet til relativt korte reiseavstander.

Landsbrukskriteriet skal fange opp kommunens utgifter til landbruk. Molde kommune får her et trekk på 1,9 mill. kroner.

Molde kommune ligger fremdeles lavt på de sosiale kriteriene målt mot gjennomsnittskommunen, men avstanden er redusert med 6,2 mill. kroner i 2018. Det skyldes både endring i kostnadsnøklerne og at Molde kommune får flere innbyggere i de ulike kriteriene. Samlet får Molde kommune et trekk på 15,9 mill. kroner knyttet til de sosiale kriteriene. Reduksjonen på 6,2 mill. kroner i 2019 skyldes først og fremst økning i dødelighetskriteriet, antall aleneboende og lavinntektskriteriet.

Antall psykisk utviklingshemmede over 16 år har økt med 5 for Molde kommune siden 2018, men Molde kommune har fremdeles færre enn landsgjennomsnittet og får et trekk på 4,6 mill. kroner på dette kriteriet. Men økningen i Molde kommune gjør at trekket blir redusert med 1,9 mill. kroner i forhold til 2018.

De to siste kriteriene i tabellen, skal fange opp etterspørsel etter barnehageplasser. Ut fra dette får Molde kommune økt rammetilskuddet med 1,4 mill. kroner. Dette er en økning på 0,9 mill. kroner siden 2018 og skyldes både færre barn med kontantstøtte og flere innbyggere med høyere utdanning.

Eksempel på beregning av kriterieindeks over 89 år

Beregning av kriterieindeks over 89 år	=	1 008	/	179 646	=	1,1057
		kommunens andel av kriterium		landets andel av kriterium		
		26 958 personer		5 312 508 personer		
		kommunens andel av innbyggere		landets andel av innbyggere		

Molde kommunes trekk gjennom utgiftsutjevningen, reduseres med 16,5 mill. kroner fra 2018 til 2019. Det betyr at Molde kommune har fått økt utgiftsbehov beregnet etter kriteriene som inngår i kostnadsnøkkelen. Å studere det enkelte kriteriums endring fra ett år til det neste, er krevende eller kanskje ikke relevant. Utgiftsutjevningen må ses i sammenheng med resten av inntektssystemet og da spesielt innbyggertilskuddet og skatteinntektene. Videre vil de relative andelene i kommunen og landet for øvrig også påvirke endringen fra ett år til det neste for den enkelte kommune. Eksempel: Kommunen får en ny innbygger i aldersgruppen 23–66 år, som ikke påvirker noen av de andre kriteriene. Dette vil isolert sett redusere alle andre kriterier for kommunen gjennom økning i eget folketall. Med andre ord reduseres indeksen for alle andre kriterier. Men kommune får økt innbyggertilskudd og skatteinntekter som mer enn veier opp for dette i de samlede inntektene. Dersom veksten i denne aldersgruppen for landet er større enn i kommunen, vil også utgiftsutjevningen for denne aldersgruppen bli dårligere for kommunen til tross for økningen.

Korreksjonsordning for elever i statlige og private skoler

6 726 000

Den samlede inntektsrammen til kommunene blir justert etter antall elever i private og statlige grunnskoler før ramme- og innbyggertilskuddet beregnes. Dette med bakgrunn i at kommunen ikke har undervisningsutgifter til disse elevene. En økning i antall elever i private eller statlige grunnskoler, vil redusere innbyggertilskuddet til kommunene. I 2019 blir rammetilskuddet redusert med 103,3 mill. kroner knyttet til dette.

I tillegg er det en korreksjonsordning innenfor rammetilskuddet. Korreksjonsordningen i rammetilskuddet gir ikke et ytterligere trekk for kommunene samlet sett. Det har kun som hensikt å fordele rammetilskuddet riktig etter hvor mange elever den enkelte kommune har i private eller statlige grunnskoler.

Omfordelingen gjøres i to operasjoner. Først får alle kommuner et trekk etter hvor mange elever de har i private og statlige grunnskoler. Molde kommune har 42 elever som får vanlig undervisning på privatskole per telletidspunktet (1. oktober 2017). Trekket for vanlig undervisning er 95 600 kroner per elev i 2019 og dette summerer seg til 4,0 mill. kroner for Molde kommune.

Videre må det samlede trekket fordeles ut igjen til kommunene ettersom kommunenes inntektsramme allerede er redusert gjennom innbyggertilskuddet. Det samlede trekket for kommunesektoren er 2,2 mrd. kroner i 2019. Dette blir fordelt ut igjen til kommunene etter samlet kostnadsnøkkel og befolkningsandel. Molde kommune får dermed tilbake 10,7 mill. kroner som følge av dette. Summen tilsvarer det Molde kommune allerede er trukket gjennom redusert innbyggertilskudd. Årsaken til at tilbakeføringen er større enn trekket, skyldes i realiteten at Molde kommune har færre elever i statlige og private skoler enn gjennomsnittskommunen.

Samlet effekt for korreksjonsordningen for elever i statlige og private skoler blir dermed et økt rammetilskudd på 6,7 mill. kroner som vist i tabellen under.

Utrekning korreksjon for elever i statlige og private skoler for Molde kommune

	Utrekning		2019
Trekk for egne elever	Sats 95 600	x Antall elever 42	-4 015 000
Tilbakeføring	Molde kommunes andel av samlet utgiftsbehov =0,00492 (kostnadsindeks x befolkningsandel)	x Landssum 2 155 428 000	10 740 782
Sum effekt			6 725 582

Inntektsgarantiordningen (INGAR)

- 1 435 000 [↗](#)

Inntektsgarantiordningen (INGAR) skal skjerme kommunene fra brå nedgang i rammetilskuddet fra et år til det neste. Ordningen er slik at ingen kommune skal ha en endring i rammetilskuddet som er 400 kroner mindre per innbygger sammenlignet med endringen for landsgjennomsnittet. Veksten i rammetilskuddet fra 2018 til 2019 er 1 115 kroner i gjennomsnitt per innbygger. Det betyr at kommuner med lavere vekst i rammetilskuddet enn 715 kroner per innbygger, blir kompensert gjennom INGAR.

Endringer som inngår i ordningen er strukturelle endringer i inntektssystemet, innlemming av øremerkede tilskudd, endringer i befolkningstall og kriteriedata og endringer i regionalpolitiske tilskudd. Endringer i skjønnstilskudd, vektstilskudd og skatteinntekter eller skatteutjevning inngår ikke i ordningen.

Ordningen finansieres med et likt trekk per innbygger for alle landets kommuner og er dermed kun en omfordelingsordning.

Molde kommunes vekst i rammetilskuddet fra 2018 til 2019 er 1 824 kroner per innbygger. Molde kommune får dermed ingen kompensasjon gjennom INGAR. Molde kommune må derimot bidra i finansieringen av INGAR som er en ren omfordelingsordning. Finansiering per innbygger er 53 kroner per innbygger i 2019. Dette gir Molde kommune en reduksjon i rammetilskuddet på 1,4 mill. kroner i 2019. Trekket er redusert med 0,5 mill. kroner fra 2018 og dette skyldes nok at trekket per innbygger er redusert gjennom at færre kommuner ligger under vekstgrensen.

Finansiering per innbygger	-53 kroner	x	Antall innbyggere x 26 958	=	-1 435 000
----------------------------	------------	---	----------------------------	---	------------

Tilskudd med særskilt fordeling

9 616 000 [↗](#)

En mindre del av innbyggertilskuddet blir tildelt etter særskilt fordeling når fordeling etter innbyggertall kan gi uønskede fordelingsvirkninger.

Molde kommune får, som vist i tabellen under, tre tilskudd etter særskilt fordeling i 2019. Tilskudd til helsestasjons- og skolehelsetjenesten har kommunen fått siden 2014 etter særskilt fordeling. Dette tilskuddet har blitt økt årlig fra 2014 til 2018, mens det for 2019 kun er prisjustert. Frivilligsentralene er for tredje året gitt etter særskilt fordeling. Tilskuddet er prisjustert og øker samtidig med ytterligere 7,4 mill. kroner i 2019. Dette tilskuddet skal innlemmes i innbyggertilskuddet fra 2021. Overgangsordning til kommuner som slår seg sammen er et tilskudd til kommuner som har fattet vedtak om sammenslåing og er en kompensasjon for tap på endringene i inntektssystemet i 2017 knyttet til basistilskuddet og småkommunetillegget.

	Tilskudd
Helsestasjons- og skolehelsetjenesten	4 356 000
Frivilligsentraler	414 000
Overgangsordning til kommuner som slår seg sammen	4 845 000
	9 616 000

Skjønnsmidler

4 500 000 [↗](#)

Basisrammen utgjør hoveddelen av skjønnstilskuddet og blir fordelt av Fylkesmannen. Basisrammen er foreslått til 1,0 mrd. kroner i 2019. Basisrammen er redusert med 100 mill. kroner og andelen til Møre og Romsdal er redusert med 15 mill. kroner i 2019. Fylkesmannen i Møre og Romsdal har tildelt 61,4 av 64,7 mill. kroner i forslag til statsbudsjett. Spesielt for 2019 er at tilnærmet hele basisrammen til fylkesmannen er tildelt allerede i statsbudsjettet. Molde kommune har fått tildelt 4,5 mill. kroner i statsbudsjettet. Av dette er 1,0 mill. kroner knyttet til ny kommune og skal overføres til fellesnemnda. Videre er 1,3 mill. kroner knyttet til barnevernsvakta og 1,0 mill. kroner til helseplattformen. Dette er tiltak eller prosjekt knyttet til flere kommuner i vårt område og blir tildelt formålene. Etter dette sitter Molde kommune igjen med 1,2 mill. kroner i skjønnsmidler som kan benyttes fritt. Det er tildelt 0,5 mill. kroner knyttet til utfordringer som regionsenter, 0,5 mill. kroner knyttet til særlig høye utgifter knyttet til ressurskrevende tjenester og 0,2 mill. kroner etter en generell vurdering. Fylkesmannen forventer at det siste beløpet vil bli benyttet til folkevalgtopplæring etter valget 2019.

Tildeling av resterende sum på 3,3 mill. kroner vil skje i løpet av 2019. Sum tildeling gjennom året er redusert med 90 pst. i 2019 og det er derfor naturlig å anta at skjønnsmidlene ikke vil øke gjennom året.

Regionsentertilskudd

4 432 000

Regionsentertilskuddet gis til kommuner der det er fattet nasjonale vedtak om kommunesammenslåing og som får over 8 000 innbyggere i den nye kommunen. Tilskuddet tildeles med en sats på 66 kroner per innbygger samt en sats på knappe 3,2 mill. kroner per sammenslåing. Satsene er satt slik at 40 pst. av tilskuddet fordeles per innbygger og 60 pst. per sammenslåing. Kommuner som mottar storbytilskudd får ikke regionsentertilskudd.

=

Anslag frie inntekter

1 473 110 000

Frie inntekter til nye oppgaver

Det er foreslått en rekke korreksjoner og innlemminger også i 2019. De fleste korreksjoner er knyttet til endring i kommunenes oppgaver eller finansieringsansvar. Innlemming er når oppgaver, som tidligere har vært finansiert direkte gjennom øremerkede tilskudd, blir finansiert gjennom rammetilskuddet.

Innlemminger og korreksjoner

Hele 1000

	Totaler for landet	Andel Molde kommune
Innlemminger		
Boligsosialt kompetansetilskudd	15 599	69
Tilskudd til boligsosialt arbeid	8 900	40
Korreksjoner		
Økt inntektsgrense for gratis kjernetid i barnehage, helårseffekt	47 125	232
Gratis kjernetid i barnehage for 2-åringer fra familier med lav inntekt fra august 2019	45 736	225
Økt foreldrebetaling i barnehage med 110 kroner per måned fra 1. januar 2018	-21 900	-108
Økt foreldrebetaling i barnehage med 50 kroner per måned fra 1. august 2019	-65 800	-324
Kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling av rusavhengighet	185 000	824
Takstoppgjøret for allmennlegene i 2018, helårseffekt	100 000	501
Sum innlemminger og korreksjoner	314 660	1 460

Barnehageområdet

Det er foreslått fire korreksjoner innenfor barnehageområdet i 2019.

Ved behandling av statsbudsjettet for 2018 og revidert nasjonalbudsjett 2018 ble rammetilskuddet til kommunene økt som kompensasjon for økt inntektsgrense for 3-, 4- og 5-åringer. Dette får helårseffekt i 2019 og kommunene kompenseres med 47,1 mill. kroner. For Molde kommune utgjør dette 232 000 kroner.

Andre korreksjon er å utvide ordningen med gratis kjernetid i barnehage slik at den også gjelder for 2-åringer. Det er tenkt innført fra 1. august 2019 og kommunene blir kompensert med 45,7 mill. kroner i 2019. Molde kommunes andel er 225 000 kroner.

Maksimalprisen for en barnehageplass ble økt med 110 kroner per måned fra 1. januar 2018. Det er nå vurdert at dette vil gi redusert etterspørsel etter barnehageplasser i 2019. Det er foreslått å redusere rammetilskuddet med 21,9 mill. kroner. Molde kommunes andel blir et trekk på 108 000 kroner.

Siste korreksjon er knyttet til økt maksimalpris for barnehage med 50 kroner fra første august 2019. Som følge av dette blir rammetilskuddet redusert med 65,8 mill. kroner. Molde kommunes andel er 324 000 kroner.

Sosialtjenesten

Her er det foreslått to innlemminger. Deler av både boligsosialt kompetansetilskudd og tilskudd til boligsosialt arbeid ble innlemmet i rammetilskuddet i 2017 og 2018. Det foreslås å innlemme ytterligere av disse tilskuddene i 2019. Dette som et ledd i arbeidet med redusert statlig detaljstyring. I 2019 foreslås det å innlemme 15,6 mill. kroner av det boligsosiale kompetansetilskuddet og 8,9 mill. kroner av tilskudd til boligsosialt arbeid. Dette utgjør henholdsvis 69 000 og 40 000 kroner for Molde kommune.

Helse- og omsorgsområdet

Det er foreslått to korreksjoner innenfor helse- og omsorgsområdet.

Det blir innført kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling av rusavhengighet. Som følge av dette blir rammetilskuddet økt med 185,0 mill. kroner. For Molde kommune utgjør dette 824 000 kroner.

Videre blir rammetilskuddet økt med 100,0 mill. kroner som følge av per kapitilskuddet for allmennleger ble økt fra 1. juli 2018 med en årsramme på 100,0 mill. kroner. Korreksjonen gjelder helårseffekten i 2019.

Andre endringer i statsbudsjettet med betydning for primærkommunene

Regjeringen har lagt tre føring for veksten i primærkommunenes frie inntekter. Det er lagt en føring på at 200 mill. kroner av veksten i de frie inntektene skal gå til å styrke arbeidet med tidlig innsats i skolen. Denne følger opp føring fra 2017 og 2018. Denne føringen utgjør 1,0 mill. kroner Molde kommune. Denne føringen kan blant annet benyttes til flere lærerårsverk.

Det er også i 2019 en føring på opptrappingsplanen for rusfeltet. Denne skal bidra til en forbedret, forsterket, tverrsektoriell og samordnet innsats på rusfeltet. Planen innebærer at arbeidet skal styrkes med 2,4 mrd. kroner fra 2016–2020. Så langt har det blitt bevilget 1 527 mill. kroner. Dette øker med 200 mill. kroner i 2019. For Molde kommune utgjør dette en føring på knappe 0,9 mill. kroner i 2019.

Den tredje føringen er knyttet til opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering. Her er det lagt en føring på at 100 mill. kroner av veksten i de frie inntektene i 2019 skal gå til dette formålet. For Molde kommune utgjør dette 0,5 mill. kroner. Denne opptrappingsplanen startet i 2017 og 2019 er det siste året. Tidligere ble det bevilget 100 mill. kroner i 2017 over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett, samt at det også i 2017 var en føring på 100 mill. kroner knyttet til veksten i de frie inntektene.

Toppfinansieringsordning for ressurskrevende tjenester

Regjeringen foreslår å øke innslagspunktet for refusjon til 1 320 000 kroner for 2019. Dette er en økning på 50 000 kroner ut over anslått lønnsvekst. Det betyr at kommunene reelt sett får redusert sin refusjon med 50 000 kroner per ressurskrevende tjenestemottaker allerede fra 2018. Forslaget om å øke innslagspunktet vil medføre at Molde kommunes refusjon anslagsvis vil bli redusert med om lag 1,6 mill. kroner.

Investeringstilskudd til etablering av heldøgns omsorgsplasser

I årene som kommer vil det være behov for å øke antall heldøgns omsorgsplasser i kommunene. I 2019 er det foreslått en tilsagnsramme på 2,6 mrd. kroner. Dette tilsvarer investeringstilskudd til om lag 1 500 heldøgns omsorgsplasser. De siste årene har nybygg vært prioritert. Stortinget har nå bestemt at nybygg, oppgradering og modernisering skal likestilles med hensyn til tilskudd. Investeringstilskuddet fordeles derfor på to poster i 2019.

Psykologer i kommunene

Stortinget har vedtatt et lovkrav om psykologkompetanse i norske kommuner fra 1. januar 2020. Frem til plikten trer i kraft vil kommuner som rekrutterer psykolog i sine helse- og omsorgstjenester kunne motta et årlig tilskudd per psykologårsverk. Per første halvår 2018 har 287 av landet kommuner og bydeler rekruttert psykolog gjennom denne ordningen. Det foreslås å øke bevilgningen med 50 mill. kroner i 2019, tilsvarende 125 nye psykologstillinger.

Dagaktivitetstilbud til personer med demens

Fra 1. januar 2020 får kommunene en plikt til å tilby dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens. Utbyggingen av tilbudet frem mot 2020 startet i 2016. Tilskuddet vil bli økt i 2019 med 50 mill. kroner. Dette tilsvarer 450 nye plasser og det vil i 2019 være gitt tilskudd tilsvarende 8 800 plasser. Nye plasser i 2019 vil få et tilskudd på 50 pst. av utgiftene. Plasser opprettet tidligere vil få videreført et tilskudd på 30 pst. i 2019.

Rammesak og politiske signal til budsjettprosessen

Som tidligere år, ble det også i 2018 gjennomført en dialogprosess mellom politisk og administrativt nivå. Også i år hadde formannskapet rollen som politisk dialogkomité. Møtene ble gjennomført i forlengelsen av åpne formannskapsmøter med siste møte den 6. november.

Samlet ble det for året gjennomført 6 dialogmøter hvor følgende tema har blitt gitt særlig fokus:

- Møte 1 den 17. april: presentasjon av forslag til rammer for den kommunale tjenesteproduksjonen i 2019
- Møte 2 den 2. mai: drøfting og politiske signaler til foreslåtte budsjetttrammer
- Møte 3 den 30. mai: revidert nasjonalbudsjett for 2018 og kommuneproposisjonen for 2019 med konsekvenser for Molde kommune
- Møte 4 den 11. september: investeringsutfordringer, lånebelastning og KOSTRA
- Møte 5 den 23. oktober: konsekvenser av forslaget til statsbudsjett for Molde kommune samt investeringsutfordringer
- Møte 6 den 6. november: presentasjon av rådmannens foreløpige budsjettsskisse for 2019 og planperioden 2019–2022

Foruten formannskapets faste medlemmer, deltok rådmannen og deler av hans stab i alle dialogmøtene. Hovedtillitsvalgte var også inviterte til å delta igjennom ordinær innkalling til formannskapsmøtene.

Med bakgrunn i denne dialogprosessen og igangsettingen av den administrative budsjettprosessen for 2019 i mai/juni 2018, ble rammesaken som tok for seg budsjetttrammene for 2019 og planperioden 2019–2022 lagt frem for kommunestyret til behandling den 20. september.

Beregning av økonomiske rammer

Det vises til kapitlet om [statlige rammebetingelser](#) hvor kommunens inntektsforutsetninger hva gjelder statsbudsjettet er beskrevet. I dette kapitlet for rammebetingelser, beskrives de totale inntektsanslag for Molde kommune. Med bakgrunn i disse totale inntektsanslagene, er det beregnet driftsrammer for den enkelte avdeling, enhet og kommunalt foretak.

De økonomiske rammene for avdelinger, enheter og kommunale foretak i 2019 er i hovedsak basert på gjeldende økonomiplans forutsetninger, rammesaken som ble behandlet og vedtatt i kommunestyret den 20. september samt behandlingen og vedtaket i saken om ny helse- og omsorgsplan. Vedtatte endringer ved budsjettrevisjon i juni 2018, som også tok opp i seg endringer i revidert nasjonalbudsjett for 2018, er innarbeidet i rammene for 2019 i den grad det er naturlig at de videreføres. Rammesaken synliggjorde i liten grad behovet for økte rammer ute i avdelinger, enheter og foretak.

Kompensasjon for økte lønnsutgifter i 2019, ut over det som skal dekkes gjennom indeksregulering av avdelingenes/enhetenes egne inntekter, er lagt i en felles lønnsnett med unntak av lønnsoverhengtet fra sentralt oppgjør i 2018 som er tillagt rammene til den enkelte avdeling/enhet. Den totale økningen i lønnsutgifter er beregnet i samsvar med statsbudsjettets forutsetninger som tilsier en årslønnsvekst på 3,25 pst. fra 2018 til 2019.

Det er i rammen for 2019 budsjettet med 14,1 pst. arbeidsgiveravgift. Arbeidsgivers andel av pensjonskostnaden i Molde Kommunale Pensjonskasse og KLP er budsjettet med 15,2 pst., og for pedagogisk personell budsjetteres det med 11,2 pst. pensjonskostnad i Statens Pensjonskasse. Det vises til eget [avsnitt som omhandler pensjoner](#).

Det er i rammene gitt kompensasjon for generell prisstigning fra 2018 til 2019 med 1,85 pst. på utvalgte arter, noe som er lavere enn den samlede prisveksten i forslaget til statsbudsjett. Differansen utlignes ved at det er lagt inn kompensasjon for spesiell prisvekst der dette er meldt. Samlet er derfor prisveksten på 2,1 pst. som samsvarer med anslaget i forslaget til statsbudsjett. Når anslaget for lønnsvekst er på 3,25 pst. tilsier dette en kommunal deflator for 2019 på 2,8 pst. i samsvar med statsbudsjettets anslag.

Regjeringens forslag til skattevedtak, medfører en reduksjon i forhold til dagens skattøre med 0,25 pst. Skattøret blir derfor i budsjettet for 2019 justert ned til 11,55 pst. Med dette holdes skatteinntektenes andel av de totale frie inntektene fortsatt på cirka 40 pst. Egne beregninger av skatteinntekter basert på folketall per 1. juli 2018 samt andel skatteinntekter i forhold til gjennomsnittet for landet, gir skatteinntekter for 2019 som er 3,9 mill. kroner høyere enn anslaget i statsbudsjettet. I tillegg er kommunestyrets vedtak (k-sak 120/16) i gjeldende økonomiplan om en merskattevekst på 7,0 mill. kroner for alle år i planperioden videreført.

I økonomiplanperioden er driftsnivået i 2019 i det alt vesentlige videreført, men korrigert for nye tiltak og kjente endringer i inntekter og utgifter.

Inntektsforutsetninger ut over frie inntekter

De såkalte frie inntektene kommunen mottar i form av skatteinntekter og rammetilskudd, er i statsbudsjettet kompensert for forventet lønns- og prisvekst (deflatoren). Det aller meste av kommunens utgifter må justeres minst tilsvarende lønns- og prisveksten. Det er derfor en klar forutsetning at alle inntekter ut over de frie inntektene må justeres tilsvarende. Konsekvensen av ikke å gjøre dette er at prisen på tjenester med videre går ned. Ved avsetning til lokal lønnsnett, forutsettes det derfor at disse inntektene justeres opp med 2,8 pst. som tilsvarer forventet kommunal deflator. Beløpet er trukket i enhetenes rammer og tillagt den sentrale lønnsnetten. Avdelinger, enheter og foretak forpliktet dermed til å sørge for at nødvendig indeksregulering av inntektene i form av betalingssatser med videre blir gjennomført.

Frie inntekter 2019–2022

Faste 2019 priser i hele 1000

	Opprinnelig 2018	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
				2020	2021	2022
Rammetilskudd						
Innbyggertilskudd	-635 478	-635 478	-666 123	-666 123	-666 123	-666 123
Utgiftsutjevning	41 860	41 860	25 363	25 413	25 431	25 431
Korreksjon statlige/private skoler	-5 328	-5 328	-6 726	-6 431	-6 431	-6 431
Overgangsordninger/INGAR	1 914	1 914	1 435	1 435	1 435	1 435
Saker med særskilte fordelinger	-9 034	-9 034	-9 616	-4 771	-4 771	-4 771
Regionsentertilskudd	-4 430	-4 430	-4 432	-4 432	-4 432	-4 432
Skjønnsmidler	-2 100	-2 100	-4 500	-2 000	-2 000	-2 000
Endringer i statsbudsjettet		-580				
Rammetilskudd	-612 596	-613 176	-664 599	-656 909	-656 891	-656 891
Skatteinntekter						
Netto inntektsutjevning	-495	-495	-495	-495	-495	-495
K-sak 120/16 – økte skatteinntekter	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Anslag skatteinntekter	-779 437	-779 437	-801 016	-801 016	-801 016	-801 016
Skatteinntekter	-786 932	-786 932	-808 511	-808 511	-808 511	-808 511
Sum frie inntekter	-1 399 528	-1 400 108	-1 473 110	-1 465 420	-1 465 402	-1 465 402

Totale inntektsrammer for perioden 2019–2022

Driftsinntekter

Faste 2019 priser i hele 1000

	Opprinnelig 2018	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
				2020	2021	2022
Frie inntekter	-1 399 528	-1 400 108	-1 473 110	-1 465 420	-1 465 402	-1 465 402
Lokale skjønnsmidler	-1 000	-1 000		-1 000	-1 000	-1 000
Rentekompensasjon – inv. bidrag R-97 – skoleanlegg	-757	-757	-723	-688	-653	-619
Rentekompensasjon skole	-826	-826	-624	-549	-475	-402
Rentekompensasjon kirkebygg	-249	-249	-202	-189	-176	-162
Rentekompensasjon omsorgsboliger og sjukeheimer	-5 261	-5 261	-5 137	-5 132	-5 128	-5 123
Rentekompensasjon Glomstua og Tollero omsorgsboliger (overføres til Molde Eiendom KF)	-380	-380	-340	-300	-260	-220
MVA-kompensasjon fra andre selskap	-1 210	-1 210	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Toppfinansiering ressurskrevende tjenester	-60 800	-60 178	-60 672	-59 112	-59 112	-59 112
Integreringstilskudd flyktninger	-94 666	-94 666	-81 397	-63 011	-52 272	-44 726
Aksjeutbytte Istad AS	-5 000	-5 100	-5 100	-5 100	-5 100	-5 100
Kalkulatoriske posterings	-3 756	-3 756	-3 787	-4 307	-4 198	-4 198
Kundeutbytte Gjensidige		-242				
Tilskudd fra havbruksfondet			-286			
Eiendomsskatt	-94 023	-94 023	-97 620	-97 620	-97 620	-97 620
Netto effekt innføring overhead Tøndergård skole og ressurscenter	-170	-170				
Driftsinntekter	-1 667 626	-1 667 926	-1 730 198	-1 703 628	-1 692 596	-1 684 884

Kommentarer til ulike generelle inntektsposter

Lokale skjønnsmidler

Fylkesmannen i Møre og Romsdal har for 2019 tildelt det aller meste av sine skjønnsmidler. Disse inngår i kommunenes rammetilskudd for 2019. Dette blir begrunnet med kommunereform og at 2019 i så måte er å regne som et unntaksår. Det står etter dette tilbake kun 3,3 mill. kroner som en reserve som kan fordeles til spesielle hendelser med videre i budsjettet for 2019 settes derfor posten til 0.

Eiendomsskatt

Det forutsettes oppkrevd 97,6 mill. kroner i eiendomsskatt i 2019. Dette med bakgrunn i en skattesats for dette året som er satt ned fra 3,58 promille til 3,57 promille. Skattetakstene for 2019 blir oppskrevet med 0,42 pst. Dette kommer i stedet for en eventuell omtaksering som også hadde vært en mulighet, men svært lite ønskelig. Eiendomsskatten holdes med dette på samme nominelle nivå som i 2017. Små takstøkninger de kommende årene i planperioden motsvares av en svak reduksjon i skattesatsen for derved å holde et konstant skattenivå. Inntektsøkningen utover i planperioden skyldes utelukkende økning i antall skatteobjekt. Forutsetningen om at eiendomsskatt kan skrives ut i hele kommunen, ligger til grunn for budsjettet.

Det er nå vedtatt endringer i eiendomsskatten for verker og bruk ved at maskiner/utstyr blir tatt ut av takstgrunnlaget. Endringen medfører et inntektsbortfall for Molde kommune på totalt 1,4 mill. kroner men skal fordeles over 7 år. Det betyr at inntektsbortfallet i 2019 blir på 0,2 mill. kroner.

Rentekompensasjon - investeringsbidrag R-97 - skoleanlegg

Dette er kompensasjon av renter og avdrag til investeringer knyttet til 6-årsreformen, og behovet for utvidelse av skolebygg i den forbindelse.

Rentekompensasjonstilskudd - øvrige

Tilskuddsordningen for bygging av omsorgsboliger og omsorgssenterplasser har, foruten oppstartingstilskuddet, et eget kompensasjonstilskudd for renter og avdrag. Tilskuddet utbetales over 30 år og inkluderer en rentegodtgjørelse tilsvarende Husbankens til enhver tids flytende rente.

På denne posten er det også budsjettet et beløp som gjelder rentekompensasjon for skoleanlegg. Molde kommune hadde tidligere en investeringsramme på 62,0 mill. kroner til dette formålet som ble benyttet fullt ut. I statsbudsjett for 2009 ble det lansert en ny skolepakke. Kommunens andel av en ramme på totalt 15,0 mrd. kroner fordelt over 8 år ble på 59,7 mill. kroner som i sin helhet

er benyttet ved byggingen av Bekkevoll ungdomsskole. Det er også innført en egen rentekompensasjonsordning for kirkebygg og kompensasjonen tilsvarer renter for et serielån i Husbanken med 20 års løpetid med den til enhver tid gjeldende flytende renten.

Det er budsjettert med kompensasjonstilskudd knyttet til Glomstua bofellesskap og Tollero omsorgsboliger. Dette er prosjekter som i sin tid ble gjennomført av Molde Utleieboliger KF. Rammene til Molde Eiendom KF er for 2019 kompensert tilsvarende den kompensasjonen kommunen mottar fra Husbanken for disse to prosjektene.

MVA-kompensasjon fra andre selskap

I tilfeller der Molde kommune på konsernnivå er trukket i sine rammer ved innføring av momskompensasjon, må foretak m.v. som var med i trekkberegningen betale tilbake til kommunen den kompensasjonen de mottar. Dette gjelder eksempelvis Moldebadet KF og Tøndergård skole.

Toppfinansiering ressurskrevende tjenester

Kommunestyret vedtok i sak 75/18 reversert økt innslagspunkt ressurskrevende tjenester på 1,56 millioner kroner.

Staten har en tilskuddsordning til kommunene når det gjelder å dekke utgifter til ressurskrevende tjenester. Tidligere var dette noe som ble vurdert skjønnsmessig av Fylkesmannen. Ressurskrevende tjenester i 2019 er definert som pleietjenester gitt til en enkeltperson med et ressursbehov ut over 1 320 000 kroner. Innslagspunktet i 2018 var på 1 235 000 kroner. Gjennom ordningen dekker staten 80,0 pst. av kommunens utgifter ut over innslagspunktet. Med bakgrunn i en kraftig utgiftsvekst de senere årene, er innslagspunktet (kommunal egenandel) økt med 50 000 kroner ut over lønns- og prisvekst også for 2019. Dette gir Molde kommune anslagsvis 1,6 mill. kroner i redusert tilskudd allerede i 2018.

Det er i hovedsak sterkt funksjonshemmede, psykisk utviklingshemmede og personer med psykiske lidelser under 67 år som utgjør brukergruppen som omfattes av tilskuddsordningen. Bruttoutgiftene til tiltakene budsjetteres på den enkelte enhet mens statstilskuddet budsjetteres som en kommunal fellesinntekt. I budsjettforslaget for 2019 er det lagt til grunn en inntekt på 59,1 mill. kroner. Tilskuddet videreføres på dette nivået i resten av planperioden.

Integreringstilskudd flyktninger

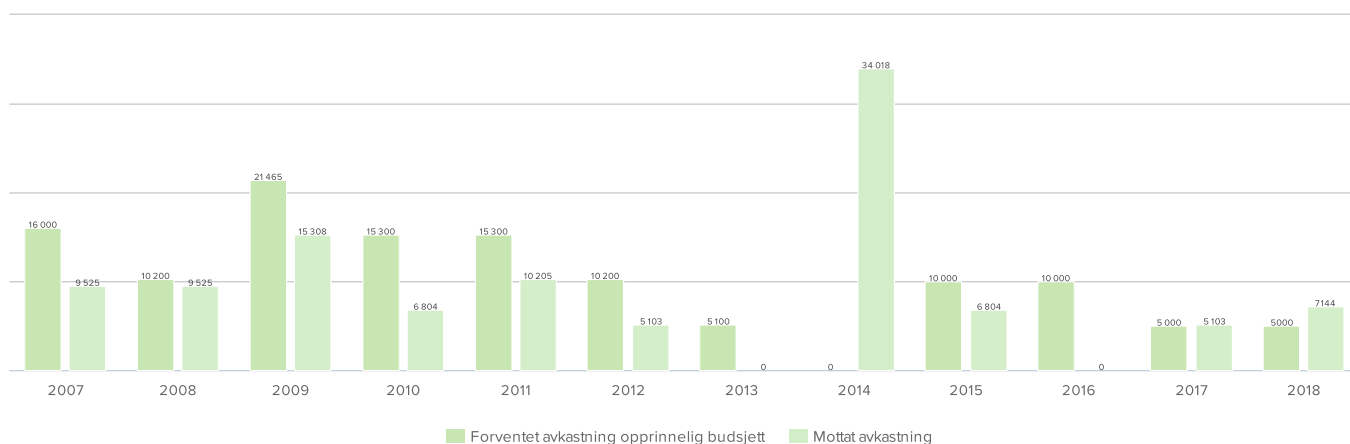
Flyktningstjenesten har siden 2015 vært organisert som en egen enhet. Kommunestyret forutsetter et bredt samarbeid mellom ulike kommunale virksomheter ved bosetting av nye flyktninger. Sentrale aktører i dette arbeidet er Molde Eiendom KF, Molde voksenopplæringscenter, skolene, barnehagene, sosialtjenesten NAV, helsetjenesten og barneverntjenesten. Inntektene i planperioden reduseres betydelig grunnet lavere antall bosatte samtidig som tidligere bosatte etter hvert faller ut av tilskuddsordningen. I budsjettet for 2019 og resten av planperioden er det forutsatt at kommunens samlede utgifter til bosetting og integrering av flyktninger på flyktningstjenesten er 11,7 mill. kroner mindre enn integreringstilskuddet. Disse midlene dekker utgifter ute i ulike enheter knyttet til flyktningene som ikke dekkes gjennom refusjoner fra flyktningstjenesten. De største utgiftene til integrering av flyktninger må tilskrives mottaksårene, mens de siste årene av integreringsperioden på 5 år kan gi et positivt økonomisk bidrag.

Aksjeutbytte fra Istad AS

I årets generalforsamling i Istad AS, ble det vedtatt å dele ut 21,0 mill. kroner i utbytte (inkludert tilleggsutbytte på 6,0 mill. kroner) med bakgrunn i selskapets regnskapsresultat for 2017. Dette var 2,1 mill. kroner over kommunens forventninger i budsjettet for 2018 og gav kommunen en inntekt på 7,1 mill. kroner. I gjeldende økonomiplan ligger det forventninger om årlig utbytte fra Istad AS med 5,1 mill. kroner. Denne forventningen ligger til grunn for budsjettert utbytte i 2019 og videreføres for den kommende økonomiplanperioden.

Forventet og mottatt avkastning Istad AS

Hele 1000

Kalkulatoriske posterings

Kalkulatoriske posteringer er den delen av kommunens finanskostnader som belastes enhetene på de selvfinansierende områdene (parkering, bibliotek med videre). Disse budsjetteres som driftskostnader på enhetene og inntekter i driftsbalansen sentralt. Kostnadene er i hovedsak budsjettmessig justert etter eksisterende rentenivå.

Havbruksfondet

Molde kommune mottok 1,7 mill. kroner fra havbruksfondet i 2018 med baggrunn i en total utbetaling til primærkommunene på 2,4 mrd. kroner. Det er anslått at utbetalingen i 2019 kan beløpe seg til 400 mill. kroner, noe som kan gi Molde kommune en andel på 0,3 mill. kroner. Beløpet er ikke videreført i planperioden.

Etter kommuneloven skal det utarbeides et årsbudsjett og en økonomiplan i balanse. I dette ligger å synliggjøre de inntekter og utgifter kommunen genererer i løpet av perioden og ut i fra disse vise at kommunen har økonomiske muligheter til å gjennomføre planlagte oppgaver.

Molde kommune bør ha en langsiktig strategi for å bygge opp reserver for å takle uforutsette hendelser i driften og for å ha egenkapital til investeringer. Selv om økonomiplanperioden 2020–2022 vil tilhøre nye Molde kommune, er de økonomiske målsetningene i intensjonsavtalen som er inngått mellom de 3 kommunene Midsund, Molde og Nesset en rettesnor i forhold til hva den enkelte kommune i forkant av sammenslåingen bør strekke seg etter. Ved inngangen til 2019, vil Molde kommune langt på veg oppfylle de fleste av målsettingene. Regnskapsresultatene for 2015–2017 har vært positive selv etter inndekning av tidligere underskudd, og saldo på kommunens disposisjonsfond ved inngangen til 2018 er 107,0 mill. kroner. Det forventes ytterligere avsetning i regnskapet for 2018 og fondet vil etter dette utgjøre nærmere 6,0 pst. av brutto driftsinntekter. En langsiktig målsetning for nye Molde kommune er et disposisjonsfond på 5,0 pst. av brutto driftsinntekter. Det ligger fortsatt en stor økonomisk utfordring i å begrense merforbruket i regnskapet for 2018, men på tross av den negative prognosen som ble rapportert per 2. tertial, er mulighetene for en begrenset avsetning til disposisjonsfond absolutt tilstede.

Netto driftsresultat er den primære indikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. Indikatoren er lett å tolke i og med at negativt netto driftsresultat innebærer at formuen reduseres. Et netto driftsresultat lik null, vil også over tid redusere kommunens formue i den forstand at en økende andel av realkapitalen etter hvert vil bli lånefinansiert. Samtidig vil det være viktig å vurdere utviklingen i netto driftsresultat over en periode på flere år. Teknisk Beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi har beregnet hva netto driftsresultat bør utgjøre i pst. av totale driftsinntekter. Utvalgets beregninger indikerer at netto driftsresultat bør utgjøre minst 1,75 pst. av totale driftsinntekter i kommunene dersom kommunesektorens formue skal bevares. Et positivt resultat i denne størrelsesorden er nødvendig for å oppnå en sunn og god økonomi over tid. Et slikt resultat har som mål at kommunen kan egenfinansiere en større del av sine investeringer og bedre møte svingninger og uforutsette hendelser i årene som kommer. Dette vil si at Molde kommune bør ha et positivt netto driftsresultat på cirka 35,8 mill. kroner i 2018. Kommunen lyktes med å nå dette målet med klar margin i 2015 (3,1 pst.), i 2016 (4,7 pst.) mens det i 2017 endte på 1,8 pst. noe som også var innenfor målsatt indikator. I opprinnelig budsjett for 2018 er imidlertid dette redusert til 0,9 pst. Målsetting i intensjonsavtalen for nye Molde kommune er et netto driftsresultat i pst. av brutto driftsinntekter på 2,0 pst. med en langsiktig målsetning på 3,0 pst.

Utfordringene for nye Molde kommune etter etableringen 1. januar 2020 er mange og store. Endring i kommuneloven vil påføre den nye kommunen betydelig økning i avdragsutgifter. I det etterfølgende nevnes derfor bare de større utfordringene som Molde kommune må hankses med selv i 2019. Av særlige utfordringer dette året som betyr eller vil kunne bety betydelige merutgifter for kommunen kan nevnes:

- Utskrivningsklare pasienter har påført kommunen store budsjettoverskridelser de siste årene. I budsjetttrammene for 2019 og kommende planperiode, er budsjettposten videreført på samme nivå som for 2018. Dette betyr at det for 2019 er innlagt 2,4 mill. kroner til formålet. Oppholdsbetaling til helseforetaket har variert gjennom året 2018 og har sannsynligvis også ført til økte utgifter i det kommunale mottaksapparatet. Eventuelle innsparinger overfor helseforetaket må derfor ses i sammenheng med utgiftene kommunen blir påført ved tidligutskrivning fra spesialisthelsetjenesten.
- Omfanget av ressurskrevende tjenester ser fortsatt ut til å være økende med stort press på tjenestene og til de økonomiske rammene som er til disposisjon. På grunn av stort merforbruk over år, er tjenesten i 2018 gjennomgått og kartlagt av ekstern kompetanse. Potensiale for innsparinger er synliggjort samtidig som tjenesten vokser i antall brukere. Eventuelle innsparinger på utgiftssiden kan også i enkelte tilfeller medføre betydelig reduksjon i statlige tilskudd. Målsettingen for 2019 er derfor å skape balanse mellom forbruk og budsjetttramme noe som i seg selv vil bli særdeles utfordrende.
- Moldebadet KF rapporterer per 2. tertial 2018 et prognostisert underskudd for året på 2,8 mill. kroner. Inndekning av dette er det ikke tatt høyde for i budsjetttrammene for 2019. Fellesnemnda for nye Molde kommune har vedtatt at foretaket skal tas inn i Molde kommunes organisasjon per 1. januar 2020 og at det fra denne dato opphører som kommunalt foretak. Inndekning av eventuelt underskudd for 2018 i tillegg til balanse i regnskapet for 2019 vil bli utfordrende.
- Budsjetttrammen til pleie- og omsorgsområdet er betydelig styrket i 2019 med virkning også for årene etter at nye Molde kommune er etablert. Iverksettingen av 8 sjukeheimsplasser i Glomstuvegen er forutsatt opprettholdt til 16 nye plasser ved Råkhaugen omsorgssenter tas i bruk sommeren 2020. Videre kjøpes det 4 plasser fra Midsund kommune for hele planperioden og 2 plasser fra Vestnes kommune frem til Nobel bofellesskap tas i bruk i april 2019. Betaling til helseforetaket for utskrivningsklare pasienter opphører sommeren 2020 når plassene i Råkhaugen tas i bruk. Alle tiltakene som her er nevnt henger nøye sammen og er avhengig av hverandre, noe som også vil gi økonomiske konsekvenser dersom forutsetningene i økonomiplanen blir endret.

Det som er nevnt over, bare understreker stramheten også i budsjettopplegget for 2019. Det vil bli særdeles viktig å holde igjen og unngå økning i utgifter dersom mulighetene skulle by seg. Budsjettet bygger også på målsetningen om å bygge økonomiske buffere og handlingsrom gjennom avsetning til disposisjonsfond.

Driftsutgifter

Faste 2019 priser i hele 1000

	Opprinnelig 2018	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
				2020	2021	2022
Netto driftsutgifter fordelt på avdelinger og enheter	1 474 612	1 494 695	1 527 589	1 487 328	1 472 868	1 465 607
Årslønnsvekst avsatt til lønnsnett	22 456	6 737	32 398	32 398	32 398	32 398
Besparelse pensjonskostnader inkludert arbeidsgiveravgift	-27 749	-27 749	-25 212	-25 212	-25 212	-25 212
Kostnader til avtalefestet pensjon (AFP)	6 047	6 047	6 047	6 047	6 047	6 047
Molde Eiendom KF (3)	66 440	64 712	70 211	71 621	71 581	71 541
Moldebadet KF (3)	5 812	8 624	5 753	5 653	5 536	5 429
Molde kirkelige fellesråd (3)	10 959	11 024	11 163	11 159	11 155	11 151
Kommunereformen – tilskudd kapitalkostnader Midsund kommune	205	205				
Skjønnsmidler fellesnemnda	1 000	1 000	1 000			
Skjønnsmidler helseplattformen			1 000			
Driftsutgifter	1 559 782	1 565 295	1 629 949	1 588 994	1 574 373	1 566 961

(1) For nærmere oversikt over rammene til kommunale foretak og Molde kirkelige fellesråd, se kapitlet som omhandler disse.

Driftsbalanse

Faste 2019 priser i hele 1000

	Opprinnelig 2018	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
				2020	2021	2022
Driftsinntekter	-1 667 626	-1 667 926	-1 730 198	-1 703 628	-1 692 596	-1 684 884
Driftsutgifter	1 559 782	1 565 295	1 629 949	1 588 994	1 574 373	1 566 961
Brutto driftsresultat	-107 844	-102 631	-100 249	-114 634	-118 223	-117 923
Netto finansutgifter						
Avdrag (2)	67 931	67 931	67 954	102 172	102 542	104 854
Renter (1)	21 850	20 850	27 124	29 237	29 583	28 593
Netto finansutgifter	89 781	88 781	95 078	131 409	132 125	133 447
Netto driftsresultat	-18 063	-13 850	-5 171	16 775	13 902	15 524
Fond bruk/avsetning						
Avsetning til disposisjonsfond	18 063	13 850	5 171			
Bruk av fond				-16 775	-13 902	-15 524
Interne finanstransaksjoner	18 063	13 850	5 171	-16 775	-13 902	-15 524
Resultat (udisponert)	0	0	0	0	0	0

(1) Renteutgifter er budsjettet med 1,9 pst. i 2019 og hele økonomiplanperioden.

(2) Fra 2020 er det lagt inn ny formel for beregning av minimumsavdrag i tråd med ny kommunelov.

Kommentarer til ulike balanseringsposter

Årslønnsvekst avsatt til lønnsnett

Det er beregnet en sentral lønnsreservepott som skal dekke lønnsoppgjøret som kommer i 2019. Rammen for oppgjøret, i samsvar med forslaget til statsbudsjett for 2019, gir en årslønnsvekst fra 2018 til 2019 på 3,25 pst. Det er som tidligere år, lagt inn forutsetning om at ulike kommunale gebyrer, brukerbetaling og avgifter med videre justeres for forventet lønns- og prisvekst for på denne måten å delfinansiere økningen i lønnsutgifter. Dette bidraget er trukket i enhetenes rammer. Dette betyr at resultatet av lønnsoppgjøret for 2019 fullt ut vil bli kompensert i enhetenes rammer. Beregnet lønnsoverheng fra 2018 til 2019, er allerede delvis kompensert i enhetenes rammer.

Pensjonskostnader – avtalefestet pensjon

Kommunens pensjonskostnader er for 2019 budsjettet i alle avdelinger og enheter med 15,2 pst. av all pensjongivende inntekt med unntak av pensjon for lærere som er tilsluttet Statens Pensjonskasse hvor pensjonskostnaden er satt til 11,2 pst. Molde kommune etablerte fra 1. januar 2008 egen kommunal pensjonskasse. Sykepleierne er fortsatt pliktige medlemmer i Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Storebrand er forretningsfører for Molde Kommunale Pensjonskasse.

I kommende planperiode legges følgende forutsetninger til grunn for budsjettet pensjonskostnad.

	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Reduksjon pensjonskostnad i revidert budsjett 2018 – videreføres i planperioden	-27 749	-27 749	-27 749	-27 749
Forventet økning i pensjonskostnader i 2019 på 500 mill. kroner for primærkommunene ut over det som dekkes av den kommunale deflatoren (innlagt i lønnsporten)	2 537	2 537	2 537	2 537
Reduksjon pensjonskostnad fellesområde	-25 212	-25 212	-25 212	-25 212

Tabellen over tar utgangspunkt i pensjonskostnader i revidert budsjett for 2018 og videreføres på samme nivå i planperioden. Det som imidlertid kommer som en økt kostnad i 2019, er anslaget for primærkommunenes vekst i pensjonskostnad på 500 mill. kroner ut over det som dekkes av den kommunale deflatoren. Molde kommunes andel av denne kostnadsveksten anslås til 2,5 mill. kroner. Ved budsjetteringen av lokal lønnsport, tas det hensyn til deflatoren. Økningen i pensjonskostnad som følge av lønnsøkninger i 2019 er derfor tatt hensyn til. Endelige aktuarberegninger vil gi den endelige pensjonskostnaden for kommunen det enkelte år.

Utgifter kommunen vil få til tidligere ansatte som har tatt ut AFP (avtalefestet pensjon), er for 2019 og resten av planperioden beregnet til 6,0 mill. kroner basert på forventet utgift i 2018.

Pensjonspremien som har vært innbetalt siden ordningen med premieavvik ble innført, var per utgangen av 2017 hele 132,3 mill. kroner større enn regnskapsført kostnad. Dette beløpet har derfor ikke hatt resultateffekt i kommunens regnskap enda, men er en vesentlig likviditetsbelastning. For kommunesektoren samlet, er det totale bokførte premieavviket cirka 30,0 mrd. kroner. Dette er et betydelig beløp som etter hvert skal belastes kommunens regnskaper og vil medføre en vesentlig kostnadsvekst de kommende årene.

Dersom det også i fremtiden er mulighet for oppskrivning av eiendommene Molde Kommunale Pensjonskasse har overtatt fra kommunen, vil dette bidra til å redusere Molde kommunes pensjonskostnader på sikt. De kommunale regnskapsreglene medfører at økt avkastning og oppskrivning av eiendom med videre, vil manifestere seg langsomt i kommunens regnskap. Effektene på kommunens økonomi må derfor ses i et langsiktig perspektiv.

Driftstilskudd til Molde Eiendom KF

Driftstilskuddet til Molde Eiendom KF behandles på lik linje med enheter i Molde kommune. [Se tabell i kapitlet Molde Eiendom KF drift](#). Foretaket vil også i de kommende årene være særdeles avhengig av at rentenivået forblir lavt i med tanke på deres utleievirksomhet.

Driftstilskudd til Moldebadet KF

Det ligger nå inne forutsetning om at morselskapet skal dekke samlede kapitalkostnader på foretakets opprinnelige lånegjeld. I tillegg er det i revidert budsjett for 2018 lagt inn forutsetning om at morselskapet gir et tilskudd til foretaket på 2,8 mill. kroner som foretaket skal benytte til å dekke sitt underskudd for 2017. Det forutsettes at foretaket selv dekker alle kapitalkostnader av nye investeringer som gjennomføres ved anlegget ut over den opprinnelige investeringen. Dette innebærer at foretaket selv må sørge for driftsmessig balanse ut over det som kommunen dekker av øvrige kapitalutgifter, og underskuddsdekning.

Driftstilskudd til Molde kirkelige fellesråd

Kommunen yter årlige tilskudd for å finansiere driften av Molde kirkelige fellesråd. Tilskuddet for 2019 er beregnet til 11,2 mill. kroner og er videreført i planperioden.

Skjønnsmidler fellesnemnda

I Molde kommunes rammetilskudd for 2019, er skjønnsstilskuddet oppjustert med 1,0 mill. kroner som gjelder dekning av utgifter til prosjektleder for nye Molde kommune. Midlene ble tidligere tildelt av fylkesmannen med Molde kommune som mottaker på vegne av Midsund, Molde og Nesset kommuner. Beløpet overføres til fellesnemnda som disponerer midlene i eget budsjett.

Kommunereformen – tilskudd kapitalkostnader Midsund kommune

Gjennom avtalen som er inngått mellom kommunene Midsund, Molde og Nesset, skal Midsund kommune frem til sammenslåingen i 2020 kunne investere for inntil 125,0 mill. kroner. Ut ifra opplysninger fra Midsund kommune, forventes kapitalkostnader av gjennomførte investeringer i 2017–2019 å bli så begrensede at det mest sannsynlig ikke blir utgifter i 2019 som må dekkes av Molde kommune gjennom tilskudd.

Skjønnsmidler helseplattformen

Gjennom skjønnsmidlene for 2019, mottar Molde kommune på vegne av kommunene i Romsdal 1,0 mill. kroner som skal benyttes til arbeidet med helseplattformprosjektet. Fylkesmannen antyder i sitt tildelingsbrev at han tar sikte på å støtte opp om dette prosjektet økonomisk både i 2020 og 2021 under forutsetning av at fremdriften i prosjektet blir som planlagt. I planperioden er inntekt og utgift for årene etter 2019 ikke videreført.

Fordeling av driftsrammer

Til å gjennomføre nødvendig arbeid og prosesser frem mot endelig budsjettsak, har rådmannen frem til rammesaken ble ferdigstilt, benyttet den administrative budsjettkomiteen bestående av økonomisjef Kurt Magne Thrana, seksjonsleder for budsjett, økonomi og kontroll Terje Tveeikrem Sæter og utviklingssjef Randi Myhre. Kommunalsjef Ann-Mari Abelvik har deltatt i de fleste av komiteens møter og representert rådmannsnivået. Også rådmannen, personal- og organisasjonssjefen og kommunalsjef for plan og utvikling har deltatt på noen av møtene. Arbeidet med rådmannens budsjettskisse, har i hovedsak basert seg på de rammeutfordringene som ble presentert av enhetene i budsjettmøtene i juni, rammesaken vedtatt av kommunestyret i september, vedtatt helse- og omsorgsplan i oktober, samt etterfølgende drøftinger av nye behov eller endringer i tjenester hos de enkelte enheter, fagområder og foretak.

I budsjettet for 2019, er det på den enkelte enhet beskrevet mer nøyaktig hva som er endret av tjenester innenfor rammen. Det er fokusert på en detaljert oversikt over tjenestene. I tillegg dekkes behovet for å få en samlet oversikt på enkelte områder slik som skole, pleie og omsorg og barnehager. Det er derfor i dette dokumentet, i tillegg til rammer for den enkelte enhet, satt opp en oversikt over disse områdene samlet. Når det gjelder fagområdene skole, barnehage og pleie og omsorg, så er personellressursen med tilhørende utgifter beholdt under plan- og utviklingsavdelingen, mens øvrige utgiftsrammer er lagt til et eget fellesområde under det enkelte fagområde.

Samlet er det en resultatforventning til avdelinger, enheter og foretak som omfatter følgende:

- levere i henhold til sentralt lov- og forskriftsverk på området
- følge lokale bestemmelser, rundskriv og prosedyrer
- utføre tjenester og oppgaver i samsvar med kommunestyrets vedtak i budsjett og økonomiplan
- oppnå grønt resultat (ønsket resultat) i målekortet i balansert målstyring

Netto driftsutgifter i planperioden

Tabellen nedenfor viser oversikt over budsjetterte netto driftsutgifter i planperioden 2019–2022. Hvordan den enkelte enhets driftsramme er beregnet, samt en beskrivelse av aktiviteten, fremkommer i den enkelte enhets driftskapittel.

Budsjettet vedtas som bindende ramme for avdelinger/enheter

Rammene i planperioden fremkommer etter følgende forutsetninger:

Rådmannen har hatt som et overordnet mål å få til så riktige rammer som mulig. Det vil likevel være områder som vil oppleve at rammen ikke står i forhold til de tjenester som det forventes blir utført. Rådmannen vil kontinuerlig følge opp enhetene gjennom rapporteringene slik at tjenesteproduksjonen best mulig tilpasses rammene som er gitt.

Driftsrammer for de enkelte avdelinger/enheter er i hovedsak basert på revidert budsjett 2018 og økonomiplan for 2018–2020. Videre er rammene i rammesaken, som ble behandlet 20. september, justert i forhold til tiltak/saker som kommunen ikke kommer utenom.

Rammene er kompensert for helårsvirkning av lønnsoppgjøret i 2018 (overheng). Resterende del av årslønnsveksten vil bli fordelt ved bruk av lønnsreservepotten i 2019.

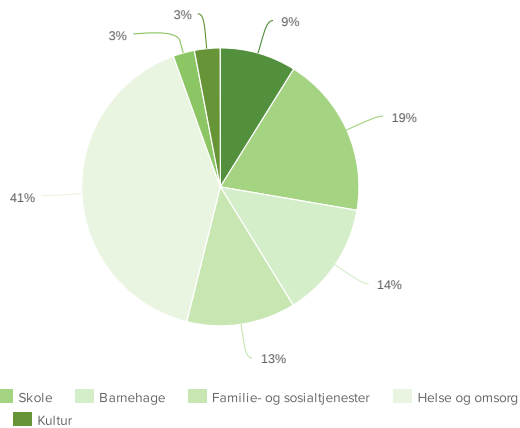
Gjennomsnittlig årslønnsvekst fra 2018 til 2019 anslås til 3,25 pst. og er i hovedsak budsjettert på en felles lønnsnett.

Det budsjetteres med en pensjonskostnad i KLP og Molde Kommunale Pensjonskasse på 15,2 pst. i 2019. For pedagogisk personell budsjetteres med 11,2 pst. pensjonskostnad i Statens Pensjonskasse.

Arbeidsgiveravgiften budsjetteres med 14,1 pst.

Som det vil fremkomme på den enkelte avdeling/enhet, er det en del kostnader man ikke vil komme utenom og disse er kompensert i rammene til de berørte avdelinger/enheter og beskrevet der.

Fordeling driftsrammer sektor pst.

Fordeling på sektor

Tall i hele 1000

Sektor	Budsjett 2019
Stab	135 881
Skole	286 835
Barnehage	206 892
Familie- og sosialtjenester	194 359
Helse og omsorg	619 769
Teknisk	37 872
Kultur	45 981
Totalsum	1 527 589

Rammer til den enkelte avdeling/enhet

Faste 2019 priser i hele 1000

	Opprinnelig 2018	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
				2020	2021	2022
Rådmannen	14 468	14 545	15 862	6 911	3 911	3 911
Plan- og utviklingsavdelingen	24 384	24 368	25 428	30 548	30 548	30 548
Driftsavdelingen	10 377	10 541	11 328	11 408	11 408	11 408
Personal- og organisasjonsavdelingen	62 486	61 926	64 925	63 575	64 375	63 575
Økonomiavdelingen	18 587	18 960	18 338	18 688	18 688	18 688
Fellesområdet skole	9 836	12 996	16 665	11 170	9 832	9 832
Kvam skole	15 034	15 349	15 247	15 247	15 247	15 247
Sellanrå skole	26 967	27 315	27 501	27 501	27 501	27 501
Langmyra skole	36 383	36 863	37 158	37 158	37 158	37 158
Nordbyen skole	21 648	21 870	21 975	21 975	21 975	21 975
Kviltorp skole	35 860	35 898	35 631	35 631	35 631	35 631
Kleive oppvekstsenter	11 661	11 685	11 431	11 431	11 431	11 431
Bolsøya skole	6 943	6 992	6 638	6 638	6 638	6 638
Vågsetra barne- og ungdomsskole	23 195	23 864	24 569	24 569	24 569	24 569
Sekken oppvekstsenter	4 762	4 871	4 979	4 979	4 979	4 979
Bekkevoll ungdomsskole	31 697	31 980	31 972	31 972	31 972	31 972
Bergmo ungdomsskole	23 838	24 536	25 257	25 257	25 257	25 257
Skjevik barne- og ungdomsskole	19 624	19 353	18 785	18 785	18 785	18 785
Molde voksenopplæringscenter	9 566	9 655	9 027	8 936	8 936	8 936
Fellesområdet barnehage	131 013	125 837	136 824	133 459	132 468	132 468
Hauglegda og Øvre Bergmo barnehager	13 875	15 042	13 548	13 548	13 548	13 548
Hattelia barnehage	9 632	9 873	9 522	9 522	9 522	9 522
Kvam og St. Sunniva barnehager	11 760	12 595	11 667	11 667	11 667	11 667
Hjelset barnehage	9 417	10 145	8 693	8 693	8 693	8 693
Barnas hus barnehage	8 798	10 852	8 717	8 717	8 717	8 717
Langmyra og Banehaugen barnehager	6 341	6 780	6 001	6 001	6 001	6 001
Lillekollen barnehage	11 583	12 552	11 920	11 920	11 920	11 920
Barneverntjenesten	33 592	35 485	36 804	34 355	34 355	34 355
Sosialtjenesten NAV Molde	35 193	35 412	36 699	36 284	35 834	35 834
Flyktningtjenesten	81 054	81 054	69 536	52 758	43 563	37 102
Ressurstjenesten	41 457	47 250	51 320	50 607	50 607	50 607
Helsetjenesten	77 960	79 470	81 253	80 087	79 610	79 610
Fellesområdet pleie og omsorg	-22 801	-27 384	-22 708	-26 585	-29 093	-29 093
Glomstua omsorgssenter	109 858	111 124	120 499	123 319	123 175	123 175
Kirkebakken omsorgssenter	44 050	44 534	53 556	49 104	44 652	44 652
Råkhaugen omsorgssenter	58 358	58 300	57 749	65 749	73 749	73 749
Bergmo omsorgssenter	64 976	65 592	66 180	66 180	66 180	66 180
Kleive og Skåla omsorgssenter	64 864	65 631	66 206	66 206	66 206	66 206
Tiltak funksjonshemmede	195 424	196 464	197 034	192 906	192 076	192 076
Brann- og redningstjenesten	22 070	22 395	22 213	21 989	21 989	21 989
Byggesak og geodata	934	1 104	725	256	256	256
Molde bydrift	13 306	15 914	14 934	14 512	14 512	14 512
Kulturtjenesten	36 078	36 361	37 243	35 020	35 020	35 020
Kulturskolen	8 504	8 746	8 738	8 675	8 800	8 800
Sum ramme avdelinger/enheter	1 474 612	1 494 695	1 527 589	1 487 328	1 472 868	1 465 607

FORUTSETNINGER OG KONSEKVENSER

I utarbeidelsen av investeringsbudsjettet, har hovedfokus vært på summen av de investeringsprosjekt som belaster kommunens eget driftsbudsjett. Dette gjelder i all hovedsak nye investeringer i morselskapet, formålsdelen av Molde Eiendom KF og Molde kirkelige fellesråd.

I fjorårets budsjettprosess ble det fokusert på en ny målsetting for lånegjelden i kommunen. Den nye målsettingen er at lånegjelden som blir belastet kommunens budsjetter og regnskaper ikke skulle overstige 91,7 pst. av brutto driftsinntekter. Dette tilsvarte gjeldsnivået ved utgangen av 2016. Hovedpoenget med målsettingen var at den årlige belastningen av avdrag ikke skulle øke som andel av brutto driftsinntekter. På den måten ville avdrag være håndterlig fremover og det var kun økning i renten som ville føre til at finansutgiftene ville kreve en større andel av inntektene. Avdragene skulle stabiliseres. De forutsetninger som lå til grunn for målsettingen, vil ikke være de samme fra 2020. Det skyldes at ny kommunelov fra 2020 vil ha en annen definisjon av minimumsavdrag enn det Molde kommune benytter. Avdragene vil øke betydelig som følge av ny formel for minsteavdrag. Beregninger viser at avdragene vil øke med 21,9 mill. kroner bare som følge av ny formel for minimumsavdrag i 2020. Det betyr at forutsetningen for målsettingen om lånegrad ikke lenger er gyldige fra 2020. Det vil derfor være behov for å komme opp med ny målsetting rundt dette. Det er naturlig å ta tak i dette når ny kommune er etablert. Den nye kommunen må bestemme egen målsetting rundt dette. Det er derfor ikke laget noen ny målsetting inn mot budsjett 2019 og kommende økonomiplanperiode.

Det er ikke mulig å forhindre at ny kommunelov vil gi store utslag på de årlige minimumsavdragene. Grunnen til det er at det allerede er startet opp en del store investeringsprosjekter som det ikke er mulig å stoppe nå. Det er selvfølgelig mulig å redusere økningen i avdrag ved å sette på bremsene for fullt, men det vil også ha sine konsekvenser for tjenesteproduksjonen og samfunnsutviklingen. Noen av disse konsekvensene er ikke ønskelige. Det er nødvendig å starte opp noen nye, større investeringsprosjekter også i 2019. Samtidig må det erkjennes at det i årene som kommer må strammes inn på investeringssiden for at finansutgiftene ikke skal ta for stor del av de årlige driftsrammene. Det legger også dette budsjettet og økonomiplanen opp til. Det er flere større investeringsprosjekt som ikke er prioritert i denne økonomiplanen. Noen av de vil komme opp som politiske saker og endelig vurdering må tas på et senere tidspunkt, men denne økonomiplanen legger opp til at det ikke er rom for ytterligere store investeringsprosjekt frem mot 2023.

Gjeldende målsetting innebærer at det kun er rom for å finansiere ett til to store investeringsprosjekt per år tilsvarende 80–90 mill. kroner i lånebelastning. Dette med bakgrunn i at det vil være behov for en rekke små investeringer i tjenesteproduksjonen og til utbedringer av formålsbyggene årlig. Anslagsvis er det behov for 25–30 mill. kroner årlig i tjenesteproduksjonen og 15–20 mill. kroner årlig til formålsbygg. Samlet blir dette 40–50 mill. kroner i lånebehov årlig. Beløpet kan variere fra år til år, men vil trolig ligge rundt dette i gjennomsnitt.

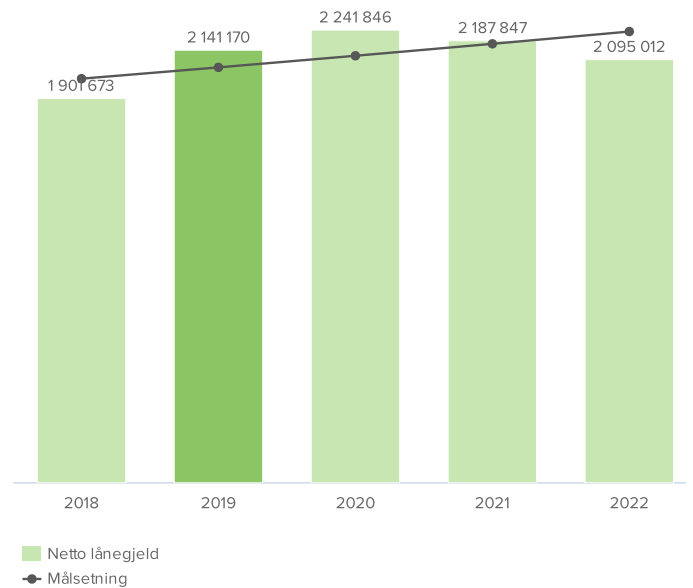
Det er ikke mulig å nå målsettingen i de første årene i økonomiplanperioden. Det innebærer økte avdrag i kommende års driftsbudsjetter. Hovedforklaringen er at det er mange store investeringsprosjekt som har startet opp tidligere eller budsjetteres i 2019. Store investeringsprosjekt som allerede har startet opp er blant annet Idrettens hus, Sjøfronten 1 og 3, Hatlelia barnehage og Sellanrå skole. I 2019 ligger det inne oppstart av Sjøfronten 2, Lillekollen barnehage, gravplassutvidelser og utvidelse Råkhaugen omsorgssenter. I tillegg kommer effekten av ny kommunelov. Samlet vil de store investeringsprosjektene ha behov for 256 mill. kroner i 2019 og 177 mill. kroner i 2020 i lån. Dette betyr at dagens målsetting ikke blir holdt i hverken 2019 eller 2020.

Diagrammet viser at det er forventet å være innenfor målsettingen i 2018. Dette skyldes noe høyere inntektsvekst i 2018 enn forutsatt og at fremdriften på ulike investeringsprosjekt ikke blir på samme nivå som budsjettet. Lånegjelden vil øke mer enn inntektene fra 2019, og det fører til at målsettingen ikke nås igjen før i 2022.

Det er flere større prosjekt som nå blir diskutert eller som er under vurdering eller planlegging. Dette er investeringsprosjekter som fort kan komme opp til endelig politisk behandling i kommende økonomiplanperiode. Det vil bli svært krevende å håndtere flere store investeringsprosjekt i denne økonomiplanperioden. Når prioriteringene blir enda tøffere, er det viktig å ha best mulig oversikt over det totale bildet knyttet til investeringer. Det er derfor laget en oversikt i vedlegget til budsjettet som lister opp disse større investeringsprosjektene. [Se vedlegget for oversikt over fremtidige investeringer som ikke ligger inne i økonomiplanen.](#)

Det har videre vært en streng vurdering av hvilke investeringsprosjekter som har blitt vurdert som absolutt nødvendig i perioden. [I vedlegget er det en tabell som viser hvilke investeringsprosjekt som ikke har blitt prioritert.](#) Dette med bakgrunn i kommunes økonomiske situasjon og at prosjektene ikke er vurdert som nødvendig med hensyn til et forsvarlig tjenestetilbud.

Netto lånegjeld i perioden

Finansutgifter og finansinntekter

Kommunens finansutgifter består av rente- og avdragsutgifter i Molde kommune og formålsdelen i Molde Eiendom KF. Renteutgiftene i budsjettet for 2018 er satt til 33,4 mill. kroner. Renteutgiftene har vært relativt lave de siste årene grunnet lave renter. Styringsrenten er satt opp med 0,25 pst. i september 2018 og det er signalisert at styringsrenten skal settes ytterligere opp i årene som kommer. Som følge av dette er budsjettet rente økt fra 1,6 pst. i 2018 til 1,9 pst. for budsjett 2019 og økonomiplanperioden. Renteutgiftene er anslått til 40,5 mill. kroner i 2019 økende til 41,9 mill. kroner i 2022. Renteutgiftene er anslått til å bli størst i 2021 med 42,9 mill. kroner.

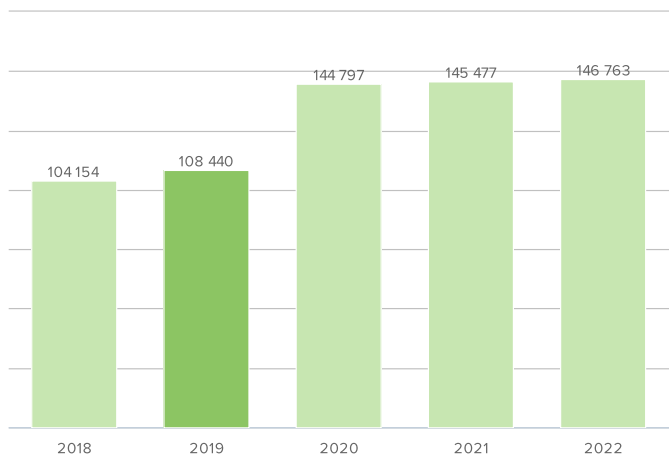
Molde kommune fører minsteavdrag etter bestemmelsene i kommuneloven. Avdragene i 2019 er budsjettet til 68,0 mill. kroner. Det er samme nivå som i 2018 og en reduksjon sammenlignet med økonomiplanen 2018–2021. Reduksjonen skyldes i all hovedsak forsinket fremdrift på investeringsprosjekter. Ny kommunelov med ny formel for minsteavdrag trer i kraft fra 2020. Ny kommunelov fører til at avdragene øker med 21,9 mill. kroner alene. Videre øker kommunens avdrag som følge av investeringsnivået de siste årene med 12,3 mill. kroner. Samlet øker minimumsavdragene med 34,2 mill. kroner fra 2019 til 2020. Avdragene øker utover økonomiplanperioden og blir størst i 2022 med 104,9 mill. kroner. Samlet sett vil finansutgiftene øke fra 108,4 mill. kroner i 2019 til 146,8 mill. kroner i 2022.

Finansutgiftene har i tidligere økonomiplaner blitt deflatert. Dette for å vise den reelle belastningen i årene fremover i forhold til kommunens inntektside. Siden ikke alle kommunens inntekter blir justert opp med deflator hvert år, er det valgt å ikke deflatere finansutgiftene i økonomiplanen. Det betyr at deler av økningen i finansutgifter utover i økonomiplanperioden, vil kunne bli dekt av økte inntekter. Det vil også måtte foretas en egen beregning for den nye kommunen for de siste tre årene i økonomiplanperioden.

Finansinntektene består i hovedsak av renteinntekter på bankinnskudd og formidlingslån, renter av selgerkreditt, avkastning av ekstern forvaltning og husleieinntekter fra andre kommuner og fylkeskommunen knyttet til krisesenteret og kulturskolen. Avkastning fra ekstern forvaltning er redusert til 2,0 pst. i hele økonomiplanperioden. I revidert budsjett 2018 er avkastningen satt til 3,1 pst. Årsaken til at finansinntektene går opp er høyere renteinntekter på bankinnskudd. Utbytte fra Istad AS kommer i tillegg til finansinntektene presentert i figuren. Det er budsjettet med årlig utbytte på 5,1 mill. kroner i økonomiplanperioden.

Finansinntektene fremkommer ikke som en egen post i kommunes budsjett, men inngår som en del av netto renteutgifter. I figurene under er de derimot skilt ut.

Rente- og avdragsutgifter

Finansinntekter

Renterisiko ved renteøkning på flytende lån

Molde kommune tar opp alle lån for kommunen og foretakene (konsernet) bortsett fra lån til utleieboliger som Molde Eiendom KF tar opp direkte i Husbanken og lån til Molde Havnevesen KF.

Finansrapporten per august 2018 viser at Molde kommune har en samlet lånegjeld på knappe 3,5 mrd. kroner og at av dette betaler kommunen renter på knappe 1,7 mrd. kroner. En renteøkning på 1,0 pst. vil dermed gi økte renteutgifter på 16,6 mill. kroner. I dette tallet er det tatt utgangspunkt i samlet lånegjeld per 2. tertial. Det er deretter trukket ut ubrukte lånemidler (står inne på bankkonto til forrentning frem til bruk), lån til videre utlån (startlån og lån til utleieboliger), lånegjeld i Molde Vann og Avløp KF (dekkes av abonnentene) og lån hvor kommunen mottar rentekompensasjon fra staten.

Ved rentemøtet i Norges Bank i oktober, ble styringsrentene holdt uforandret på 0,75 pst. Dette etter at styringsrenten ble hevet fra 0,5 til 0,75 pst. på rentemøtet i september. Det signaliseres at styringsrenten mest sannsynlig vil bli satt opp i første kvartal 2019. I en normalsituasjon skal markedsrenten ligge cirka et kvart prosentpoeng over styringsrenten. Ved inngangen til 2018 stemte dette bra med 3 mnd. NIBOR på 0,83 pst. Fra midten av februar økte 3 mnd. NIBOR og nådde sin topp på 1,16 pst. den 3. april. Markedsrenten gikk så nedover mot sommeren og lå rimelig stabilt selv etter hevingen av styringsrenten. Den siste tiden har markedsrenten økt igjen og marginen har økt betydelig. Per 9. november ligger markedsrenten (3 mnd. NIBOR) på 1,21 pst.

For 2019 er det forutsatt en gjennomsnittlig rentesats på 1,9 pst. Tilsvarende rentesats er også lagt til grunn for de tre siste årene i økonomiplanperioden.

Minsteavdrag

Kommunens økonomi har vært hardt presset over flere år. Etter reglene i kommuneloven, kan kommunen redusere avdragene til et minimum beregnet ut fra forholdet mellom gjeld og bokførte verdier. Dette gir Molde kommune anledning til å minimere avdragene i perioden tilpasset anleggets levetid, men dette vil medføre økte renteutgifter fordi gjelden til enhver tid blir noe høyere. Fra og med 2008 er regnskapet belastet med minimumsavdrag noe som også gjennomføres i budsjettet for 2019. Fra 2020 er nye Molde kommune på plass og det samme er ny kommunelov. I den er reglene rundt minimumsavdrag strammet inn. Bakgrunnen er at tidligere modell ga for lave avdrag sammenlignet med kapitalslitet. Ny regel gjeldende fra 2020 innebære at minimumsavdrag skal være minst like store som årets avskrivninger multiplisert med forholdet mellom lånegjeld og avskrivbare saldoverdier i balansen. Regelendringen vil anslagsvis øke minimumsavdragene for dagens Molde kommune med 21,9 mill. kroner.

Investeringsbudsjettets bevilgninger

Kommunen skal budsjettere med de faktiske utgiftene investeringsprosjektene regner med å få for det enkelte år. Det er kun beløp ført opp i budsjettåret som er å anse som en bevilgning fra kommunestyret. Ubrukte midler fra tidligere år og beløp ført opp i de siste tre årene av økonomiplanen, er ikke en bevilgning. Administrasjonen har kun lov til å benytte de beløp som er bevilget i budsjettåret. Det innebærer at eventuelle ubrukte lånemidler ved årsskiftet på enkeltprosjekt må inndras. Dersom disse pengene skal benyttes i 2019, må de bevilges på nytt av kommunestyret for budsjettåret.

Momskompensasjon

Momskompensasjonen fra investeringer skal i sin helhet inntektsføres i investeringsregnskapet. Før 2014 skulle hele eller deler av denne momskompensasjonen inntektsføres i driftsregnskapet. Som følge av at all momskompensasjon fra investeringsprosjekt skal inntektsføres i investeringsregnskapet, har kommuneloven blitt endret. Kommunene kan ikke ta opp lån som inkluderer momskompensasjonen. Det betyr at momskompensasjonen må gå til å finansiere deler av investeringene.

De beløp som er ført opp for de enkelte investeringsprosjekt i kommende tabeller, er kommunestyrets bevilgning for budsjettåret. Dette er da den totale rammen til rådighet for administrasjon. Deler av denne bevilgningen vil bli finansiert gjennom momskompensasjonen. Dette kommer klart frem i samletabellene over investeringer for morselskapet og de kommunale foretakene.

Kommunale foretak

Kommunale foretak skal ta opp lån til sine investeringer i morselskapet som her vil fungere som bank. Morselskapet som utlåner, bærer i utgangspunktet risiko ved svingninger i rentenivået. Molde Havnevesen KF tar selv opp sine lån og er ikke inkludert i tallene her.

Driftsutgifter nye investeringer

Det er i det vesentlige ikke foreslått endringer i driftsutgifter som følge av nye investeringer. Driftskonsekvenser som følger utover rente- og avdragsutgifter, skal dekkes av enheten selv. I enkelte tilfeller dekker også enheten selv rente- og avdragsutgiftene ved investeringen. Nye rente- og avdragsutgifter kommer i all hovedsak som økte driftsutgifter og må dekkes av økning i kommunens totale driftsinntekter eller reduksjon i totale driftsutgifter.

Igangsetting av investeringsprosjekt, bestilling

Igangsetting av nye investeringsprosjekt, eller utvidelser av allerede igangsatte prosjekt, skal ikke skje før nødvendige avklaringer og utredninger er foretatt og nødvendige politiske vedtak er fattet. Igangsetting skal så skje på bakgrunn av skriftlig bestilling fra rådmannen ved kommunalsjef for plan og utvikling. Dette gjelder også for kommunens foretak.

TOTALE INVESTERINGER

Kommunestyret vedtok i sak 75/18 en styrking investering for skole med 5,5 millioner kroner til digitalisering i grunnskolen for mellomtrinnet og for Molde bydrift med 4,0 millioner kroner til styringssystem gateløys. Inndekning av dette ble vedtatt en reduksjon av investering for kirkelig fellesråd med 9,5 millioner kroner til utvidelse av gravplass Røbekk.

Totale investeringer og finansiering av disse i Molde kommune og i kommunale foretak

Hele 1000

	2019	2020	2021	2022
Investeringer				
Morselskap	346 337	243 899	230 989	165 704
Molde Eiendom KF	258 920	300 970	106 960	33 740
Moldebadet KF	300			
Kirkelig fellesråd	27 500	5 000		
Molde Vann og Avløp KF	113 600	80 000	40 000	40 000
Sum investeringer	746 657	629 869	377 949	239 444
Finansiering				
Bruk av lån morselskap	115 077	41 694	62 551	12 033
Bruk av lån morselskap – finansiert av andre	109 990	22 850	3 000	38 000
Bruk av lån Husbanken – startlån	75 000	75 000	75 000	75 000
Bruk av lån Moldebadet KF	240			
Bruk av lån Molde Eiendom KF – formålsbygg	159 071	159 226	-10 937	2 992
Bruk av lån Molde Eiendom KF – formålsbygg finansiert av andre	8 853			
Bruk av lån Molde Eiendom KF – utleieboliger	401	38 727	20 338	20 000
Bruk av lån kirkelig fellesråd (finansiering i morselskap)	27 500	5 000		
Bruk av lån Molde Vann og Avløp KF	113 600	80 000	40 000	40 000
Bruk av ubundet investeringsfond morselskap	1 100	1 200	1 200	1 300
Inntekter fra salg av anleggsmiddel	9 140	57 820	97 350	40 000
Tilskudd investering morselskap	13 730	37 745	6 690	5 250
Tilskudd investering Molde Eiendom KF	41 550	41 400	54 400	
Tilskudd investering Moldebadet KF				
Momkompensasjon (morselskapet, Molde Eiendom KF, Moldebadet KF og kirkelig fellesråd)	71 405	69 207	28 357	4 869
Sum finansiering	746 657	629 869	377 949	239 444
Balansering	0	0	0	0

Investeringer i Molde kommune og kommunale foretak 2019–2022

Tabellen over viser samlede investeringer og finansiering av disse for økonomiplanperioden 2019–2022 for Molde kommune og kommunale foretak. De forskjellige investeringene og finansiering av disse er nærmere omtalt under de respektive enheter eller foretak.

Samlet er det for perioden lagt opp til å investere for 2,0 mrd. kroner. Av dette skal 1,4 mrd. kroner finansieres med lån. I 2019 er det lagt opp til investeringer på 746,7 mill. kroner og av dette skal 609,7 mill. kroner finansieres med lån.

Noe av investeringene vil bli finansiert med tilskudd fra andre, salgsinntekter og brukerbetaling. Det vil si at noe av låneopptaket ikke belaster kommunens driftsbudsjett gjennom renter og avdrag.

Investeringer i Molde Vann og Avløp KF dekkes av brukerne, da dette er et selvkostområde. Det er budsjettert med investeringer og bruk av lån tilsvarende 273,6 mill. kroner i Molde Vann og Avløp KF i perioden.

Videre blir investeringer i utleiedelen av Molde Eiendom KF finansiert av husleie. Her er det også lagt opp til salg av leiligheter i perioden. Det er lagt opp til investeringer på 222,6 mill. kroner til utleieboliger i Molde Eiendom KF i økonomiplanperioden, hvor 79,5 mill. kroner skal lånefinansieres.

Videre er 300,0 mill. kroner startlån fra Husbanken der kommunen i utgangspunktet bare er en videreformidler av lån og dermed ikke vil få utgifter til dette låneopptaket, med mindre tap på utlån oppstår.

Det er også noen investeringsprosjekt i Molde kommune der kommunen må ta opp lån, men hvor dette vil bli dekt av andre. Det tilsvarer et samlet låneopptak på 173,8 mill. kroner i perioden. Mye av dette er knyttet til tomtekjøp som skal selges. Salget av tomtene skal dekke kommunens låneopptak til grunnerverv og kapitalkostnader. I tillegg bidrar salgsinntekter, tilskudd og momskompensasjon i finansieringen av investeringene.

Investeringer i Molde kommune, Molde kirkelige fellesråd, Moldebadet KF og formålsdelen av Molde Eiendom KF blir samlet for perioden 574,4 mill. kroner og 301,9 mill. kroner av dette i 2019. Korrigeres dette med budsjetterte avdrag, vil lånegjelden som belaster Molde kommunes budsjetter øke med 196,9 mill. kroner for hele perioden og 233,9 mill. kroner i 2019. Økte avdrag gjennom ny kommunelov og få investeringer i sluttet av økonomiplanperioden gjør at lånegjelden blir redusert.

I vedlegget til budsjettet er det laget en oversikt over lån til enkelte investeringer som vil være selvfinansierende over tid. Noen av disse er selvfinansierende fra første stund. Andre vil bli selvfinansierende ved salg. For eksempel tomter hvor kommunen kjøper grunn og opparbeider tomtene før salg. Ny kommunelov vil derimot medføre at også disse investeringene vil slå inn på avdrag frem til de blir solgt og lånegjelden blir redusert. [Se tabell i vedlegget for en oversikt over lån som er eller vil bli selvfinansierende over tid.](#)

I vedlegget er det også en oversikt over lån som vil belaste kommunens driftsbudsjetter spesifisert ned på det enkelte prosjekt. [Se tabell i vedlegget for en oversikt over hvilke investeringsprosjekt som vil belaste driftsbudsjettet gjennom økte finansutgifter.](#)

Noen av de pågående investeringsprosjektene har forsinkelser i fremdriften. Prosjekt som har hatt tregere fremdrift i 2018 enn forutsatt, må få bevilget beløp tilsvarende forsinkelsen på nytt i 2019 for å kunne fullføres. Dette er anslått til 58,3 mill. kroner.

INVESTERINGER I MOLDE KOMMUNE

Den første tabellen viser de samlede investeringer som skal gjennomføres av Molde kommune og hvordan disse skal finansieres. De enkelte investeringsprosjekt, med tilhørende bevilgning, er vist i den andre tabellen.

Kommunestyret vedtok i sak 75/18 en styrking investering for skole med 5,5 millioner kroner til digitalisering i grunnskolen for mellomtrinnet og for Molde bydrift med 4,0 millioner kroner til styringssystem gatelys. Inndekning av dette ble vedtatt en reduksjon av investering for kirkelig fellesråd med 9,5 millioner kroner til utvidelse av gravplass Røbekk.

Totale investeringer og finansiering av disse i Molde kommune

Hele 1000

	2019	2020	2021	2022
Investeringer				
Totale investeringer	346 337	243 899	230 989	165 704
Finansiering				
Bruk av lån	115 077	41 694	62 551	12 033
Bruk av lån – finansiert av andre	109 990	22 850	3 000	38 000
Bruk av lån – Husbanken startlån	75 000	75 000	75 000	75 000
Momskompensasjon	31 300	19 590	17 198	4 121
Bruk av ubundne investeringsfond	1 100	1 200	1 200	1 300
Inntekter fra salg av anleggsmidler	140	45 820	65 350	30 000
Tilskudd investering	13 730	37 745	6 690	5 250
Sum finansiering	346 337	243 899	230 989	165 704
Balansering	0	0	0	0

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Plan- og utviklingsavdelingen				228 000	135 280	111 400	51 800
BRM - Det gyldne triangel	NY		3 330		3 330		
BRM - Gangbru over Moldeelva (Mexico)	NY		2 500	2 500			
Diverse erverv og tiltak	4004			800	800	800	800
Flytting av øvingsanlegg	1039	4 700		400			
Gruset gangveg Kringstad	NY	3 600				3 600	
Infrastruktur Bolsøya	1037	1 000		1 000			
Nytt SNR – andre konsekvenser Molde kommune	1042	8 650		2 000	4 650	2 000	
Nytt SNR – grunnerverv Hjelset	1043	25 000		15 000	10 000		
Opparbeidelse av tomtefelt boliger	4001			80 000	50 000	50 000	50 000
Opparbeidelse av tomtefelt næring	4003			11 000	6 000	1 000	
Sentrumstiltak	4005			1 000	1 000	1 000	1 000
Sjøfronten 1 (Storkaia–Torget)	1122	130 000		58 000	2 000		
Sjøfronten 2	1107	114 000		5 000	55 800	53 000	
Sjøfronten 3 (Brunvoll–Elvemoloen)	1100	33 500	60 000	48 000			
Sykkelparkering skoler	1044	6 000		3 300	1 700		
Personal- og organisasjonsavdelingen				16 794	15 619	15 749	15 864
IKT-investeringer Molde kommune	1036			2 775	4 100	4 230	4 345
Inventar renovering Storgata 31	1401	2 500		2 500			
ROR-IKT – fellesinvesteringer	9260			11 519	11 519	11 519	11 519
Skole				6 750	1 200		
IPad-prosjektet	2000	4 900		1 250	1 200		
Digitalisering i grunnskolen for mellomtrinnet				5 500			
Helsetjenesten				1 550	550		
Medisinsk utstyr i sykehjem	NY		1 000	1 000			
Nye elbiler	3193	1 500	2 100	550	550		
Pleie og omsorg				860			
Bergmo omsorgssenter – møbler	3705	720		360			
Glomstua omsorgssenter – kjøkken	3055	2 570	3 070	500			
Brann- og redningstjenesten				5 890	2 400	18 500	18 000
Feiing – nye biler	4130	780	1 340	440	900		
Feiing – påbygg	NY		36 500		1 500	17 000	18 000
Ny bil - tung redning	NY		1 500			1 500	
Ny brannbil	4137	4 500	5 200	5 200			
RIUA – diverse utstyr	4170			250			
Byggesak og geodata				570			
Skanning av byggesaksarkiv	4330	3 500	2 770	570			
Molde bydrift				18 390	6 980	6 540	3 740
Asfaltering lag 2 Årølia vest	NY		2 900			2 900	
Biler og maskiner	4016			2 500	2 500		
Biler og maskiner – park	8000			500	950		
Kommunale veger	4011			1 540	1 580	1 630	1 670
Parkering - automatisk nummerskiltgjenkjenning	NY		2 700	2 700			
Parkering - utredning parkering i sentrum BRM	NY		300	300			
Trafikksikring	4012			360	370	380	390
Trafikksikring – Eikrem	8005	3 900		1 950			

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Trafikksikring – Moldelivegen	4770	2 000	3 400	3 000			
Veg- og gatelys	4013			1 540	1 580	1 630	1 680
Styringssystem gatelys				4 000			
Kulturtjenesten				933	5 670	2 600	
Biblioteket - selvbetjeningsautomater	NY		620		620		
Infotavler, skilting turområder	5558	200		100			
Renovering lysløypa	NY		1 250		1 250		
Tennisanlegg	NY		1 800		1 800		
Tråkkemaskin skiløyper	NY	1 875	2 600			2 600	
Tursti Damefallet–Tusenårsvarden	5556	585		533			
Tursti Skihytta–Varden	5562	675		300			
Ungdomskvartalet (BRM)	NY		2 000		2 000		
Fellesområdet				76 100	76 200	76 200	76 300
Egenkapitaltilskudd KLP	1951			1 100	1 200	1 200	1 300
Startlån – Husbanken	1900			75 000	75 000	75 000	75 000
Sum investeringer				355 837	243 899	230 989	165 704

(1) Egenkapitaltilskudd KLP

Kommunens sykepleiere har fortsatt sin pensjonsordning i KLP. Det er en årsviss sak at KLP kaller inn egenkapitaltilskudd fra eierne. Dette tilskuddet på 1,1 mill. kroner kan ikke lånefinansieres og dekkes ved bruk av kommunens ubundne investeringsfond. Det bevilges 1,1 mill. kroner i 2019, avsettes 1,2 mill. kroner i 2020 og 2021 og 1,3 mill. kroner i 2022.

(2) Startlån - Husbanken

Kommunen tar opp startlån i Husbanken for igjen å låne pengene ut til egne innbyggere. Nivået fra de siste års budsjetter videreføres i økonomiplanperioden. Dette for å kunne hjelpe flest mulig til å bo i egen, eid bolig. Startlånet er Husbankens kanskje viktigste virkemiddel i det boligsosiale arbeidet, og kommunen er oppfordret av Husbanken til å bruke dette virkemiddelet aktivt. Dette er også i tråd med vedtatt boligsosial handlingsplan. Dette skal i utgangspunktet ikke gi kommunen noen utgifter til renter og avdrag.

Totale investeringer og finansiering av disse i Molde Eiendom KF

Hele 1000

	2019	2020	2021	2022
Investeringer				
Totale investeringer	258 920	300 970	106 960	33 740
Finansiering				
Bruk av lån	159 071	159 226	-10 937	2 992
Bruk av lån – forskuttering blir dekt av andre	8 853			
Bruk av lån – utleieboliger	401	38 727	20 338	20 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	9 000	12 000	32 000	10 000
Momskompensasjon	40 045	49 617	11 159	748
Tilskudd investering	41 550	41 400	54 400	
Sum finansiering	258 920	300 970	106 960	33 740
Balansering	0	0	0	0

Investeringer i avdelinger og enheter

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Skole				10 470	6 800	4 900	
Bergmo ungdomsskole – bytte hovedvarmerør	NY		350	350			
Bergmo ungdomsskole – ny parkeringsløsning	2087	500	3 700		300	3 400	
Bergmo ungdomsskole – tilleggisolering og taktekking	NY		3 000		3 000		
Bolsøya skole – trafikkisikringstiltak	2091	1 650		1 200			
Bolsøya skole – utvikling skolegård	NY	2 000		2 000			
Kvam skole – låssystem – adgangskontroll	NY	420		420			
Langmyra skole – flytte ventilasjonsventiler og -kanaler	NY	500			500		
Langmyra skole – ny automatikk varme og ventilasjon	NY		2 800		2 800		
Langmyra skole – rehabilitering skolekjøkken	2104	700		700			
Sellanrå skole – fase 3	2070	73 000		5 400			
Skjevik barne- og ungdomsskole – ny elkjele	NY	400		400			
Skjevik barne- og ungdomsskole – tekniske anlegg for gymsal og garderober	NY	1 500				1 500	
Skjevik barne- og ungdomsskole – utredning rehabilitering gymbygget	NY	200			200		
Barnehage				45 800	79 300	400	400
Hatlelia barnehage	2776	50 000		40 000	1 000		
Hauglegda – utskifting ventilasjonsanlegg	NY	400			400		
Kommunale barnehager – tilpasninger	2763			400	400	400	400
Lillekollen – ny barnehage	2780	500	83 000	5 000	77 500		
St. Sunniva - utfasing oljekjel	NY		400	400			
Pleie og omsorg				19 600	55 600	2 800	
Bergmo omsorgssenter – asfaltering parkeringsplass				600			
Bergmo omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg	3067	3 000		2 700			
Bergmo omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken	3068	2 000		500			
Bergmo omsorgssenter – brannsikringstiltak	3064	1 200		400			
Kleive omsorgssenter – brannsikringstiltak	3047	1 900		900			
Glomstua omsorgssenter – varmpumpe og reservekjel	NY		5 500		5 500		
Kirkebakken omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken	3070	1 650		500			
Kleive og Skåla omsorgssenter – utredning	NY		400		400		
Råkhaugen omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg	3062	3 000		2 600			
Råkhaugen omsorgssenter – carport minibusser	3061	1 500	1 600		1 600		
Råkhaugen omsorgssenter – lysarmaturer	NY	500			500		
Råkhaugen omsorgssenter - utbygging	NY		70 000	10 000	60 000		
Skåla omsorgssenter – brannsikringstiltak	3048	2 800		800			
Tilbakeslagssikring omsorgssenter	NY	600	4 000	600	600	2 800	
Tiltak funksjonshemmede				900	1 800		
Enensenteret	3881	400		400			
Oppgradering Røbekk	3055	600	1 100	500			
Røbekk – ny automatikk, ventilasjonsaggregat og luftinntak	NY	600	1 800		1 800		
Brann- og redningstjenesten				10 000	10 000		
Ny brannstasjon Hjelset	5551	20 000		10 000	10 000		
Molde bydrift				3 500	500		
Lager på Hjelset	NY		4 000	3 500	500		
Kulturtjenesten				113 960	75 300	7 500	
Idrettens hus	5538	183 000		109 100	61 500	7 500	

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Kulturhuset – oppgradering av fasader	5550	1 410		210			
Kulturhuset – utredning tekniske anlegg	NY	200		200			
Reknesbanen	5536	5 100	10 230	2 950			
Træffhuset – garasje og lager	5548	2 000		500			
Uteområde Molde idrettspark	5535	14 200	14 800	1 000	13 800		
Andre bygg				4 190	4 670	3 260	3 340
Brannkonsept og utbedringer	NY		1 500		1 500		
Enøk – kommunale bygg	4250			1 030	1 060	1 090	1 110
Investeringsmidler akutte behov	1010			2 060	2 110	2 170	2 230
Nytt krisesenter	5519	67 000		1 100			
Utleieboliger				50 500	54 000	88 100	30 000
Anskaffelse og renovering av kommunale boliger				30 000	30 000	30 000	30 000
Gøtfred Lies plass 1 - totalrenovering	NY		500	500			
Hotel Nobel	8250	79 000		19 000	1 000		
Reknes terrasse	8264	100 000		1 000	23 000	58 100	
				258 920	300 970	106 960	33 740

INVESTERINGER I MOLDE VANN OG AVLØP KF

Hele 1 000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Investeringer							
Avløp	4008			58 850	40 000	20 000	20 000
Vannforsyning	4007			54 400	40 000	20 000	20 000
Slam	4009			350			
Sum investeringer				113 600	80 000	40 000	40 000
Finansiering							
Bruk av lån				113 600	80 000	40 000	40 000
Sum finansiering				113 600	80 000	40 000	40 000
Balansering				0	0	0	0

INVESTERINGER I MOLDEBADET KF

Hele 1 000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Investeringer							
Teknisk anlegg	5535	3 000		300			
Sum investeringer				300			
Finansiering							
Bruk av lån				240			
Momskompensasjon				60			
Tilskudd investering							
Sum finansiering				300			
Balansering				0	0	0	0

INVESTERINGER I MOLDE KIRKELIGE FELLESRÅD

Totale investeringer i Molde kirkelige fellesråd og finansiering av disse i morselskap

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Investeringer							
Gravplassutvidelse Røbekk	5609	30 000	35 000	27 500	5 000		
Totale investeringer				27 500	5 000		
Finansiering							
Bruk av lån (finansiering i morselskapet)				27 500	5 000		
Sum finansiering				27 500	5 000		
Balansering				0	0	0	0

Kommunestyret vedtok i sak 75/18 en reduksjon av investering for kirkelig fellesråd med 9,5 millioner kroner til utvidelse av gravplass Røbekk (fra 27,5 millioner kroner ned til 18,0 millioner kroner).

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Rådmannen	14 545	15 862	6 911	3 911	3 911
Plan- og utviklingsavdelingen	24 368	25 428	30 548	30 548	30 548
Driftsavdelingen	10 541	11 328	11 408	11 408	11 408
Personal- og organisasjonsavdelingen	61 926	64 925	63 575	64 375	63 575
Økonomiavdelingen	18 960	18 338	18 688	18 688	18 688
	130 340	135 881	131 130	128 930	128 130

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	14 468	14 545	15 862	6 911	3 911
Driftsinntekter	-17 751				
Driftsutgifter	32 219	14 545	15 862	6 911	3 911
Lønns- og prisvekst	77	65			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	3	2			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	74	43			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		60			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-20			
Endring overhead		-20			
Andre rammeendringer		1 252	-8 951	-3 000	
Effektiviseringsgevinst nye Molde kommune			-3 000	-3 000	
Rammetrekk ved endelig balanseringen – stab			-1 313		
Husleiebuffer kommunale kontorer		750			
Rammereduksjon – rammesak 2019		-300			
K-sak 41/17 – budsjettrevisjon I – kommunereformen, regionsentertilskudd		2	-4 438		
Opplæring folkevalgte		200	-200		
Husleiebuffer Storgata 33		600			
Ny driftsramme	14 545	15 862	6 911	3 911	3 911

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Rådmannen er bindeleddet mellom administrasjonen og de politiske organer og har rollen som den sentrale premissleverandør til politikerne. Samtidig har rådmannen ansvaret for at politiske vedtak blir iverksatt. Rådmannsfunksjonen utøves gjennom rådmannsteamet, som består av rådmannen og de to kommunalsjefene.

Fagområdene kommunikasjon og kommuneadvokat er direkte underlagt rådmannen og utgjør et samlet budsjettområde. I tillegg føres utgifter til nye Molde kommune på dette området. Det er engangstilskuddet som skal finansiere utgiftene til den nye kommunen. Nye Molde kommune får derfor ikke tildelt egen ramme i rådmannens budsjettokument.

Kommunikasjon

I Molde kommune er intern og ekstern kommunikasjon et lederansvar. Kommunikasjonssjef og digital kommunikasjonsrådgiver bistår administrativ og politisk ledelse i kommunikasjonsfaglige spørsmål ut fra prinsippet om mest mulig åpenhet. Publikum skal oppleve at de har reell dialog med kommunen og at det er lett å engasjere seg og gi innspill. I nært samarbeid med øvrige stabsavdelinger, ivaretas drift og utvikling av en rekke digitale publikumskanaler: kommunens nettsider, intranettet, planportal, sosiale medier med mere.

Kommuneadvokat

Kommuneadvokaten er prosessfullmektig for kommunen i alle saker for retten og fylkesnemnda. Videre er kommuneadvokaten juridisk rådgiver for folkevalgte organ, rådmannen og kommunens øvrige enheter. Det ytes også tjenester til nabokommuner i henhold til inngåtte avtaler.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Storgata 31 renoveres og dette fører til økt husleie for Molde kommune. Husleiebufferen er derfor økt med 0,75 mill. kroner for 2019.

Rammereduksjonen på 0,3 mill. kroner innebærer at en vakant stilling fortsatt må holdes helt eller delvis i vakanse i 2019.

Fremtidige utfordringer

Det skal hentes ut effektiviseringsgevinst ved etableringen av nye Molde kommune. Blant annet forventer rådmannen å spare utgifter til politisk virksomhet, samt gjennom naturlig avgang i administrative stillinger. Det er lagt inn en besparelse på 3,0 mill. kroner i 2020, samt ytterligere 3,0 mill. kroner i 2021. Rammekuttet blir fordelt på stabsavdelingene på et senere tidspunkt.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	24 384	24 368	25 428	30 548	30 548
Driftsinntekter	-4 959				
Driftsutgifter	29 343	24 368	25 428	30 548	30 548
Lønns- og prisvekst	359	255			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	58	34			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	301	172			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		168			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-118			
Endring overhead		-1			
Andre rammeendringer	-375	805	5 120		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-400	400		
K-sak 41/17 – budsjettrevisjon I – forskyvning av utgifter til rundkjøring Kringstad		5 824			
Rundkjøring Kringstad		-104	-104		
Utarbeiding flom- og skredanalyse		-500			
Overføring rettesnora til personal- og organisasjonsavdelingen	-375				
Utsatt realisering av rundkjøring Kringstad		-4 824	4 824		
Statsbudsjett 2019 – boligsosialt kompetansetilskudd		69			
Statsbudsjett 2019 – tilskudd til boligsosialt arbeid		40			
Rådgiver fagseksjon barnehage		700			
Ny driftsramme	24 368	25 428	30 548	30 548	30 548

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Plan- og utviklingsavdelingen skal ivareta kommunens helhetlige planlegging, samt legge strategier for utviklingen av kommunens tjenester og tjenesteapparat. I tillegg har avdelingen flere særskilte oppgaver som beredskapsarbeid og grunnerverv. Videre ivaretar avdelingen bestillerfunksjonen. Avdelingen har fem seksjoner.

Utviklingsseksjon

Seksjonen har overordnet administrativt ansvar for analyse av samfunnsutviklingen, strategi- og kommuneplanarbeid og rådgivning, boligsosialt programarbeid, samt samordning av plan- og utviklingsarbeid knyttet til tjenesteproduksjonen. Seksjonen deltar i utviklingen av kommunens styringssystem og forslag til investeringsbudsjett. Folkehelsekoordinatoren inngår i seksjonen.

Seksjon for arealplan og landbruk

Seksjonen har ansvaret for at plan- og bygningsloven blir fulgt i all arealplanlegging i kommunen, samt utarbeidingen av kommuneplanens arealdel og kommunens egne prioriterte reguleringsplaner. Seksjonen skal veilede private tiltakshavere ved utarbeidelse av private planer. Videre har seksjonen forvaltnings- og rådgivningsoppgaver innen jordbruk, skogbruk, naturforvaltning, viltstell og innlandsfiske. Seksjonen har også ansvaret for kommunens skoger. Seksjonen inngår i avdelingens

strategiske arbeid innenfor forvaltning av natur- og arealressurser og byutvikling. Seksjonen har fått ressurser for å øke kompetanse og kapasitet innen samferdsel.

Fagseksjon skole

Fagområdet følges opp i samsvar med nasjonale føringer og lokale prioriteringer. Seksjonen skal være en aktiv medspiller for kvalitetsutvikling i grunnskolen og i samhandling med Molde voksenopplæringscenter. Videre har seksjonen ansvar for oppfølging og koordinering av overordnet planlegging, ressursdisponering og rapportering på området.

Fagseksjonen har økonomiansvar for og fatter vedtak for fosterhjemsplasserte barn og elever ved Molde friskole som har spesialpedagogiske behov, samt Molde kommunes elever ved Tøndergård skole og ressurscenter.

Seksjonen har også personal- og økonomiansvar for Cap Clara, en alternativ opplæringsarena for elever på ungdomstrinnet.

Fagseksjon barnehage

Fagseksjonen skal gi veiledning og påse at samtlige kommunale og private barnehager drives i samsvar med gjeldende regelverk. Seksjonen har blant annet ansvar for godkjenning, tilsyn, veiledning, samordnet opptak, planlegging og videreutvikling av kvalitet og kapasitet i barnehagetilbudet i tråd med lovverk, sentrale og lokale føringer.

Seksjonen ivaretar kommunens rolle som eier, blant annet med bestillerfunksjon for de kommunale barnehagene og koordinerer oppgaver og ressursfordeling innenfor fagområdet.

Fagseksjonen har økonomiansvar for og fatter vedtak om ressurser til spesialpedagogisk hjelp, tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne og tiltak for minoritetsspråklige barn. Dette gjelder barn både i kommunale og private barnehager. Seksjonen har også fag-, personal- og økonomiansvar for spesialpedagoger for førskolebarn.

Fagseksjon pleie og omsorg

Fagseksjonen har ansvar for planlegging, kvalitetssikring og tilsyn med alle enheter innen pleie og omsorg. Utarbeidelse av bestilling på rammenivå, koordinering av oppgaver, og utvikling av fagområdet i tråd med sentrale føringer og retningslinjer er også seksjonens oppgaver.

Fagseksjonen skal arbeide med overordnet planarbeid, ha en faglig støttefunksjon ut mot enhetene og drifte fagsystemene.

Beredskapsleder

Avdelingen har beredskapsleder i direkte linje til kommunalsjef. Beredskapslederen har oppgaven med å koordinere og lede beredskapsarbeidet i kommunen.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Fagseksjon barnehage er styrket med midler til rådgiverstilling i 2019 gjennom omdisponering av midler innenfor barnehageområdet. Kommunene har over år fått økte oppgaver innenfor barnehagesektoren, både som barnehagemyndighet og som barnehageeier. Styrket bemanning vil benyttes til økt innsats i kommunens myndighetsarbeid som veiledning, tilsyn, plan-, kvalitets- og kompetansearbeid. Videre til nødvendig saksbehandlingskapasitet og økt koordinering for de kommunale barnehagene.

Rammen til plan- og utviklingsavdelingen er redusert med 0,5 mill. kroner i 2019. Tilsvarende beløp ble gitt som styrking av rammen i 2018 for å utarbeide en skred- og flomanalyse for utvalgte områder i kommunen. Analysen er gjennomført i 2018.

I statsbudsjettet for 2019 er det lagt inn styrking av midler til boligsosialt arbeid. Dette arbeidet er en del av oppgavene til avdelingen og styrkingen er følgelig tilført avdelingen.

Realiseringen av den nye rundkjøringen på Kringstad er på nytt skjøvet ett år frem i tid. Dette er innarbeidet i avdelingens budsjett. Rundkjøringen skal realiseres i samarbeid med Møre og Romsdal fylkeskommune. Gjennomføringen er enda ikke endelig tidfestet. Det samme gjelder fordelingen av investeringskostnadene mellom kommunen og fylkeskommunen. Det er avsatt 1,0 mill. kroner til planlegging av rundkjøringen i 2019.

Avdelingen har fått et generelt trekk i rammen på 0,4 mill. kroner for å balansere budsjettet til Molde kommune. Reduksjonen er gjennomført ved at de 5 seksjonene i avdelingene har fått redusert sin ramme med knappe 0,1 mill. kroner hver. Reduksjonen vil i hovedsak føre til mindre innleie av ekstern kompetanse og deltagelse i kompetansehevede tiltak.

Fremtidige utfordringer

Kommunestyret vedtok kommunal planstrategi i møte i november 2016. Planstrategien er ikke en enkel plan, men en oversikt over strategiske planer som skal utarbeides i planperioden for at kommunen skal sikre innbyggerne gode og fremtidsrettet tjenester. Planstrategien inneholder 22 ulike planer både innen arealbruk, klima og tjenesteutvikling. Det er lagt vekt på å utvikle godt koordinerte planer. Planstrategien er ambisiøs og det er nødvendig med prioritering av ressursene i avdelingen.

Fellesnemnda for nye Molde kommune har opprettet en arbeidsgruppe for å utforme planstrategien i den nye kommunen. Arbeidsgruppen utarbeider en plan for hvordan kommunene hver for seg og sammen skal forholde seg til planarbeid frem til den nye kommunen blir etablert, og en felles planstrategi er vedtatt. En felles planstrategi bør behandles av kommunestyret i nye Molde kommune innen utgangen av 2020.

Helse- og omsorgsplan 2018–2025 ble vedtatt av kommunestyret i oktober 2018. Planen skisserer hvordan kommunen skal møte utfordringene innen sektoren. Den vedtatte planen inneholder en hel rekke tiltak der flere krever styrking av sektoren. Utbygging av Råkhaugen omsorgssenter med 24 sykehjemsplasser, der 16 plasser skal tas i bruk i 2020, ble vedtatt i forbindelse med politisk behandling av planen.

Flere andre planer er under arbeid. Ny skolebruksplan blir behandlet av kommunestyret i februar 2019. Ett tema som vurderes særskilt her er skolekapasiteten i Kviltorp/Årø området og om det er behov for å bygge ny skole i Årølia.

Andre planer som er under utarbeidelse er kulturminnevernplan, trafikksikkerhetsplan og hovedplan for vann og avløp. De to siste planene blir utarbeidet felles for de tre kommunene som skal danne nye Molde kommune. Etablering av nye Molde kommune har ført til utsettelse av arbeidet med kommunedelplan arealdel Molde 2. Planområdet skulle slutte ved grensen til Nesset kommune. Siden Nesset kommune blir en del av den nye kommunen, må planområdet endres. Kommuneplanens samfunnsdel er utsatt med samme begrunnelse. Arbeidet med denne planen er den viktigste planoppgaven for den nye kommunen og må starte opp i januar 2019.

Nasjonal transportplan (NTP) ble vedtatt av Stortinget i juni 2017. Planen inneholder en rekke store prosjekt som skal realiseres i kommunen. Arbeidet med ny E39 Lønset–Hjelset skal starte i 2019 og ferdigstilles i 2022. Bypakke Molde skal ifølge forslag til handlingsplan for NTP realiseres fra 2023. Det tredje store prosjektet, Møreaksen, skal ifølge handlingsplanen starte i 2024. Prosjektene fører til store utfordringer for kommunen.

Byggestart for Sjukehuset Nordmøre og Romsdal (SNR), Hjelset er utsatt til november 2019. Det nye sykehuset skal åpne høsten 2023. Realiseringen av det nye sykehuset innebærer at sykehusaktiviteten på Lundavang blir avsluttet. Molde kommune vil vurdere om det er aktuelt å kjøpe Lundavangområdet fra Helse Møre og Romsdal HF. Lundavang er et stort transformasjonsområde og vil gi mange muligheter. Kommunestyret har vedtatt i kommunedelplanens arealdel Strande–Aukra grense at det skal utarbeides områdeplan for området.

Byggingen av Sjøfronten 1 og 3 pågår for fullt. Ferdigstillingen av moloen i Sjøfronten 3, blir lagt frem som egen sak for kommunestyret i desember 2018. Planleggingen av Sjøfronten 2 vil starte i 2018. Planleggingen er forsinket grunnet ekstra utfordringer med å realisere Sjøfronten 3. Realisering av de tre sjøfront-prosjektene gir avdelingen betydelige oppgaver.

Det er i tillegg høy aktivitet og store ambisjoner på flere områder. Det er en utfordring for avdelingen å gjøre riktig prioritering av kompetanse og kapasitet.

Plan- og utviklingsavdelingen opphører slik den er organisert fra 31. desember 2019. De fem seksjonene blir fordelt på tre sektoravdelinger og en stabsavdeling i den nye kommunen. Videre blir beredskapsleder flyttet til en annen stabsavdeling. Forberedelsene til den nye kommunen vil prege mye av 2019. Det er en klar målsetning å opprettholde aktivitet og kompetanse gjennom året.

Investeringer

Hele 1 000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
BRM - Det gyldne triangel	NY		3 330		3 330		
BRM - gangbru over Moldeelva (Mexico)	NY		2 500	2 500			
Diverse erverv og tiltak	4004			800	800	800	800
Flytting av øvingsanlegg	1039	4 700		400			
Gruset gangveg Kringstad	NY	3 600				3 600	
Infrastruktur Bolsøya	1037	1 000		1 000			
Nytt SNR – andre konsekvenser Molde kommune	1042	8 650		2 000	4 650	2 000	
Nytt SNR – grunnerverv Hjelset	1043	25 000		15 000	10 000		
Opparbeidelse av tomtefelt boliger	4001			80 000	50 000	50 000	50 000
Opparbeidelse av tomtefelt næring	4003			11 000	6 000	1 000	
Sentrumstiltak	4005			1 000	1 000	1 000	1 000
Sjøfronten 1 (Storkaia–Torget)	1122	130 000		58 000	2 000		
Sjøfronten 2	1107	114 000		5 000	55 800	53 000	
Sjøfronten 3 (Brunvoll–Elvemoloen)	1100	33 500	60 000	48 000			
Sykkelparkering skoler	1044	6 000		3 300	1 700		
Sum investeringer				228 000	135 280	111 400	51 800

BRM – Det gylne triangel

«Det gylne triangel» er kommunikasjonslinjene mellom Molde sentrum, kjøpesentrene i øst og Molde Idrettspark. Omfattende endringer i de tre kjernepunktene er nært forestående, og det er nødvendig med en konkret vurdering av mobiliteten i og mellom disse punktene. Arbeidet med en helhetlig og integrert trafikkhåndteringsmodell bør ta i seg både privatbilisme, kollektivtrafikk, parkering og vareleveranser, men ha særlig fokus på syklende og gående.

Det avsettes 3,3 mill. kroner til planlegging, analyse og kartlegginger i 2020. Møre og Romsdal fylkeskommune har bevilget 1,0 mill. kroner til medfinansiering av planleggingsarbeidet gjennom prosjektet «Byen som regional motor» (BRM).

BRM – gangbru over Moldeelva

Gangbroen over Moldeelva i Mexico-området skal være et bindeledd i det gylne triangel mellom Molde sentrum og Rosebyområdet. Den ligger også i kommuneplandokumentene som del av hovednett for gående og syklende i Molde. Broen er også en del av en helhetlig løsning for gang- og sykkelveg mellom Elvegata og Kviltorp skole.

Det bevilges 2,5 mill. kroner til planlegging og realisering av tiltaket i 2019. Møre og Romsdal fylkeskommune har bevilget 0,25 mill. kroner til medfinansiering av planleggingsarbeidet gjennom prosjektet «Byen som regional motor».

Diverse erverv og tiltak

I tråd med tidligere år foreslås det midler til diverse tiltak som ikke tas inn i økonomiplan og budsjett andre steder. Midlene går til å dekke tiltak og mindre grunnkjøp som kommer opp i løpet av budsjettåret og som det ikke er mulig å forutse når budsjettet utarbeides. Det bevilges 0,8 mill. kroner for hvert år i planperioden.

Flytting av øvingsanlegg

Øvingsanlegget til brann- og redningstjenesten i Årødalen er vedtatt flyttet øst for hovedvegen. Arbeidet er i gang, og bevilgningen på 0,4 mill. kroner er overføring av ramme fra 2018 til 2019 som følge av at prosjektet er noe forsinket.

Gruset gangveg Kringstad

Planlegging av infrastruktur for utbygging av boligområdet på Kringstad pågår. Det er forutsatt at det aller meste av kostnadene skal dekkes av grunneiere. I avtalene mellom kommunen og grunneierne om utbyggingsområdet, skal kostnadene til gangveg langs sjøen dekkes med lik fordeling mellom kommunen og grunneierne. Kostnadene til gangvegen er kalkulert til 3,6 mill. kroner og dette beløpet avsettes i 2021.

Infrastruktur Bolsøya

Behovet for ny infrastruktur på Bolsøya er stort. For vannforsyningen gjelder dette vann til Bolsøya og distribusjon på Bolsøya. Det ble bevilget 0,5 mill. kroner i 2018 og avsatt 0,5 mill. kroner i 2019 til planlegging og prosjektering i økonomiplan for 2018–2021. Dette arbeidet er av kapasitetsmessige hensyn ennå ikke igangsatt, og hele beløpet på 1,0 mill. kroner bevilges dermed på nytt i 2019.

Nytt SNR – andre konsekvenser Molde kommune

Bygging av nytt sykehus på Hjelset gir både utfordringer og muligheter for Molde kommune. Det er en rekke tiltak som må gjennomføres på Hjelset. Dette gjelder blant annet investeringer i kommunale veier. Utbedring av Langåsvegen er ferdigstilt, mens andre vegløsninger, herunder Opdølvegen, må skje senere. Kostnadene for gjennomføring foreligger ikke i dag.

Dersom kommunen velger å kjøpe Lundavangområdet, må det gjennomføres en områderegulering med tilhørende mulighetsstudie. Dette er et omfattende arbeid. Sykehusdriften på Lundavang vil bli avvirket innen utgangen av 2023. Rådmannen vil legge frem en egen sak om eventuelt erverv av hele eller deler av Lundavangområdet.

Det ble bevilget 5,0 mill. kroner i 2018 og avsatt 5,0 mill. kroner i 2019 til delfinansiering av nødvendige tiltak som følge av bygging av nytt sykehus på Hjelset i økonomiplan for 2018–2021. Noe av beløpet er benyttet i 2018, og resterende ramme overføres. Det bevilges 2,0 mill. kroner i 2019, avsettes 4,65 mill. kroner i 2020 og 2,0 mill. kroner i 2021 til formålet.

Nytt SNR – grunnerverv Hjelset

Nytt sykehus på Hjelset fører til behov for å erverve areal. I 2017 ervervet kommunen om lag 46 dekar til boligformål samt areal til gravlund og massedeponi.

Det vil være behov for å erverve ytterligere areal til bolig. Det ble bevilget 15,0 mill. kroner i 2018 og avsatt 10,0 mill. kroner i 2019 i økonomiplan for 2018–2021. På grunn av blant annet forsinkelser i sykehusprosjektet, har det ikke blitt ervervet areal i 2018. Det bevilges derfor 15,0 mill. kroner i 2019, og avsettes 10,0 mill. kroner i 2020 til formålet.

Opparbeidelse av tomtefelt boliger

Kommunen gjennomfører nå prosjektering med nærstående utbygging av infrastruktur for store boligfelt på Kringstad og i Elgsåslia. Kostnadene med utbyggingen på Kringstad, hvor grunneierne skal dekke kostnadene, er så langt stipulert til 70,0–75,0 mill. kroner. Foreløpige tall for utbyggingen av infrastrukturen i Elgsåslia er 35,0–40,0 mill. kroner. Kommunen skal kjøpe utbyggingsareal fra to grunneiere på Kringstad. Rådmannen legger til grunn at begge kjøpene blir finansiert ved salg av tomter.

Reguleringsplanen for Hasleliåsen ble vedtatt i 2018. Kommunen eier 2/3 av utbyggingsområdene. Realisering gjennom videre prosjektering vil skje fra 2019.

Kommunen vil også starte med videreutvikling av boligområdene på Hungnesmarka i 2019. I første omgang vil dette skje ved regulering. Kostnader for bygging vil ventelig først skje i 2020–2021.

Det bevilges 80,0 mill. kroner i 2019 til utbygging av boligområder, og avsettes 50,0 mill. kroner årlig i resten av økonomiplanperioden.

Opparbeidelse av tomtefelt næring

Kommunen har tilgjengelige tomter som næringsareal i Årødalen. På Skjevikåsen og på Skåla trengs ytterligere reguleringsarbeid før videre utbygging kan igangsettes. Kommunen trenger derfor ikke å avsette nye midler til erverv av nye tomtefelt til næring før behov oppstår. Det er imidlertid nødvendig med midler til opparbeidelse av infrastruktur på Åsane (Skåla) og på Skjevikåsen for å gjøre disse salgsklare. Det bevilges 11,0 mill. kroner i 2019 og avsettes 6,0 mill. kroner i 2020 til formålet.

Sentrumstiltak

Reguleringsplan for Molde sentrum ble godkjent i september 2009. Det er løpende behov for midler til mindre tiltak og endelig klargjøring, og det bevilges 1,0 mill. kroner årlig i perioden.

Sjøfronten 1 (Storkaia–Torget)

Molde kommunestyre vedtok gjennomføring av investeringene i Sjøfronten 1 i september 2017 (sak 53/17). Prosjektet har en godkjent ramme på 130,0 mill. kroner. Det bevilges 58,0 mill. kroner i 2019 og avsettes 2,0 mill. kroner i 2020 til realiseringen. Prosjektet har medfinansiering fra flere andre aktører. Kommunens andel av investeringene vil utgjøre om lag 95,0 mill. kroner. Prosjektet skal stå ferdig ved årsskiftet 2019/2020.

Sjøfronten 2

Utbygging av området mellom Sjøfronten 1 og 3, Sjøfronten 2, må gjennomføres for å skape en helhetlig og sammenhengende sjøfront. Arbeidet vil i første omgang relatere seg til planlegging og prosjektering, samt arbeid med anbudsgrunnlag og inngåelse av kontrakt. Det bevilges 5,0 mill. kroner i 2019 til plan- og prosjekteringsarbeid. Kostnadene med selve investeringen vil først foreligge når anbudene er kommet inn. Rådmannen har foreløpig avsatt 56,0 mill. kroner i 2020 og 53,0 mill. kroner i 2021. Møre og Romsdal fylkeskommune har bevilget 1,5 mill. kroner til medfinansiering av planleggingen gjennom prosjektet «Byen som regional motor». Det kan være aktuelt å søke om ytterligere tilskudd til realiseringen.

Sjøfronten 3 (Brunvoll–Elvemoloen)

Prosjektet har vært ute på anbud, og den samlede kostnadsrammen har økt til 60,0 mill. kroner. Det vil bli lagt frem en egen sak med endelig kostnadsramme og løsning for prosjektet. Prosjektet er delfinansiert med bidrag fra private aktører og Møre og Romsdal fylkeskommune gjennom «Byen som regional motor». Prosjektet skal stå ferdig i 2019.

Sykkelparkering skoler

Molde kommune ønsker å legge til rette for økt sykkelbruk blant elevene i Moldeskolen. Sykling skal være både sikkert og attraktivt. Det er derfor satt i gang et arbeid for å etablere et tilstrekkelig antall sykkelparkeringsplasser ved skolene, der en viss andel skal være under tak. Molde kommune søkte Statens vegvesen om 50 pst. tilskudd for de planlagte tiltakene i 2018 og 2019 (tilskudd til tiltak for økt sykkelbruk i kommuner og fylkeskommuner). Søknaden ble innvilget, og 600 sykkelstativ er bestilt. Det ble bevilget midler til tiltaket i 2018 og avsatt midler i 2019. Resterende ramme fra 2018 videreføres, og det bevilges 3,3 mill. kroner i 2019 og avsettes 1,7 mill. kroner i 2020.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	10 377	10 541	11 328	11 408	11 408
Driftsinntekter	-350				
Driftsutgifter	10 727	10 541	11 328	11 408	11 408
Lønns- og prisvekst	164	109			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	67	42			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	97	57			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		16			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-6			
Andre rammeendringer		678	80		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-200	200		
Kreftkoordinator – fullfinansiering		128			
Sekretariatsfunksjon for oppreisingsordning for tidligere barnevernsbarn			-120		
Styrking med SLT-koordinator (Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak)		300			
Styrking KTK – ny stilling med juridisk kompetanse (helårsvirkning)		450			
Ny driftsramme	10 541	11 328	11 408	11 408	11 408

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Kommunalsjef drift

Kommunalsjef drift skal ha oversikt over og følge opp den kommunale driften på overordnet nivå og i et helhetsperspektiv. Det vil si sørge for at driften skjer innenfor de gitte rammene og at enhetsledere leder og drifter i henhold til innholdet i inngått lederavtale.

Kommunalsjef drift sørger for at enhetene utarbeider tiltaksplaner i henhold til budsjett og ser til at tiltak blir gjennomført. Kommunalsjef drift representerer rådmannen i drifts- og forvaltningsutvalget.

Kontor for tildeling og koordinering

Kontorets oppgaver er å utføre fullstendig saksbehandling av søknader på helse- og omsorgstjenester som krever enkeltvedtak i henhold til helse- og omsorgstjenesteloven. Kontoret skal også fungere som koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering. Oppgaver som fakturering for tildelte tjenester og vederlagsberegning ligger også til kontoret. Det er også kontaktpunkt opp mot helseforetaket vedrørende håndtering av melding om utskrivningsklare pasienter.

Endringer av tjenester og oppgaver i ramme

Det er et økt press på helse- og omsorgstjenester. Dette utfordrer til tider driften i tildelingskontoret. Antall pasienter som har behov for tjenester utfordrer kapasiteten ute i tjenesten, men også saksbehandlerkapasiteten i kontor for tildeling og koordinering. Kontoret arbeider kontinuerlig med å effektivisere prosesser i saksbehandlingen. Bemanningen vurderes som tilstrekkelig og forsvarlig slik behovet er nå.

Fremtidige utfordringer

Dersom behovet for helse- og omsorgstjenester øker mer enn forutsatt, kan det gi utfordringer i saksbehandlerkapasitet i kontor for tildeling og koordinering.

Rammetrekk på 0,2 mill. kroner medfører nøktern drift. Dette betyr at kompetansehevende tiltak blir redusert til et minimum og at transport i tjeneste må reduseres ytterligere ved minimal bruk av private biler. Ansatte må koordinere enda mer bruken av bilene som er til disposisjon for avdelingen. Konsekvensen blir mindre fleksibilitet.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	62 486	61 926	64 925	63 575	64 375
Driftsinntekter	-38 005				
Driftsutgifter	100 491	61 926	64 925	63 575	64 375
Lønns- og prisvekst	365	1 028			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg		2			
Lønnsøkning ordfører, varaordfører og folkevalgte		142			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	143	82			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	222	129			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		938			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-130			
Endring overhead		-135			
Andre rammeendringer	-925	1 971	-450	800	-800
Rammereduksjon – rammesak 2019		-600	600		
Kommune- og fylkestingsvalg samt stortingsvalg		1 050	-1 050	800	-800
Økt andel til ROR-IKT		2 548			
Overføring av rettesnora fra plan- og utviklingsavdelingen	375				
Avtaler for telefoni (telefonsentraler og trio) flyttes til ROR-IKT		-116			
Økt kontingent KS 2018 – digital satsing (trekkes ut i 2019)		-536			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – økt forvaltningsrevisjon	100	-100			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – reduserte forsikringsutgifter	-1 400				
Overføring av Visma-regninger til ROR-IKT		-275			
IKT			-900		
Spredningsprosjektet			-900		
Ny driftsramme	61 926	64 925	63 575	64 375	63 575

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Personal- og organisasjonsavdelingen er en sammensatt stabsavdeling og består av seksjonene personalutvikling og HMS, organisasjonsutvikling og digitalisering, førstelinjetjenesten, politisk sekretariat og dokument- og arkivtjenesten. Avdelingen ivaretar Molde kommunes bestillerfunksjon til ROR-IKT og har koordineringsansvar for kommunens satsing innen digitalisering og velferdsteknologi. Ansvar for forvaltning av administrative bygg ligger også til avdelingen.

Avdelingen ivaretar overordnet arbeidsgiveransvar. Dette gjøres gjennom aktivt og utviklingsrettet personal- og organisasjonsarbeid. Avdelingen jobber for å nå Molde kommunes overordnede mål om å ha en effektiv og veldrevet organisasjon, og styrker hele organisasjonens evne til måloppnåelse. Implementering av digitaliseringsstrategien vil gi gevinster i hele organisasjonen. Det leveres lederveiledning og -støtte, prosjektstøtte, prosessveiledning, fasilitering, oppfølging, ulike former for opplæring samt strategisk og analytisk arbeid. Seksjonene skal sikre at organisasjonen arbeider innenfor de lover, forskrifter, rundskriv, styringsdokumenter og retningslinjer som til enhver tid er gjeldende.

Hovedtillitsvalgte, hovedverneombudet, lærlingene, prosjekt «Menn i helse» og en stor del kommunale fellesutgifter ligger også på budsjettet til avdelingen. Eksterne midler delfinansierer flere av personal- og organisasjonsutviklingstiltakene.

Seksjon for personalutvikling og HMS

Seksjonens viktigste oppgaver er å legge til rette for at kommunen når sitt mål om å være en attraktiv arbeidsgiver. Dette oppnås gjennom arbeidsgiverstrategi, kompetanseledelse, leder- og medarbeiderutvikling, rekruttering, personaloppfølging, medbestemmelse, HMS og avvikhåndtering samt juridisk kompetanse i henhold til lov- og avtaleverk.

Seksjon for organisasjonsutvikling og digitalisering

Seksjonen jobber for at alle tjenestoområder og nivå i organisasjonen har eierskap til og anvender Lean tenke- og arbeidsmåter og har fokus på digital utvikling i sitt forbedringsarbeid, herunder oppfølging av ny digitaliseringsstrategi for ROR-IKT. Seksjonen legger til rette for at organisasjonen bygger kompetanse til å omdanne gevinster til ny verdiskaping og klarer å holde fast ved disse. Seksjonen bistår i arbeidet med brukerundersøkelser og medarbeiderundersøkelser. Videre har seksjonen ansvaret for systemadministrasjon og videreutvikling av kvalitetssystemet.

Seksjon for dokument- og arkivtjenesten

Seksjonen har ansvar for kommunens post og hovedarkiv, samt oppfølging og kvalitetssikring av dette. Seksjonen serverer hele organisasjonen gjennom opplæring og brukerstøtte, vedlikehold av arkivplan og systemadministrasjon. Det jobbes kontinuerlig med bedre utnyttelse og videreutvikling av nytt/oppgradert sak- og arkivsystem.

Seksjon politisk sekretariat

Seksjonen har ansvar for politiske møter og valggjennomføring. Seksjonen gir brukerstøtte og opplæring for politikere og saksbehandlere og har sekretariatsfunksjon for politirådet, beredskapsgruppen og fellesnemnda nye Molde kommune. Seksjonen bistår ordfører og varaordfører og gir informasjon til publikum og media om møter, vedtak og politisk system.

Seksjon førstelinjetjenesten

Seksjonen har ansvar for daglig drift og utvikling av førstelinjen, resepsjon, sentralbord og telefoni. Seksjonen har ulike saksbehandlings- og koordineringsoppgaver, blant annet skjenke- og serveringsbevillinger. Koordineringsansvar for borgerlige vigsler ligger også til seksjonen.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Implementering av innovasjonsstrategien vil genere ny lederutvikling og nye innovative prosjekter. For å innovativt løse morgendagens utfordringer vil Akademia, andre offentlige aktører, privat sektor, tjenestemottakere og frivillighet arbeide hyppigere og tettere sammen.

Første halvår 2019 skal Molde kommunes IT-drift flyttes over i fellespunktet i ROR-IKT. Pc'ene i Molde kommune som er eldre enn 6 år må byttes ut før flyttingen da de ikke oppfyller sikkerhetskravene. Denne utskiftningen er ikke tatt hensyn til i budsjettet. Finansieringen til oppgradering av pc-parken må behandles når en total oversikt foreligger.

Det gjenstår en del utrulling og opplæring i bruk av pc/ipad og så videre innen oppvekstområdet og helse- og omsorgsområdet. Det gjenstår fullføring av noen prosjekter jamfør digitaliseringsstrategien i Molde kommune.

Avdelingen bidrar innen sine fagområder i delprosjekter i nye Molde kommune. Dette medfører ekstra arbeid på ansatte i tillegg til ordinære oppgaver.

Fremtidige utfordringer

Med nye digitale muligheter vil arbeidsprosesser bli endret i tiden som kommer. Det skal legges til rette for at innbyggere/brukere/tjenestemottakere skal få de mest tidsriktige tjenestene levert så effektivt som mulig.

Personalpolitiske planverk og strategier er under utarbeidelse for nye Molde kommune for å oppnå enda bedre og mer effektive tjenester jamfør intensjonsavtalens mål.

Avdelingen hjelper enhetene å synliggjøre både kvalitative og økonomiske gevinster av utviklingsprosjekter.

Ansatte må forberedes på de hyppige endringer som vil komme. Ansatte, tillitsvalgte og vernetjenesten må delta aktivt i prosesser for at nye Molde kommune skal realisere sine mål.

Molde kommune skal være en lærende organisasjon, så det blir viktig å lage en så god og nyttig som mulig intranettside i nye Molde kommune. Samarbeid, deling av informasjon, dokumentasjon kan da gjøres på et sted også fra mobil.

Avdelingen må prioritere oppgaver jmfør kost-/nytte-prinsipp.

Investeringer

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
IKT-investeringer Molde kommune	1036			2 775	4 100	4 230	4 345
Inventar renovering Storgata 31	1401	2 500		2 500			
ROR-IKT – fellesinvesteringer	9260			11 519	11 519	11 519	11 519
Sum investeringer				16 794	15 619	15 749	15 864

IKT-investeringer Molde kommune

Dette er investeringer som ikke inngår i ROR-IKT. Kommunene i samarbeidet må selv sørge for noe investering på IKT-siden. I Molde kommune vil dette være nært knyttet opp til satsingsområdene digitalisering og Lean. Det blir viktig å ha utstyr, systemer og integrasjoner av systemer som bidrar til å effektivisere og kvalitetssikre arbeidsoppgaver og prosesser. Investeringsrammen i 2019 er redusert som følge av at iPad-prosjektet på skole har blitt skilt ut som en egen investering.

Det bevilges 2,8 mill. kroner i 2019 og avsettes 4,1 mill. kroner hvert år i planperioden. Beløpene utover i perioden er prisjustert.

Inventar renovering Storgata 31

Storgata 31 skal renoveres. Det er Molde Kommunale Pensjonskasse som er eier og derfor ansvarlig for renoveringen av bygget. Molde kommune er leietager og skal selv sørge for inventar og utstyr til kontorarbeidsplassene som skal inn i bygget. Det er derfor behov for å kjøpe inn nye kontormøbler og teknisk utstyr til kontorene samt møte- og multirom. Eksisterende teknisk utstyr vil bli brukt så langt det er mulig, men det forventes at det nye bygget har nye behov for at det skal fungere optimalt. Det bevilges 2,5 mill. kroner i 2019.

ROR-IKT – fellesinvesteringer

Molde kommune som vertskommune må budsjettere med brutto investeringsbeløp for ROR-IKT. Molde kommunes andel er 46,3 pst, og dette lånefinansieres. Den resterende andelen blir dekt av de andre deltakerkommunene gjennom tilskudd. Det bevilges 11,5 mill. kroner i 2019 og avsettes 11,5 mill. kroner hvert år i planperioden.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	18 587	18 960	18 338	18 688	18 688
Driftsinntekter	-14 091				
Driftsutgifter	32 678	18 960	18 338	18 688	18 688
Lønns- og prisvekst	373	-258			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	202	120			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	171	98			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		124			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-159			
Endring overhead		-441			
Andre rammeendringer		-364	350		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-350	350		
Overføring av Visma-regninger til ROR-IKT		-14			
Ny driftsramme	18 960	18 338	18 688	18 688	18 688

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Kommunen har vedtatt at den skal ha en samlet økonomifunksjon plassert i økonomiavdelingen. Dette stiller store krav til avdelingens samlede kompetanse og arbeidskapasitet. Avdelingen er inndelt i fem seksjoner.

Seksjon budsjett, økonomi og kontroll

Seksjonen står for den delen av kommunens budsjettarbeid som utføres i økonomiavdelingen, budsjettoppfølging overfor avdelinger og enheter, avvikrappoter og fagstøtte til avdelinger og enheter, samt analyser og utredninger. I tillegg utarbeides blant annet årsrapporten her. Det økonomiske controlleransvaret er tillagt økonomiavdelingen og utføres av denne seksjonen. Seksjonen bistår også de kommunale foretakene innen økonomiområdet.

Seksjon regnskap og finans

Seksjonen har ansvar for regnskapsføring for Molde kommune, Vestnes kommune, Molde Eiendom KF, Molde Vann og Avløp KF, Moldebadet KF, Tøndergård skole og ressurscenter, Molde kirkelige fellesråd og 5 menighetsråd. I tillegg føres regnskap for Romsdal Parkering AS og ROR med flere. Videre har seksjonen ansvaret for forvaltning av kommunens fondsmidler, innføring, innlån, utbetalinger og ajourhold av kontoplan, drift av økonomisystemet og koordinering av KOSTRA-rapporteringen til staten med mer.

Seksjon skatt

Seksjonen utfører de oppgavene på skatteområdet som staten har delegert til kommunen og har tilhold i Skattens Hus. Videre sørger seksjonen for at skatter og avgifter blir innbetalt og avregnet i rett tid, og den utfører regnskapskontroller hos kommunens arbeidsgivere samtidig som den forbereder saker for behandling i skatteutvalget. Seksjonen utfører alle oppgaver innenfor skatteområdet på vegne av kommunene Vestnes, Aukra, Midsund og Nesset i tillegg til Molde kommune. Seksjonen leverer videre tjenester innenfor området regnskapskontroll til Fræna kommune.

Seksjon innkjøp

Seksjonen utgjør en felles innkjøpsfunksjon for kommunene Molde, Midsund, Nesset, Rauma og Aukra. Seksjonen har ansvaret for felles innkjøpsavtaler, rammeavtaler og kvalitetssikring av innkjøp i henhold til regelverket om offentlige anskaffelser.

Seksjon lønn

Seksjonen har ansvaret for utbetaling av lønn til ansatte i Molde kommune samt en rekke selskaper og foretak som kommunen fører regnskap for. Seksjonen er sentral i digitaliseringsarbeidet som grenser inn mot personalavdelingen.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Midlertidig rammetrekk gjeldende for 2019 vil bli dekket gjennom videreføring av ulike tiltak som for 2018 ventelig vil bidra til innsparing i forhold til vedtatt budsjettamme. Dette gjelder i hovedsak bemanningsreduksjon ved sykefravær (ingen vikarbruk), videreføring av vakanser og redusert omfang av kurs, konferanser og opplæring.

Fremtidige utfordringer

Den altoverskyggende utfordringen for avdelingen i 2019, vil uten tvil være planleggingen og klargjøringen av nye Molde kommune innenfor økonomiområdet. Samtidig vil en kontinuerlig digitaliseringsprosess pågå og utfordre avdelingens begrensede personellressurser. Det vil være særdeles viktig i en slik omstillingsprosess at solid og riktig kompetanse kan beholdes og videreutvikles.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Fellesområdet skole	12 996	16 665	11 170	9 832	9 832
Kvam skole	15 349	15 247	15 247	15 247	15 247
Sellanrå skole	27 315	27 501	27 501	27 501	27 501
Langmyra skole	36 863	37 158	37 158	37 158	37 158
Nordbyen skole	21 870	21 975	21 975	21 975	21 975
Kviltorp skole	35 898	35 631	35 631	35 631	35 631
Kleive oppvekstsenter	11 685	11 431	11 431	11 431	11 431
Bolsøya skole	6 992	6 638	6 638	6 638	6 638
Vågsetra barne- og ungdomsskole	23 864	24 569	24 569	24 569	24 569
Sekken oppvekstsenter	4 871	4 979	4 979	4 979	4 979
Bekkevoll ungdomsskole	31 980	31 972	31 972	31 972	31 972
Bergmo ungdomsskole	24 536	25 257	25 257	25 257	25 257
Skjevik barne- og ungdomsskole	19 353	18 785	18 785	18 785	18 785
Sum skolene inkludert fellesområdet	273 572	277 808	272 313	270 975	270 975
Molde voksenopplæringscenter	9 655	9 027	8 936	8 936	8 936
	283 227	286 835	281 249	279 911	279 911

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Samlet for skolene og fellesområdet

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	267 448	273 572	277 808	272 313	270 975
Driftsinntekter	-62 440				
Driftsutgifter	329 888	273 572	277 808	272 313	270 975
Lønns- og prisvekst	3 066	1 731			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	219	132			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	2 847	1 659			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-1 542			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		1 482			
Andre rammeendringer	3 058	2 505	-5 495	-1 338	
Effektiviseringstiltak – styrking av ramme		1 345			
Effektiviseringstiltak 0,5 pst. av sum i gjeldende økonomiplan		-1 345	-1 339	-1 338	
Rammereduksjon – rammesak 2019		-800	439		
Rammetrekk ved endelig balansering			-2 760		
Digitalisering av klasserommet			360		
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018 – barnehage	68	-68			
Tildeling funksjonshemmede barn vår 2018 – barnehage					
Tildeling spesialpedagogisk hjelp høst 2018 – barnehage					
Statsbudsjett 2019 – korrigerer nye elever i statlige og private skoler		191	-295		
Statsbudsjett 2019 – økt foreldrebetaling		-13			
Nytt LMS system håndteres av ROR-IKT		-95			
Statsbudsjett 2019 – tidlig innsats og økt lærertetthet		997			
Styrking lærernorm		1 900	-1 900		
Overføring av Visma-regninger til ROR-IKT		-166			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – økt deltagelse videreutdanningsprogrammet	90	90			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – rebevilgning nye pc-er	1 500	-1 500			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – to nye elever ved Tøndergård skole og ressurscenter	483	677			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – SFO overføres til Tøndergård skole og ressurscenter	300	500			
SFO avlastningstjeneste fra tiltak funksjonshemmede	617	792			
Ny driftsramme	273 572	277 808	272 313	270 975	270 975

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Skoleområdet

Skoleområdet i Molde kommune består av

- 7 barneskoler

- 2 ungdomsskoler
- 3 kombinerte barne- og ungdomsskoler
- Molde voksenopplæringscenter

Grunnskole

I grunnskolen i Molde kommune er det 251 årsverk disponert til undervisning. I tillegg er 19,8 årsverk definert til administrative og pedagogiske lederoppgaver (GSI per 1. oktober 2018).

Fagseksjon

Fagområdet følges opp i samsvar med nasjonale føringer og lokale prioriteringer. Seksjonen skal være en aktiv medspiller for kvalitetsutvikling i grunnskolen og i samhandling med Molde voksenopplæringscenter. Seksjonen har et særlig ansvar for oppfølging og videreutvikling av pedagogisk praksis ved skolene. Videre kommer rapportering og koordinering av overordnet planlegging og ressursdisponering på området.

Seksjonen har også personal- og økonomiansvar for Cap Clara, en alternativ opplæringsarena for elever på ungdomstrinnet.

Leksehjelp

Tilbudet om leksehjelp for 2. – 7. trinn ble iverksatt fra august 2010. Per 1. oktober 2018 deltar 477 elever i ordningen, hovedsakelig fra 2. – 5. årstrinn. Dette er 27 elever færre enn siste skoleår.

Skolefritidsordning

Skolefritidsordningen (SFO) skal gi elever i grunnskolen muligheter for positive aktiviteter på skolen i og utenom ordinær skoletid. Skolefritidsordningen er åpen for alle elever fra 1. – 4. trinn. Det skal legges til rette for funksjonshemmede elever fra 1. – 7. trinn. Totalt er 827 elever med i ordningen høsten 2018, en nedgang på 79 elever fra høsten 2017.

Sentrale måltall

Antall barn og årsverk per 1. oktober 2018

	Grunnskole						SFO
	Elever per trinn				Årsverk		antall barn
	1.–4.	5.–7.	8.–10.	totalt	lærer	assistent	
Kvam skole	99	57		156	13,3	2,7	76
Sellanrå skole	198	169		367	28,7	6,3	143
Langmyra skole	289	188		477	34,1	7,9	165
Nordbyen skole	150	123		273	19,4	3,8	107
Kviltorp skole	288	180		468	32,8	8,7	175
Kleive oppvekstsenter	40	30		70	5,7	1,2	34
Bolsøya skole	29	28		57	6,0	1,7	20
Vågsetra barne- og ungdomsskole	110	69	119	298	23,9	3,4	55
Sekken oppvekstsenter	5	8	7	20	3,9	0	3
Bekkevoll ungdomsskole			432	432	36,8	3,4	
Bergmo ungdomsskole			315	315	27,9	2,4	
Skjevik barne- og ungdomsskole	75	46	68	189	18,2	3,5	44
Tøndergård skole og ressurscenter							5
Totalt	1 283	898	941	3 122	250,8	45,0	827

Basis og spesialundervisningsressurs

Skoleåret 2018/2019 har Molde kommune et elevtall per 1. oktober 2018 på 3 122 elever, 72 flere elever enn forrige skoleår. Skolene har fått tildelt rammer for 139 klasser, en klasse mer enn forrige skoleår. En ekstra klasse utløser et behov på 1,5 pedagogstilling i snitt. Folkeregisterets prognoser for 2019 viser en ytterligere økning i elevtallet med 31 elever fra høsten 2019. I tillegg kommer 22 elever ved Tøndergård skole og ressurscenter og 15 fosterhjemsplasserte elever i andre kommuner. Samlet har Molde kommune økonomisk ansvar for 3 159 grunnskoleelever. I tillegg har kommunen økonomisk ansvar, etter gjeldende regelverk, for elever med spesielle behov og skoleskyss ved Molde friskole.

Skoleåret 2018/2019 har 299 elever vedtak om spesialundervisning, mot 257 elever høsten 2017, en økning på 42 vedtak. Videre er det en vesentlig økning i antall elever som har høy assistentressurs, som en del av vedtaket om spesialundervisning.

Utviklingen for barn under skolepliktig alder som har sosialpedagogiskhjelp i barnehagen, viser også en økende tendens. I 2014 var tallet 22 barn, høsten 2017 var det 45 barn og høsten 2018 er det 46 barn som har slik oppfølging.

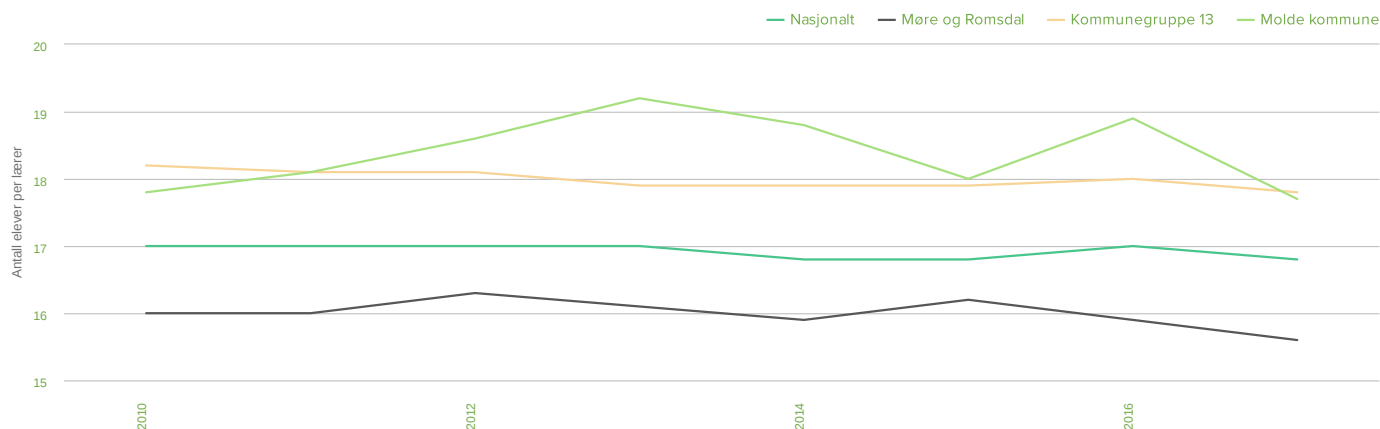
Et annet forhold som påvirker den generelle kostnadsutviklingen for området:

- flere pedagoger med master som grunnutdanning
- flere lærere får tilbud om videreutdanning som i neste runde utløser økt grunnlønn

G2 1. – 10. trinn viser at gjennomsnittlig gruppestørrelse 1. – 10. trinn i ordinær undervisning har gått ned fra 18,9 i 2016 til 17,7 i 2017.

Gruppestørrelse (G2) 1.–10. trinn

Antall elever per lærer

Lærertetthet i ordinær undervisning (G2) er antall elevtimer delt på antall undervisningstimer der alle spesialpedagogiske- og norsk 2 timer er tatt ut.

Innføringstilbud, minoritetsspråklige

Målet med innføringstilbudet er at elevene så raskt som mulig skal lære seg tilstrekkelig norsk til å følge den ordinære opplæringen i norsk skole og nå kompetansemålene i Kunnskapsløftet. Målgruppen er nyankomne elever med mindre enn to års botid.

Innføringstilbudet har skoleåret 2018/2019 vesentlig flere deltagere enn forutsett. Spesielt på barnetrinnet, både ved Sellanrå og Langmyra skoler. I 2017 var snitttallet for elever i tilbudet 49. Per oktober 2018 er elevtallet 99, en økning på 50 elever. Klassene består av både nyankomne elever og elever i siste del av tilbudet. For elever som har vært en tid i innføringsklassen vil mer av undervisningen foregå i ordinære klasser. For elever som er nyankomne foregår i hovedsak all undervisning i innføringsklassen. Hvor lenge en elev blir i tilbudet avhenger av elevens bakgrunn og progresjon i læringen. Opplæring i innføringsklassene kan vare opp til to år.

Endring av tjenester og oppgaver i rammen

Spesialundervisning

Det er vesentlig økning i tiltak for elever med spesielle behov, både i de kommunale grunnskolene og ved Tøndergård skole og ressurscenter. Gjennomgående vil tiltakene som er i drift høsten 2018 bli videreført inn i 2019. Flere av skolene har satt i gang nødvendige tiltak utover tildelt ramme. Noen tiltak blir hovedsakelig finansiert gjennom tilskudd 2 fra IMDi. Regnskapet for 2017 viser at skoleområdet inntektsførte knappe 3,8 mill. kroner i tilskudd 2 fra IMDi. Dette er ressurser som i all hovedsak går til å dekke økte lønnsutgifter knyttet til elever som er i målgruppen for tilskuddet.

SFO

Færre elever i ordningen fører til redusert oppholdsbetaling. Det er ingen automatikk i at driftsutgiftene reduseres tilsvarende. Eksempelvis må mindre SFO-tilbud opprettholde en forsvarlig bemanning selv om elevtallet går ned.

Tidlig innsats i grunnskolen.

I de siste statsbudsjettene er det gitt øremerkede midler til tidlig innsats med vekt på leseopplæring og tallforståelse. Til sammen er det lagt ut cirka 15 årsverk til tidlig innsats på 1. – 4. trinn ved skolene. Tidlig innsats innebærer at skolene iverksetter tiltak for elever med en gang det er behov. For at skolene bedre skal lykkes med prinsippet om tilpasset opplæring og tidlig innsats, er opplæringsloven endret med virkning fra 1. august 2018. Skolene har nå fått plikt til å gi tilbud om intensiv opplæring til elever på 1. – 4. trinn som står i fare for å bli hengende etter i grunnleggende ferdigheter.

Lærernormen

Stortingets vedtak om ny lærernorm ble iverksatt fra 1. august 2018. Fra statlig side anses normen i Molde kommune for fullfinansiert fra høsten 2018, og dermed vil det øremerkede tilskuddet til kommunen reduseres i 2019. Rådmannen har prioritert å legge knappe 1,0 mill.

kroner fra kommunens økning i frie inntekter til skoleområdet ramme for å sikre en videreføring av dagens nivå. Dette er i tråd med føringene i statsbudsjettet.

Foreløpige GSI-tall høsten 2018 viser at to skoler ikke oppfyller normkravet. Dette gjelder skoler med barnetrinn. For disse skolene er avviket henholdsvis 3 og 2,5 årsverk. Avviket fra normen knyttes til drift av innføringsklassene og det legges inn en styrking i 2019 på 1,9 mill. kroner. Det forventes at utfordringen er midlertidig.

Nye kompetansekrav for undervisning i basisfag og behov for videreutdanning

Stortinget vedtok i 2015 endring av opplæringsloven § 10.2. For å undervise i fagene norsk, samisk, norsk tegnspråk, engelsk og matematikk på barnetrinnet, må læreren ha 30 studiepoeng i faget. På ungdomstrinnet er tilsvarende krav 60 studiepoeng. Det er skoleeier som har ansvaret for at kompetansekravene er oppfylt. For skoleåret 2018/2019 er det godkjent 21 søknader, medregnet deltakere fra voksenopplæringen og kulturskolen. Kommunen må videreføre tiltaket på dette nivået frem til 2025 for å følge opp kompetansebehovet.

Fremtidige utfordringer

Finansiering av grunnleggende norsk i ordinær undervisning

Per 1. oktober 2018 er det 232 elever i grunnskolen som har enkeltvedtak om opplæring i grunnleggende norsk ved overgang til ordinære klasser. Dette er en økning med 57 elever fra forrige år. Skolene registrerer et økt behov for oppfølging i den ordinære opplæringen. I inneværende skoleår er det lagt ut 80 lærertimer i uken til bruk i ordinære klasser. Denne rammen dekker ikke dagens behov.

Spesialundervisning i grunnskole

Økende antall elever med større og sammensatte vansker, gir økte driftsutfordringer både i forhold til kompetanse og økonomi. Foreløpige GSI tall for 2018 viser at antall elever med enkeltvedtak har økt vesentlig dette skoleåret. Flere elever har et mer sammensatt behov som fordrer mer ressurser. Ved behandlingen av kvalitetsmeldingen for grunnskolen i oktober 2018 ble det vedtatt en gjennomgang av feltet.

Lærernorm

Målet i lærernormen er at det fra høsten 2018 skal være 1 lærer per 16 elever i 1.–4. klasse og 1 lærer per 21 elever i 5.–10. klasse. Fra høsten 2019 skal normtallet være 1 lærer per 15 elever i 1.–4. trinn og 20 elever i 5.–10. trinn. I statsbudsjettet for 2019 har regjeringen lagt opp til å styrke dette området. Resurser som tidligere var definert som tidlig innsats for 1.–4. trinn, går fra høsten 2018 inn i den nye lærernormen for 1.–10. trinn. Det er det totale antall elever på henholdsvis hvert av hovedtrinnene ved den enkelte skole som er avgjørende for hvor mange lærere som skal til for å oppfylle normen.

Ressurser til spesialundervisning og grunnleggende norsk skal ikke medregnes i ressursgrunlaget for oppfølging av normen. Økningen både i antall vedtak om spesialundervisning og omfanget av tiltakene, utfordrer derfor rammen for ordinær opplæring.

Innføringstilbud, minoritetsspråklige

Total ramme for tilbudet er 4,8 mill. kroner, hvorav 4 mill. kroner finansieres gjennom integreringstilskuddet via flyktningsjenesten og 0,8 mill. kroner fra skoleområdet ramme. For å kunne håndtere den kraftige økningen i elevtallet høsten 2018 går nå en arbeidsgruppe innen skoleområdet gjennom struktur og organisering av innføringstilbudet. Mye tyder på at det blir anbefalt en ny struktur for barnetrinnet med et tredelt tilbud ved de tre sentrumsskolene, Sellanrå, Langmyra og Kviltorp.

Behov for styrking læremidler/IKT

Vesentlige kostnader til digitalisering må påregnes for å følge opp krav i læreplan og forventninger fra elever, foresatte og tilsatte. Digitale ferdigheter er en av de grunnleggende ferdighetene som inngår i alle fag. Strategiplanen - IKT for Moldeskolen setter klare mål for PC-tetthet i grunnskolen. Det er også vesentlige utfordringer når det gjelder digital utrustning av klasserom.

I budsjettvedtaket for 2017 og inn i gjeldende økonomiplanperiode, fikk skoleområdet styrket sin ramme for læremidler/IKT med 2,5 mill. kroner. Midlene er fordelt slik:

- 1,0 mill. kroner til oppfølging av digitaliseringstiltak på fellesområdet.
- 1,5 mill. kroner lagt inn i rammefordelingen til skolene, og kommer i tillegg til eksisterende til læremidler i omfordelingen. Her kan skolene definere/prioritere læremidler/IKT.

Skoleområdet har fått godkjent oppstart av prosjektet «Digitalisering av klasserommet 1.–4. trinn» (iPad-prosjektet) fra skoleåret 2017/2018, med en total investeringsramme på 4,9 mill. kroner.

I budsjettvedtaket for 2018 ble skoleområdets ramme styrket ytterligere, med 1,2 mill. kroner til datautstyr til elevene.

I budsjettrevisjonen i juni 2018 fikk området videre styrket rammen med 1,5 mill. kroner til nye PCer i 2018. Skoleområdet har prioritert innkjøp av PCer til ungdomstrinns lærere og elever på 8. trinn. Til sammen i overkant av 400 PCer.

IPad-prosjektet har utløst et administrativt ønske om å være mer fremoverlent i satsingen på IKT utstyr i skolen. Området har derfor i 2018 utarbeidet et administrativt forslag til utrulling av digitalt utstyr i moldeskolen. Her er det skissert en raskere oppfølging enn det som ligger i vedtatt IKT-plan. Vedtatt IKT-strategiplan for perioden 2015–2019 tilsier en dekning på 1:3 på småskoletrinnet, 1:2 på mellomtrinnet og 1:1 på u-trinnet.

Status ved utgangen av 2018 er at elevene på 1. og 2. trinn samt elevene på 8. trinn er dekt med 1:1. Lærere på 1.–4. trinn og lærerne på ungdomsskolen vil også ha utstyr på plass. Det er ikke supplert noe på mellomtrinnet og bare en tredjedel av ungdomstrinnet.

Det administrative målet med 1:1 oppfølging også på mellomtrinnet i 2019 og 2020, vil gi økt årlige rulleringskostnaden. Det er lagt til grunn utskifting av PC/IPad hvert 4. år. Vedtatt IKT-strategiplan antas å gi en årlig rulleringskostnad på 2,8 mill. kroner. Ved full dekning i henhold til administrativ plan, antas en årlig rulleringskostnad på 4,4 mill. kroner. Dette ligger cirka 1,6 mill. kroner rulleringskostnadene i vedtatt IKT-strategiplan.

Skoleområdet har også prioritert innkjøp av programvare på fellesområdet for oppfølging av nødvendig kontakt/informasjon mellom foresatte og skole. Dette er digital meldingsbok og SFO- tilstedeværelse, som er moduler i Visma flyt skole. Videre har skolene i økende grad tatt i bruk digitale læremidler som for eksempel multismart øving.

En forutsetning er at grunnleggende infrastruktur ved de ulike skolene er på plass og tilpasset økt kapasitetsbehov. Dette vil være ROR-IKT sitt ansvar. I tillegg venter skoleområdet nå på å ta i bruk ny læringsplattform, LMS.

Lærer-pc

PCer til lærerne ble kjøpt inn samlet i 2012. Det har vært gjort suppleringsinnkjøp de senere årene, men nå står området foran en større utskifting. I 2018 ble det prioritert lærere på ungdomstrinnet. I tillegg skal lærerne på 8. trinn delta i kompetanseutvikling etter samme modell som er i bruk for IPad-prosjektet på barnetrinnet. Denne oppfølgingen bør videreføres for resterende trinn på ungdomstrinnet. Fremtidig rulling av utstyr til lærerne vil ligge rundt 70 PCer per år til en kostnad på cirka. 0,4 mill. kroner.

Standardutstyr i læringsareal

I forslaget til utrulling av digitalt utstyr i moldeskolen, anbefales utfasing av videokanoner og interaktive tavler til fordel for touch-skjermer. Disse er noe dyrere i innkjøp, men har mye enklere montering, rimeligere vedlikehold og lengre levetid enn tavlene. Det er i dag totalt 161 digitale tavler i klasserom i moldeskolene. Målet er å fase disse ut i løpet av cirka fem år. IPad-prosjektet viser at det også kan være tilstrekkelig med store tv-skjermer, noe som vil gi store besparelser. Utrulling av nytt standard utstyr i klasserom er beregnet til cirka 1,3 mill. kroner årlig over to år.

Skolevurdering/tid til ledelse

Administrasjonsressursen ved skolene ble styrket med 1,7 mill. kroner i 2017. Denne skulle benyttes til pedagogisk ledelse. Skolene skulle vektlegge skolevurdering, der skolevandring (observasjon av praksis) er sentralt. Skolelederne opplever økende arbeidsmengde som følge av endringer i lovverk, spesielt rundt oppfølging av opplæringslovens kapittel 9A (retten til et trygt og godt skolemiljø).

Analyse av læringsresultat som et grunnlag for videreutvikling av praksis og læringskultur, er et økende arbeidsfelt for skoleledelsen. Evaluering av skolerultatene må knyttes til prosessene og strukturene ved den enkelte skole. Arbeidet knyttet til elevresultatene må følges fortløpende over tid. En ytterligere økning av administrasjonsressursen ved skolene vil medføre behov for økt ramme for skoleområdet.

Videreføring og videreutvikling av samarbeidet mellom grunnskolen og videregående opplæring.

En felles målsetting er å bedre gjennomføringen i videregående opplæring. Definerede tiltak er:

- fagnettverk på tvers av ungdomstrinn og videregående opplæring
- økt vekt på forebyggende arbeid på tvers av nivåene
- felles forståelse/praktisering av overgangsrutiner for ulike elevgrupper
- vurdering rundt tilbud om felles opplæring av flerspråklige

Gjennom prosjektet I UNG 2.0 får 10 deltagere i alderen 16–21 høsten 2018 mulighet for utprøving av forskjellig yrker i samarbeid med pedagoger og veiledere ved Astero. Prosjektet er et samarbeid mellom Møre og Romsdal fylkeskommune, Astero kompetanse AS og Molde kommune.

Effektivisering og videreutvikling av tjenestetilbudet

Skoleområdet er inne i en omfattende endring i forhold til digitalisering. På systemnivå står oppfølging av Office 365 og FEIDE. Visma flyt regnes nå som operativ. Gjennomgang av infrastruktur på IKT-feltet, utskifting av elev-PCer primært for ansatte på ungdomstrinnet og satsing på IPad på småskoletrinnet, indikerer at kommunen styrker satsingen på digitalisering i skolen.

Skoleområdet, i samarbeid med aktuelle enheter og avdelinger i kommunen (PPT, personal, økonomi, helse), ser for seg ressursbesparelser/forbedring av tjenestetilbudet på følgende områder:

- digitale systemer/verktøy gir bedre oversikt knyttet til elevoppfølging og administrativt arbeid

- direkte overføring mot arkiv ved at systemene «snakker sammen»
- forenkling for administrasjon og oppfølging av SFO
- effektiv oppfølging av «Min Timeplan» med fokus på oppgaveløsning
- stram vikarbruk
- gjennomgang av arbeidet med tilpasset opplæring, organisering og dimensjonering
- vektlegging overgang barnehage – skole, barnetrinn – ungdomstrinn for bedre tilpasset opplæring ved oppstart/innfasing i skole og tinn
- reduksjon i sykefraværet, spesielt ved skoler som skiller seg ut

Frigjorte ressurser legges inn i det pedagogiske utviklingsarbeidet, og dermed oppnås bedre læringsresultat.

Investeringer

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
IPad-prosjektet	2000	4 900		1 250	1 200		
Digitalisering i grunnskolen for mellomtrinnet				5 500			
Sum investeringer				6 750	1 200		

Kommunestyret vedtok i sak 75/18 en styrking av investeringsrammen for skole med 5,5 millioner kroner til digitalisering i grunnskolen for mellomtrinnet.

IPad-prosjektet

Dette er fireårig prosjekt som startet skoleåret 2017/2018 med finansiering fra digitaliseringsgruppen med 2,0 mill. kroner og resterende fra skoleområdet. Prosjektet har tatt i bruk iPad-er i undervisningen for de yngste på barnetrinnet. Innfasingen vil skje årlig ved at nye førsteklassinger har oppstart i skolen. Årlig investeringsbeløp er redusert i forhold til tidligere økonomiplan da opplæring og drift av enhetene må dekkes over driftsbudsjettet på skole.

Det bevilges knappe 1,3 mill. kroner i 2019 og avsettes 1,2 mill. kroner i 2020.

Investeringer i Molde Eiendom KF

Hele 1 000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Bergmo ungdomsskole – bytte hovedvarmerør	NY		350	350			
Bergmo ungdomsskole – ny parkeringsløsning	2087	500	3 700		300	3 400	
Bergmo ungdomsskole – tilleggisolering og takteking	NY		3 000		3 000		
Bolsøya skole – trafiksikringstiltak	2091	1 650		1 200			
Bolsøya skole – utvikling skolegård	NY	2 000		2 000			
Kvam skole – låssystem – adgangskontroll	NY	420		420			
Langmyra skole – flytte ventilasjonsventiler og -kanaler	NY	500			500		
Langmyra skole – ny automatikk varme og ventilasjon	NY		2 800		2 800		
Langmyra skole – rehabilitering skolekjøkken	2104	700		700			
Sellanrå skole – fase 3	2070	73 000		5 400			
Skjevik barne- og ungdomsskole – ny elkjele	NY	400		400			
Skjevik barne- og ungdomsskole – tekniske anlegg for gymsal og garderober	NY	1 500				1 500	
Skjevik barne- og ungdomsskole – utredning rehabilitering gymbygget	NY	200			200		
Sum investeringer				10 470	6 800	4 900	

Bergmo ungdomsskole – bytte hovedvarmerør

Rørnettet ved ungdomsskolen er for lite til at dimensjonerte mengder vann til oppvarming kan opnås. Dette har gitt flere kalde klasserom vinterstid. Det bevilges knappe 0,4 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Bergmo ungdomsskole – ny parkeringsløsning

Parkeringssituasjonen ved skolen er uoversiktlig og trafikkfarlig, og må utbedres. Det ble bevilget 0,5 mill. kroner til tiltaket i 2017, noe som viser seg å ikke være tilstrekkelig, blant annet som følge av grunnforholdene under dagens parkeringsplass. Det avsettes 0,3 mill. kroner til planlegging i 2020 og ytterligere 3,4 mill. kroner til realisering i 2021.

Bergmo ungdomsskole – tilleggisolering og takteking

Taket ved Bergmo ungdomsskole er dårlig isolert, og det er fare for lekkasjer fra vandammer på taket. Det avsettes 3,0 mill. kroner i 2020 til tilleggisolering og ny takteking.

Bolsøya skole – trafiksikringstiltak

Det er trafikkfarlige forhold i forbindelse med henting og levering av elever ved Bolsøya skole. Tiltaket må sees i sammenheng med tiltak for å oppgradere uteområdet ved skolen. Prosjektet er igangsatt men vil også kreve ressurser i 2019. Det bevilges 1,2 mill. kroner i 2019.

Bolsøya skole – utvikling skolegård

Skolegården har stort behov for forbedring der både lekeareal og belysning må bedres. Dette sees i sammenheng med trafiksikringstiltak ved skolen. Tiltak som gir spillemidler må vurderes ved valg av løsning. Det bevilges 2,0 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Kvam skole – låssystem – adgangskontroll

Låssystemet ved Kvam skole er fra 1993. Det er en risiko knyttet til nøkler på avveie og det er kostbart å vedlikeholde et gammelt system. Ved å montere adgangskontrollsystem, vil skolen til enhver tid ha oversikt over hvem som har adgang til bygget. Det bevilges 0,4 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Langmyra skole – flytte ventilasjonsventiler og -kanaler

Det er en utfordring ved skolen med ventiler som går tett og det er ansamling av støv over himling. Dette gir dårlig inneklima på skolen. For å bøte på situasjonen, er det nødvendig å flytte ventilasjonsventiler og -kanaler. Det avsettes 0,5 mill. kroner til tiltaket i 2020.

Langmyra skole – ny automatikk varme og ventilasjon

Det er flere feil ved eksisterende anlegg som gjør det svært vanskelig å feilsøke og reparere feil og mangler. Dette gir lav driftssikkerhet og høye kostnader. Det avsettes 2,8 mill. kroner i 2020 til tiltaket.

Langmyra skole – rehabilitering skolekjøkkenet

Det ble bevilget midler til rehabilitering av skolekjøkkenet i budsjettrevisjon 2018, tiltaket er ikke gjennomført og midlene videreføres til 2019.

Sellanrå skole – fase 3

Ny klasseromsfløy ved Sellanrå skole ble tatt i bruk fra august 2018. Det bevilges 5,4 mill. kroner til ferdigstilling av prosjektet i 2019, beløpet er en forskyving innenfor vedtatt totalramme.

Skjevik barne- og ungdomsskole – ny elkjele

Skolen blir i vinterhalvåret oppvarmet av fjernvarme, men i sommerhalvåret må det varmes med elkjele på skolen. Den gamle kjelen er utslitt og har for høy temperatur noe som gir utrygg oppvarming i sommerhalvåret. Det avsettes 0,4 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Skjevik barne- og ungdomsskole – tekniske anlegg for gymsal og garderobes

De tekniske anleggene i gymsalen og garderobene ble ikke oppgradert da resten av skolebygningene ble rehabilitert. Det avsettes 1,5 mill. kroner i 2020. Prosjektet sees i sammenheng med utredning av bygget i 2019.

Skjevik barne- og ungdomsskole – utredning rehabilitering gymbygget

Bygget er gammelt og det er behov for å kartlegge hvilke tiltak som må gjennomføres for at bygget skal få en tilfredsstillende standard. I bygget er det problematikk knyttet til dusjanlegget. Det bevilges 0,2 mill. kroner til utredning i 2019.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	9 836	12 996	16 665	11 170	9 832
Driftsinntekter	-39 415				
Driftsutgifter	49 251	12 996	16 665	11 170	9 832
Lønns- og prisvekst	41	155			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	23	14			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	18	10			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		1 252			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-1 121			
Andre rammeendringer	2 990	2 586	-5 495	-1 338	
Effektiviseringstiltak – styrking av ramme		1 345			
Effektiviseringstiltak 0,5 pst. av sum i gjeldende økonomiplan		-1 345	-1 339	-1 338	
Rammetrekk ved endelig balansering			-2 760		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-800	439		
Statsbudsjett 2019 – korrigering nye elever i statlige og private skoler		191	-295		
Nytt LMS system håndteres av ROR-IKT		-95			
Statsbudsjett 2019 – tidlig innsats og økt lærertetthet		997			
Styrking lærernorm		1 900	-1 900		
Digitalisering av klasserommet			360		
Overføring av Visma-regninger til ROR-IKT		-166			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – økt deltagelse videreutdanningsprogrammet	90	90			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – rebevilgning nye pc-er	1 500	-1 500			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – to nye elever ved Tøndergård skole og ressurscenter	483	677			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – SFO overføres til Tøndergård skole og ressurscenter	300	500			
SFO avlastningstjeneste fra tiltak funksjonshemmede	617	792			
Internt på fagområdet	129	928			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	440	617			
Ekstra ressursbehov høst 2018 – Kvam skole og Bolsøya skole	-311	311			
Ny driftsramme	12 996	16 665	11 170	9 832	9 832

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	15 034	15 349	15 247	15 247	15 247
Driftsinntekter	-695				
Driftsutgifter	15 729	15 349	15 247	15 247	15 247
Lønns- og prisvekst	192	113			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	176	104			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	16	10			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		11			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-12			
Internt på fagområdet	123	-215			
Ekstra ressursbehov høst 2018	161	-161			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	-38	-54			
Ny driftsramme	15 349	15 247	15 247	15 247	15 247

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	26 967	27 315	27 501	27 501	27 501
Driftsinntekter	-3 532				
Driftsutgifter	30 499	27 315	27 501	27 501	27 501
Lønns- og prisvekst	312	136			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	296	173			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	16	10			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		32			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-79			
Internt på fagområdet	36	50			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	36	50			
Ny driftsramme	27 315	27 501	27 501	27 501	27 501

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	36 383	36 863	37 158	37 158	37 158
Driftsinntekter	-4 148				
Driftsutgifter	40 531	36 863	37 158	37 158	37 158
Lønns- og prisvekst	415	204			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	399	231			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	16	10			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		21			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-58			
Internt på fagområdet	65	91			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	65	91			
Ny driftsramme	36 863	37 158	37 158	37 158	37 158

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	21 648	21 870	21 975	21 975	21 975
Driftsinntekter	-1 857				
Driftsutgifter	23 505	21 870	21 975	21 975	21 975
Lønns- og prisvekst	241	132			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	223	129			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	18	11			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		14			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-22			
Internt på fagområdet	-19	-27			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	-19	-27			
Ny driftsramme	21 870	21 975	21 975	21 975	21 975

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	35 860	35 898	35 631	35 631	35 631
Driftsinntekter	-2 381				
Driftsutgifter	38 241	35 898	35 631	35 631	35 631
Lønns- og prisvekst	385	219			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	369	217			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	16	10			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		24			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-32			
Internt på fagområdet	-347	-486			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	-347	-486			
Ny driftsramme	35 898	35 631	35 631	35 631	35 631

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	11 661	11 685	11 431	11 431	11 431
Driftsinntekter	-1 434				
Driftsutgifter	13 095	11 685	11 431	11 431	11 431
Lønns- og prisvekst	118	53			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	99	55			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	19	11			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		17			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-30			
Andre rammeendringer	68	-81			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018 – barnehage	68	-68			
Tildeling funksjonshemmede barn vår 2018 – barnehage					
Tildeling spesialpedagogisk hjelp høst 2018 – barnehage					
Statsbudsjett 2019 – økt foreldrebetaling		-13			
Internt på fagområdet	-162	-226			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	-162	-226			
Ny driftsramme	11 685	11 431	11 431	11 431	11 431

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	6 943	6 992	6 638	6 638	6 638
Driftsinntekter	-97				
Driftsutgifter	7 040	6 992	6 638	6 638	6 638
Lønns- og prisvekst	87	59			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	68	41			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	19	11			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		7			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		0			
Internt på fagområdet	-38	-413			
Ekstra ressursbehov høst 2018	150	-150			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	-188	-263			
Ny driftsramme	6 992	6 638	6 638	6 638	6 638

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	23 195	23 864	24 569	24 569	24 569
Driftsinntekter	-1 185				
Driftsutgifter	24 380	23 864	24 569	24 569	24 569
Lønns- og prisvekst	300	188			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	284	168			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	16	10			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		27			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-17			
Internt på fagområdet	369	517			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	369	517			
Ny driftsramme	23 864	24 569	24 569	24 569	24 569

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	4 762	4 871	4 979	4 979	4 979
Driftsinntekter	-184				
Driftsutgifter	4 946	4 871	4 979	4 979	4 979
Lønns- og prisvekst	55	33			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	38	21			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	17	10			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		6			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-4			
Internt på fagområdet	54	75			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	54	75			
Ny driftsramme	4 871	4 979	4 979	4 979	4 979

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	31 697	31 980	31 972	31 972	31 972
Driftsinntekter	-4 849				
Driftsutgifter	36 546	31 980	31 972	31 972	31 972
Lønns- og prisvekst	413	174			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	397	231			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	16	9			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		28			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-94			
Internt på fagområdet	-130	-182			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	-130	-182			
Ny driftsramme	31 980	31 972	31 972	31 972	31 972

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	23 838	24 536	25 257	25 257	25 257
Driftsinntekter	-2 039				
Driftsutgifter	25 877	24 536	25 257	25 257	25 257
Lønns- og prisvekst	272	124			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	256	148			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	16	10			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		20			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-54			
Internt på fagområdet	426	597			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	426	597			
Ny driftsramme	24 536	25 257	25 257	25 257	25 257

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	19 624	19 353	18 785	18 785	18 785
Driftsinntekter	-624				
Driftsutgifter	20 248	19 353	18 785	18 785	18 785
Lønns- og prisvekst	235	141			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	219	127			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	16	10			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		23			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-19			
Internt på fagområdet	-506	-709			
Omfordeling skole – skoleåret 2018/2019	-506	-709			
Ny driftsramme	19 353	18 785	18 785	18 785	18 785

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	9 566	9 655	9 027	8 936	8 936
Driftsinntekter	-34 592				
Driftsutgifter	44 158	9 655	9 027	8 936	8 936
Lønns- og prisvekst	89	72			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	80	48			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	9	5			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		40			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-21			
Andre rammeendringer		-700	-91		
Datautstyr til elevene		-400			
Rammetrekk ved endelig balansering			-91		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-200			
Overføring av Visma-regninger til ROR-IKT		-100			
Ny driftsramme	9 655	9 027	8 936	8 936	8 936

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Molde voksenopplæringsssenter gir grunnleggende opplæring til voksne etter opplæringsloven og introduksjonsloven. Dette innebærer grunnskoleopplæring, spesialundervisning på grunnskolens område og norskopplæring med samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Senteret gir fra 2018 norsk- og grunnskoleopplæring til voksne i Midsund kommune, og grunnskoleopplæring inkludert spesialundervisning for voksne til Aukra kommune. Senteret selger også tjenester til andre kommuner på alle opplæringsområder. Molde voksenopplæringsssenter spiller en viktig rolle i regionen i utvikling av målrettet opplæring og kvalifisering av voksne.

Grunnskoleopplæring og spesialundervisning for voksne

Voksne med mangelfull grunnskoleopplæring har etter søknad rett til slik opplæring, jmfør opplæringsloven. Det blir gitt eksamensrettet opplæring i norsk, matematikk, engelsk, naturfag og samfunnsfag, som er de fagene som trengs for å få vitnemål og rett til inntak i videregående opplæring. Også ikke-eksamensrettet grunnskoleopplæring, samt opplæring i grunnleggende ferdigheter innen lesing, skriving, muntlige ferdigheter, regneferdigheter og digitale ferdigheter gis. Slik opplæring er svært viktig for at voksne med svake ferdigheter eller lite skolegang, skal få mulighet til å lykkes i videre skolegang eller arbeid.

Spesialundervisning på grunnskolens område kan gis til voksne som ikke får eller kan få tilstrekkelig utbytte av ordinær grunnskoleopplæring. Opplæring kan gis for å opprettholde de grunnleggende ferdigheter som trengs for å kunne fungere i samfunns- og dagligliv. Dette inkluderer kommunikasjonsferdigheter, sosiale ferdigheter og mestring av dagliglivets gjøremål (ADL). Slik opplæring gis også når grunnleggende kommunikasjonsferdigheter er redusert etter sykdom, skade eller ulykke. Sakkyndig vurdering fra pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) skal ligge til grunn.

Introduksjonsprogram

Molde kommunes avtale med IMDi om bosetting av flyktninger, forplikter kommunen til å gi et toårig heltids introduksjonsprogram i henhold til introduksjonsloven. Myndighetene har åpnet for at flere personer med lite skolebakgrunn kan få utvidet programmet

til tre år for å kunne komme lenger i kvalifisering til arbeid og utdanning. Molde voksenopplæringsssenter, i samarbeid med flyktningtjenesten i kommunen, har ansvar for gjennomføringen av introduksjonsprogrammet. Programmet innbefatter også språkpraksis i arbeidslivet, med fokus på språktrening og arbeidslivskunnskap.

Norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Molde voksenopplæringsssenter skal gi norskopplæring til alle voksne innvandrere som er bosatt i kommunen. Dette gjelder både flykninger, arbeidsinnvandrere og innvandrere gift med norske borgere. Personer med rett og plikt til gratis opplæring, skal ha tilbud om opplæring innen tidsfristen som er satt i lov og forskrift. I tillegg selger Molde voksenopplæringsssenter norskkurs til privatpersoner og bedrifter. Som vilkår for å søke permanent opphold og statsborgerskap, må alle i målgruppen bestå muntlige prøver i norsk og samfunnskunnskap på et visst nivå. (A1 eller A2). Avsluttende obligatoriske muntlige og skriftlig norskprøver skal arrangeres fire perioder per år. Samfunnskunnskapsprøver og statsborgerprøver arrangeres løpende gjennom hele året.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

De store bosettingstallene i kommunen de siste årene, betyr at det er mange personer som har rett og plikt til introduksjonsprogram, og som har store behov for opplæring og kvalifisering. I tråd med den nasjonale satsingen på grunnskoleopplæring for voksne, spesielt for denne målgruppen, gir senteret skoleåret 2018/2019 slik opplæring til cirka 100 personer (medregnet cirka 8 gjesteelever). Dette er unge voksne personer som får grunnskoleeksamen og kommer seg videre i utdanning og yrkesliv.

Økt nasjonal satsing på grunnskoleopplæring gjennom endringer i læreplaner og lovverk, vil bety at flere personer vil være i opplæringsløp over flere år (3–4 år). Dette er i tråd med varslede lovendringer, og betyr behov for flere ressurser til slik opplæring. Med reduserte rammer blir det utfordrende for enheten.

For å tilpasse driften til den reduserte rammen, jobber enheten kontinuerlig for å øke inntektene i tjenesteproduksjonen gjennom salg av til eksterne samarbeidsparter og bedrifter. For å redusere driftsutgiftene, vurderes det om senteret kan redusere noe på leieareal og -kostnader for kommende skoleår. Dette vil dog være avhengig av elevtall ved skolen.

Fremtidige utfordringer

Høsten 2017 ble ansvar for norskopplæring og kvalifisering etter introduksjonsloven flyttet over til Kunnskapsdepartementet. St.meld.nr 16 (2015-2016) «Fra utenforskap til ny sjanse», St.meld.nr 30 (2015-2016) «Fra mottak til arbeidsliv- en effektiv integreringspolitikk» og evalueringsrapport fra Fafo i 2017, konkluderer med at mer formell utdanning på grunnskole- og videregående nivå er nødvendig for at spesielt innvandrere med fluktbakgrunn skal kunne få stabilt høyere deltakelse i arbeidslivet i Norge. På bakgrunn av dette er det igangsatt et treårig forsøk med modulbaserte læreplaner i grunnskole for voksne (2017-2020). Målsetting med forsøket er at modulbasert grunnskoleopplæring skal bli obligatorisk i introduksjonsprogrammet for langt flere. Dette betyr at kommunene skal satse ytterligere på dette i fremtiden.

Det er en utfordring både for den enkelte elev og for Molde kommune at opplæringstilbudet i videregående skole, spesielt til unge voksne innvandrere og flykninger over 25 år, er svært avgrenset. Derfor har Molde voksenopplæringsssenter i samarbeid med flyktningtjenesten, NAV og utdanningsavdelingen ved fylket, satt i gang et utviklingsprosjekt som har som målsetting å utvikle et opplæringstilbud innen restaurant- og matfag, samt byggfag for denne gruppen. Prosjektet er støttet av IMDi. Kunnskapsministeren oppfordrer gjennom integringsløftet til felles innsats på tvers av forvaltningsnivåene, å etablere slike målrettede utdanningstilbud. Det krever både økonomiske og administrative ressurser fra begge sider. Dette er et viktig anliggende for kommunen, for at en i fremtiden skal lykkes med integrering og kvalifisering av flykninger og innvandrere.

Lokaler og skolebygg

Både antall elever og ansatte har økt betydelig siden Molde voksenopplæringsssenter i 2010 tok i bruk nåværende lokaler i Romsdalsgata. Lokalene er for små og dårlig tilpasset undervisningen. Inneklima, ventilasjon og lydforhold er ikke tilfredsstillende og i samsvar med hva som forventes av et moderne skolebygg. Siden januar 2017 har senteret leid tilleggslokaler i Grandfjæra. Dette er en situasjon som gir slitasje på personalet, er fordyrende for kommunen, gir dårligere utnyttelse av ressursene og gir et dårligere læringsmiljø for elevene. Nåværende leieforhold avsluttes medio 2021, og det haster med å skaffe et funksjonelt skolebygg etter dagens standard.

Økonomi

Norsktilskudd som utbetales for å finansiere norskopplæring for voksne innvandrere, utbetales per capita, og er en svært viktig del av skolens finansiering av norsk- og grunnskoleopplæring. Et økende antall sekundærbosettinger og personer der tilskuddet

er oppbrukt i tidligere bosettingskommuner, betyr at Molde voksenopplæringscenter får ansvar for opplæring til disse personene uten å ha finansiering fra staten. Skolen har også tidligere pekt på at det er et problem at det bosettes et økende antall personer med liten eller ingen rett til norsktilskudd. Senterets drift er påvirket av svingninger i innvandringstall både lokalt og nasjonalt. Dette medfører uforutsigbarhet i rammevilkår fra år til år og gjør langsiktig planlegging krevende.

Skolen har ansvar for forvaltning av lovverket rundt obligatoriske prøver og eksamener, og vurdering av oppholdsgrunnlag og fritak etter utlendingslovgivningen. Arbeidsmengden har økt, noe som er utfordrende for dagens ressurser til ledelse og administrasjon.

Satsing på målrettet og god kvalifisering av innvandrere, og riktig spesialpedagogisk opplæring til personer med slike behov, vil redusere bruk av andre kommunale tjenester og kunne gi økonomisk gevinst til kommunen.

Fra 2020 vil nye Molde kommune være etablert. Lik tilgang til rettighetsfestet opplæring for alle uansett bosted, vil være en prioritert oppgave for voksenopplæringsfeltet i tiden fremover.

Kunnskapsdepartementets satsing på modulbaserte læreplaner i grunnskole for voksne og mer grunnopplæring i introduksjonsprogrammet, krever at Molde kommune opprettholder og videreutvikler kompetansen og bredden ved senteret i årene fremover.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Fellesområdet barnehage	125 837	136 824	133 459	132 468	132 468
Hauglegda og Øvre Bergmo barnehager	15 042	13 548	13 548	13 548	13 548
Hatlelia barnehage	9 873	9 522	9 522	9 522	9 522
Kvam og St. Sunniva barnehager	12 595	11 667	11 667	11 667	11 667
Hjelset barnehage	10 145	8 693	8 693	8 693	8 693
Barnas Hus barnehage	10 852	8 717	8 717	8 717	8 717
Langmyra og Banehaugen barnehager	6 780	6 001	6 001	6 001	6 001
Lillekollen barnehage	12 552	11 920	11 920	11 920	11 920
	203 676	206 892	203 527	202 536	202 536

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Samlet for barnehagene og fellesområdet

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	202 419	203 676	206 892	203 527	202 536
Driftsinntekter	-29 174				
Driftsutgifter	231 593	203 676	206 892	203 527	202 536
Lønns- og prisvekst	1 133	507			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	99	59			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	1 034	599			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-575			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		424			
Andre rammeendringer	124	-2 355	-3 365	-991	
Effektiviseringstiltak – styrking av ramme		997			
Effektiviseringstiltak 0,5 pst. av sum i gjeldende økonomiplan		-997	-992	-991	
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018 – Kleive oppvekstsenter	-68	68			
Rammereduksjon – rammesak 2019		-2 000	-308		
Rammetrekk ved endelig balansering			-2 065		
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 - økt inntektsgrense gratis kjernetid i barnehage	192				
Statsbudsjett 2019 – økt inntektsgrense for gratis kjernetid i barnehage		232			
Statsbudsjett 2019 – gratis kjernetid for 2-åringer fra familier med lav inntekt fra 1. august 2019		225			
Statsbudsjett 2019 – økt foreldrebetaling med 110 kroner per måned fra 1. januar 2018, helårsvirkning		-38			
Statsbudsjett 2019 – økt foreldrebetaling med 50 kroner per måned fra 1. august 2019		-113			
Rådgiver fagseksjon barnehage til plan- og utviklingsavdelingen		-700			
Overføring av Visma-regninger til ROR-IKT		-29			
Tilskudd private barnehager		5 064			
Økt tilskudd private barnehager		5 332			
Statsbudsjett 2019 – økt foreldrebetaling med 110 kroner per måned fra 1. januar 2018, helårsvirkning		-67			
Statsbudsjett 2019 – økt foreldrebetaling med 50 kroner per måned fra 1. august 2019		-201			
Ny driftsramme	203 676	206 892	203 527	202 536	202 536

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Kommunen har ansvar for å sikre et kvalitativt godt barnehagetilbud til alle barn med rett til barnehageplass. Kommunen skal sikre finansieringen av all kommunal og privat barnehagedrift i tråd med lov og forskrift. Kommunen skal gi veiledning og påse at

lovverket i kommunale og private barnehager følges gjennom sin rolle som barnehagemyndighet. Kommunen er både barnehageeier og lokal barnehagemyndighet.

Molde har et mangfoldig barnehagetilbud:

- Kommunen er eier og driver av 12 barnehager. De kommunale barnehagene er organisert i 7 større barnehageenheter og 2 oppvekstsenter.
- Det er 15 private barnehager i kommunen. Det er 10 ulike private aktører som eier og driver de private barnehagene.

Samtlige eiere er viktige samarbeidspartner for kommunen, og samlet gis det barnehagetilbud til 1 419 barn per desember 2017 (BASIL). I tillegg gis det tilbud i åpen barnehage i Mordalstua barnehage (privat). Kommunen har en dekningsgrad i aldersgruppen 1–5 år på 93,9 pst. (KOSTRA).

Generelle nøkkeltall KOSTRA

	Molde			Kostragruppe 13	Landet uten Oslo
	2015	2016	2017		
Andel barn 1–5 år med barnehageplass	94,4	94,2	93,9	92,1	91,8
Andel barn 0–5 år med barnehageplass	78,9	79,6	81,1	78,9	78,4
Andel barn 0 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 0 år	2,9	3,1	1,6	5,2	4,3
Andel barn 1–2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1–2 år	85,0	85,6	86,4	83,6	83,0
Andel barn 3–5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3–5 år	100,7	99,6	98,9	97,4	97,3

Strategisk plan for barnehageområdet «Fremtidens barnehage i Molde. Barnehageplan 2016–2026», ble vedtatt i kommunestyret i november 2016. Planen inneholder informasjon om dagens barnehagetilbud og viser kommunens strategiske føringer fremover. Kapasitet, lokalisering, eierstrategi og kvalitet er sentrale stikkord for innholdet i planen. I tråd med barnehageplanen og nasjonale føringer, er sentrale oppgaver i 2019:

- arbeid med kvalitetsutvikling gjennom implementering av ny rammeplan
- nye Hatlelia barnehage ferdigstilles høsten 2019
- nye Lillekollen barnehage, fortsette planlegging
- øke andel barnehagelærere
- sikre nasjonal minimumsnorm for grunnbemanning

Kommunen som barnehagemyndighet

På barnehageområdet har kommunen to sentrale roller. Den ene som barnehageeier og den andre som barnehagemyndighet. Rollen som barnehagemyndighet ivaretas i fagseksjon barnehage i plan- og utviklingsavdelingen. Myndighetens oppgaver omfatter all barnehagevirksomhet i kommunen, både den kommunale og den private. Viktige oppgaver er å påse at lov- og regelverk følges, sikre helhetlig utvikling, kvalitet og kapasitet i tråd med sentrale og lokale føringer. Herunder føre tilsyn, godkjenne barnehager og gi veiledning.

Kommunen som eier

Rollen som barnehageeier for kommunale barnehager ivaretas primært gjennom driftslinjen. Barnehageeier skal drive virksomheten i samsvar med gjeldende lov- og regelverk. Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet. Eier skal, i samarbeid og forståelse med hjemmet, ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Eier skal sikre barn og foreldre et tilbud i tråd med barnehagelov og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Enhetsleder i de kommunale barnehagene har fag-, personal- og økonomiansvar for sin enhet.

Kvalitet i barnehagene

Barnehagene skal gi et pedagogisk tilbud med høy kvalitet. Tilbudet skal være i tråd med barn og foreldres behov, lover, forskrifter og retningslinjer, nyere forskning og kommunens strategier.

Store endringer i sektoren har ført til endringer i lovverket som har betydning for kvaliteten i barnehagetilbudet:

- retten til plass er innbefatter alle barn som fyller ett år i løpet av november
- ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver
- lovendringer i forhold til barn med særskilte behov
- ny forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjoner i barnehager

- innføring av minimumsnorm, skjerpet pedagogisk bemanning og overgang mellom barnehage og skole

Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, trådte i kraft høsten 2017. Rammeplanen er en forskrift til barnehageloven og innholdet i planen har stor betydning for kvaliteten i sektoren. Det gode faglige samarbeidet i barnehagesektoren i Molde fortsetter. Gjennom mange år har kommunale og private barnehager i fellesskap gjennomført flere store prosjekter for å styrke kompetanse og kvalitet. Den nye satsingen «Til topps med kunnskap og kompetanse – implementering av ny rammeplan i Moldebarnehagene» er i full gang. I forbindelse med implementering av den nye rammeplanen, arbeides det med mange tiltak og det er lagt til rette for nye arenaer for samarbeid og erfaringsutveksling mellom kommunale og private barnehager:

- Temacafe er nettverk og grupper for samtlige assistenter og fagarbeidere, til sammen cirka 220 ansatte. Målet for temacafeene er veiledning, faglig refleksjon og videreutvikling. Temacafeene ledes av pedagogiske ledere i kommunale og private barnehager.
- Pedagogisk forum er nettverk for samtlige styrere, assisterende styrere, pedagogiske ledere, barnehagelærere, PPT, spesialpedagoger, HTV – til sammen cirka 170 ansatte. Målet for pedagogisk forum er pedagogisk ledelse, faglig refleksjon, faglig utvikling, erfaringsdeling. Pedagogisk forum gjennomføres fire ganger per år.

Målet med arbeidet er stadig kvalitetsutvikling til beste for barnehagebarna i Molde. Samarbeid på kryss og tvers gir nye ideer, bidrar til felles kultur, øker forståelse for hverandre og oppleves generelt som en stor styrke for barnehagesektoren i Molde.

Kunnskapsdepartementets «Revidert kompetansestrategi kompetanse og rekruttering 2018-2022» gir føringer fra nasjonale myndigheter. Målet for strategien er å sikre alle barn et barnehagetilbud av høy kvalitet. Kompetansestrategien skal bidra til at:

- andelen barnehagelærere i barnehagen øker
- andelen barne- og ungdomsarbeidere i barnehagen øker
- alle ansatte i barnehagen får mulighet til videreutdanning
- flere barnehagelærere i barnehagen har kompetanse på masternivå
- alle barnehager utvikler sin pedagogiske praksis gjennom barnehagebasert kompetanseutvikling

Innholdet i den sentrale kompetansestrategien implementeres i Molde kommunes strategiske kompetanseplan.

Barn med særskilte behov

Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling for alle barn. Noen barn har behov for tettere oppfølging enn andre og det arbeides kontinuerlig med å sikre disse barna et godt tilbud.

Professor Thomas Nordahl har ledet et ekspertutvalg som har vurdert dagens tilbud til barn med særlige behov og foreslått tiltak for hvordan hjelpen kan gis på bedre måter. I rapporten «Inkluderende fellesskap for barn og unge», konkluderer ekspertutvalget blant annet med at dagens spesialpedagogiske system er ekskluderende fordi organiseringen og innholdet fører til en manglende tilhørighet i fellesskapet av andre barn og unge.

Denne kunnskapen er det viktig å ta med i planlegging og organisering av tilbudet. Omfanget og alvorlighetsgraden av tiltak for barn i barnehagealder i Molde øker. I tråd med ekspertutvalgets anbefalinger, er det viktig at fagkompetansen er der barna er; tett på. Disse barna har behov for tilrettelegging og styrking ut over det ordinære tilbudet, men det er avgjørende at kompetansen styrkes også i grunnbemanningen, slik at alle barn integreres og inkluderes så langt som mulig i det ordinære tilbudet. Høy kompetanse og god grunnbemanning bør føre til at behovet for særskilte styrkingstiltak reduseres. Det arbeides kontinuerlig for å øke kompetanse og utnytte ressursene best mulig. Det er godt tverrfaglig samarbeid mellom spesialpedagogene og aktuelle samarbeidsparter som pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), fysioterapeuter, ergoterapeuter, helsesøstre, barnevern og andre. Det er sterkt fokus på faglig kvalitet både i kommunen og i et samarbeid mellom spesialpedagoger i Møre og Romsdal.

Flerkulturelle barn

Andelen barn med flerkulturell bakgrunn er sterkt økende. I følge rapportering fra barnehageeiere den 15. september 2018, er det 148 minoritetsspråklige barn i kommunale barnehager, 82 i private, totalt 230 barn. Dette er en økning på 85 barn siden 2016. Barna representerer 39 ulike språk. De største språkgruppene er tigrinja, arabisk og somali. Det er viktig at alle barn inkluderes i fellesskapet. For å lykkes, kreves god og inkluderende holdning, kunnskap, kompetanse, og ressurser. For noen av disse barna er situasjonen svært vanskelig og det kreves god bemanning for å ivareta deres særskilte behov. Språk og kommunikasjon er helt sentralt for integrering. Her er kommunens satsing som språkkommune et godt tiltak.

Bemanning og utdanning i barnehagene

Barnehageloven setter rammer for hvilken bemanning barnehagene skal ha. Barnehagene skal ha forsvarlig pedagogisk bemanning og administrativ ledelse. For styrer og pedagogisk leder er det fastsatt utdanningskrav som barnehagelærer. For pedagogbemanningen er det fastsatt normtall for hvor mange barn en pedagog kan ha ansvar for. Det skal minimum være én pedagogisk leder per 14 barn over 3 år og én pedagogisk leder per 7 barn under 3 år. Det er ikke fastsatt utdannings- eller erfaringskrav for øvrig bemanning i lovverket. Hovedtyngden av øvrige ansatte er assistenter eller barne- og ungdomsarbeidere.

Fra august 2018 er det fastsatt nasjonal minimumsnorm med grense på 6 barn over 3 år og 3 barn under 3 år per voksen.

Nasjonal og lokal satsing har ført til bedre bemanningsressurs i barnehagene i Molde. Per 15. september 2018 er det en bemanning på 5,4 barn per voksen i de kommunale barnehagene og 5,6 barn per voksen i de private barnehagene. Barn som begynner i oktober og november er ikke regnet med her, men det ligger med det an til at barnehagene greier å innfri den lovpålagte minimumsnormen for bemanning innenfor budsjettrammen. Det er i tråd med satsningen og svært viktig for kvalitet og tidlig innsats. God og tilstrekkelig bemanning i barnehagene er tidlig innsats i praksis.

Stor mangel på barnehagelærere

Både kommunale og private barnehager i Molde har store utfordringer med å rekruttere tilstrekkelig antall barnehagelærere. Det er mangel på denne arbeidskraften i regionen. Det er flere ansatte som er under utdanning, men det tar tid før disse er uteksaminert. Pedagognormen i barnehagene har økt, og dette er bra for kvaliteten og tilbudet til barna. Samtidig fører dette til at antall dispensasjoner fra utdanningskravet øker. Det er svært bekymringsfullt. For høsten 2018 er det så langt gitt dispensasjon fra utdanningskravet for 22,6 stillinger (28,5 pst.) i private barnehager og for 13,6 stillinger (22,0 pst.) i kommunale barnehager. Total utgjør det cirka 25,0 pst. av pedagogbemanningen. Dette får konsekvenser for kvaliteten i barnehagene.

Barnehageeierne må fortsette arbeidet med å motivere ansatte til å ta utdanning. I tillegg må det arbeides videre med nyrekruttering.

Kapasitet

Rett til barnehageplass har gradvis blitt utvidet og den gjelder nå alle barn som fyller ett år innen utgangen av november det året de starter i barnehage.

Det er svært viktig for barn, foreldre, private og offentlige virksomheter at ventelistene holdes så lave som mulig. Barnehagedekningen i Molde er per dato god. Det er imidlertid tre kommunale barnehager som bygningsmessig er i dårlig forfatning. Dette er Lillekollen, Banehaugen og St. Sunniva barnehager. Molde formannskap vedtok i møte den 3. juli 2018 at det videre planleggings- og prosjekteringsarbeidet knyttet til nye Lillekollen barnehage legger til grunn at eksisterende bygg, med unntak av Bjørsito, rives og erstattes med nybygg. Ved økt kapasitet på Lillekollen, kan driften ved Banehaugen og St. Sunniva legges ned ved styrt avvikling. Det vises for øvrig til investeringsbudsjettet.

Finansiering av private barnehager

Kommunen finansierer i hovedsak all barnehagedrift, både den kommunale og den private.

Kommunen skal gi driftstilskudd til alle private ordinære barnehager. Tilskuddet beregnes ut fra gjennomsnittlig ordinære driftsutgifter i tilsvarende kommunale barnehager fratrukket administrasjonsutgifter, pensjonsutgifter og arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter. Grunnlaget for beregningen er kommuneregnskapet fra to år før tilskuddsåret. Videre gis det kapitaltilskudd til private barnehager per heltidsplass ut fra barnehagebyggets byggeår.

For 2019 er tilskuddssatsen 212 867 kroner per heltidsplass for barn 0–2 år, og 102 244 kroner per heltidsplass for barn 3–6 år. Private barnehager får utbetalt tilskudd for 2019 etter antall barn per 15. desember 2018.

Utbetalinger av tilskudd til private barnehager og refusjoner til/fra kommuner for gjestebarn, følger av lov og forskrift. Dersom det blir vesentlige endringer fra budsjettforutsetningene for 2019 i forhold til private barnehager, vil rådmannen komme tilbake til dette i budsjettrevisjonen.

Foreldrebetaling

Foreldrebetalingen i kommunale og private barnehager er regulert i egen forskrift og med en fastsatt maksimalpris. I statsbudsjettet for 2019 foreslår regjeringen å øke maksimalprisen med ordinær prisvekst fra januar og ytterligere 50 kroner fra august. Ordning for redusert foreldrebetaling for barn i lavinntektsfamilier videreføres og inntektsgrensen for gratis kjernetid økes. Regjeringen foreslår også å utvide ordningen med gratis kjernetid til å omfatte to-åringene. I dag gjelder ordningen for tre-, fire- og femåringer fra familier med lav inntekt. Det er stadig flere familier i Molde som har rettigheter innenfor disse moderasjonsordningene.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Det er nå en nedgang i barnetallet. De kommunale barnehagene har derfor fått en rammereduksjon på 2,0 mill. kroner.

Med bakgrunn i statsbudsjettet for 2019 er følgende områder styrket i budsjettet på barnehageområdet:

- økt inntektsgrense for gratis kjernetid, helårseffekt
- gratis kjernetid utvidet til å omfatte to-åringene i familier med lav inntekt

Budsjettet er redusert som følge av redusert etterspørsel som følge av økt foreldrebetaling med 110 kroner utover prisvekst i 2018 og økt foreldrebetaling i barnehage med 50 kroner per måned fra 1. august 2019 (totalt 3 040 kroner per måned).

Effektiviseringstiltak

Barnehageområdet skal i 2019 synliggjøre effektiviseringstiltak på kr 1,0 mill. kroner.

Barnehageområdets viktigste effektiviseringstiltak er å videreutvikle tilbudet i tråd med strategiene i «Fremtidens barnehage i Molde. Barnehageplan 2016-2026». Realisering av nye Hatlelia og nye Lillekollen barnehager og utfasing av St. Sunniva og Banehaugen, er avgjørende for å få mest mulig effekt. Nye barnehager gir kommunen mulighet til driftsoptimalisering på ulike måter så som maksimal utnyttelse av bemanningsressurs, ledelsesstruktur, stordriftsfordeler og effektive og gode bygninger. Videre unngås bruk av ressurser til småskaladrift og vedlikehold av gamle og lite hensiktsmessige bygg. Effektiviteten i kommunale barnehager har betydning for tilskuddsberegning til private barnehager.

Økt kapasitet ved Hatlelia og Lillekollen bidrar også til at behovet for ny, stor barnehage i Molde øst kan flyttes lenger frem i tid.

Ulike digitaliseringstiltak vil føre til effektivisering og gevinst. Den viktigste satsingen i 2019 vil være å få på plass nytt barnehageadministrativt program for kommunene i ROR. Kommunen som barnehagemyndighet, samtlige kommunale og private barnehager bruker løsningen. Dagens løsning er utdatert, mangler digitale muligheter og krever mye manuelt arbeid. Kommunen ser frem til å få på plass ny løsning, hvor også foreldrekommunikasjon og registreringer i barnehagen kan digitaliseres og effektiviseres. Ny sak/arkivløsning har også stor betydning for effektivisering. Gevinstrealisering kan imidlertid ikke hentes ut før de digitale løsningene er på plass. Det vises til IKT-strategiplan for oppvekst og kulturskole ROR-IKT 2017–2021.

Sykefraværproblematikken er kompleks, men kommunen håper satsingen i prosjektet «NED med sykefraværet» og annet gjennomgående arbeid for å øke nærvær, fører til stadig reduksjon i fraværet. Barnehagene benytter muligheter og kompetanse som gis gjennom ulike tiltak fra NAV.

Fortsatt LEAN-arbeid, tverrfaglig samarbeid i tråd med barne- og ungdomsplan, innføring av Min vakt, gode rutiner for innleie av vikar og samarbeid på tvers vil også gi gevinst.

Fremtidige utfordringer

Fremtidige utfordringer i barnehagesektoren i Molde er belyst i «Fremtidens barnehage i Molde. Barnehageplan 2016–2026». Planen ble behandlet i Molde kommunestyre i november 2016. Kommunestyrets vedtak legger føringer for strategier og tiltak i barnehagesektoren fremover. Utfordringene vil være å finansiere og sikre tiltak i tråd med planen. Med ny kommune i 2020, må planen harmoniseres med de to andre kommunene og arbeidet videreutvikles i fellesskap.

Siden 2016 har det vært arbeidet med mange av tiltakene i planen. Prioriterte tiltak nå er:

- realisering av nye Hatlelia og Lillekollen, utfasing av Banehaugen og St. Sunniva
- rekruttere flere barnehagelærere og legge til rette for at ansatte får økt kompetanse i tråd med nasjonale og lokale føringer
- økt digital kompetanse og bedre effektivitet ved bruk av digitale løsninger

Følgende strategier er lagt til grunn i planen:

Fremtidens barnehage – kapasitet

Molde kommune vil

- arbeide for full behovsdekning
- utnytte fleksibiliteten i eksisterende drift maksimalt
- kanalisere vekst i sentrum til barnehager som har arealmulighet til utvidelse
- harmonisere utvidelse med nødvendig oppgradering av bygningsmasse
- gradvis fase ut barnehager som ikke anses drivverdige på sikt
- utnytte midlertidig godkjente lokaler for å dekke behovet i overgangsperioder

Fremtidens barnehage – lokalisering

Molde kommune vil

- at det legges til rette for barnehager i alle deler av kommunen hvor nærmiljøbarnehage skal være et førende prinsipp
- sikre god strategisk lokalisering ved utbygging av kapasitet
- vurdere videre arealbehov i fremtidige arealplaner

Fremtidens barnehage – eierstrategi

Molde kommune vil

- eie og drive barnehager av særlig strategisk betydning
- eie og drive minst 50 pst. av barnehagevolumet
- videreføre mangfold og variasjon i eierstruktur

Fremtidens barnehage - kvalitet

Molde kommune vil

- arbeide for at det skal være minst 50 pst. barnehagelærere i grunnbemanningen i de kommunale barnehagene
- arbeide for å redusere antall barn per voksen
- legge til rette for at ansatte får økt kompetanse i tråd med nasjonal og lokal kompetansestrategi
- sikre at barnehagene gir tilbud om småbarnsgrupper til de yngste barna
- at nye barnehager har kapasitet til minimum 70 og til vanlig opp til cirka 120 barn
- arbeide for nært samarbeid med hjemmene
- styrke tverrfaglig samarbeid

Investeringer i Molde Eiendom KF

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Hatlelia barnehage	2776	50 000		40 000	1 000		
Hauglegda – utskifting ventilasjonsanlegg	NY	400			400		
Kommunale barnehager – tilpasninger	2763			400	400	400	400
Lillekollen – ny barnehage	2780	500	83 000	5 000	77 500		
St. Sunniva - utfasing oljekjel	NY		400	400			
Sum investeringer				45 800	79 300	400	400

Hatlelia barnehage

Molde kommunestyre vedtok i mai 2017 å rive eksisterende Hatlelia barnehage og bygge en ny barnehage på tomten med plass til cirka 90 barn. Prosjektet er under realisering.

Totalrammen for prosjektet er 50,0 mill. kroner. Det bevilges 40,0 mill. kroner i 2019 og avsettes 1,0 mill. kroner i 2019.

Hauglegda – utskifting ventilasjonsanlegg

Ventilasjonsaggregatet i barnehagen er fra 1993 og kan ikke forventes å vare så veldig mye lenger. For å opprettholde normal drift, er det nødvendig å skifte det ut. Det avsettes 0,4 mill. kroner i 2020.

Kommunale barnehager – tilpasninger

Hvert år dukker det opp situasjoner i kommunens barnehager som krever fysiske eller tekniske tilpasninger. Dette kan være grunnet barn med særskilte behov eller andre krav som dukker opp. Det bevilges 0,4 mill. kroner i 2018 og avsettes 0,4 mill. årlig i økonomiplanen.

Lillekollen – ny barnehage

Strategisk plan for utvikling av det fremtidige barnehagetilbudet i kommunen, ble behandlet i kommunestyret i november 2016. I planen legges det klare føringer på at veksten i barnehagetilbudet må skje i sentrumsområdet ved renovering og/eller nybygg og utvidelse ved Hatlelia og Lillekollen barnehager. Det er bevilget 0,5 mill. kroner til planlegging av nye Lillekollen barnehage i 2018.

Molde formannskap sluttet seg i juli 2018 til at videre planleggings- og prosjekteringsarbeid knyttet til Lillekollen barnehage skulle legge til grunn at eksisterende bygg, med unntak av Bjørsito, rives og erstattes med nybygg. Barnehagen er foreløpig planlagt med 120 barn, men med mulig utvidelse til 150 barn. Det bevilges 5,0 mill. kroner til videre planleggings- og prosjekteringsarbeid i 2019 og avsettes 77,5 mill. kroner til realisering i 2020. I forbindelse med politisk sluttbehandling av saken etter anbudsinnhenting, vil mulige strukturelle endringer i barnehagetilbudet i sentrum bli belyst.

St. Sunniva – utfasing oljekjel

Fra 1. januar 2020 blir det forbudt å bruke fossil olje til å varme opp bygg. Oljekjelen ved St. Sunniva barnehage må derfor saneres, og erstattes med ny varmeløsning. Ressursbruk må holdes på et minimum da fremtidig bruk av barnehagen må sees samlet oppimot overordnet struktur på barnehage.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	131 013	125 837	136 824	133 459	132 468
Driftsinntekter	-5 219				
Driftsutgifter	136 232	125 837	136 824	133 459	132 468
Lønns- og prisvekst	66	370			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	66	38			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		352			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-20			
Andre rammeendringer	124	-2 355	-3 365	-991	
Effektiviseringstiltak – styrking av ramme		997			
Effektiviseringstiltak 0,5 pst. av sum i gjeldende økonomiplan		-997	-992	-991	
Rammetrekk ved endelig balansering			-2 065		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-2 000	-308		
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018 – Kleive oppvekstsenter	-68	68			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 - økt inntektsgrense gratis kjernetid i barnehage	192				
Statsbudsjett 2019 – økt inntektsgrense for gratis kjernetid i barnehage		232			
Statsbudsjett 2019 – gratis kjernetid for 2-åringer fra familier med lav inntekt fra 1. august 2019		225			
Statsbudsjett 2019 – økt foreldrebetaling med 110 kroner per måned fra 1. januar 2018, helårsvirkning		-38			
Statsbudsjett 2019 – økt foreldrebetaling med 50 kroner per måned fra 1. august 2019		-113			
Rådgiver fagseksjon barnehage til plan- og utviklingsavdelingen		-700			
Overføring av Visma-regninger til ROR-IKT		-29			
Tilskudd private barnehager		5 064			
Økt tilskudd private barnehager		5 332			
Statsbudsjett 2019 – økt foreldrebetaling med 110 kroner per måned fra 1. januar 2018, helårsvirkning		-67			
Statsbudsjett 2019 – økt foreldrebetaling med 50 kroner per måned fra 1. august 2019		-201			
Internt på fagområdet	-5 366	7 908			
Omfordeling barnehage 2019		2 542			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018	-1 834	1 834			
Tildeling funksjonshemmede barn vår 2018	-1 820	1 820			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp høst 2018	-1 424	1 424			
Tildeling funksjonshemmede barn høst 2018					
Tildeling spesialpedagogisk hjelp fra mars/april 2018	-288	288			
Ny driftsramme	125 837	136 824	133 459	132 468	132 468

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	13 875	15 042	13 548	13 548	13 548
Driftsinntekter	-4 614				
Driftsutgifter	18 489	15 042	13 548	13 548	13 548
Lønns- og prisvekst	193	19			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	193	112			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		13			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-106			
Internt på fagområdet	974	-1 513			
Omfordeling barnehage 2019		-539			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018	343	-343			
Tildeling funksjonshemmede barn vår 2018	363	-363			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp høst 2018	161	-161			
Tildeling funksjonshemmede barn høst 2018					
Tildeling spesialpedagogisk hjelp fra mars/april 2018	107	-107			
Ny driftsramme	15 042	13 548	13 548	13 548	13 548

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	9 632	9 873	9 522	9 522	9 522
Driftsinntekter	-2 918				
Driftsutgifter	12 550	9 873	9 522	9 522	9 522
Lønns- og prisvekst	144	20			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	126	72			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	18	10			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		7			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-69			
Internt på fagområdet	97	-371			
Omfordeling barnehage 2019		-274			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018	57	-57			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp høst 2018	40	-40			
Ny driftsramme	9 873	9 522	9 522	9 522	9 522

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	11 760	12 595	11 667	11 667	11 667
Driftsinntekter	-4 998				
Driftsutgifter	16 758	12 595	11 667	11 667	11 667
Lønns- og prisvekst	163	9			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	163	97			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		13			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-101			
Internt på fagområdet	672	-937			
Omfordeling barnehage 2019		-265			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018	318	-318			
Tildeling funksjonshemmede barn vår 2018	76	-76			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp høst 2018	278	-278			
Tildeling funksjonshemmede barn høst 2018					
Ny driftsramme	12 595	11 667	11 667	11 667	11 667

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	9 417	10 145	8 693	8 693	8 693
Driftsinntekter	-2 668				
Driftsutgifter	12 085	10 145	8 693	8 693	8 693
Lønns- og prisvekst	153	32			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	130	75			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	23	14			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		10			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-67			
Internt på fagområdet	575	-1 484			
Omfordeling barnehage 2019		-909			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018	114	-114			
Tildeling funksjonshemmede barn vår 2018	293	-293			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp høst 2018	168	-168			
Ny driftsramme	10 145	8 693	8 693	8 693	8 693

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	8 798	10 852	8 717	8 717	8 717
Driftsinntekter	-3 051				
Driftsutgifter	11 849	10 852	8 717	8 717	8 717
Lønns- og prisvekst	161	29			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	138	80			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	23	14			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		9			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-74			
Internt på fagområdet	1 893	-2 164			
Omfordeling barnehage 2019		-271			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018	635	-635			
Tildeling funksjonshemmede barn vår 2018	419	-419			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp høst 2018	717	-717			
Tildeling funksjonshemmede barn høst 2018					
Tildeling spesialpedagogisk hjelp fra mars/april 2018	122	-122			
Ny driftsramme	10 852	8 717	8 717	8 717	8 717

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	6 341	6 780	6 001	6 001	6 001
Driftsinntekter	-1 953				
Driftsutgifter	8 294	6 780	6 001	6 001	6 001
Lønns- og prisvekst	87	13			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	69	39			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	18	12			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		8			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-46			
Internt på fagområdet	352	-792			
Omfordeling barnehage 2019		-440			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018	57	-57			
Tildeling funksjonshemmede barn vår 2018	196	-196			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp høst 2018	40	-40			
Tildeling funksjonshemmede barn høst 2018					
Tildeling spesialpedagogisk hjelp fra mars/april 2018	59	-59			
Ny driftsramme	6 780	6 001	6 001	6 001	6 001

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	11 583	12 552	11 920	11 920	11 920
Driftsinntekter	-3 753				
Driftsutgifter	15 336	12 552	11 920	11 920	11 920
Lønns- og prisvekst	166	15			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	149	86			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	17	9			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		12			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-92			
Internt på fagområdet	803	-647			
Omfordeling barnehage 2019		156			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp vår 2018	310	-310			
Tildeling funksjonshemmede barn vår 2018	473	-473			
Tildeling spesialpedagogisk hjelp høst 2018	20	-20			
Tildeling funksjonshemmede barn høst 2018					
Ny driftsramme	12 552	11 920	11 920	11 920	11 920

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Barneverntjenesten	35 485	36 804	34 355	34 355	34 355
Sosialtjenesten NAV Molde	35 412	36 699	36 284	35 834	35 834
Flykningtjenesten	81 054	69 536	52 758	43 563	37 102
Ressurstjenesten	47 250	51 320	50 607	50 607	50 607
	199 201	194 359	174 004	164 359	157 898

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	33 592	35 485	36 804	34 355	34 355
Driftsinntekter	-60 517				
Driftsutgifter	94 109	35 485	36 804	34 355	34 355
Lønns- og prisvekst	393	430			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	178	104			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	9	6			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		208			
Økt KS-satser - barnevernstiltak 1. juli 2018	206	206			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-94			
Andre rammeendringer	1 500	889	-2 449		
Rammetrekk ved endelig balansering			-349		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-200	-300		
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 - økning i ressurskrevende barnevernstiltak	1 500		-500		
Overføring av visma regninger til ROR-IKT (Molde kommunes andel)		-211			
Statsbudsjett 2019 – skjønnsmidler barnevernsvakten		1 300	-1 300		
Ny driftsramme	35 485	36 804	34 355	34 355	34 355

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Barneverntjenesten er en interkommunal tjeneste som ivaretar kommunenes oppgaver etter barnevernloven for Molde, Midsund, Aukra, Eide og Vestnes kommuner. Molde kommune er samarbeidets vertskommune. Målet for samarbeid innen barnevern er å sikre en robust barneverntjeneste med høy kvalitet.

Enheten skal sikre at barn og unge, som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Videre skal barneverntjenesten bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Barnevernet gir råd og veiledning til foreldre, unge og samarbeidspartnere. Barneverntjenesten har et spesielt ansvar for å forhindre at barn får varige problemer ved å avdekke situasjoner som etter barnevernloven gir grunnlag for tiltak.

Nøkkeltall barnevernstiltak Molde kommune

	2016	2017	Per okt. 2018
Plasseringsvedtak fosterhjem	42	43	42
Plasseringsvedtak institusjon	2	2	2
Sum plasseringsvedtak fra barnevernet (0-18 år), alle paragrafer	44	45	44
Bekyringsmeldinger til barnevernet	242	207	161
Barn med hjelpetiltak i hjemmet	145	128	135
Ettervern (ulike hjelpetiltak etter fylte 18 år)	24	27	19

Barnevernstiltak

I barnevernet skilles det på tiltak i hjemmet og tiltak utenfor hjemmet. I tillegg er det et skille på frivillige tiltak (hjelpetiltak) og tvangstiltak (når kommunen overtar omsorgen for et barn).

Tiltak utenfor hjemmet

Molde kommune har per oktober 2018 omsorgen for 35 barn under 18 år. I tillegg bor 7 barn utenfor hjemmet som frivillig tiltak. Fra Molde kommune bor 42 barn i fosterhjem og 2 barn bor i barnevernsinstitusjon.

I løpet av 2018 er noen tiltak utenfor hjemmet avsluttet, men det har også kommet nye til. Hasteflyttinger har også forekommet, men enheten har fått dette ned på et meget lavt nivå de siste årene. Per oktober 2018 bor like mange barn utenfor hjemmet som ved årsskiftet. Hasteflyttinger og endring av bosted for barna gjennom året, har økonomiske konsekvenser i form av økte utgifter.

Tiltak i hjemmet

Barnevernet har som mål at barn og unge med behov for tjenester skal få hjelp så tidlig som mulig i sitt biologiske hjem. Tiltakene i hjemmet har de senere årene utviklet seg fra å bli gitt som kompensierende tiltak, til i større grad å være tiltak som skal gi en positiv endring i barnets omsorgssituasjon. Endringstiltakene blir gjennomført av ansatte i barnevernet og andre enheter i kommunene. Dette krever økt kompetanse og er mer tidkrevende for den enkelte ansatte.

Utvidelse av den interkommunale barneverntjenesten

Fra oktober 2018 overtok enheten ansvaret etter barnevernloven for Vestnes kommune. Endringen var planlagt gjeldende fra januar 2019, men ble fremskyndet med bakgrunn i situasjonen for Vestnes kommune. Fra 2019 vil Vestnes kommune inngå i ny fordelingsnøkkel for administrasjonsutgiftene for den interkommunale barneverntjenesten.

Barnevernsvakt til flere kommuner i regionen

Enheten har drevet barnevernsvakt for samarbeidskommunene siden april 2016. Det er nå lagt inn krav i barnevernloven om at alle kommuner skal ha en døgnvaktberedskap i barnevernet, altså en barnevernsvakt. Dette har medført at flere kommuner ønsker å kjøpe denne tjenesten fra samarbeidskommunene. I 2018 har barneverntjenesten mottatt skjønnsmidler fra fylkesmannen for å utrede og utarbeide en barnevernsvakt som kan omfatte totalt 11 kommuner. Prosjektet har resultert i en utvidelse av barnevernsvakten planlagt gjeldende fra desember 2018. Den nye barnevernsvakten vil ha en større aktiv tilstedeværelse samt tilby bedre kvalitet uten at dette øker Molde kommunes utgifter til tjenesten.

Administrasjonsutgifter

Enheten mottar øremerket statlig tilskudd for 4,8 stillinger i barneverntjenesten samlet for kommunene Molde, Midsund, Aukra og Eide. Moldes kommunes andel av tilskuddet for 2018 var på cirka 2,0 mill. kroner. Det forventes at tilskuddet videreføres for 2019, samt en økning som følge av tilskudd til Vestnes kommune.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Det er stor usikkerhet knyttet til endringer og omfanget av barnevernstiltak for 2019. Dette er et springende punkt som har konsekvenser for enhetens mulighet til å holde rammen. For 2019 er det i tillegg lagt inn et generelt rammetrekk på 0,2 mill. kroner noe som vil bli utfordrende for enheten. Det er også foreslått ytterligere rammereduksjoner for tjenesten i økonomiplanperioden.

Enheten forventer en betydelig økning i utgiftene knyttet til ett enkelttiltak som tidligere var finansiert ved tilskuddsmidler via flyktnings-tjenesten. Barneverntjenesten overtok økonomisk ansvar fra november 2018 og det er beregnet utgifter på cirka 1,8 mill. kroner for 2019. Enheten har store utfordringer med å finansiere dette enkelttiltaket uten reduksjon i andre tiltak.

For 2019 vil enheten motta skjønnsmidler på 1,3 mill. kroner til utvidelse av den interkommunale barnevernsvakten. Molde kommunes andel av denne overføringen er på cirka 650 000 kroner.

Fremtidige utfordringer

Det er planlagt at enheten skal flytte inn i nyrenoverte lokaler i Storgata 31 i løpet av 2019. Bakgrunnen for flyttingen er utvidelse av enhetens ansvarsområde, endring i antall kommuner, samt krav til nødvendig sikkerhet og arbeidsmiljø for de ansatte. Eventuelle økte husleieutgifter forventes kompensert i enhetens ramme.

Det er varslet vesentlige endringer i lov om barneverntjenester og det forventes at disse vil iverksettes gradvis i løpet av økonomiplanperioden. Loven er bebudet sendt ut på ny høring våren 2019. Det er fortsatt uklart hvilke konsekvenser endringene vil få for den økonomiske driften av barneverntjenesten. Loven er i 2018 endret til en rettighetslov som krever enda mer skjerping på at barneverntjenestene leverer i forhold til lovkrav. Barns medvirkning har også et stort og viktig fokus i ny lovgivning. Her er egen barneverntjeneste allerede meget godt i gang ved at det de siste årene har vært stort fokus på prosjektet Mitt Liv i samarbeid med barnevernsproffene og forandringsfabrikken.

Den kommunale barneverntjenesten er under et stadig press i forhold til å følge opp sitt samfunnsmandat. Barnevernet har et stort fokus rettet mot seg fra nasjonale og internasjonale media. Barneverntjenesten må rustes for å møte utfordringene og det økende presset på tjenester og barnevernets legitimitet i samfunnet. Det må satses på personalet i barneverntjenesten gjennom god rekruttering, kompetanseheving og arbeidsmiljø for at dyktige fagfolk skal stå i den viktige jobben.

Kompetanseutvikling for arbeid med treffsikre tiltak blir videre viktig for at barn og unge skal få rett hjelp til rett tid. I tillegg må enheten ha fortsatt fokus på samarbeid og veiledning til andre offentlige instanser som skal forbygge behov for tiltak fra barneverntjenesten.

Det er for barneverntjenesten alltid en stor utfordring å budsjettere riktig på tiltaksutgifter, da enkeltvedtak for enkelte barn kan gi omfattende økonomiske konsekvenser i budsjettåret. Dette gjelder både krevende og omfattende hjelpetiltak og tiltak med flyttinger ut fra hjemmet.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	35 193	35 412	36 699	36 284	35 834
Driftsinntekter	-26 719				
Driftsutgifter	61 912	35 412	36 699	36 284	35 834
Lønns- og prisvekst	219	664			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	219	126			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		651			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-113			
Andre rammeendringer		623	-415	-450	
Rammetrekk ved endelig balansering			-365		
Individuell jobbstøtte (IPS) – egenandel 3 prosjektstillinger		150	150	-450	
Rammereduksjon – rammesak 2019		-200	-200		
Utgiftsøkning - Krisesenteret		323			
Økt sosialhjelpsutbetaling på grunn av økt husleie Molde Eiendom KF (25 pst. over 3 år)		350			
Ny driftsramme	35 412	36 699	36 284	35 834	35 834

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Sosialtjenesten NAV Molde ble etablert som egen enhet i 2009 og utfører både statlige og kommunale oppgaver. Statlige ansatte følger opp brukerne også når det gjelder det sosialfaglige og enheten følger anbefalingen om at bruker så langt det er mulig kun skal ha én kontaktperson i NAV. Enheten består av cirka 60 ansatte hvor 23,9 årsverk har kommunal ansettelse. I tillegg har enheten fått tildelt prosjektmidler til 5 kommunale prosjektstillinger. Øvrige ansatte er statlige stillinger, hvorav 6 prosjektstillinger som i samarbeid med Helse Møre og Romsdal arbeider med individuell jobbstøtte (IPS).

Både tjenester etter sosialtjenesteloven og arbeids- og velferdsforvaltningsloven (NAV-loven) ligger til enheten. Husbankens tilskuddsordninger som bostøtte og startlån inngår også i tjenestetilbudet.

Sosialtjenesten NAV Molde yter tjenester til flyktningtjenesten etter sosialtjenesteloven som vedtak og samtaler ved behov om bistand, og får refundert lønnskostnader tilsvarende 2,2 årsverk.

Sosialtjenesten

Arbeid og aktivitet er hovedsatsingsområdet i NAV. Det å gi mennesker muligheter til å være i inntektsgivende arbeid og kunne forsørge seg selv og sin familie, er med på å bekjempe sosiale forskjeller og er helsefremmende. Enheten har etablert et eget ungdomsteam. Dette for å være i stand til å møte de utfordringene som frafall fra skole og arbeid gir. Tanken er å møte utfordringene tidlig. Dette vil hindre langt større utfordringer på et senere tidspunkt. Kvalifiseringsprogrammet (KVP) er et viktig virkemiddel, samt etablering av gode samarbeidsarenaer mellom kommune og næringsliv.

Kravet til aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere under 30 år er krevende ut fra at tilgangen på plasser til forskjellige aktiviteter i kommunen er begrenset. Å lykkes med å kunne tilby flere valgmuligheter for å prøve ut forskjellige arbeidsoppgaver, vil være positivt for den enkelte ungdom, og ikke minst for kommunen med tanke på fremtidig arbeidskraft. Per dato er Jobbstart den

aktiviteten som tilbys. Dette er et felles tiltak sammen med ressurstjenesten. Tiltaket er ressurskrevende både kostnads- og personellmessig for NAV.

Standard for arbeidsrettet brukeroppfølging benyttes og dette verktøyet blir stadig videreutviklet og forbedret. Videre jobber enheten godt inn mot lokalt næringsliv. Opplæring i veiledningsplattformen fortsetter og målsettingen er å øke kvaliteten på oppfølgingen av brukerne. Det å satse på veiledningskompetanse er viktig ettersom brukergruppen er krevende.

Samarbeidsprosjektet Molde IPS inngår nå i den ordinære driften på statlig side. Deltakerne i prosjektet er gitt mulighet til å komme i ordinær jobb, parallelt med behandling. Resultatene har vært meget gode og enheten har opparbeidet seg en god kompetanse på området. Molde IPS kommune ble inneværende år tildelt tilskuddsmidler fra Helsedirektoratet for å gi et tilbud om individuell jobbstøtte på kommunalt nivå hvor brukere under 35 år prioriteres. Dette prosjektet er nå godt i gang med å utvide IPS metodikk til førstelinjetjenesten.

Sosialtjenesten NAV Molde fikk i 2017 tilskudd til 2 stillinger fra Arbeids- og velferdsdirektoratet til utvikling av de sosiale tjenestene. Tilskuddet gjelder i første omgang for ett år, men med mulighet for forlengelse i to år. Formålet med prosjektet er å styrke samarbeidet på tvers av innbyggerne, profesjonelle og frivillige på individ- og systemnivå. Dette for å oppnå varige resultater gjennom helhetlige tjenester til innbyggerne i kommunen.

Enheten jobber ut fra tanken om kontinuerlig forbedring av sine tjenester. Økte utgifter på noen områder, gir enheten utfordringer med å ivareta et samlet tjenestetilbud. Gjennom økt veiledningskompetanse, markedskompetanse og opplæring via Fylkesmannen i Møre og Romsdal, er målet fortsatt å gi gode tjenester til brukerne.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Molde IPS kommune er innvilget tilskuddsmidler til 3 prosjektstillinger med krav til kommunal egenfinansiering. Foreslått rammeøkning til individuell jobbstøtte dekker deler av kommunens egenandel, mens resterende må finansieres innenfor egen ramme. Tilskuddsmidlene er innvilget for inntil 3 år med økende egenfinansiering per år. Tilskuddet skal bidra til at mennesker med moderate til alvorlige psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer, kan nyttiggjøre seg sin arbeidsevne, komme i ordinært lønnet arbeid og beholde tilknytningen til arbeidslivet. Prosjektet utføres i samarbeid med ressurstjenesten.

Det er foreslått en rammeøkning i 2019 med bakgrunn i husleieøkning hos Molde Eiendom KF. Enheten dekker husleien for brukere som ikke selv er i stand til å betale. I tillegg økes rammen med 0,3 mill. kroner tilsvarende økt driftstilskudd til Krisesenteret for Molde og Omegn IKS.

Det er foreslått et generelt rammetrekk på 0,2 mill. kroner i 2019. Rammereduksjonen er en stor utfordring for enheten ettersom det også forventes betydelige økninger i sosialhjelpsutbetalingene i 2019. Det foreslås også ytterligere rammereduksjoner i økonomiplanperioden.

Fremtidige utfordringer

Den mest krevende utfordringen for enheten fremover er vekst i sosialhjelpsutbetalingene. Hovedårsaken til økningen er at det spesielt i årene 2014–2016 var et stort antall bosatte flyktninger. Redusert måloppnåelse i integreringsarbeidet har i tillegg ført til at flere personer ikke har kommet i lønnet arbeid eller utdanning. Både næringslivet og enheter i kommunen må bidra for å lykkes med arbeidsinkludering. Prosjektet «bedre samarbeid» skal bidra til et tettere og mer koordinert samarbeid mellom flyktningtjenesten, Molde voksenopplæringscenter og sosialtjenesten NAV Molde.

Gruppen unge som sliter med å fullføre videregående skole og komme seg videre etter endt skolegang er fortsatt økende. Sosialtjenesten NAV Molde har i 2018 prøvd ut NAV-veileder i videregående skole sammen med Romsdal videregående skole. Dette har vært vellykket og vil bli videreført i 2019.

Regelendringer i forhold til arbeidsavklaringspenger har ført til at flere har fått behov for økonomisk stønad. Tettere og tidligere oppfølging er essensielt for å snu denne utviklingen.

Husbankens endringer i bostøtteordningen er utfordrende økonomisk og flere må ha bistand for å klare sine husleiekostnader. Også riktige boliger er fortsatt en utfordring for enhetens brukergruppe. Små og rimelige boalternativer er ønskelig.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	81 054	81 054	69 536	52 758	43 563
Driftsinntekter	-16 270				
Driftsutgifter	97 324	81 054	69 536	52 758	43 563
Andre rammeendringer		-11 518	-16 778	-9 195	-6 461
Rammereduksjon – rammesak 2019			-500		
Rammetrekk ved endelig balansering			-536		
Rammeendring redusert bosetning		-11 361	-15 742	-9 195	-6 461
Overføring av Visma-regninger til ROR-IKT		-157			
Ny driftsramme	81 054	69 536	52 758	43 563	37 102

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Flyktingtjenesten er delt inn i fire avdelinger: stab, bosetting, kvalifisering og integrering og avdeling for enslige mindreårige.

Det er per ultimo oktober bosatt 35 flyktninger i 2018. I tillegg er det bosatt 10 personer gjennom familiegjenforening.

Enheten har et godt samarbeid med Molde Eiendom KF og kontor for tildeling og koordinering (KTK) når det gjelder tildeling av boliger. Enheten benytter seg også av det private leiemarkedet. Flyktingtjenesten gir veiledning om startlån, og flere flyktninger har kjøpt egen bolig.

Introduksjonsloven forplikter kommuner som bosetter flyktninger å tilby introduksjonsprogram for ny-bosatte flyktninger mellom 18 og 55 år. Flyktingtjenesten har ansvar for å tilrettelegge introduksjonsprogram i tråd med lovens intensjoner.

Molde kommune har 208 deltakere i introduksjonsprogrammet. Introduksjonsprogrammet er helårlig fulltidsprogram som gjennomføres i samarbeid med Molde voksenopplæringsssenter. Mange av deltakerne i introduksjonsprogrammet har liten utdanning fra hjemlandet. Det er derfor viktig å ha fokus på områder som grunnleggende ferdigheter og forsterket arbeidslivsstart.

Fulltidsprogram oppnås ved at flyktingtjenesten har noe undervisning og veiledning per uke, samt undervisning i sommerferien, høstferien og påskeferien. Tilbudet om grunnskoleopplæring, som inngår i introduksjonsprogrammet, videreføres. I 2018 er grunnskolen et komprimert eksamensrettet toårig løp, eller som forberedende grunnskoleløp på tre år eller mer. Tilbud om grunnskoleopplæring, som en del av introduksjonsprogrammet, er en suksessfaktor når det gjelder å komme inn på videre utdanning. Svært mange av deltakerne i introduksjonsprogrammet velger å gå videre på utdanning ved avsluttet program. Fra 2017 kan også videregående opplæring inngå som en del av introduksjonsprogrammet. Flyktingtjenesten samarbeider godt med Molde voksenopplæringsssenter og de videregående skolene i området.

Rammen til flyktingtjenesten omfatter, i tillegg til bosetting av voksne, også tjenester til enslige mindreårige flytninger. Enheten bosetter i dag kun enslige mindreårige flyktninger direkte på hybel, med oppfølging fra avdeling for enslige mindreårige (EMO).

Flyktingtjenesten refunderer vesentlige beløp fra sin ramme til andre enheter i kommunen. Spesielt kjøpes det tjenester fra sosialtjenesten NAV, Molde voksenopplæringsssenter, barnehageområdet, skoleområdet, helsetjenesten og barneverntjenesten.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har for 2019 signalisert behov for å bosette et relativt lavt antall flyktninger i norske kommuner. Årsaken er at færre søker asyl i Norge. Det er per oktober 2018 fortsatt usikkerhet rundt endelige bosettingstall for 2018, men det ligger an til betydelig lavere bosetting enn de foregående årene. Redusert bosetting i 2018 og 2019 fører også til redusert integreringstilskudd for 2019 og utover i økonomiplanperioden.

Molde kommune har på det nåværende tidspunkt ikke mottatt anmodningstall fra IMDi for bosetting i 2019. Rammen til flyktningtjenesten er derfor beregnet ut fra stipulerte anmodningstall fra IMDi med bosetting av 35 nye personer. Dette inkluderer 2 enslige mindreårige over 16 år. I tillegg forventes det bosetting av 18 personer gjennom familiegjenforening i 2019.

Rammen for 2019 er foreslått redusert med 11,4 mill. kroner som følge av redusert bosetting noe som også gir en reduksjon i kommunens integreringstilskudd. Redusert rammebeløp påvirkes også av at flere av de tidligere bosatte enslige mindreårige fyller 21 år i 2019. Særskilt tilskudd som en del av integreringstilskuddet opphører når enslige mindreårige fyller 21 år.

Flyktningtjenesten er forberedt på å bosette et lavere antall flyktninger i 2019 enn det som gjennomsnittlig er bosatt de siste årene. Det er imidlertid utfordrende å justere driftsnivået, så lenge antall deltakere i introduksjonsprogrammet er relativt stabilt. Det foreslås vesentlige rammereduksjoner for enheten i økonomiplanperioden. Signal om reduserte bosettingstall i årene fremover kan også føre til at flyktningtjenesten sin ramme vil bli ytterligere redusert i økonomiplanperioden.

Fremtidige utfordringer

Antatt lave bosettingstall de neste årene vil stille store krav til enheten om å opprettholde et akseptabelt aktivitetsnivå for å få flest mulig av de bosatte inn i videregående utdanning eller i arbeid, samtidig som det er viktig at aktiviteten holdes innenfor de økonomiske rammene enheten disponerer.

2019 vil bli et spesielt år med tanke på at tre kommuner skal bli til en kommune 1. januar 2020. Det legges opp til at dette skal bli en god prosess for de tre tjenestene som bosetter flyktninger, og enhetene er allerede godt i gang med samkjøringen.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	41 457	47 250	51 320	50 607	50 607
Driftsinntekter	-10 529				
Driftsutgifter	51 986	47 250	51 320	50 607	50 607
Lønns- og prisvekst	578	245			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg	7	9			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	547	319			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	24	14			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		107			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-204			
Andre rammeendringer	5 215	3 825	-713		
Rammetrekk ved endelig balansering			-513		
Kapitalkostnader nye biler		-99			
Rammereduksjon – rammesak 2019		-300	-200		
Overføring av tjenestemottaker fra medio mai 2018 fra Råkhaugen omsorgssenter	1 687	1 025			
Statsbudsjett 2019 – opptrappingsplanen for rusfeltet		891			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – økning bofellesskap Råkhaugvn.	907	184			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – opptrappingsplan rus	321				
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – etablere heldøgns barnebolig	2 300				
Statsbudsjett 2019 – kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling		824			
Barnebolig Tollero – økt statlig tilskudd ressurskrevende tjeneste		1 300			
Ny driftsramme	47 250	51 320	50 607	50 607	50 607

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Ressurstjenesten er kommunens enhet for psykisk helse- og rusarbeid. Enheten har flere ulike type oppfølging og behandling for personer med både milde, kortvarige, langvarige, og alvorlige problemer og lidelser i alle aldre. Dette krever tett samarbeid med andre instanser både internt og eksternt. Enheten har oppfølging av omlag 760 personer. Rustiltakene er forankret i ruspolitisk handlingsplan 2016–2020.

Enheten arbeider etter en filosofi og holdning om at mennesker kan leve meningsfulle og tilfredsstillende liv, selv om man har psykisk helse- eller rusutfordringer og/eller lidelser. Hva som er viktig for den enkelte er helt essensielt å finne ut av for å iverksette riktig tilbud. Verktøy for kontinuerlig tilbakemelding fra brukerne av tjenesten på om hjelpen treffer og er til nytte, hjelper enheten til å utvikle målrettede tjenester.

Forebygging og tidlig innsats

Enheten har ungdommer opp til 23 år med milde/moderate utfordringer med psykisk helse og/eller rusutfordringer som et eget satsningsområde. Oppfølgingen er individuell, oppsøkende og baserer seg på et gjensidig samarbeid. Enheten samarbeider tett med andre instanser som helsestasjon, skole, barnevern og pårørende. Formålet er å hindre eskalering mot tung rusavhengighet eller langvarig psykisk lidelse.

Ungdomskontrakt er et eksempel på samarbeid mellom ressurstjenesten, barneverntjenesten og politiet. Målgruppen er ungdom mellom 12–20 år, som har begått straffbare handlinger. I stedet for tradisjonelle reaksjoner som straff og bøter, vil reaksjonen være påtaleunntakelse med vilkår. Innholdet og vilkårene i en kontrakt er individuelt tilpasset til kravet om aktivitet, skole og oppfølging, men inneholder alle et krav om rustesting.

Veiledning og informasjon om psykisk helse for Vg1-elever (skoleprogrammet VIP) er et helsefremmende og forebyggende tiltak. Hovedmålet er å gjøre elever bedre rustet til å ta vare på egen psykiske helse og bli oppmerksomme på hvor man kan søke hjelp.

Enheten har også et samarbeid med videregående skoler i kommunen med tema rusforebygging, og dette skal videreføres og videreutvikles til også å gjelde ungdomsskoler. Dette er et arbeid som må gjøres på tvers av ulike kommunale enheter.

Prosjektet «Barn som pårørende» skal utvikle og implementere modeller for systematisk og kunnskapsbasert identifikasjon og oppfølging av barn av psykisk syke og/eller barn av foreldre som misbruker rusmidler – fra graviditet og så lenge det er behov for oppfølging. Tjenesten har frikjøpt en ansatt til dette prosjektet, som varer til våren 2019.

Barneblikk er et lostilbud til gravide og småbarnsfamilier der de voksne har psykiske vansker eller rusproblemer. Målet er å redusere belastningen barn får grunnet foreldrene sine utfordringer. Tilbudet har en tverrfaglig og tverretatlig profil og arbeider ut i fra et helhetlig familieperspektiv. Barneblikk er et samarbeid mellom Helse Møre og Romsdal, Molde kommune (ressurstjenesten, helsetjenesten, barneverntjenesten) og spesialisthelsetjenesten.

Kurs, behandling og oppfølging

SMART (for ungdom) og SMARTE foreldre er strukturerte programmer for engstelige og bekymrede ungdom og deres foreldre. SMART er et strukturert/manualbasert program som bygger på kognitiv atferdsterapi og retter seg mot ungdom fra 13 – 18 år med emosjonelle vansker. SMARTE foreldre retter seg mot foreldre av barn med internaliserende problem. Dette tilbudet startet høsten 2018 og er et samarbeid mellom ressurstjenesten og helsetjenesten.

Rask psykisk helsehjelp er et lavterskeltilbud til personer over 16 år som strever med angst og/eller lette til moderate depresjonsplager eller søvnvansker. Det tilbys behandling uten henvisning og uten ventetid. Tilbudet består av veiledet selvhjelp, kurs i mestring og forebygging av angst, depresjon og søvnvansker og samtaletimer. Det tilbys også kurs/samtaler til personer som har lette til moderate rusproblemer. Tilbudet har stort fokus på arbeid og aktivitet.

Nærbehandlingen er en dagbehandling for personer med alkohol- eller rusmiddelavhengighet. Behandlingen strekker seg over cirka 20 uker, med påfølgende ettervern over ett år. Behandlingen er basert på Minnesotamodellen. Behandlingen ledes av to terapeuter. Tilbudet gis til innbyggere i Molde kommune over 18 år

Individuell mestring og tilfriskning (Illness Management and Recovery, IMR) er et steg-for-steg-program, en kunnskapsbasert behandlingsmetode hvor en lærer om psykiske lidelser og mestringsferdigheter. Målgruppen er personer med alvorlig psykisk lidelse.

Enheten henviser til behandlingen legemiddelassistert rehabilitering (LAR), og har ansvar for oppfølging av alle LAR pasienter i kommunen i samarbeid med spesialisthelsetjenesten og fastlege. Dette gjøres gjennom individuell plan, ansvarsgruppe og tiltaksplan. I tillegg administrerer og koordinerer enheten legemiddelutdeling for LAR pasienter.

Det tilbys individuell oppfølging av personer med psykisk helse- og eller rusmiddelproblem, og gis råd og veiledning til pårørende og andre offentlige instanser. I tillegg koordineres Individuell plan og ansvarsgrupper, og henvises til rusbehandling. Tjenesten saksbehandler vedtak om tvang etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 10, ovenfor rusmiddelavhengige.

Helsetiltak

Helsestasjon INDIGO er lavterskel helsetiltak. Målgruppen er de mest belastede rusmiddelavhengige personene som ikke klarer å nyttiggjøre seg ordinære tjenestetilbud i kommunen. INDIGO har åpent tre dager i uken og har fokus på kost, ernæring og skadereduksjon. Tiltaket tilbyr oppfølging, sprøytebytte, sårstell, samtaler, hepatittvaksine, vitaminer, måltider og koordinering av helsetjenester.

Dag- og aktivitetssenter

Rosetua er et sosialt møtested og aktivitetstilbud til voksne mennesker med psykiske helseplager. Målsettingen er å øke livskvaliteten og mestringsevnen, samt hindre isolasjon, tilbakefall og innleggelse. Det er fokus på brukermedvirkning, positive opplevelser, sosialt samvær og å øke det fysiske velværet.

I tillegg til Rosestua kafé tilbys ulike aktiviteter som turer, snekring, håndarbeid, hagearbeid, båt og fiske, sosiale kveldsaktiviteter.

Botiltak

Tollero samlokaliserte boliger (6) gir oppfølging til personer med behov for psykisk helsehjelp med behov for rehabilitering innenfor en tidsavgrenset periode med mål om å kunne bo i egen varig bolig. Personalet ved Tollero har også oppfølging av personer i omkringliggende leiligheter (10) med varierende grad av psykiske helseutfordringer med behov for rehabilitering/habilitering over et ikke fastsatt tidsrom.

Halvveishuset er et boligtilbud med tilbakefallsforebygging som målsetting. I hovedsak et tilbud til personer over 23 år som har vært i rusbehandling, fengsel eller på annen måte har vist rusfrihet over tid, og som er i en sårbar livsfase, men motivert for rusfrihet. Halvveishuset er en overgangsbolig med tanke på å etablere et liv uten rus og kriminalitet og består av fem toroms leiligheter. Beboerne har ikke ordinære husleieavtaler, men en egen bo- og tjenesteavtale.

Råkhaugvegen 10 bofelleskap er et botilbud for mennesker med alvorlige psykiske lidelser. Bofellesskapet har 7 leiligheter som disponeres av den enkelte leietaker. I tillegg finnes det to felles oppholdsrom med stue og kjøkken. Bofellesskapet har egen personalbase og er døgnbemannet

Et avlastningstiltak for en ungdom utviklet seg til et barneboligtiltak i 2018. Barneboligen videreføres i 2019 med heldøgns bemanning og gir omsorg og behandling for en krevende diagnose.

Housing First bygger på prinsippene om valgfrihet og brukermedvirkning knyttet til type bolig og oppfølging. Tiltaket har tett samarbeid med Molde Eiendom KF, kontor for tildeling og koordinering og sosialtjenesten NAV Molde. Det er ikke krav om rusfrihet.

Arbeidstiltak

Jobb Start er et kombinert jobbsøkerkurs og arbeidspraksistilbud til ungdom og unge voksne sosialhjelpsmottakere i alderen 18-29 år. Jobb Start gir deltakerne nye muligheter i arbeidslivet gjennom karriereveiledning og arbeidspraksis med individuell tilrettelegging og oppfølging. Målsettingen er formidling til ordinær jobb, skole eller annet egnet tiltak. Jobb Start er et samarbeidstiltak mellom ressurstjenesten og NAV.

MAKE Produksjon er lavterskel arbeidstiltak for personer med psykiske lidelser. Formålet er å gi personer som står utenfor det ordinære arbeidslivet tilrettelagt arbeid og aktivitet. MAKE-produksjon skal legge forholdene til rette for å ivareta ressurser, forebygge passivitet, isolasjon og nye aktivitetstap.

PRIM (praktisk rehabilitering i Molde) er lavterskel arbeids- og rehabiliteringstiltak for personer med rusmiddelavhengighet. Målsetting er å bli integrert i samfunnet etter et langt liv som rusavhengig. PRIM er et tiltak for å nærme seg arbeidslivet med små skritt.

Det tilbys intern arbeidspraksis innenfor ulike felt, som eksempel kjøkken, brukthandel (Make brukthandel), ulikt monterings- og produksjonsarbeid (Make produksjon), transport, flytte- og etableringsarbeid, samt prosjektbaserte oppdrag internt i kommunens enheter.

IPS kommune er en kunnskapsbasert oppfølgingsmetode som går ut på å hjelpe personer med psykiske lidelser og ev rusproblematikk til å komme i og beholde ordinært, lønnet arbeid. Dette er et formalisert og integrert samarbeid mellom kommune og NAV.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Enheten har i 2019 fått økt rammen med 0,8 mill. kroner i forbindelse med innføring av betalingsplikt for pasienter innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling. I tillegg er det i forslag til statsbudsjett 2019 bevilget 0,9 mill. kroner som følge av opptrappingsplan for rusfeltet.

I 2018 etablerte enheten 2 nye tiltak for ressurskrevende tjenestemottakere, ett bofelleskap med 7 beboere, og en barnebolig. Begge botiltakene viste seg å få tjenestemottakere med alvorlige psykiske helseutfordringer. En tjenestemottaker ble overført fra Råkhaugen sykehjem til det nye bofelleskapet. De nye tiltakene ble bare delvis finansiert i rammen og dette har gitt enheten store økonomiske utfordringer i 2018. I tillegg har enheten for 2019 fått en rammereduksjon på 0,3 mill. kroner og har dermed utfordringer med å levere et budsjett i balanse dersom ikke driftstilpasninger foretas. Det foreslås også ytterligere rammereduksjoner for enheten i økonomiplanperioden.

Det foreslås derfor følgende endringer av tjenestetilbudet:

- Arbeidsforberedende trening (AFT) overføres fra ressurstjenesten til Astero fra 1. januar 2019. Dette begrunnes i manglende innsøking til tilbudet fra NAV og dermed økonomisk risiko for tjenesten. I tillegg erfarer tjenesten at deltakerne i stor grad ikke

- er i målgruppen til psykisk helse- og rustjenesten. Tilbudet vil bli godt ivaretatt av Astero som har et tilsvarende tilbud.
- Enheten sier fra seg oppgaven med å drifte rådhuskantina. Færre deltakere i intern arbeidspraksis på grunn av bortfallet av AFT gjør driften veldig sårbar. Enheten sparer en 100 pst. stilling ved å avvikle driften og eventuelt overlate den til andre.
  - Enhetens psykolog sluttet i sin stilling i februar 2018. Denne stillingen har siden stått vakant på grunn av rekrutteringsutfordringer. I 2019 vil denne stillingen trolig fortsatt stå vakant.
  - En stilling som miljøterapeut i enhetens ungdomsteam vil stå vakant i 2019. Dette vil medføre et svekket tilbud for ungdom opp til 23 år, samt at deler av det forebyggende arbeid opp mot ungdomsskoler og videregående skoler vil bli redusert betraktelig i 2019.
  - Enheten har i 2018 hatt en merkantil ressurs på 100 pst. stilling, denne vil i 2019 bli redusert til 50 pst. Oppgavene vil bli overtatt av behandlingspersonell, dette vil medføre et noe redusert tilbud ved Rask psykisk helsehjelp.
  - Tilbudet til voksne med moderat og alvorlige lidelser vil bli redusert tilsvarende 1 årsverk gjennom vakanser og ikke innleie ved langvarig sykdom. Reduksjonen anses som forsvarlig da enheten har igangsatt tiltak i 2018 som vil gi en effektiviseringsgevinst i 2019.
  - Værestedet, som er et rusfritt tilbud for LAR pasienter og andre som har blitt rusfri vil ikke gi et tilbud i 2019. Brukerne av Værestedet har alternative tilbud som selvhjelpsgrupper og andre tilbud internt i enheten.
  - Ball i Hall var et uforpliktende tilbud om idrett og trening for alle i alderen 16–30 år. Tiltaket legges ned da stiftelsen FIRE har etablert et lignende tilbud som vil ivareta brukergruppen.

Fremtidige utfordringer

Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) formidler en økning av ungdom og unge voksne med alvorlig psykisk lidelse.

Ungdata viser mer bruk av rusmidler blant ungdom og økt forekomst av lettere og moderate psykiske lidelser blant skoleelever på ungdomsskole og videregående. Dette erfarer også enheten i form av henvendelser fra samarbeidspartnere.

Ungdom uten klare psykiske lidelser eller rusproblemer som faller utenfor skole og arbeidslivet, er en målgruppe som i dag har få tilbud. Problemene synes omfattende og omhandler det å mestre hverdagslivet. For å gi disse et godt tilbud krever det at flere enheter samarbeider tett om en felles innsats.

Enheten opplever en økning av unge med alvorlige kognitive vansker og/eller alvorlig rusavhengighet med behov for omfattende tilrettelagt helsetilbud innen tilbud i kommunen. Dette dreier seg om mennesker med behov for dag- eller døgnkontinuerlig tilbud som per i dag ikke eksisterer.

Personer med samtidig ruslidelse og psykisk lidelse (ROP pasienter) bruker ofte rusmidler på en ødeleggende måte og faller lett utenfor behandlingstiltak. På tross av økt oppmerksomhet på denne pasientgruppen, er det fortsatt mye som mangler når det gjelder utredning, behandling og oppfølging. Det er et økende behov for systematisk og mer samarbeid med spesialisthelsetjenesten både innenfor rus og psykisk helse for å ivareta denne gruppens behov.

Fra januar 2019 innføres betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter også innenfor psykisk helse og rusbehandling. Dette kan gi økt press og uforutsigbarhet for enheten i form av større ansvar for personer med alvorlig og komplekse problemer, som enheten ikke er rigget for. Spesialisthelsetjenesten har allerede store forventninger til hva kommunen skal bidra med i saker med høy kompleksitet. Dette utfordrer samarbeidet, og det er behov for rolle- og oppgaveavklaringer.

Nedbygging av døgnplasser i spesialisthelsetjenesten og overføring av oppgaver til kommunen uten at dette er fullt ut finansiert gjør at enheten opplever utfordringer med å gi et tilstrekkelig helsetilbud til voksne med kombinasjon av somatiske helseutfordringer og alvorlig rusavhengighet og/eller psykiske helseutfordringer. Dette dreier seg om mennesker med behov for et døgnkontinuerlig tilbud. Kommunen har i dag ikke egne sykehjems plasser til denne brukergruppen, og livsmønster, adferd og rusbruk gjør det også vanskelig å bo i ordinære sykehjem

Etter en presisering av regelverket til HELFO angående dekning av kostnaden ved rustesting som kontrolltiltak må enheten utrede andre løsninger for dette tiltaket, som også har vært et viktig forebyggende tiltak.

Enheten er spredt rundt på mange lokalisasjoner, noe som er krevende både for samhandling og ressursbruk. Samlokalisering kan gi en effektiviseringsgevinst, og en mer tilgjengelig og oversiktlig tjeneste.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Helsetjenesten	79 470	81 253	80 087	79 610	79 610
Pleie og omsorg					
Fellesområdet pleie og omsorg	-27 384	-22 708	-26 585	-29 093	-29 093
Glomstua omsorgssenter	111 124	120 499	123 319	123 175	123 175
Kirkebakken omsorgssenter	44 534	53 556	49 104	44 652	44 652
Råkhaugen omsorgssenter	58 300	57 749	65 749	73 749	73 749
Bergmo omsorgssenter	65 592	66 180	66 180	66 180	66 180
Kleive og Skåla omsorgssenter	65 631	66 206	66 206	66 206	66 206
Sum pleie og omsorg	317 797	341 482	343 973	344 869	344 869
Tiltak funksjonshemmede	196 464	197 034	192 906	192 076	192 076
	593 731	619 769	616 966	616 555	616 555

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	77 960	79 470	81 253	80 087	79 610
Driftsinntekter	-40 660				
Driftsutgifter	118 620	79 470	81 253	80 087	79 610
Lønns- og prisvekst	1 513	983			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg	2	5			
Økt tilskudd leger/fysioterapeuter	721	640			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	596	345			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	194	113			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		515			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-635			
Andre rammeendringer	-3	800	-1 166	-477	
Effektiviseringstiltak – styrking av ramme		475			
Effektiviseringstiltak 0,5 pst. av sum i gjeldende økonomiplan		-475	-477	-477	
Rammetrekk ved endelig balansering			-810		
Kapitalkostnader nye elbiler		-56	-56		
Kommunalt oppstartstilskudd ny fastlege		-200			
Rammereduksjon – rammesak 2019		-500	177		
Sykehjemslege – økt ressurs fra 1. juli 2018		500			
Overføring av Visma-regninger til ROR-IKT		-305			
Statsbudsjett 2019 – opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering		501			
K-sak 41/17 – budsjettrevisjon 1 – ny stilling PPT		360			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – rehabilitering – "lengst mulig i eget hjem"	-500	500			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – økt satsing på skolehelsetjenesten og helsestasjon	497				
Ny driftsramme	79 470	81 253	80 087	79 610	79 610

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Fysioterapitjenester, ergoterapi og rehabiliteringsteam

Det er 14,5 årsverk privat fysioterapi med kommunal driftsavtale knyttet til syv fysikalske institutt. I tillegg er det flere fysioterapeuter uten driftsavtale i kommunen. Fysioterapeuter uten avtale har ikke trygderefusjon for sine tjenester og mottar ikke kommunal støtte. Det er stor etterspørsel etter fysioterapi, da mange har spesialistkompetanse som ikke er tilgjengelig i nabokommuner. Vel tre årsverk går til å betjene nabokommuner.

Innen kommunal fysioterapi er det 2,9 årsverk knyttet til barn og personer med psykisk utviklingshemming lokalisert ved Enensenteret. Antall henvendelser er økende. Mange har behov for habilitering i et livsløpsperspektiv. Det er rundt 7,5 årsverk knyttet til voksne og eldre ved korttidsopphold på Kirkebakken omsorgssenter og ambulerende i distriktene. Arbeidet er knyttet til forebyggende og kurativt arbeid og til rehabilitering for hjemmeboende samt personer på institusjon.

Ergoterapi har over tid hatt lange ventelister og behovet for tjenesten har vært økende. Spesielt gjelder dette i forbindelse med tidlig utskrivning fra sykehus og tilrettelegging av bosituasjon med nødvendige hjelpemidler. Det finnes et bredt spekter med hjelpemidler som gjør hverdagen lettere å mestre og innen velferdsteknologi er det stor utvikling. Ved utgangen av 2018 er det 2,8 årsverk knyttet til barn og 2,85 årsverk til voksne og eldre. For både ergoterapi og fysioterapi er det fleksibilitet innad mellom barn og voksne for å sikre fordeling av ressurser ut ifra behov.

Somatisk rehabiliteringsteam arbeider gjennom tverrfaglige og målrettede tiltak i samarbeid med ulike aktører innenfor og utenfor institusjon. Dette for å øke graden av mestring og selvstendighet. Det er til sammen tre årsverk i teamet.

I 2016 startet kommunen opp hverdagsrehabilitering med et team på fire ansatte. Hensikten er å holde brukerne mest mulig selvhjulpne og i stand til å bo lengst mulig i eget hjem. Teamet har kommet godt i gang og virker nå over hele kommunen.

Frisklivssentral og lærings- og mestringstilbud arbeider med helsefremmende og forebyggende tjenester og har startet opp nytt tilbud for mennesker med kroniske og langvarige helseutfordringer. Til nå har enheten lykket med å hente inn statlige tilskudd til dette tilbudet.

Folkehelse og forebyggende arbeid

Miljørettet helsevern omfatter faktorer i miljøet som direkte eller indirekte kan ha innvirkning på folks helse i vid forstand. Arbeidet inkluderer godkjenning og tilsyn med blant annet skoler, barnehager og svømmebasseng. I tillegg ivaretaelse av ulike helsemessige hensyn i utslippssaker og plan- og byggesaker med tanke på miljø, omgivelseshygiene og tilgjengelighet. Vaksinasjonskontoret står for vaksiner og rådgiving av utenlandsreisende og smitteoppsporing.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Virksomheten inneholder svangerskapsomsorg, helsestasjonsvirksomhet for spe- og småbarn, skolehelsetjeneste for barne-, ungdoms- og videregående skoler, helsestasjon for ungdom og helsetjeneste for flyktninger. Virksomheten har ansvar for å følge opp gravide og barn og unges fysiske, psykiske og sosiale utvikling fra de er født til de er 20 år gamle. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er et lavterskeltilbud som møter alle barn og familier. Virksomheten har et stort potensiale for å jobbe helsefremmende og forebyggende.

I 2015 ble skolehelsetjenesten som følge av statlig satsing styrket med 1,2 årsverk helsesøster og 0,5 årsverk jordmor. I 2016 fortsatte styrkingen med ett årsverk helsesøster og 0,2 årsverk fysioterapi rettet mot skolehelsetjenesten. I 2017 og 2018 er det en ytterligere økning i tjenestene som følge av statlige prosjektmidler. Fra 2019 er det nødvendig å ta over noe av denne satsingen dersom den ikke videreføres fra staten. Det ytes jordmortjenester også til Aukra kommune.

Legetjenesten

I Molde er det 27 fastleger og to turnusleger som arbeider ut fra syv legekontor. Kommunen driver fire av disse: Kvam, Skåla, Kleive og Kirkebakken legekontor. Kvam legekontor endres til privat drevet legekontor fra våren 2018. Det er per oktober 800 ledige listeplasser fordelt på 10 fastleger. Det legges ikke opp til økning kommende år. Alle legene er tilpliktet tilsynslegearbeid innen institusjoner, skoler, helsestasjoner, psykisk helse, rus, flyktninghelse med mer. Dette utgjør til sammen rundt fire årsverk fordelt på vel 40 deltidsstillinger.

Molde er vertskommune for Molde interkommunale legevakt der Eide, Fræna, Nesset og Molde kommuner deltar. Fremover må det forventes en utvidelse av tjenesten som følge av endrede forskriftskrav.

Molde er også vertskommune for samarbeid om kommunale akutte døgnplasser (KAD) der det er etablert fem sengeplasser i Kirkebakken helsehus. Her deltar Aukra, Eide, Nesset og Molde kommuner.

Enheden deltar også i et interkommunalt samarbeid omkring legevaktsentral med alle ROR-kommunene. Det vil trolig komme en avklaring i 2018 på hvordan disse tjenestene skal organiseres og utvikles fremover når kommunereformarbeidet og legevaktsamarbeidet kommer et steg videre.

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

Virksomheten driver forebyggende arbeid gjennom råd og veiledning til foreldre, barnehager og skoler og utreder behov for spesialpedagogisk hjelp på førskoleområdet og spesialundervisning i skolen. Virksomheten har samarbeidsavtaler om salg av tjenester til Aukra og Midsund kommuner og Møre og Romsdal fylkeskommune. Utfordringen for tjenesten er å være tett nok på skolene og barnehagene, og kunne følge opp over tid, noe som er ressurskrevende. PPT ser en økende grad av barn og unge som strever med psykisk uhelse.

Logopedtjenestene inngår også som en del av PPT. Logopedtjenesten har hatt en sterk økning av saker, og gjennom samling av tjenesten i PPT har en fått etablert et godt fagmiljø. Gjennom prosjektmidler har en fått tilsatt en logoped i halv stilling, og dermed styrket tjenesten ytterligere.

Det er ønskelig med en styrkning av lederressurser for PPT og logopedtjenesten med en 50 pst fagleder. Tjenesten har totalt 22 ansatte, og det er krevende å lede tjenesten uten teamledere/fagledere. Tjenesten har per i dag 3 koordinatorene som har ansvar for team.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Fra forslag til statsbudsjett for 2019 er det lagt inn en økt satsing på rehabilitering med 0,5 mill. kroner. I tillegg tilbakeføres 0,5 mill. kroner til rehabilitering som ble trukket ut i budsjettrevisjon 2018 for å finansiere en jordmorstilling. I rammen er det også lagt inn helårsvirkning for ny stilling innen PPT samt for sykehjemslege som begge ble startet opp i 2018.

Rammen justeres også med 0,1 mill. kroner for kapitalkostnader til innkjøp av to nye elektriske tjenestebiler. I tillegg justeres rammen med 0,2 mill. kroner som ble gitt som oppstarttilskudd til ny fastlege i 2017.

Det er lagt inn et generelt rammetrekk på 0,5 mill. kroner for 2019 som foreløpig ikke er fordelt på virksomhetsområdene. I tillegg foreslås det ytterligere rammereduksjoner i økonomiplanperioden.

Fremtidige utfordringer

Ni kommuner har bedt om å bli med i en utredning om utvidet legevakt. Det er usikkert hvilke kommuner som i realiteten blir med, men i skrivende stund har Aukra, Midsund, Rauma og Sunndal sagt ja, i tillegg til dagens legevakt med Eide, Fræna, Nettet og Molde. Kostnadene og kostnadsfordelingen er ikke avklart. Kommunen har i denne forbindelse blitt valgt som en statlig pilot i legevaktorganisering, og får en støtte på 8,0 mill. kroner i prosjektperioden. Dette antas å dekke Moldes eventuelle merkostnader de første årene.

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten har vært et statlig satsingsområde de siste årene og enheten har fått prosjektmidler og økt rammeoverføring. Rammeoverføringene har tillatt en fast økt bemanning på 100 pst. psykolog og 100 pst. jordmor. Det er nå fire stillinger for helsesøster i prosjekt som ikke har tilsvarende rammeøkning. Enheten har håp om å få prosjektmidler til disse også i 2019. Dersom rammeøkning ikke kommer vil tjenesten bli redusert med fire årsverk, noe som vil gi dramatiske konsekvenser innen helsestasjon og skolehelse.

Det er mange foreslåtte tiltak i kommunens Helse- og omsorgsplan. Et av disse tiltakene er utgreiing av nytt helsehus

I helse- og omsorgsplanen foreslås det å sette i gang tilsetting av ny fastlegeavtale når tilbudet i kommunen er på under 500 ledige listeplasser. Nå er det cirka 300 ledige plasser. I tillegg er fastlegeordningen under press og det er signal på at listelengden til den enkelte fastlege skal reduseres. Dette krever flere nye hjemler i Molde. Enheten har satt i gang en ny tildeling og anslått at nyetablering av hjemler vil koste 0,2 mill. kroner i året.

Investeringer

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Medisinsk utstyr i sykehjem	NY		1 000	1 000			
Nye elbiler	3193	1 500	2 100	550	550		
Sum investeringer				1 550	550		

Medisinsk utstyr i sykehjem

Det medisinske utstyret som benyttes av leger på sykehjemmene er gammelt og ufullstendig. Det er ønskelig å anskaffe og fornye nødvendig utstyr for medisinsk undersøkelse og behandling. Det er ønskelig å standardisere utstyret på alle sykehjem så det også kan benyttes til digital overføring.

Nye elbiler

Det planlegges innkjøp av to nye elbiler årlig til bruk for ansatte i tjenesten. Dette tiltaket fører til reduserte driftsutgifter, og som igjen finansierer investeringen gjennom trekk i enhetens driftsramme. Det bevilges knappe 0,6 mill. kroner i 2019 og avsettes knappe 0,6 mill. kroner i 2020.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Samlet for omsorgssentrene og fellesområdet

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	319 305	317 797	341 482	343 973	344 869
Driftsinntekter	-59 961				
Driftsutgifter	379 266	317 797	341 482	343 973	344 869
Lønns- og prisvekst	3 312	1 467			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg	61	111			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	87	51			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	3 164	1 831			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-1 220			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		694			
Andre rammeendringer	-4 820	22 218	2 491	896	
Effektiviseringstiltak – styrking av ramme		1 563			
Kreftkoordinator – 100 pst. kommunal fra 2019		-128			
Effektiviseringstiltak 0,5 pst. av sum i gjeldende økonomiplan		-1 563	-1 564	-1 564	
Hverdagsrehabilitering – forskjøvet uthenting av gevinst		-500			
Rammetrekk ved endelig balansering			-3 430		
Overføring av tjenestemottaker fra medio mai 2018 til ressurstjenesten	-1 687	-1 025			
Etablering 8 korttidsplasser institusjon Glomstuvegen 48c		8 904	-4 452	-4 452	
Økte matutgifter til 8 nye korttidsplasser Glomstuvegen 48c		288	-144	-144	
Oppholdsbetaling 8 korttidsplasser institusjon Glomstuvegen 48c		-473	237	236	
Nobel bofellesskap oppstart 1. april 2019 (11,0 mill. kroner justert med deflator)		8 892	2 964		
Reduksjon utskrivingsklare pasienter			-1 180	-1 180	
Kjøp av 4 plasser Misund kommune		3 520			
Etablering 16 sykehjemsplasser			8 000	8 000	
K-sak 56/18 – helse- og omsorgsplan 2018-2025		2 500	2 500		
Kjøp av 2 plasser Vestnes kommune til 1. april 2019		440	-440		
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – utsatt oppstart Nobel bofellesskap (organisert under Glomstua omsorgssenter)	-4 583				
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – ressurskrevende tjenester	1 050				
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – utvidet BPA	200				
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – ansettelse av leder Nobel bofellesskap fra 1. november 2018	200	-200			
Ny driftsramme	317 797	341 482	343 973	344 869	344 869

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Pleie- og omsorgsområdet har ansvar for å yte tjenester i henhold til helse- og omsorgstjenesteloven, pasient- og brukerrettighetsloven og helsepersonelloven i kommunen.

Pleie- og omsorgstjenesten har gjennom omstillingsprosesser de siste årene differensiert institusjonsdriften. Glomstua, Bergmo, Kleive og Skåla er rene langtidssykehjem, Kirkebakken har status som sykehjem med korttids- og rehabiliteringsplasser i tillegg til langtidsplasser, mens kommunens skjermede plasser for personer med demenssykdom er samlet ved Råkhaugen omsorgssenter. I 2019 er kapasiteten for korttidsopphold økt med 8 midlertidige plasser lokalisert til tidligere Glomstua bofelleskap. Tiltaket driftes av Kirkebakken omsorgssenter.

Hjemmetjenesten i sentrumsdistriktene har baser ved Bergmo og Glomstua omsorgssenter, mens Kleive og Skåla omsorgssenter har egne baser.

Fra våren 2019 planlegges oppstart av drift i Nobel bofelleskap med 25 boenheter. Tjenesteområdet driver da tre heldøgns bemannede bofelleskap med til sammen 55 boenheter.

Pleie- og omsorgsområdet deltar i utprøving, innføring og implementering av digitaliserings- og velferdsteknologiske løsninger, som del av spredningsprosjektet for velferdsteknologi. Elektroniske dørlåser, medisineringsstøtte, digitalt tilsyn og pasientvarslings er noen av områdene som det jobbes med, og som blir videreført i 2019.

Pleie- og omsorgstjenestene ytes fra fem omsorgssenter som er beskrevet nedenfor.

Fordeling av type sykehjemsplass per institusjon for 2019

	Glomstua	Kirkebakken	Råkhaugen	Bergmo	Kleive	Skåla	Sum
Ordinær sykehjemsplass	44	16		47	24	17	148
Korttidsplass		36	8				44
Rehabilitering		4					4
Forsterket nevrologi	4						4
Skjermet demens			36				36
Forsterket skjermet demens			4				4
Sum antall sykehjemsplasser	48	56	48	47	24	17	240

Glomstua omsorgssenter

Sykehjem

Etter spesialisering av sykehjemmene, driftes det kun langtidsplasser ved sykehjemmet. Fire plasser er tilbud til yngre med alvorlig nevrologisk lidelse og som har behov for heldøgns omsorg.

Kjøkken

Kjøkkenet på Glomstua produserer mat til beboere ved institusjonene Glomstua og Råkhaugen samt til hjemmeboende og dagsenter. Institusjonsplassene ved Kirkebakken korttidsavdeling Glomstua får også mat levert fra dette kjøkkenet. Kommunens døgnbemannede bofelleskap får all mat levert fra Glomstua kjøkken, og fra april 2019 utvides omfanget til å omfatte nye Nobel bofelleskap.

Hjemmetjenester

Glomstua har kommunens største hjemmetjenestedistrikt. I tillegg til hjemmesykepleie og praktisk bistand, driftes døgnbemannet bofelleskap med 22 boenheter ved Gotfred Lies plass. Fra våren 2019 utvides kommunens heldøgns omsorgstilbud ved åpning av 25 plasser i Nobel bo-felleskap. Omsorgsdistriktet leverer døgn tjeneste til ressurskrevende tiltak. Tjenester i hjemmet videreføres i 2019 uten vesentlige endringer.

Nattpatrulje

Nattpatroljen er samlet ved Glomstua omsorgssenter under felles ledelse. Del av ressursen er knyttet til bofelleskapene på Gotfred Lies plass 1 og Nobel, og betjener husene med tilstedeværelse på natt. Tiltaket skal bidra til å gi en trygg og god nattjeneste til hjemmeboende.

Dagavdeling

Det er dagtilbud til 20 brukere per dag, 5 dager i uka.

Kirkebakken omsorgssenter

Sykehjem

Kirkebakken omsorgssenter drifter døgnplasser for langtids- og tidsavgrenset opphold. I 2017 ble det gjennomført justeringer i fordeling av ulike typer plasser basert på behov og erfaringstall. Mot slutten av 2018 ble det åpnet en ny midlertidig korttidsavdeling med 8 plasser i Glomstuvegen 48c.

Vaskeri

Senteret vasker tøy for Kirkebakken sykehjem, legekontor, legevakt, akutt døgnpost, samt bofelleskapet på Gotfred Lies plass. Fra høsten 2018 vasker Kirkebakken omsorgssenter tøy for Glomstua korttidsavdeling, og for Nobel bofelleskap fra april 2019.

Hjelpemiddelforvaltning

Kommunens hjelpemiddelforvaltning er lokalisert i Råkhaugen omsorgssenter, men ligger administrativt til Kirkebakken omsorgssenter.

Råkhaugen omsorgssenter

Sykehjem

Råkhaugen omsorgssenter er kommunens kompetansesenter for personer med demens. Det driftes 48 døgnplasser i skjermede enheter inklusiv forsterkede plasser. Av disse er 8 plasser forbeholdt tilbud om korttids-, avlastnings- og utredningsplasser.

Vaskeri

Senteret vasker tøy for Råkhaugen-, Glomstua- og Bergmo omsorgssenter.

Dagavdeling

Råkhaugen drifter kommunens dagsenter for personer med demens som er et felles tilbud for hele kommunen. Tilbudet er åpent på dag og kveld på hverdager samt dagtid på lørdager. Grunnet store avstander og individuelle behov, er det opprettet desentraliserte plasser for personer med demens på dagsentrene ved Kleive og Skåla omsorgssenter.

Kommunen mottar tilskuddsmidler fra Helsedirektoratet, noe som har bidratt til å øke dagaktivitetstilbudet for personer med demens. Målet med tilskuddsordningen er å stimulere til drift av eksisterende og til etablering av nye tilrettelagte dagaktivitetsplasser til hjemmeboende personer med demens i kommunene. Det er opprettet nye plasser fordelt på Råkhaugen, Kleive og Skåla. I tillegg er det inngått avtale med Romsdalsmuseet om aktivitetstilbud der. Den statlige tilskuddsordningen er signalisert videreført i planperioden for demensplan 2020.

Bofelleskap

Råkhaugen bofelleskap har åtte døgnbemannede boenheter som tildeles yngre personer med demens.

Bergmo omsorgssenter

Sykehjem

Etter ny institusjonsmodell, driftes det 47 langtidsplasser.

Kjøkken

Kjøkkenet på Bergmo produserer mat til beboere ved Bergmo og Kirkebakken omsorgssenter, samt til hjemmeboende og dagsenter.

Hjemmetjenester

Tjenester i hjemmet videreføres i 2019 uten vesentlige endringer.

Dagavdeling

Det driftes 20 plasser per dag, 5 dager i uka.

Kleive og Skåla omsorgssenter

Kleive og Skåla omsorgssenter har felles enhetsleder, oversykepleier og merkantil ressurs. Enheten er organisert som ett resultatområde både økonomisk og administrativt.

Sykehjem

Etter ny institusjonsmodell har Kleive 24 langtidsplasser og Skåla 17.

Kjøkken

Kjøkkenet på Kleive produserer mat til beboere ved Kleive - og Skåla omsorgssenter, samt til hjemmeboende og dagsenter.

Vaskeri

Både Kleive og Skåla har vaskeri i tilknytning til institusjonsdriften. Disse vasker personaltøy samt flattøy og privattøy til beboere ved sykehjemmene.

Hjemmetjenesten

Tjenester i hjemmet videreføres uten vesentlige endringer i 2019. Omsorgsenheten utfører døgtjeneste til ressurskrevende tjenestemottaker.

Dagavdeling

Både Kleive og Skåla har i tillegg til dagtilbud for eldre, også desentralisert tilrettelagt tilbud for personer med demenssykdom.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Stilling som kreftkoordinator er organisert under driftsavdelingen og finansiert ved gradvis overføring fra pleie- og omsorgsområdet samt tilskudd fra kreftforeningen. Fra 2019 opphører tilskuddet fra kreftforeningen, og stillingen blir i sin helhet kommunalt finansiert. Det foreslås derfor rammereduksjon i 2019 som overføres til driftsavdelingen.

Det ble i 2016 etablert tilbud om hverdagsrehabilitering med oppretting av eget team som er organisert under helsetjenesten. I 2019 forventes det uthenting av gevinst fra pleie- og omsorgsområdet tilsvarende 0,5 mill. kroner årlig, som følge av forventet redusert behov for ordinær hjemmetjeneste. Foreløpig er endringen lagt som ufordelt rammetrekk på fellesområdet.

Det foreslås i budsjett for 2019 og videre i økonomiplanperioden en styrking av tilbudet innen heldøgnsomsorg. Endringen er knyttet til oppstart av Nobel bofelleskap, der det fra 1.april planlegges å sette i drift 25 boenheter med døgnbemanning. Bevilgningen for 2019 er på 8,9 mill. kroner. Høsten 2018 ble det i revidert budsjett bevilget 0,2 mill. kroner til ansettelse av leder ved bofelleskapet. Fra 2019 inngår summen i den samlede bevilgningen for tiltaket som videreføres i planperioden med helårseffekt tilsvarende 11,9 mill. kroner.

Ny helse- og omsorgsplan ble vedtatt høsten 2018. For budsjettåret 2019 foreslås det styrking innenfor følgende områder: frivillighet, syns- og hørselskontakt, demensomsorg, medisinsk utstyr i sykehjem, samt ressurs til informasjon og systematisk kartlegging av hjelpebehov for innbyggere som fyller 75 år. Halvårseffekten foreslås innarbeidet i budsjett 2019 med 2,5 mill. kroner, og helårseffekt på 5,0 mill. kroner videreføres i planperioden. Inntil videre legges styrkingen som ufordelt budsjett på fellesområdet pleie og omsorg, og vil bli overført til aktuelt resultatområde når plassering av de ulike tiltakene er avklart.

Det er lagt inn rammereduksjoner for effektiviseringstiltak tilsvarende 1,6 mill. kroner i 2019 og i resten av økonomiplanperioden. Tilsvarende er rammen styrket i 2019, men for hvert av årene 2020 og 2021 forventes det effektiviseringstiltak tilsvarende 1,6 mill. kroner som skal hentes ut. Det er også foreslått en ytterligere rammereduksjon på 3,4 mill. kroner fra år 2020 for tjenestekområdet.

Rammen til Råkhaugen omsorgssenter ble i revidert budsjett 2018 redusert med 1,7 mill. kroner som følge av overføring av tjeneste til ressurstjenesten fra medio mai, dette foreslås videreført med helårseffekt fra 2019.

Det er behov for å øke kapasiteten for å ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehuset. Fra november 2018 etableres 8 midlertidige korttidsplasser i Glomstuvegen 48c. Administrativt legges drifta under Kirkebakken sykehjem som en del av korttidstilbudet i kommunen. Rammen til midlertidige korttidsplasser foreslås økt med 8,7 mill. kroner i 2019, redusert i år 2020 og avvirket i år 2021. Samtidig foreslås det etablering av 16 sykehjemsplasser ved Råkhaugen omsorgssenter med opptrapping fra år 2020 og 2021. Det er i tillegg lagt inn kjøp av 4 sykehjemsplasser fra Midsund kommune fra år 2019 og kjøp av 2 plasser fra Vestnes kommune i 1. kvartal 2019. Budsjettposten for utskrivningsklare pasienter foreslås redusert fra år 2020 og avvirket fra år 2021 som følge av styrket tilbud innen heldøgnsomsorg.

Nøkkeltall KOSTRA - pleie og omsorg, konsern

	Molde			Kommune- gruppe 13	Landet uten Oslo
	2015	2016	2017		
Institusjoner – andel av netto driftsutgifter til pleie og omsorg	48,5	46,6	44,8	42,9	44,0
Tjenester til hjemmeboende – andel av netto driftsutgifter til pleie og omsorg	46,8	48,9	50,6	51,5	50,6
Aktivisering, støttetjenester – andel av netto driftsutgifter til pleie og omsorg	4,7	4,5	4,6	5,5	5,4
Netto driftsutgifter per innbygger i kroner, pleie og omsorg	17 783	18 071	20 226	16 350	17 623
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg per innbygger 80 år og over	375 489	382 859	431 139	394 685	403 540
Netto driftsutgifter, pleie og omsorg per innbygger 67 år og over	114 519	112 904	122 904	109 948	114 176
Plasser i institusjon i pst. av innbyggere 80 år over	18,8	18,3	18,4	15,7	17,9
Andel plasser i institusjon og heldøgnsbemannet bolig i pst. av befolkningen 80+	21,0	21,0	21,0	26,0	29,0
Andel plasser avsatt til tidsbegrenset opphold	25,1	3,4	5,2	20,6	20,0
Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens	16,5	17,2	17,2	26,1	17,2
Andel plasser avsatt til rehabilitering/habilitering	3,3	3,4	5,2	6,9	7,7
Korrigerede brutto driftsutgifter, institusjon, per kommunal plass	1 134 496	1 175 058	1 208 254	1 214 639	1 133 614

Sentrale måltall

	2015	2016	2017
Kommunenivå			
Antall 80 år og over	1 266	1 266	1 419
Brukere – bare praktisk bistand (daglige gjøremål)	66	57	83
Brukere – bare helsetjenester i hjemmet (hjemmesykepleie)	484	514	589
Brukere – både helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand	266	269	320
Gjennomsnittlig tildelte timer praktisk bistand per uke	17,2	17,6	19,0
Gjennomsnittlig tildelte timer helsetjenester i hjemmet per uke	4,3	4,0	3,6*
Brukere av trygghetsalarm	441	438	537
Utlånte hjelpemidler fra kommunens lager	2 278	2 341	2 170
Utlån av hjelpemidler fra hjelpemiddelsentralen i Ålesund	4 139	3 537	2 869
Innlevering av hjelpemidler til hjelpemiddelsentralen i Ålesund	2 920	1 883	1 661
Pleie- og omsorgsområdet			
Mottakere av omsorgslønn	29	29	29
Gjennomsnittlig tildelte timer omsorgslønn per uke per mottaker	4,4	4,5	4,1
Matombrining antall utleverte porsjoner	45 990	49 644	43 049
Matombrining antall mottakere	248	266	276
Aktivitetstilbud for hjemmeboende med demenssykdom	36	49,5**	54,4
Mottakere av ressurskrevende tjenester under 67 år	12	9	5
Mottakere av ressurskrevende tjenester over 67 år	5	4	5
Antall trygdeboliger eller andre boliger med utpekingsrett	66/16	89**	89
Antall omsorgsboliger	236	195	195
Antall døgnbemannede omsorgsboliger ***	34	34	30***
Antall sykehjem	6	6	6
Antall sykehjemsplasser	238	232	232
Enerom i pst.	88,5	85,4	86,0
Mottatte søknader fast plass i sykehjem	155	196	228
Vedtatt faste plasser i sykehjem	127	148	191
Antall avslag sykehjemsplass	32	27	21

Nøkkeltall på kommunenivå er hentet ut fra IPL OS-statistikk for aktuelt år og omfatter alle tildelte timer og mottakere av tjenestene i kommunen, uavhengig av hvilken enhet som leverer tjenesten. Nøkkeltall på pleie- og omsorgsnivå er hentet ut fra fagsystemet og bearbeidet til å gjelde tjenester levert av pleie- og omsorgsenhetene utenom tiltak funksjonshemmede.

* Fra 2017 ble alle mottakere av hjemmesykepleie knyttet til ressurstjenesten lagt inn i fagsystemet Gerica. Ikke alle har per 31. desember 2017 oppdaterte IPL OS registreringer. Snittallet for 2017 går derfor ned.

** Det er valgt å benytte samme definisjon på en plass på aktivitetstilbud for hjemmeboende med demenssykdom som ligger til grunn for tildeling av tilskudd fra Helsedirektoratet.

*** Reduksjon i 2017 skyldes at 4 av boenhetene ble overført fra pleie og omsorg til ressurstjenesten.

Fremtidige utfordringer

Kommunens utfordringer i et litt lengre perspektiv vil preges av veksten i antall eldre over 80 år, rekruttering av ansatte og evnen til å utvikle bærekraftige tjenester som sikrer innbyggerne gode, trygge og tilrettelagte tjenester. Fagområdet opplever allerede i dag utfordringer med å rekruttere, mobilisere og utvikle nok og nødvendig kompetanse på flere områder. Dette vil bli den største utfordringen som skal løses i årene framover.

Helse- og omsorgsplan 2018-2025 som ble vedtatt høsten 2018, viser et utfordringsbilde som vil preges av vekst i andelen eldre og nedgang i andelen yrkesaktive. Det forventes økning i livsstils- og aldersrelaterte sykdommer, samtidig som at en grunnleggende forutsetning for samhandlingsreformen tilsier overføring av oppgaver fra spesialisthelsetjenesten til kommunen.

Utviklingen de siste årene viser et bilde der de som mottar helse- og omsorgstjenester i hjemmet har lavere funksjonsnivå og er sykere enn tidligere. Kommunen utfordres på å håndtere mer medisinskfaglige og tekniske oppgaver som tidligere ble utført ved sykehus.

Planlegging av nytt sykehus for Nordmøre og Romsdal indikerer reduksjon i antall døgnbehandlingsplasser og økt dag- og poliklinisk behandling, noe som kan bety at mer pasientbehandling forventes utført i kommunen.

Presset mot institusjonstjenestene er i dag stort. Samtidig har kommunen lav dekningsgrad på heldøgns omsorgstjenester, samlet sett. Å kun satse på utbygging av heldøgns omsorg er på sikt ikke en bærekraftig løsning, sett i lys av den demografiske utviklingen framskrivninger viser. Satsing på tidlig innsats, mestring, aktivitet og deltakelse for å kunne bo trygt og godt i eget hjem så lenge som mulig, er en av fire strategier i den nye helse og omsorgsplanen.

Fagområdet vil utfordres gjennom omstilling, å finne nye måter å yte tjenestene på, samtidig som ny teknologi også blir en viktig del av tilbudet. Arbeidet med å kunne tilby gode velferdsteknologiske løsninger, som bidrar til økt trygghet og selvstendighet, videreføres gjennom spredningsprosjektet. Den teknologiske utviklingen skjer raskt, og tjenesten må evne å møte denne gjennom å endre sitt tjenestedesign slik at gevinster kan hentes ut.

Fra 2020 skal pleie- og omsorgstjenester fra tre kommuner slås sammen til en felles tjeneste. Arbeidet med å skape en felles kultur for god tjenesteyting og sikre lik tilgang til gode og trygge omsorgstjenester for alle innbyggerne blir et viktig fokus de nærmeste årene.

Investeringer

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Bergmo omsorgssenter – møbler	3705	720		360			
Glomstua omsorgssenter – kjøkken	3055	2 570	3 070	500			
Sum investeringer				860			

Bergmo omsorgssenter – møbler

Møblene er over 20 år gamle og begynner å bli utslitte. Mye er trukket opp og reparert og andre kastet og erstattet med møbler arvet fra beboere. Det bevilges knappe 0,4 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Glomstua omsorgssenter – kjøkken

Kjøkkenet ved Glomstua leverer i dag mat til eget sykehjem, Råkhaugen sykehjem, dagsentrene ved de to sykehjemmene, bofellesskapene ved Gotfred Lies plass 1 og Råkhaugen samt til hjemmeboende. For å utnytte teknikken med kok-kjøll er det nødvendig at også Råkhaugen får regenereringsvogner. Fra 2019 skal kjøkkenet ved Glomstua også levere mat til Nobel, som utløser behov for regenereringsvogn, bakker og lokk.

Det bevilges 0,5 mill. kroner i 2019.

Investeringer i Molde Eiendom KF

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Bergmo omsorgssenter – asfaltering parkeringsplass				600			
Bergmo omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg	3067	3 000		2 700			
Bergmo omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken	3068	2 000		500			
Bergmo omsorgssenter – brannsikringstiltak	3064	1 200		400			
Kleive omsorgssenter – brannsikringstiltak	3047	1 900		900			
Glomstua omsorgssenter – varmepumpe og reservekjel	NY		5 500		5 500		
Kirkebakken omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken	3070	1 650		500			
Kleive og Skåla omsorgssenter – utredning	NY		400		400		
Råkhaugen omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg	3062	3 000		2 600			
Råkhaugen omsorgssenter – carport minibusser	3061	1 500	1 600		1 600		
Råkhaugen omsorgssenter – lysarmaturer	NY	500			500		
Råkhaugen omsorgssenter - utbygging	NY		70 000	10 000	60 000		
Skåla omsorgssenter – brannsikringstiltak	3048	2 800		800			
Tilbakeslagssikring omsorgssenter	NY	600	4 000	600	600	2 800	
Sum investeringer				19 600	68 600	2 800	

Bergmo omsorgssenter – asfaltering parkeringsplass

Det er behov for flere parkeringsplasser ved Bergmo omsorgssenter. I dag brukes en grusplass som ikke er merket, eller er tilstrekkelig opparbeidet. Det bevilges 0,6 mill. kroner i 2019 til opparbeiding av parkeringsplasser.

Bergmo omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg

Pasientvarslingsanlegget ved Bergmo omsorgssenter er nå 21 år gammelt og er modent for utskifting. Det er bevilget 0,3 mill. kroner til tiltaket i 2018 og bevilges 2,7 mill. kroner i 2019. Tiltaket delfinansieres med støtte fra Husbanken.

Bergmo omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken

På grunn av flytting av middagstidspunkt, må personalet ved omsorgssentrene lage mer mat på avdelingskjøkkenene. Det er derfor behov for å bytte ut seks avdelingskjøkken ved Bergmo omsorgssenter. Det er bevilget 2,0 mill. kroner i 2018 til tiltaket, av disse videreføres 0,5 mill. kroner til 2019.

Bergmo omsorgssenter – brannsikringstiltak

Det ble første gang bevilget midler til tiltaket i revidert budsjett 2017, før rammen ble utvidet i revidert budsjett 2018 til 1,2 mill. kroner. Arbeidene vil ikke bli ferdige i 2018 og 0,4 mill. kroner videreføres til 2019.

Kleive omsorgssenter – brannsikringstiltak

Det ble første gang bevilget midler til tiltaket i revidert budsjett 2017, før rammen ble utvidet i revidert budsjett 2018 til 1,9 mill. kroner. Arbeidene vil ikke bli ferdige i 2018 og 0,9 mill. kroner videreføres til 2019.

Glomstua omsorgssenter – varmpumpe og reservekjel

Varmeanlegget på omsorgssenteret (elkjel med pumpe) er tilknyttet midlertidig fjernvarme fra Istad Nett AS. Omsorgssenteret har ikke oppvarming ved eventuell drift av byggets nødstrømsaggregat. Varmeanlegget bør derfor i sin helhet skiftes ut, og det foreslås etablering av varmpumper kombinert med innsetting av bio-kjel for varmeproduksjon ved nødstrømsdrift. Bio-kjelen vil også fungerer også som spisslast til varmpumpene. Tiltaket forventes å ha stor energiøkonomiserende effekt. Den midlertidige løsningen kobles fra etter at tiltaket er utført. Det avsettes 5,5 mill. kroner i 2020.

Kirkebakken omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken

På grunn av flytting av middagstidspunkt, må personalet ved omsorgssentrene lage mer mat på avdelingskjøkkenene. Det er derfor behov for å bytte ut fem avdelingskjøkken ved Kirkebakken omsorgssenter. Det er bevilget knappe 1,7 mill. kroner i 2018 til tiltaket, av disse videreføres 0,5 mill. kroner til 2019.

Kleive og Skåla omsorgssenter – utredning

I forbindelse med behandling av ny helse- og omsorgsplan, ble det gjort vedtak om at det skulle lages utviklingsplaner for Skåla og Kleive omsorgssenter med vekt på nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Det avsettes 0,4 mill. kroner til tiltaket i 2020.

Råkhaugen omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg

Det ble første gang bevilget midler til tiltaket i budsjett 2017, men usikkerhet omkring valg av velferdsteknologi har gjort at prosjektet ikke er ferdig. Prosjektet må også sees på opp mot bygging av ny avdeling ved enheten. 2,6 mill. kroner videreføres fra 2018 til 2019.

Råkhaugen omsorgssenter – carport minibusser

Institusjonen har minibusser for å hente og bringe brukere til dagaktivitetene. På vinterstid bruker personalet mye tid til snømåking og klargjøring av bussene. Bygging av garasje eller carport er ønskelig for å lette situasjonen. Det avsettes 1,5 mill. kroner til tiltaket i 2020.

Råkhaugen omsorgssenter – lysarmaturer

En god del av lysarmaturene ved institusjonen har sluttet å fungere. Disse produseres ikke lenger, og det kan heller ikke skaffes reservedeler. Det avsettes 0,5 mill. kroner til utskifting og montering av ny type armaturer i 2020.

Råkhaugen omsorgssenter – utbygging

I forbindelse med behandling av ny helse- og omsorgsplan ble det gjort vedtak om at utbygging av ferdig prosjektert fløy på Råkhaugen (24 sykehjemsplasser) skulle starte umiddelbart, og at åpning av 16 nye sykehjemsplasser skal skje senest i 2020. Prosjektet må tilpasses ny teknologi og nye byggeforskrifter. Basert på et foreløpig investeringsestimert bevilges 10,0 mill. kroner i 2019, og det avsettes henholdsvis 60,0 mill. kroner i 2020. Tiltaket delfinansieres ved 55 pst. investeringstilskudd fra Husbanken.

Skåla omsorgssenter – brannsikringstiltak

Det ble første gang bevilget midler til tiltaket i revidert budsjett 2017, før rammen ble utvidet i revidert budsjett 2018 til 2,8 mill. kroner. Arbeidene vil ikke bli ferdige i 2018 og 0,8 mill. kroner videreføres til 2019.

Tilbakeslagssikring omsorgssenter

Molde Vann og Avløp KF har gitt pålegg om at det må monteres tilbakeslagssikring på vannledninger til alle omsorgssenter. Dette for å unngå at forurenset vann skal strømme fra et tappested ut på det offentlige vannledningsnettet ved et eventuelt trykkfall. Samlet er det anslått at det vil koste 4,0 mill. kroner. Det bevilges 0,6 mill. kroner til tiltaket i 2019 og avsettes 0,6 og 2,8 mill. kroner i 2020 og 2021.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	-22 801	-27 384	-22 708	-26 585	-29 093
Driftsinntekter	-32 855				
Driftsutgifter	10 054	-27 384	-22 708	-26 585	-29 093
Lønns- og prisvekst		-811			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		237			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-1 048			
Andre rammeendringer	-4 583	5 487	-3 877	-2 508	
Effektiviseringstiltak – styrking av ramme		1 563			
Effektiviseringstiltak 0,5 pst. av sum i gjeldende økonomiplan		-1 563	-1 564	-1 564	
Rammetrekk ved endelig balansering			-3 430		
Hverdagsrehabilitering – forskjøvet uthenting av gevinst		-500			
Oppholdsbetaling 8 korttidsplasser institusjon Glomstuvegen 48c		-473	237	236	
Reduksjon utskrivingsklare pasienter			-1 180	-1 180	
Kjøp av 4 plasser Misund kommune		3 520			
K-sak 56/18 – helse- og omsorgsplan 2018-2025		2 500	2 500		
Kjøp av 2 plasser Vestnes kommune til 1. april 2019		440	-440		
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – utsatt oppstart Nobel bofelleskap (organisert under Glomstua omsorgssenter)	-4 583				
Ny driftsramme	-27 384	-22 708	-26 585	-29 093	-29 093

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	109 858	111 124	120 499	123 319	123 175
Driftsinntekter	-8 001				
Driftsutgifter	117 859	111 124	120 499	123 319	123 175
Lønns- og prisvekst	1 066	734			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg	21	39			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	1 025	594			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	20	12			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		165			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-76			
Andre rammeendringer	200	8 919	2 820	-144	
Kreftkoordinator – 100 pst. kommunal fra 2019		-61			
Økte matutgifter til 8 nye korttidsplasser Glomstuvegen 48c		288	-144	-144	
Nobel bofellesskap oppstart 1. april 2019 (11,0 mill. kroner justert med deflator)		8 892	2 964		
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – ansettelse av leder Nobel bofellesskap fra 1. november 2018	200	-200			
Internt på fagområdet		-278			
Omfordeling ramme institusjonsdrift		10			
Inntekt mat fra Råkhaugen bofellesskap til kjøkken Glomstua omsorgssenter		-288			
Ny driftsramme	111 124	120 499	123 319	123 175	123 175

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	44 050	44 534	53 556	49 104	44 652
Driftsinntekter	-3 942				
Driftsutgifter	47 992	44 534	53 556	49 104	44 652
Lønns- og prisvekst	484	332			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg	9	17			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	458	264			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	17	9			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		44			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-2			
Andre rammeendringer		8 904	-4 452	-4 452	
Etablering 8 korttidsplasser institusjon Glomstuvegen 48c		8 904	-4 452	-4 452	
Internt på fagområdet		-214			
Omfordeling ramme institusjonsdrift		-214			
Ny driftsramme	44 534	53 556	49 104	44 652	44 652

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	58 358	58 300	57 749	65 749	73 749
Driftsinntekter	-6 875				
Driftsutgifter	65 233	58 300	57 749	65 749	73 749
Lønns- og prisvekst	579	342			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg	7	16			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	554	320			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	18	10			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		35			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-39			
Andre rammeendringer	-637	-1 025	8 000	8 000	
Overføring av tjenestemottaker fra medio mai 2018 til ressurstjenesten	-1 687	-1 025			
Etablering 16 sykehjemsplasser			8 000	8 000	
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – ressurskrevende tjenester	1 050				
Internt på fagområdet		132			
Omfordeling ramme institusjonsdrift		-156			
Inntekt mat fra Råkhaugen bofellesskap til kjøkken Glomstua omsorgssenter		288			
Ny driftsramme	58 300	57 749	65 749	73 749	73 749

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	64 976	65 592	66 180	66 180	66 180
Driftsinntekter	-4 919				
Driftsutgifter	69 895	65 592	66 180	66 180	66 180
Lønns- og prisvekst	616	452			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg	12	22			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	584	341			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	20	12			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		108			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-31			
Andre rammeendringer		-34			
Kreftkoordinator – 100 pst. kommunal fra 2019		-34			
Internt på fagområdet		170			
Omfordeling ramme institusjonsdrift		170			
Ny driftsramme	65 592	66 180	66 180	66 180	66 180

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	64 864	65 631	66 206	66 206	66 206
Driftsinntekter	-3 369				
Driftsutgifter	68 233	65 631	66 206	66 206	66 206
Lønns- og prisvekst	567	418			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg	12	17			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	543	312			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	12	8			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		105			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-24			
Andre rammeendringer	200	-33			
Kreftkoordinator – 100 pst. kommunal fra 2019		-33			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 – utvidet BPA	200				
Internt på fagområdet		190			
Omfordeling ramme institusjonsdrift		190			
Ny driftsramme	65 631	66 206	66 206	66 206	66 206

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	195 424	196 464	197 034	192 906	192 076
Driftsinntekter	-11 732				
Driftsutgifter	207 156	196 464	197 034	192 906	192 076
Lønns- og prisvekst	1 657	2 192			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg	35	58			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	1 605	939			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	17	9			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		1 260			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-74			
Andre rammeendringer	-617	-1 622	-4 128	-830	
Effektiviseringstiltak – styrking av ramme		830			
Effektiviseringstiltak 0,5 pst. av sum i gjeldende økonomiplan		-830	-830	-830	
Rammetrekk ved endelig balansering			-1 958		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-830	-1 340		
SFO avlastningstjeneste til skole	-617	-792			
Ny driftsramme	196 464	197 034	192 906	192 076	192 076

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Botjenesten

Tjenesten yter omsorg, opplæring og praktisk bistand til barn, unge med autismespekterlidelser og andre diagnoser, samt tilbud til brukere med utviklingshemming. Det gis også bistand til aktiviteter og helse- og fritidstilbud, alt etter brukerens individuelle behov.

Totalt 87 voksne personer mottar tjenester i eget hjem, blant annet i 7 samlokaliserte boenheter. I tillegg ytes det tjenester knyttet til barnebolig for 4 barn.

Botjenesten er enhetens største tjeneste og har, inklusive barneboligen, bokollektiv for eldre og botreningskollektiv for unge, 303 ansatte fordelt på 186,9 årsverk. I tillegg kjøpes det privat tjenesteyting til 2 tjenestemottakere med betydelige omsorgsbehov.

Enen dagsenter

Tilbudet er variert med hovedvekt på tilrettelagte arbeidsoppgaver eller annen form for aktivitet. Tilbudet gis til 55 voksne personer med utviklingshemming. Dagsenteret driver bakeri, kantine, montasjeavdeling og arbeids- og serviceavdeling. Dagsenteret har 12 ansatte fordelt på 10,8 årsverk. Etterspørselen etter plass ved dagsenteret er meget stor og dagsenteret benytter all sin kapasitet.

Avlastningstjenesten

Avlastningstjenesten gir tilbud i form av opphold i avlastningsbolig for kortere eller lengre tidsrom. Tilbudet er for utviklingshemmede som fortsatt bor i foreldrehjemmet og skal primært være avlastning for pårørende med særlig tyngende omsorgsbyrde. De seks døgnplassene fordeles på 25 brukere. Avlastningstjenesten har tidligere hatt tilbud på ettermiddag og kveld til barn som har blitt for gamle til å benytte ordinær SFO. Fra høsten 2018 fikk skoleområdet overført ansvaret for dette SFO-tilbudet. Avlastningstjenesten har 25 ansatte fordelt på 13,78 årsverk.

Det har lenge vært planlagt bygging av ny avlastningsbolig ved Enensenteret. Prosjektet er av ulike grunner utsatt. Avlastningstjenesten oppholder seg fortsatt i midlertidige lokaler på Røbekk. Tilsyn fra Fylkesmannen i 2018 påpeker mangler ved den fysiske og materielle tilretteleggingen for barna som oppholder seg der. Det arbeides med ulike tiltak for å endre dette. Blant annet er 3.etasje i bygget pusset opp og brukergruppen kan nå splittes opp på en mer hensiktsmessig måte.

Andre tiltak

Det ytes tjenester som omsorgslønn, støttekontakt, privat avlastning, forebyggende tiltak og brukerstyrt personlig assistent (BPA). Syv tjenestemottakere har i dag BPA ordning. Det ytes tjenester til cirka 200 ulike personer uten diagnosen utviklingshemming. Det er fire ansatte fordelt på 2,9 årsverk.

Administrasjon

To årsverk, inklusive enhetsleder, utgjør enhetens administrasjon.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Våren 2018 ble det gjennomført en ekstern gjennomgang av driftssituasjonen ved enheten. Gjennomgangen viser at enheten i relativt stor grad avviker fra vedtakstimer og kostnader sammenlignet med andre kommuner. Rapporten fra gjennomgangen synliggjør et vesentlig økonomisk handlingsrom. Enhetens ramme foreslås derfor noe redusert i 2019, samt ytterligere rammereduksjoner i økonomiplanperioden.

Enheten arbeider med oppfølging av rapporten fra den eksterne gjennomgangen. Fra høsten 2018 ble det opprettet en prosjektorganisasjon som jobber med ulike effektiviseringstiltak. Eventuelle økonomiske gevinster må mest sannsynlig kanaliseres inn i ikke-finansierte tjenester samt etablering av nye tiltak. Det er for tidlig i arbeidet til å konkludere med effekten av prosjektarbeidet. Enhetens mulighet til å imøtekomme forventningene om effektiviseringstiltak må sees i lys av konklusjonene av dette arbeidet.

Hovedsakelig er det gjennom reduksjon i bemanning at enheten kan redusere driftsutgiftene sine. Dette er et kontinuerlig arbeid, men effekten vanskeliggjøres ved manglende forutsigbarhet og et stadig økende volum på etablering av nye tjenester. Driftssituasjonen er svært presset og enheten har etterslep i oppgaver og et betydelig merforbruk.

Enheten fikk i 2018 ansvaret for tjenester til ytterligere 11 tjenestemottakere og utgiftene knyttet til disse er ikke kompensert. Oppgavene er forsøkt løst innenfor enhetens ramme, men enheten har hittil ikke lyktes med det dette. Den økonomiske situasjonen ved enheten er svært utfordrende og en er derfor avhengig av å lykkes med det pågående omstillingsarbeidet for å komme i økonomisk balanse.

Fremtidige utfordringer

Den største utfordringen er de økonomiske rammene i en tjeneste der det aller meste er lovpålagt. Basert på erfaring vil presset på de ulike tjenestene som enheten leverer opprettholdes. Også i 2019 er en kjent med at flere ungdommer med behov for botjenester. Til tross for dette er det ikke funnet rom for økte utgifter i gjeldende økonomiplanperiode.

Å harmonisere antall støttekontaktvedtak mot reell ramme, samt vri tilbudet over til mer gruppeaktivitet er utfordrende. Delvis fordi mange av brukerne har et betydelig individuelt behov, men også grunnet begrenset kapasitet til strategisk planlegging på dette området.

Enheten har et forbedret resultat i forhold til sykefravær, men fraværet er fortsatt høyt samlet sett. Dette utfordrer i hverdagen og forringer kvalitet og kontinuitet i tjenesten. Arbeid på dette området blir et fortsatt satsingsområde i 2019. Enheten deltar i det nasjonale NED prosjektet og enkeltansatte med høyt fravær følges opp.

Enheten ønsker å ha økt fokus på velferdsteknologi og enheten deltar i Spredningsprosjektet. Det skal fortsatt arbeides med Lean-metodikk og strategisk kompetanseutvikling. Implementering av velferdsteknologiske løsninger er også en del av arbeidet etter den eksterne gjennomgangen.

Avlastningstjenesten merker fortsatt en økende pågang av søknader, og det er en trend at de fleste som søker ønsker avlastning på helg. Dette er utfordrende da kapasiteten er best i ukedagene. Helse- og omsorgsplanen har som tiltak at avlastningstjenesten skal etableres i andre og mere tilpassede lokaler. Det samme gjelder barneboligen. Dette er også tiltak som ledd i å lukke avvik etter Fylkesmannens tilsyn våren 2018.

Videre arbeides det fortsatt målrettet med å redusere antall dispensasjoner fra utdanningskravet i Helse og omsorgstjenesteloven som er knyttet til bruk av tvang og makt i forhold til enkelte utviklingshemmede.

Investeringer i Molde Eiendom KF

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Enensenteret	3881	400		400			
Oppgradering Røbekk	3055	600	1 100	500			
Røbekk – ny automatikk, ventilasjonsaggregat og luftinntak	NY	600	1 800		1 800		
Sum investeringer				900	1 800		

Enensenteret

I 2014 ble det foretatt en tilstandsanalyse med LCC-beregninger for Enensenteret. Denne viste så betydelige behov for opprustning, at nybygg sannsynligvis vil bli et alternativ. Det ble bevilget 0,4 mill. kroner til planlegging i 2017, men tiltaket ble ikke gjennomført. Beløpet bevilges på nytt i 2019, og må sees i sammenheng med flere av tiltakene i ny helse- og omsorgsplan, herunder avklaring av fremtidig bruk av Røbekk.

Oppgradering Røbekk

Det er i 2018 utført en del arbeid knyttet til det elektriske anlegget på Røbekk, noe som blir dyrere enn først antatt. Det er også behov for andre investeringer i bygningsmassen for å opprettholde dagens drift. Det bevilges 0,5 mill. kroner i 2019, som gjør at totalrammen i prosjektet øker til 1,1 mill. kroner.

Røbekk – ny automatikk, ventilasjonsaggregat og luftinntak

Dersom avlastningstjenesten skal være i lokalene på Røbekk i lengre tid, må ventilasjonssystemet og automatikken oppgraderes. Det avsettes 1,8 mill. kroner i 2020.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Brann- og redningstjenesten	22 395	22 213	21 989	21 989	21 989
Byggesak og geodata	1 104	725	256	256	256
Molde bydrift	15 914	14 934	14 512	14 512	14 512
	39 413	37 872	36 757	36 757	36 757

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	22 070	22 395	22 213	21 989	21 989
Driftsinntekter	-22 489				
Driftsutgifter	44 559	22 395	22 213	21 989	21 989
Lønns- og prisvekst	325	118			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg	4	9			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	201	115			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	120	69			
Spesiell prisvekst 110-sentral (utover vanlig prisvekst)		192			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		167			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-423			
Endring overhead		-11			
Andre rammeendringer		-300	-224		
Rammetrekk ved endelig balansering			-124		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-300	-100		
Ny driftsramme	22 395	22 213	21 989	21 989	21 989

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Enhetens oppgaver og arbeidsområder er i hovedsak definert i brann- og eksplosjonsvernloven.

Brannvesenets generelle oppgaver

- gjennomføre informasjons- og motivasjonstiltak i kommunen om fare for brann og forebygging av brann
- gjennomføre tilsyn og ulykkesforebyggende oppgaver i forbindelse med håndtering av farlig stoff og ved transport av farlig gods
- være innsatsstyrke ved brann og andre akutte ulykker der det er bestemt med grunnlag i kommunens risiko- og sårbarhetsanalyse
- etter anmodning, yte innsats ved brann og ulykker i sjøområder

utføre feiing og tilsyn med fyringsanlegg

Beredskapsavdelingen

Ansvarsområde: Molde, Aukras fastlandsdel og deler av Fræna kommune. I tillegg har avdelingen fagansvar for Aukra, Eide, Midsund og Nesset kommuner. Avdelingen utfører oppgaver i forbindelse med brann, trafikk- og arbeidsulykker og uhell på sjø. Molde kommune er også vertskommune for RIUA (Romsdal Interkommunale Utvalg mot Akutt forurensning). Brannvesenet i Molde administrerer denne ordningen sammen med et valgt styre. Avdelingen innbefatter også alarmsentralen som har Molde kommune som ansvarsområde, samt stor satsing på eksterne kurs med egen kursansvarlig.

Forebyggende avdeling

Ansvarsområde: Aukra, Eide, Midsund, Molde og Nesset kommuner, samt deler av Fræna kommune. Hovedoppgaven er risikobasert forebyggende arbeid, tilsyn i særskilte brannobjekt, saksbehandling, samt å drive med motivasjons- og

informasjonsarbeid for å forebygge brann.

Avdelingen innbefatter også feiervesenet som har ansvar for Aukra, Midsund, Nesset og Molde kommuner med omtrent 13 150 skorsteiner.

Videre utfører brannvesenet følgende tilleggsoppgaver

- restverdireddningstjeneste (RVR) etter branner, vannskader og andre ulykker for alle kommunene i Romsdal og Nordmøre etter inngått avtale med forsikringsselskapene
- oppfølging av samarbeidsavtaler med Eide, Midsund, Aukra, Nesset og Fræna kommuner
- alarmsentral for Molde kommune med følgende tjenester
- overvåking av parkeringshuset
- mottak og formidling av trygghetsalarmer, brann- og tekniske alarmer og boligalarmanlegg
- heldøgns sentralbordtjeneste for enheten
- lokal operasjonssentral ved brann, ulykker og lignende
- diverse salgs- og servicetjenester
- kurs og øvelser både eksternt og internt, blant annet kurs i regi av Norges brannskole

ansvaret for drift og vedlikehold av egne bygninger, uteområder, biler, pumper og annet materiell

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

De fleste av brannvesenets tjenester og oppgaver er i dag enten lovpålagte eller etablert som følge av funn gjort i risiko- og sårbarhetsanalyse. Videre er det også flere tilleggsoppgaver som gir enheten inntekter. Med bakgrunn i dette er det vanskelig å gjøre store endringer i tjenester og oppgaver.

Det er gjennomført tiltak i enheten for å minimere utgiftene, samt å øke inntektene. Dette er fokusområder som man fortsatt må ha for å greie å holde tildelt ramme. En av utfordringene og mulige konsekvenser ved å drive mye med inntektsbringende arbeid / tilleggsoppgaver er at tid og muligheter for øvelser og trening for beredskapspersonellet reduseres. Det ligger også an til at Gjemnes kommune fra og med 2019 inngår samarbeidsavtale med Molde brann og redningstjeneste.

Fremtidige utfordringer

I 2017 og 2018 har et større brannvernsamarbeid vært utredet av ROR (Romsdal og omegn regionråd). I denne utredningen meldte også nordmørskommunene Sunndal, Gjemnes og Tingvoll sin interesse. Utredningen er nå avsluttet og det er positivt vedtak i kommunene på at de ønsker å bli med å etablere et felles regionalt brannvesen organisert som et interkommunalt selskap (IKS). Målsetningen er at selskapet er i drift fra 01.01.2020. Kommunene dette gjelder er Nye Molde kommune, Rauma kommune, Aukra kommune, Sunndal kommune, Gjemnes kommune og Tingvoll kommune.

Som eneste brannvesen med flere heltidsansatte vil Molde brann og redningstjeneste være sentrale i forbindelse med etablering og stifting av nytt regionalt brann- og redningsvesen. For å komme i mål med satt dato må arbeidet prioriteres høyt i 2019. Arbeidet vil også være viktig for å få riktig beslutningsgrunnlag blant annet ved organisering og dimensjonering av det nye brannvesenet.

Ved etableringen av nytt regionalt brann- og redningsvesen forventes det på lengre sikt en høyere kvalitet på tjenesten uten økning av den totale kostnaden. Dette vil i seg selv være en utfordring da mye av innsparingspotensialet allerede er benyttet ved at flere kommuner har hatt tett samarbeid over flere år allerede.

Investeringer

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Feiing – nye biler	4130	780	1 340	440	900		
Feiing – påbygg	NY		36 500		1 500	17 000	18 000
Ny bil - tung redning	NY		1 500			1 500	
Ny brannbil	4137	4 500	5 200	5 200			
RIUA – diverse utstyr	4170			250			
Sum investeringer				5 890	2 400	18 500	18 000

Feiing – nye biler

Feiing har behov for å bytte ut eksisterende varebil i 2019. I 2020 er det også ønskelig å bytte ut en Toyota Landcruiser med en mer hensiktsmessig bil, da det er behov for å skille ren og skitten sone. Salgssum bidrar til finansiering av kjøpene. Det bevilges 0,4 mill. kroner i 2019 og avsettes 0,9 mill. kroner i 2020.

Feiing er et selvkostområde og renter og avdrag belastes abonnentene.

Feiing – påbygg

Brann- og redningstjenesten har behov for utvidede og bedre lokaler til feievirksomheten (selvkostområde). Det er avsatt 1,5 mill. kroner til planlegging og prosjektering av tiltaket i 2020, og ytterligere 35,0 mill. kroner fordelt mellom 2021 og 2022 i økonomiplanperioden. Som følge av omorganisering av brann- og redningstjenesten til IKS, må prosjektet behandles på nytt i den nye organisasjonen.

Ny bil - tung redning

Tjenesten tung redning benytter i dag en ombygd ambulanse. Bilen har rust flere steder på karosseriet og det er behov for utskifting dersom tjenesten skal opprettholdes. Det avsettes 1,5 mill. kroner i 2021.

Ny brannbil

Det var i budsjett 2018 bevilget 4,5 mill. kroner til ny brannbil. Etter gjennomført anbudsrunde ble totalsummen ble 5,2 mill. kroner med levering i 2019. Kjøpet er tidligere behandlet i sak 69/18 i formannskapet (Tilleggsbevilgning og utsettelse ny brannbil). Det bevilges 5,2 mill. kroner i 2019.

RIUA – diverse utstyr

RIUA (Romsdal Interkommunale Utvalg mot Akutt forurensing) er et interkommunalt samarbeid etter kommunelovens § 27. Da det ikke er registrert eller vurdert til å være egen juridisk enhet, er det hovedkontorkommunen som skal vedta budsjett for samarbeidet. Representantskapet har vedtatt at det skal investeres i tre nye oljevernhengere i 2019.

Investeringer i RIUA vil gi økte kostnader for Molde kommune gjennom Molde kommunes tilskudd til samarbeidet.

Det bevilges knappe 0,3 mill. kroner i 2019.

Investeringer i Molde Eiendom KF

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Ny brannstasjon Hjelset	5551	20 000		10 000	10 000		
Sum investeringer				10 000	10 000		

Ny brannstasjon på Hjelset

I forbindelse med bygging av nytt akuttsykehus på Hjelset, har kommunen forpliktet seg til å etablere en brannstasjon på Hjelset. Investeringsmidler på 20,0 mill. kroner er avsatt i gjeldende økonomiplan fordelt mellom 2019 og 2020. Det ble gitt planleggingsmidler til prosjektet i 2018 ved å omdisponere 0,5 mill. kroner avsatt til investeringsprosjektet "Nytt SNR- andre konsekvenser for Molde kommune". Det er viktig at den nye brannstasjonen bygges slik at den også kan være i drift i store deler av byggeperioden for det nye sykehuset. Det bevilges 10,0 mill. kroner til prosjektet i 2019, og avsettes ytterligere 10,0 mill. kroner i 2020.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	934	1 104	725	256	256
Driftsinntekter	-11 268				
Driftsutgifter	12 202	1 104	725	256	256
Lønns- og prisvekst	170	-179			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	34	18			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	136	78			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		25			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-300			
Andre rammeendringer		-200	-469		
Rammetrekk ved endelig balansering			-122		
Kapitalkostnader skanning av byggesaksarkiv			-247		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-200	-100		
Ny driftsramme	1 104	725	256	256	256

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Byggesak

- byggesaksbehandling og eiendomsdeling etter plan- og bygningsloven
- tilsyn og oppfølging av ulovlige tiltak etter plan- og bygningsloven
- byggesaksarkiv og ajourhold av matrikkelen, B-delen
- kontaktkommune for nettverk for byggesaksbehandling, Romsdalsregionen

Byggesak behandler årlig rundt 600 søknader (byggesøknader og delingssøknader) etter delegert fullmakt, herunder også dispensasjonssøknader, korrigerende søknader og klager. Utover dette følges ulovlige tiltak opp, tilsyn gjennomføres og en betydelig mengde saker utredes også for avgjørelse i plan- og utviklingsutvalget. Aktiviteten i markedet har stor betydning for virksomhetens aktivitet og økonomiske resultater.

Geodata

- opprette nye eiendommer
- oppmålingsforretninger etter matrikkeloven
- registrering, retting og ajourføring av matrikkelen
- behandling av saker etter lov om eierseksjoner
- behandling av saker om offisiell adressering etter matrikkeloven
- forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens kartdata i henhold til geovekstavtalen
- «Romsdalskart samarbeid om programvaretjenester»
- salg av eiendomsinformasjon (meglerpakker)
- eiendomsopplysninger

Geodata gjennomfører rundt 100 kart- og oppmålingsforretninger i løpet av året. I tillegg kommer saksbehandling knyttet til seksjonering og adressering. Det selges et betydelig antall meglerpakker gjennom året. Geodata selger også tjenester til andre

kommunale avdelinger, enheter og foretak. Også for geodata er aktiviteten i markedet av stor betydning for virksomhetens økonomiske resultater.

Eiendomsskatt

- forberedelse av saker til nemndsbehandling
- administrasjon av takstmann
- ajourføring av register
- service overfor publikum

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Enhetens byggesaksarkiv i papir blir skannet og digitalisert og dette arbeidet vil være avsluttet mars 2019. Et digitalt arkiv kombinert med nytt saksbehandlingssystem åpner mange muligheter for å effektivisere og optimalisere tjenestene på byggesak og geodata. Det er lagt inn et rammetrekk fra 2020 som følge av digitalt arkiv og den effektiviseringen som det innebærer.

Fremtidige utfordringer

Å rekruttere og beholde kompetanse er avgjørende for å kunne levere gode tjenester til rett tid. Tilgangen på kvalifiserte søkere er tilfredsstillende, men det er fortsatt en utfordring å balansere ønsket om god og tilstrekkelig kompetanse, med god økonomistyring. Tjenesteproduksjonen ved enheten har vært og er sårbar for lengre fravær som sykdom og eventuelle oppsigelser.

Investeringer

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Skanning av byggesaksarkiv	4330	3 500	2 770	570			
Sum investeringer				570			

Skanning av byggesaksarkiv

Skanningen av byggesaksarkivet pågår og blir ferdigstilt første halvår 2019. I revidert budsjett 2018 ble totalramme i prosjektet redusert fra 3,5 mill. kroner til 2,2 mill. kroner. På grunn av at tjenesten kjøpes fra Danmark må det også legges på mva. for innførsel av tjenester. Riktig totalramme i prosjektet blir med dette knappe 2,8 mill. kroner. Det bevilges 0,6 mill. kroner i 2019.

Enheten vil med dette prosjektet kunne effektivisere driften, og det er derfor lagt et rammetrekk på enheten i 2020.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	13 306	15 914	14 934	14 512	14 512
Driftsinntekter	-42 030				
Driftsutgifter	55 336	15 914	14 934	14 512	14 512
Lønns- og prisvekst	208	-172			
Lønnskompensasjon helligdagstillegg		1			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	158	88			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	50	28			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		821			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-1 110			
Andre rammeendringer	2 400	-808	-422		
Rammetrekk ved endelig balansering			-122		
Investering i veg- og gateløys finansiert av reduserte driftsutgifter		-107			
Kapitalkostnader armatur natriumhøytrykk (NAH)		-621			
Rammereduksjon – rammesak 2019			-300		
Roseplanen		-80			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 - vedlikehold kommunal veg overføres fra investering til drift	2 400				
Ny driftsramme	15 914	14 934	14 512	14 512	14 512

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

De viktigste oppgavene til Molde bydrift er å forvalte, drifte og vedlikeholde offentlige rom i Molde kommune, herunder veg, friområder og parkeringsplasser. Enheten har eget verksted, som er sentral i driftssikkerheten til enheten. Enhetens tjenesteområder er veg og trafikk, parker og friområder, parkering og verksted.

Veg- og trafikk

Enheten opptre som vegmyndighet på vegne av Molde kommune og har ansvar for forvaltning, trafikkikkerhet, drift og vedlikehold av det kommunale vegnettet og veglysanlegget. I alt har enheten ansvar for cirka 221 km veg, derav 24 km med gang- og sykkelveg.

Park

Enheten har ansvar for forvaltning, skjøtsel, drift og vedlikehold av Molde kommunes parker og friområder. I tillegg har Molde bydrift en avtale med kirkevergen om stell av kommunens 10 gravsteder på totalt 100 dekar.

Enheten har en sentral rolle i å ivareta byens omdømme som «Rosenes by». Molde bydrift drifter og vedlikeholder 150 dekar friområder og 11 lekeplasser, blant annet Retiro friluftsområde, Alexandraparken, Reknesparken og Kringstadbukta. I tillegg drifter og vedlikeholder enheten uteområder på skoler og barnehager etter avtale med Molde Eiendom KF.

Parkering

Enheten har ansvar for håndheving av avgiftsbelagt parkering på offentlig veg, herunder parkeringsplasser, gateparkering og Molde parkeringshus. Enheten forvalter utleie av gategrunn og torgplasser, og behandler parkeringstillatelse for forflytningshemmede.

Molde kommune har en avtale med Romsdal Parkering AS på administrasjon og håndheving av skiltreguleringer på privat grunn.

Verkstedet

Verkstedet utfører reparasjoner og vedlikehold av kommunens biler, maskiner og utstyr. Verkstedet har således en viktig rolle i ivaretagelse av driftssikkerheten og beredskapen til Molde kommune. Verkstedet bistår ellers med fagkompetanse ved innkjøp av biler og maskiner til kommunen, og er godkjent påbygger- og traktorverksted.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

I forbindelse med konkurranseutsetting av drift av fylkesveger, mistet Molde bydrift avtalen med Statens vegvesen på drift av fylkesveger i Molde kommune. Enheten har derfor måttet legge om driften for å imøtekomme endringene, og har blant annet redusert innleide tjenester. Enheten har også som en følge av sentrumsutviklingen mistet inntekter innenfor parkering, og må jobbe kontinuerlig med tiltak innenfor tjenesten for å redusere utgifter.

Enheten har jobbet lite med planarbeid, strategier og utvikling innenfor tjenesteområdene tidligere, og dette er noe som enheten må prioritere fremover. Molde bydrift har blant annet startet arbeidene med trafiksikkerhetsplan og parkeringsstrategi.

Det er også nødvendig å arbeide med utvikling av driften i enheten, dersom enheten skal klare å levere bedre og flere tjenester i fremtiden. Enheten er i gang med digitalisering innenfor tjenesteområdene, noe som Molde bydrift vil prioritere fremover. Det er også behov for en rekke digitale verktøy for å klare å jobbe mer effektivt innenfor tjenesteområdene.

I forbindelse med de endringer enheten står ovenfor ble det gjort en omorganisering i Molde bydrift i 2018. Målet med endringen var å styrke og prioritere forvaltning og utvikling av tjenesteområdene til enheten. Det ble også tilført kompetanse til enheten i omorganiseringen.

Fremtidige utfordringer

Byutviklingen i Molde påvirker enheten. Utbygging fører til en økning i oppgaver med forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale veger, friområder og parkeringsarealer. I økonomiplanperioden får enheten økte driftsoppgaver som en følge av utbygging av Sjøfronten, Brunvollkvartalet, utvidelse av Røbekk gravlund, Nesbøen boligfelt på Kleive, Kringstad boligfelt, Elgsåslia boligfelt, samt flere mindre private utbygginger med regulerte offentlige arealer.

Sentrumsutviklingen vil også medføre reduserte inntekter for enheten, da det blir en reduksjon i antall avgiftsbelagte parkeringsplasser i sentrum.

Klimaendringer vil gi enheten utfordringer fremover. Mer ekstremvær vil kreve at enheten har mer fokus på risiko og sårbarhetsanalyser. Dette vil igjen kreve at enheten øker fokus på å forebygge uønskede hendelser. Enheten vil trolig få flere oppgaver i forbindelse med opprydding etter ekstremvær fremover.

Investeringer

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Asfaltering lag 2 Årølia vest	NY		2 900		2 900		
Biler og maskiner	4016			2 500	2 500		
Biler og maskiner – park	8000			500	950		
Kommunale veger	4011			1 540	1 580	1 630	1 670
Parkering - automatisk nummerskiltgjenkjenning	NY		2 700	2 700			
Parkering - utredning parkering i sentrum BRM	NY		300	300			
Trafikksikring	4012			360	370	380	390
Trafikksikring – Eikrem	8005	3 900		1 950			
Trafikksikring – Moldelivegen	4770	2 000	3 400	3 000			
Veg- og gatelys	4013			1 540	1 580	1 630	1 680
Styringssystem gatelys				4 000			
Sum investeringer				18 390	6 980	6 540	3 740

Kommunestyret vedtok i sak 75/18 en styrking av investeringsrammen for Molde bydrift med 4,0 millioner kroner til styringssystem gatelys.

Asfaltering lag 2 Årølia vest

På grunn av lang utbyggingsperiode i Årølia er det ikke lagt andre lag med asfalt på flere veier i Årølia. Det er også behov for noe utbedring av hovedvegnettet etter skader fra anleggstrafikk. Det avsettes 2,9 mill. kroner i 2021.

Biler og maskiner

I 2019 er det planlagt at lastbæreren Wille byttes ut da den har hatt svært mange timer på verksted de siste årene. I forbindelse med organisatoriske endringer der drift av fylkesveier faller bort, og nye oppgaver i forbindelse med sjøfronten kommer inn er det behov for mindre maskiner som kan benyttes i et møblert byrom. Det tas sikte på å finne en maskin med flere bruksområder som kan brukes mer på tvers av virksomhetene i enheten. I 2020 er det planlagt utbytting av en liten lastebil med plan.

Det bevilges 2,5 mill. kroner i 2019 og avsettes 2,5 mill. kroner i 2020.

Biler og maskiner – park

For å kunne utføre nødvendig skjøtsel av uteområder ved formålsbyggene, parker, grøntanlegg og kirkegårder, er det nødvendig med nyttekjøretøy som fungerer til formålet. I 2019 er det ønskelig å bytte ut en 1992 modell VW transporter. I 2020 er det planlagt utbytting av en pickup og gravemaskin til bruk ved begravelser.

Det bevilges 0,5 mill. kroner i 2019 og avsettes 1,0 mill. kroner i 2020.

Kommunale veger

Denne posten ble redusert med 3 mill. kroner i revidert budsjett 2018 da reasfaltering og re-merking ble flyttet til drift. Gjenværende ramme på 1,5 mill. kroner årlig går til asfaltering av grusveger og utskifting av sluk tilknyttet vegnettet når Molde Vann og Avløp skifter vann- og avløpsledninger. Det bevilges 1,5 mill. kroner i 2019 og avsettes 1,6 mill. kroner årlig i perioden. Beløpene utover i perioden er prisjustert.

Parkering - automatisk nummerskiltgjenkjenning

Etter ny parkeringsforskrift er det krav om at Molde Parkeringshus oppgraderes til en betalingsløsning som ikke innebærer manuell betjening av kortleser, automat eller lignende. Det er derfor nødvendig å erstatte dagens automater og bommer med kameraovervåkning med automatisk skiltgjenkjenning, nye bommer og nye betalingsautomater. Parkering dekker selv finanskostnadene ved investeringen.

Det bevilges 2,7 mill. kroner i 2019.

Parkering - utredning parkering i sentrum BRM

Molde kommune skal utrede behov for parkering i Molde sentrum, dette er et større prosjekt som delvis er drift og delvis investering. Prosjektet er omtalt i sak 32/18 i formannskapet ang søknad om tilskudd fra Byen som regional motor. Parkering dekker selv finanskostnadene ved investeringen.

Det bevilges 0,3 mill. kroner i 2019.

Trafikksikring

Det er stadig behov for å gjennomføre mindre trafikksikringstiltak som etablering av fartshumper. I tillegg kommer nye tiltak også i tilknytning til arbeid på det kommunale VA-nettet. Midlene vil bli brukt til tiltak i samsvar med «Handlingsplan for trafikksikkerhet». Det bevilges 0,4 mill. kroner årlig i perioden. Beløpene utover i perioden er prisjustert.

Trafikksikring – Eikrem

I forbindelse med utbyggingen på Eikrem (Tiriltunga borettslag) ble det inngått egen utbyggingsavtale som også inneholdt trafikksikringstiltak. Tiltaket utføres av utbygger men det er avtalt en lik fordeling av kostnadene mellom kommunen og utbygger. Molde kommune sin andel av prosjektet er 3,9 mill. kroner, der 2,0 mill. kroner er bevilget i 2018.

Det bevilges 2,0 mill. kroner i 2019.

Trafikksikring – Moldelivegen

Arbeidet med bygging av fortau i Moldelivegen del 1 og 2 er utført. Del 3 Moldelivegen-Damvegen gjenstår. Det er i 2018 arbeidet med prosjektering, og bygging av gangveg og gangbro skjer i 2019. Totalrammen i prosjektet er nå beregnet til 3,4 mill. kroner, en økning på 1,4 mill. kroner fra budsjett 2018. Det bevilges 3,0 mill. kroner i 2019 hvor 0,9 mill. kroner er en videreføring fra 2018.

Veg- og gatelys

Det behov for utskifting av den eldste delen av eksisterende veglysnnett. Dette gjelder tremastanlegg og luftspenn som vil bli erstattet med stålmaster og jordkabel. Dette arbeidet samkjøres med prosjekter i regi av Molde Vann og Avløp KF for å redusere utgiftene. Fremdriften er avhengig av hvilke prosjekt som blir utført av foretaket. Det bevilges 1,5 mill. kroner i 2019 og avsettes tilsvarende beløp hvert år i planperioden. Beløpene utover i perioden er prisjustert.

Investeringer i Molde Eiendom KF

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Lager på Hjelset	NY		4 000	3 500	500		
Sum investeringer				3 500	500		

Lager på Hjelset

Dagens strøsandlager på Hjelset er omregulert til sentrumsformål som et ledd i utviklingen av Hjelset. Det bygges derfor nytt strøsandlager i sammenheng med ny brannstasjon på Hjelset. Det bevilges 3,5 mill. kroner i 2019 og avsettes 0,5 mill. kroner i 2020.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Kulturtenesten	36 361	37 243	35 020	35 020	35 020
Kulturskolen	8 746	8 738	8 675	8 800	8 800
	45 107	45 981	43 695	43 820	43 820

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	36 078	36 361	37 243	35 020	35 020
Driftsinntekter	-7 098				
Driftsutgifter	43 176	36 361	37 243	35 020	35 020
Lønns- og prisvekst	172	502			
Spesiell prisvekst – økning tilskudd andre tros- og livssynssamfunn		63			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	93	52			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	79	44			
Statsbudsjett 2019 – økning tilskudd Romsdalsmuseet (2,8 pst.)		44			
Statsbudsjett 2019 – økning tilskudd Teateret Vårt jf. statens tilskudd		127			
Statsbudsjett 2019 – økning tilskudd Moldejazz		69			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		281			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-178			
Andre rammeendringer	111	380	-2 223		
Rammetrekk ved endelig balansering			-354		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-300	-100		
Økte inntekter Molde idrettspark			-1 600		
Økte utgifter Molde idrettspark			300		
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 - økt styrking frivilligsentral	11				
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 - tilskudd til bunadsverksted Romsdalsmuseet	100	-100			
Statsbudsjett 2019 – styrking frivilligsentral		11			
Husleieøkning i byggeperiode		69	-69		
Vaktmester/servicevert Molde Arena - helårsvirkning		300			
K-sak 75/18 – støtte Rabalderfestivalen 2019		100	-100		
K-sak 75/18 – drift ungdomshus fra 2. halvår 2019		300	-300		
Ny driftsramme	36 361	37 243	35 020	35 020	35 020

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Molde kommunes kulturvisjon: «Molde skal være en åpen, aktiv og inkluderende kulturkommune».

Kulturtjenestens viktigste oppgave er å tilrettelegge for at Molde kommune skal ha et levende og pulserende kulturliv som gir rom for fellesskap, utfoldelse, deltakelse og opplevelse for alle.

Kulturtjenesten er delt inn i tre hovedområder: allmenn kultur, Molde bibliotek og idrett og friluftsliv.

Allmenn kultur

Kulturtjenesten har driftsansvar for Molde frivilligsentral, Eldres kultursenter, Tomrommet fritidsklubb og et åpent ungdomsfritidstilbud i sentrum. Kulturtjenesten legger ned et betydelig arbeid som koordinator for Molde ungdomsråd og gjennomføring av UKM. Til allmenn kultur ligger også ansvar for fribyforfatterordningen (vedtak om pause i mottak av ny fribyforfatter ut 2019) og utleie av rådhusalene og kulturhuset. Kulturtjenesten både har, og får, ansvaret for mange og ofte skiftende oppgaver. Typisk er: 17. mai-arrangementet, registrering og oppfølging av Molde kommunes kunstsamling, TV-aksjonen, utrede og planlegge ny møteplass for ungdom, følge opp ungdomsutvekslingen med kommunens vennskapsbyer, planansvar for kulturminneplan, kulturplan og frivilligplan, bidra til implementering av tiltak i barne- og ungdomsplanen og utsmykkingsordningene for bygg og offentlig rom.

Kulturtjenesten fordeler tilskudd til frivillige lag og organisasjoner, til kommunens profesjonelle kulturinstitusjoner samt til andre trossamfunn.

Molde bibliotek

Molde bibliotek har per oktober 2018 et utlån på 75 780 bøker og andre medium. Besøktallet er på samme tidspunkt 75 997, noe som er en liten nedgang på 4,5 pst sammenlignet med samme tid i 2017. Kan forklares med uvanlig fint sommervær og at akkrediteringskontoret under Moldejazz ble flyttet ut av huset. Det legges opp til en omfattende formidling via digitale kanaler. Biblioteket tilbyr dataopplæring og har ukentlige barnetimer. Det satses på stor bredde i bibliotekets kveldsarrangement. Disse er gratis og arrangeres i samarbeid med de andre institusjonene på Plassen, samt andre aktører. Besøk av skoleklasser, litteraturformidling, språkkafé og høytlesning ved eldreinstitusjonene er også prioriterte tilbud. Frivillige utgjør en viktig ressurs i forbindelse med høytlesning for eldre.

Idrett og friluftsliv

Idrett og friluftsliv kan deles i to ansvarsområder:

Det ene er drift av kommunens anlegg og idrettsbygg: Molde arena med Træffhuset, Idrettens hus og Reknesbanen, pluss Fuglsethallen. I tillegg kommer Lubbenes KGB, Molde Stadion med naturgressflate, friidrettsanlegg og tribuner. Kommunen har vinterdrift på Årølia KGB, og vedlikeholder andre balløkker på bestilling. I 2018 har nye Træffhuset hatt full drift. Idrettens hus ble stengt høsten 2017, men har vært sporadisk utleid frem til riving høsten 2018. Åpning av nye Idrettens hus er planlagt medio 2020. Da skal også uteanlegget for egenorganisert aktivitet åpnes. Idrettsbyggene har åpningstid hverdager: 08.00-22.30, helg: 10.00-20.00. Kultur- og idrettsbyggene samt rådhusalene driftes av kulturtjenestens vaktmestere.

Det andre området er forvaltningsansvaret for kommunens sikrede og usikrede friluftsområder. Det innebærer bygging, drift og vedlikehold av turstier, snøbrøyting og løypekjøring. Avdelingen er et viktig kontaktpunkt for frivillige lag og organisasjoner, og ivaretar rådgivning og saksbehandling i forbindelse med spillemiddelsøknader. Her ligger også ansvar for kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet. Friidrettsanlegg, tribuner, turstier i Moldemarka og på Julneset driftes av enhetens to fagarbeidere, som også har ansvar for løypekjøring i skisesongen.

I planlegging av nye Idrettens hus og Molde idrettsparks uteområde, er kultursjef og idrett- og friluftseksjonen involvert som brukerrepresentanter.

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

Kommunestyret vedtok i sak 75/18 en styrking av rammen for kultur med 0,1 mill. kroner til støtte Rabalderfestivalen 2019 og 0,3 mill. kroner til drift ungdomshus fra 2. halvår 2019.

Den største endringen for 2019 blir kuttet i rammen på 0,3 mill. kroner. Det innebærer blant annet at enheten fortsatt får problemer med å øke bemanningen ved biblioteket til samme nivå som før stillingsstoppen i 2015. Den samlede tjenesteytingen vil bli minst skadelidende ved at kuttet fordeles på tilskuddsordningen for kulturarrangement samt idrettsarrangement på NM-nivå, tilskuddsordningen for bygg og anlegg i regi av frivillige organisasjoner og tilskuddsordningen for organisasjonseide idrettsanlegg.

Fremtidige utfordringer

Kulturtjenesten skal i 2019 starte arbeidet med prosjektet «Ung i Molde – Ungdomskvartalet», som innebærer å utrede hvor og hvordan et bredt og allment tilgjengelig fritidstilbud for ungdom, med fokus på egenorganiserts aktivitet, kan etableres. Prosjektet

er støttet av Byen som regional motor. En slik etablering krever satsing og ressurser til daglig drift. Dette blir den største og mest krevende utfordringen kulturtjenesten står overfor fremover.

Oppgaven med å dekke lag og organisasjoners behov for treningstider i våre idrettsanlegg uten Idrettens hus, blir krevende også i 2019. I tillegg er kunstgressbanen på Lubbenes, i svært dårlig stand og blir mindre og mindre brukt. Det øker presset på Reknesbanen.

Nye Molde kommune:

For kulturtjenesten betyr 2019 en konkretisering av og forberedelse på hvordan de tre nye kommunenes tjenester og ulike ordninger på feltet kan samordnes og videreutvikles. Det gjelder særlig bibliotekdrift, frivilligsentralene, kommunale idrettsbygg og anlegg der viktige stikkord er husleiesatser og drift og vedlikehold. Videre er forvaltning og drift av friluftsområder, kommunenes ulike kulturskudd inklusiv Dagligvarebransjens kulturfond og Stadionfondet områder som må gjennomgås og tilpasses ny kommune.

For kulturtjenesten er det en ambisjon å kunne bidra til en utvikling der også nye Molde kommune kan løftes og promoteres som en spennende og kreativ kunst- og kulturkommune, og der blant annet utsmykking av offentlige rom blir en like selvfølgelig del av kommunens utvikling og identitet som teater, jazz og fotball. Kunstverket på Molde torg kan bli det første store skrittet i en slik utvikling.

Investeringer

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Biblioteket - selvbetjeningsautomater	NY		620		620		
Infotavler, skilting turområder	5558	200		100			
Renovering lysløypa	NY		1 250		1 250		
Tennisanlegg	NY		1 800		1 800		
Tråkkemaskin skiløyper	NY	1 875	2 600			2 600	
Tursti Damefallet–Tusenårsvarden	5556	585		533			
Tursti Skihytta–Varden	5562	675		300			
Ungdomskvartalet (BRM)	NY		2 000		2 000		
Sum investeringer				933	5 670	2 600	

Biblioteket – selvbetjeningsautomater

Dagens selvbetjeningsautomater og frasorteringsbokser er basert på Windows XP og lar seg ikke lenger oppdatere. Slitasjen er stor og reparasjoner er dyre. Det avsettes 0,6 mill. kroner i 2020 til nye selvbetjeningsautomater og nødvendig tilhørende utstyr.

Infotavler, skilting turområder

Det var bevilget 0,2 mill. kroner i 2018, enheten vil ikke bli ferdig med tiltaket før i 2019. Det bevilges derfor 0,1 mill. kroner som er en videreføring fra 2019.

Renovering lysløypa

Underlaget i lysløypetraseen er blitt dårlig med årene og stein kommer opp i dagen. Dette gjør at det er fare for å ødelegge tråkkemaskinen, og en må ha mer snø for å tråkke traseene. Det er også behov for å gjøre traseen bredere noen plasser, samt at noe fjell må sprenges for å drenere vekk overflatevann. Tiltaket er vedtatt som en del av delplan idrett og fysisk aktivitet 2015-2019 og det er søkt om spillemidler som delfinansiering. Det avsettes 1,3 mill. kroner i 2020.

Tennisanlegg

I forbindelse med vedtaket om nybyggløsning for Idrettens hus, ba også kommunestyret rådmannen om å jobbe videre for å finne erstatning for dagens tennisbaner. Det er dialog med Molde tennisklubb om lokalisering og løsning. Endelig kostnadsoverslag for etablering av et nytt anlegg foreligger ikke. Nytt anlegg vil gi tilskudd fra spillemidler. Det avsettes 1,8, mill. kroner til tiltaket i 2020.

Tråkkemaskin skiløyper

Tråkkemaskinen er i ferd med å bli utslitt. Det vil være behov for å erstatte denne i løpet av økonomiplanperioden. Utvidelse av løypenettet, som nå går fra Kvam til Tusten, vil også øke slitasjen i årene som kommer. Tiltaket ligger inne med 1,9 mill. kroner i 2021 i gjeldende økonomiplan, men flyttes frem til 2020 da problemene med dagens maskin er økende. Oppdaterte tall fra leverandør tilsier en kostnad på 2,6 mill. kroner, der salg av dagens maskin bidrar med noe finansiering. Det avsettes 2,6 mill. kroner i 2020.

Tursti Damefallet–Tusenårsvarden

Arbeidet med å oppruste turstien Damefallet-Tusenårsvarden pågår, men vil ikke bli ferdig i 2018. Prosjektet utløser både spillemidler, mva-kompensasjon og tilskudd. Netto belastning for kommunen er derfor svært lavt.

0,5 mill. kroner videreføres fra 2018 og bevilges på nytt i 2019.

Tursti Skihytta–Varden

Arbeidet med å oppruste turstien Skihytta-Varden pågår, men vil ikke bli ferdig i 2018. Prosjektet utløser både spillemidler, mva-kompensasjon og tilskudd. Netto belastning for kommunen er derfor svært lavt.

0,3 mill. kroner videreføres fra 2018 og bevilges på nytt i 2019.

Ungdomskvartalet (BRM)

Ungdomskvartalet har 3 pilarer: ungdomskulturhus, utstyrssentral og ungdomskontor med blant annet ulike kommunale tilbud rettet mot unge. Prosjektet er i tidlig fase, men det er nå ansatt en medarbeider i kulturtjenesten som skal jobbe frem et endelig innhold i tilbudet. Molde kommune har mange gode og positive indikatorer i UNGDATA-undersøkelsen, men scorer dårlig på møteplasser for ungdom. Det avsettes 2 mill. kroner til tiltaket i investeringsbudsjettet for 2020. Møre og Romsdal fylkeskommune har bevilget 0,7 mill. kroner til medfinansiering gjennom prosjektet «Byen som regional motor».

Investeringer i Molde Eiendom KF

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Idrettens hus	5538	183 000		109 100	61 500	7 500	
Kulturhuset – oppgradering av fasader	5550	1 410		210			
Kulturhuset – utredning tekniske anlegg	NY	200		200			
Reknesbanen	5536	5 100	10 230	2 950			
Træffhuset – garasje og lager	5548	2 000		500			
Uteområde Molde idrettspark	5535	14 200	14 800	1 000	13 800		
Sum investeringer				113 960	75 300	7 500	

Idrettens hus

Molde kommunestyre gjorde vedtak om nybyggløsning for Idrettens hus innenfor en kostnadsramme på 165 mill. kroner i juni 2018. Bygget skal stå ferdig til august 2020. I tillegg ble det gjort vedtak om å bygge undervisningsareal og lærerarbeidsplasser for Møre og Romsdal fylkeskommune (opsjon 1: 9,120 mill. kroner) under forutsetning av at det kom på plass en avtale mellom partene. Møre og Romsdal fylkeskommune har i ettertid bekreftet at de ønsker å inngå en slik avtale. Saken omtalte ytterligere 2 opsjoner: garderobesett for utendørsaktivitet til friidrettsbanen/gressmatta (opsjon 2: 2,5 mill. kroner) og areal knyttet til annen kommunal virksomhet i kulturtjenesten som ungdomsværested, utstyrsrom med mer (opsjon 3: 6,5 mill. kroner). Realiseringen av opsjon 2 og 3 skulle vurderes i forbindelse med økonomiplanprosessen. I planleggingsprosessen er det foreløpig er det lagt til grunn at disse realiseres. I tillegg er det besluttet å utvide tribunekapasiteten (fra 250 til cirka 400) og lagerkapasiteten i flerbrukshallen ut over kravene i bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet etter innspill fra brukerne.

Opsjon 2: Det har lenge vært behov for tilfredsstillende garderobeforhold for aktiviteten på friidrettsbanen/gressmatten, herunder kampavvikling. Tidligere var det disponible garderobesett for dette i tribunebygget, men disse er omdisponert til andre funksjoner av Møre og Romsdal idrettskrets, som eier bygget. Det er derfor planlagt med ett garderobesett (to garderobesett) til formålet. Dette garderobesettet vil også være et viktig supplement til garderobesettene i tilknytning til aktivitetsarealet i etasjen over i perioder med høy aktivitet.

Opsjon 3: I tilknytning til det planlagte uteområdet for egenorganisert aktivitet, vil det være svært ønskelig å etablere et innendørs oppholdssted åpent og tilrettelagt for ungdom. Her kan det legges til rette for sosialt samvær og enkle aktiviteter, særlig med tanke på ungdommene som bruker utendørsaktivitetene. I tillegg til selve arealet og toalettfasilitetene, vil innfrielse av denne opsjonen gjøre det mulig å utnytte arealet under basishallen for turn, til et delvis innebygd/overbygd utendørsareal. Der kan man få til en utvidelse av foreksempel skateanlegget, som da vil kunne gi et tilbud innendørs på vinterstid og ved dårlig vær. Det vil også gjøre det enklere å dele opp hele skateanlegget i ulike vanskelighetsgrader/aldersgrupper. Parkour er en annen mulig aktivitet som kan legges hit. Dette vil bli sett i sammenheng med planleggingen av uteområdet (eget delprosjekt). Alternativt kan dette arealet brukes som utstyrsrom eller lager for større utstyr. Det forutsettes at ungdom blir med i utviklingen/planleggingen av dette arealet, slik at det blir mest mulig tilpasset ungdommens egne ønsker og behov.

Kulturhuset – oppgradering av fasader

Det var i budsjett 2018 bevilget 1,2 mill. kroner til oppgradering av fasader og bygningskropp (Molde Eiendom KF) og 0,2 mill. kroner til sikringstiltak med brann og rømning (Molde kommune). Disse to prosjektene samles nå i Molde Eiendom og videreføres til 2019. Det bevilges 1,4 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Kulturhuset – utredning tekniske anlegg

De tekniske anleggene i kulturhuset er nedslitt og det er behov for en kartlegging av hvilke tiltak som må settes i verk. Det avsettes 0,2 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Reknesbanen

Den nye varmeløsningen som ble etablert på Reknesbanen i 2016 fungerer ikke. Det ble lagt frem en egen hastesak for Molde formannskap i oktober 2018. Der ble det gjort vedtak om å etablere en ny, permanent varmeløsning på banen basert på eksisterende røranlegg fra 2008. Det ble bevilget 2,0 mill. kroner til tiltaket i 2018 (ubrukte lånemidler), mens ytterligere 2,95 mill. kroner bevilges i 2019. Det legges til grunn at tiltaket delfinansieres ved økonomisk kompensasjon fra leverandøren.

Træffhuset – garasje og lager

Det er behov for garasje/lager/bodplass i tilknytning til Træffhuset/Molde arena. Bygget skal huse materiell og maskiner knyttet til helårsdrift av anleggene i Molde idrettspark, samt friområder som kulturtjenesten ved idrett og friluftsliv har ansvar for. Det ble bevilget 2,0 mill. kroner i 2018, og ubrukt ramme på 0,5 mill. kroner bevilges på nytt for 2019.

Uteområde Molde idrettspark

Uteområdet for egenorganisert aktivitet, planlegges gjennomført parallelt med bygging av nytt Idrettens Hus og skal stå ferdig i august 2020. Prosjektet vil få spillemidler og tilskudd fra Møre og Romsdal fylkeskommune gjennom prosjektet «Byen som regional motor». Den opprinnelige kostnadsrammen for prosjektet fra 2015 (13,2 mill. kroner inkludert parkering) er korrigert for prisstigning. Det bevilges 1,0 mill. kroner i 2019, og avsettes 13,8 mill. kroner i 2020.

Ramme for budsjett 2019 og økonomiplan 2019–2022

Hele 1 000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	8 504	8 746	8 738	8 675	8 800
Driftsinntekter	-13 365				
Driftsutgifter	21 869	8 746	8 738	8 675	8 800
Lønns- og prisvekst	157	-48			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	149	87			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	8	6			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		40			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		-181			
Andre rammeendringer	85	40	-63	125	
Breddetilbudet – økning av aktivitet		125	125	125	
Rammetrekk ved endelig balansering			-88		
Rammereduksjon – rammesak 2019		-200	-100		
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 - 0,5 stilling som språkassistent	85	115			
Ny driftsramme	8 746	8 738	8 675	8 800	8 800

Tjenester og oppgaver som skal utføres innenfor rammene 2019–2022

Molde kulturskoles visjon er: «Kulturskole for alle».

Molde kulturskole skal være et ressurs- og kompetansesenter for kulturfag i kommunen og regionen, gjennom opplæring, opplevelse og formidling innen fagområdene dans, kunst, musikk og teater.

Kulturskolen er en lovfestet kommunal oppgave, forankret i opplæringsloven. For Molde kulturskole er nasjonal rammeplan, lokal læreplan og læreplan for programfagene musikk, dans og drama styringsverktøy for innhold og organisering.

Breddetilbud

Enheten skal:

- Koordinere og produsere verksteder for den lokale kultursekken i samarbeid med andre profesjonelle kulturaktører og grunnskolene i Molde og regionen.
- Samarbeide med grunnskolene, SFO, barnehagene og andre tjenesteområder for å skape gode arenaer og fellesopplevelser med

Kjernetilbud

Enheten skal:

- utøve undervisning til 1 000 elevplasser innen dans, kunst, musikk og teater
- utøve instruktør- og dirigenttjenester for det frivillige musikkliv

Fordypningstilbud

Enheten skal:

- utøve undervisning til elever som viser særlige evner og interesse for sitt fag med 15 elevplasser hvert år i samarbeid med profesjonelle aktører i kommunen og regionen

Programfag musikk- dans og drama ved Molde videregående skole.

Enheten skal:

- undervise i programfag ved Molde videregående skole (MDD – musikk, dans og drama) i henhold til samarbeidsavtaler
- Undervise programfag landslinje jazz, samt bidra til videre utvikling av dette nasjonale tilbudet

Endringer av tjenester og oppgaver i rammen

For å tilpasse seg den nye rammen vil enheten endre noe på prioriteringen innenfor tilbudet ved den kommunale kulturskolen. Dette innebærer å redusere målet om antallet elevplasser i 2019, samtidig som breddetilbud, inklusive satsingen på inkluderingstiltak, videreutvikles som planlagt. Breddetilbudet og nye tverrfaglige samarbeid innad i kommunen vil gi en annen delfinansiering av driften.

Fremtidige utfordringer

Det ligger an til at Molde kulturskole går sammen med kulturskolene i Nesset og Midsund for å danne en samlet kulturskole i Nye Molde kommune fra 1. januar 20. Arbeidet med dette startes høst 2018, og etter henvendelse fra Gjemnes kommune tas også Gjemnes kulturskole med i utredningsarbeidet. Prosessen skal ledes av rektor ved Molde kulturskole og det tas sikte på å arbeide frem en felles utviklingsplan for den nye kulturskoleenheten.

Intensjonsavtalen for Nye Molde kommune legger føringer for arbeidet. Det skal blant annet tas hensyn til at tjenester skal utføres der innbyggerne bor, og at kulturskolen skal utvikles videre.

Dersom flere elever skal kunne motta flere ulike tilbud fra den samlede lærerressursen vil det kunne medføre økte reiseutgifter.

Gjennom utredningsarbeidet vil det bli synliggjort samlede økonomiske konsekvenser og behov for avklaringer for videre utvikling av dette tjenesteområdet.

Drift

Molde Eiendom KF er Molde kommunes eiendomsforetak.

Molde Eiendom KF har i underkant av 50 medarbeidere, fordelt på avdeling forvaltning og avdeling drift. Foretaket har forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdsansvaret for kommunens eiendommer og bygg innen administrasjon/kontor, barnehage, skole og helse- og omsorgssenter. I tillegg har foretaket ansvar for kommunens kultur- og idrettsbygg samt alle kommunens utleieboliger.

Molde Eiendom KF har ansvaret for majoriteten av kommunens byggeprosjekt, og gjennomfører også eiendomsprosjekt på oppdrag fra Molde Kommunale Pensjonskasse. I 2018 har foretaket arbeidet med rundt 60 små og store byggeprosjekter.

Foretaket forvalter ved inngangen til 2019 cirka 120 000 kvm formålsbygg med tilhørende uteareal, samt mer enn 38 000 kvm boligareal til utleieformål, fordelt cirka 600 boligenheter. Samlet forsikringsverdi på eiendomsmassen er nærmere 4,0 mrd. kroner.

Samhandling

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	66 440	64 712	70 211	71 621	71 581
Lønns- og prisvekst	324	2 994			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	203	89			
Lønnsoppgjør lokale forhandlinger – 2018	121	71			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		934			
Egenfinansiering av lønnsoppgjør – 2,8 pst. finansieres med økning i egne inntekter		1 876			
Endring overhead		24			
Andre rammeendringer	-2 052	2 505	1 410	-40	-40
Rammereduksjon – rammesak 2019		-300	-100		
Økte utgifter Molde idrettspark			1 300		
Tilskudd knyttet til Glomstua bofellesskap og Tollero omsorgsboliger (rentekompensasjon Husbanken) (2)		-40	-40	-40	-40
Molde arena – økte driftsutgifter		700			
Husleieøkning med 25 pst. over 3 år – finansiering av konsekvenser for egen organisasjon (sosialtjenesten)		-350			
Ny eiendomsskatt for Rådhusplassen 1 og Storgata 33		193			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 - mindreforbruk 2017 overføres morselskapet	-1 972	1 972			
K-sak 35/18 – budsjettrevisjon 1 - mindreforbruk 2009 (disposisjonsfond) overføres til morselskapet	-80	80			
Molde kulturskole – renhold, forvaltning, drift, vedlikehold og forsyning		250	250		
Ny driftsramme	64 712	70 211	71 621	71 581	71 541

1) Kjøp av tjenester som regnskap, lønn, IKT etc. fra morselskapet er justert med 2,8 pst. og beløper seg til 910 000 kroner.

2) Tilskudd knyttet til Glomstua bofellesskap og Tollero omsorgsboliger (rentekompensasjon Husbanken) reduseres årlig. I 2019 beløper kompensasjonen seg til 340 000 kroner.

Kommentarer til samhandling

Molde Eiendom KF eier, forvalter, drifter og utvikler kommunenes formålsbygg med tilhørende tomter, og har også ansvaret for innleide formålsbygg. Foretaket fremskaffer lokaler og tjenester i henhold til bestillinger fra plan- og utviklingsavdelingen i Molde kommune. Foretaket har driftsansvaret for kommunale skolebygninger, barnehager, omsorgssenter og kontorbygg. Bare i omsorgssentrene er det over 1 500 rom som krever jevnlig tilsyn.

Foretaket er også gitt ansvar for andre hel- eller deleide kommunale eiendommer som for eksempel den nye kulturskolen, Plassen, Gotfred Lies plass 1 og 4, samt krisesenteret. Bygninger som eies av Molde Kommunale Pensjonskasse er også en del av foretakets bygningstekniske og driftsmessige oppfølgingsansvar. Foretaket har fokus på å styrke samhandlingen med enhetene og tjenesteområdene som bruker bygningene, samt med en lang rekke gode samarbeidspartnere i administrasjonen.

Molde Eiendom KF er kommunens redskap til å gjennomføre politisk vedtatte boligsosiale tiltak, slik at kommunen oppfyller sin plikt til å skaffe boliger til prioriterte grupper av vanskeligstilte boligsøkere. Foretaket leier derfor ut boliger til ressursvake, eldre, psykisk utviklingshemmede, flyktinger, ungdom i etableringsfasen og andre prioriterte vanskeligstilte. Boligutleien skjer i henhold til vedtatte tildelingsprosedyrer og avtalt rollefordeling mellom Molde kommune og foretaket. Foretaket har et tett og nært samarbeid med en rekke av tjenesteområdene, blant annet flyktningetjenesten, ressurstjenesten, sosialtjenesten NAV Molde, psykiatri, brannvesenet samt politiet. Ved anskaffelse av nye boliger, søker foretaket om tilskudd fra Husbanken. Det er samtidig et mål å selge boliger som ikke lenger tjener sin nytte, og boligsalg er noe foretaket i økende grad arbeider med.

I løpet av de siste årene er hovedfokus i økende grad blitt satt på effektiv drift og vellykket gjennomføring av nye byggeprosjekt. I tillegg til fokus på å forbedre samhandlingen med de øvrige delene av Molde kommune, arbeider foretaket målrettet med profesjonalisering av virksomheten. Foretaket benytter digitale verktøy for sentralisert driftsstyring/energistyring, forvaltning, drift og vedlikehold.

Molde kommune blir i økende grad stilt til ansvar overfor forskriftskrav og avvik som følge av lovpålagte tilsyn og årskontroller tilknyttet bygningsmassen:

- branntilsyn – økte investeringer kreves, blant annet i form av investeringer i nøddlys- og brannalarmanlegg, slukkeanlegg og ombygginger i henhold til branncellekrav, utskifting av dører, elektriske døråpnere, montering av brannstiger/trapper og sprinkling/overrislingsanlegg
- mattilsyn – kjøkken kreves byttet, ombygget eller stengt
- el-tilsyn – avvik blir avdekket ved nær sagt alle tilsyn, og i økende grad blir resultatet behov for kostbare oppgraderinger
- helsetilsyn – krav til luftkvalitet og varme medfører krav om reparasjoner og utbedringer i ventilasjons- og varmeanlegg. Måling av fukt og mugg kan også gi grunnlag for tiltak
- arbeidstilsynet kan pålegge utbedringer som medfører at det må investeres i kostbare ombygginger
- legionellakontroll – foretaket har svært mange vasker og dusjer og varmtvannskilder som skal kontrolleres flere ganger årlig
- radonmålinger – pålagt via forskrift. Utbedringer kan være svært kostnadskrevende
- lekeplasskontroll (gjerder, fallsikkerhet, klemfare etc.) og andre risikoanalyser medfører krav om tiltaksplaner og belastning av drifts- og investeringsbudsjettene.
- spesielle sertifikater kreves for å utføre ulike typer arbeid, som for eksempel felling av trær, gjennomføring av kontroller, bruk av spesialutstyr, lift-sertifikat, tilhenger-sertifikat etc.
- heiskontroll

Molde Eiendom KF ønsker å ivareta kommunens rolle som byggeier og byggherre opp mot de ulike eiendommene kommunen har, slik at det skapes helhetlige, funksjonelle og kostnadseffektive bygg.

Investering

Skole

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Bergmo ungdomsskole – bytte hovedvarmerør	NY		350	350			
Bergmo ungdomsskole – ny parkeringsløsning	2087	500	3 700		300	3 400	
Bergmo ungdomsskole – tilleggsisolering og takteking	NY		3 000		3 000		
Bolsøya skole – trafikkikringstiltak	2091	1 650		1 200			
Bolsøya skole – utvikling skolegård	NY	2 000		2 000			
Kvam skole – låssystem – adgangskontroll	NY	420		420			
Langmyra skole – flytte ventilasjonsventiler og -kanaler	NY	500			500		
Langmyra skole – ny automatikk varme og ventilasjon	NY		2 800		2 800		
Langmyra skole – rehabilitering skolekjøkken	2104	700		700			
Sellanrå skole – fase 3	2070	73 000		5 400			
Skjevik barne- og ungdomsskole – ny elkjele	NY	400		400			
Skjevik barne- og ungdomsskole – tekniske anlegg for gymsal og garderober	NY	1 500				1 500	
Skjevik barne- og ungdomsskole – utredning rehabilitering gymbygget	NY	200			200		
Sum investeringer				10 470	6 800	4 900	

Bergmo ungdomsskole – bytte hovedvarmerør

Rørnett ved ungdomsskolen er for lite til at dimensjonerte mengder vann til oppvarming kan opnås. Dette har gitt flere kalde klasserom vinterstid. Det bevilges knappe 0,4 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Bergmo ungdomsskole – ny parkeringsløsning

Parkeringssituasjonen ved skolen er uoversiktlig og trafikkfarlig, og må utbedres. Det ble bevilget 0,5 mill. kroner til tiltaket i 2017, noe som viser seg å ikke være tilstrekkelig, blant annet som følge av grunnforholdene under dagens parkeringsplass. Det avsettes 0,3 mill. kroner til planlegging i 2020 og ytterligere 3,4 mill. kroner til realisering i 2021.

Bergmo ungdomsskole – tilleggsisolering og takteking

Taket ved Bergmo ungdomsskole er dårlig isolert, og det er fare for lekkasjer fra vanddammer på taket. Det avsettes 3,0 mill. kroner i 2020 til tilleggsisolering og ny takteking.

Bolsøya skole – trafikkikringstiltak

Det er trafikkfarlige forhold i forbindelse med henting og levering av elever ved Bolsøya skole. Tiltaket må sees i sammenheng med tiltak for å oppgradere uteområdet ved skolen. Prosjektet er igangsatt men vil også kreve ressurser i 2019. Det bevilges 1,2 mill. kroner i 2019.

Bolsøya skole – utvikling skolegård

Skolegården har stort behov for forbedring der både lekeareal og belysning må bedres. Dette sees i sammenheng med trafikkikringstiltak ved skolen. Tiltak som gir spillemidler må vurderes ved valg av løsning. Det bevilges 2,0 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Kvam skole – låssystem – adgangskontroll

Låssystemet ved Kvam skole er fra 1993. Det er en risiko knyttet til nøkler på avveie og det er kostbart å vedlikeholde et gammelt system. Ved å montere adgangskontrollsystem, vil skolen til enhver tid ha oversikt over hvem som har adgang til bygget. Det bevilges 0,4 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Langmyra skole – flytte ventilasjonsventiler og -kanaler

Det er en utfordring ved skolen med ventilert som går tett og det er ansamling av støv over himling. Dette gir dårlig innneklima på skolen. For å bøte på situasjonen, er det nødvendig å flytte ventilasjonsventiler og -kanaler. Det avsettes 0,5 mill. kroner til tiltaket i 2020.

Langmyra skole – ny automatikk varme og ventilasjon

Det er flere feil ved eksisterende anlegg som gjør det svært vanskelig å feilsøke og reparere feil og mangler. Dette gir lav driftssikkerhet og høye kostnader. Det avsettes 2,8 mill. kroner i 2020 til tiltaket.

Langmyra skole – rehabilitering skolekjøkkenet

Det ble bevilget midler til rehabilitering av skolekjøkkenet i budsjettrevisjon 2018, tiltaket er ikke gjennomført og midlene videreføres til 2019.

Sellanrå skole – fase 3

Ny klasseromsfløy ved Sellanrå skole ble tatt i bruk fra august 2018. Det bevilges 5,4 mill. kroner til ferdigstilling av prosjektet i 2019, beløpet er en forskyving innenfor vedtatt totalramme.

Skjevik barne- og ungdomsskole – ny elkjele

Skolen blir i vinterhalvåret oppvarmet av fjernvarme, men i sommerhalvåret må det varmes med elkjele på skolen. Den gamle kjelen er utslitt og har for høy temperatur noe som gir utrygg oppvarming i sommerhalvåret. Det avsettes 0,4 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Skjevik barne- og ungdomsskole – tekniske anlegg for gymsal og garderober

De tekniske anleggene i gymsalen og garderoberne ble ikke oppgradert da resten av skolebygningene ble rehabilitert. Det avsettes 1,5 mill. kroner i 2020. Prosjektet sees i sammenheng med utredning av bygget i 2019.

Skjevik barne- og ungdomsskole – utredning rehabilitering gymbygget

Bygget er gammelt og det er behov for å kartlegge hvilke tiltak som må gjennomføres for at bygget skal få en tilfredsstillende standard. I bygget er det problematikk knyttet til dusjanlegget. Det bevilges 0,2 mill. kroner til utredning i 2019.

Barnehage

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Hatlelia barnehage	2776	50 000		40 000	1 000		
Hauglegda – utskifting ventilasjonsanlegg	NY	400			400		
Kommunale barnehager – tilpasninger	2763			400	400	400	400
Lillekollen – ny barnehage	2780	500	83 000	5 000	77 500		
St. Sunniva - utfasing oljekjel	NY		400	400			
Sum investeringer				45 800	79 300	400	400

Hatlelia barnehage

Molde kommunestyre vedtok i mai 2017 å rive eksisterende Hatlelia barnehage og bygge en ny barnehage på tomten med plass til cirka 90 barn. Prosjektet er under realisering.

Totalrammen for prosjektet er 50,0 mill. kroner. Det bevilges 40,0 mill. kroner i 2019 og avsettes 1,0 mill. kroner i 2019.

Hauglegda – utskifting ventilasjonsanlegg

Ventilasjonsaggregatet i barnehagen er fra 1993 og kan ikke forventes å vare så veldig mye lenger. For å opprettholde normal drift, er det nødvendig å skifte det ut. Det avsettes 0,4 mill. kroner i 2020.

Kommunale barnehager – tilpasninger

Hvert år dukker det opp situasjoner i kommunens barnehager som krever fysiske eller tekniske tilpasninger. Dette kan være grunnet barn med særskilte behov eller andre krav som dukker opp. Det bevilges 0,4 mill. kroner i 2018 og avsettes 0,4 mill. årlig i økonomiplanen.

Lillekollen – ny barnehage

Strategisk plan for utvikling av det fremtidige barnehagetilbudet i kommunen, ble behandlet i kommunestyret i november 2016. I planen legges det klare føringer på at veksten i barnehagetilbudet må skje i sentrumsområdet ved renovering og/eller nybygg og utvidelse ved Hatlelia og Lillekollen barnehager. Det er bevilget 0,5 mill. kroner til planlegging av nye Lillekollen barnehage i 2018.

Molde formannskap sluttet seg i juli 2018 til at videre planleggings- og prosjekteringsarbeid knyttet til Lillekollen barnehage skulle legges til grunn at eksisterende bygg, med unntak av Bjørsito, rives og erstattes med nybygg. Barnehagen er foreløpig planlagt med 120 barn, men med mulig utvidelse til 150 barn. Det bevilges 5,0 mill. kroner til videre planleggings- og prosjekteringsarbeid i 2019 og avsettes 77,5 mill. kroner til realisering i 2020. I forbindelse med politisk sluttbehandling av saken etter anbudsinnhenting, vil mulige strukturelle endringer i barnehagetilbudet i sentrum bli belyst.

St. Sunniva – utfasing oljekjel

Fra 1. januar 2020 blir det forbudt å bruke fossil olje til å varme opp bygg. Oljekjelen ved St. Sunniva barnehage må derfor saneres, og erstattes med ny varmeløsning. Ressursbruk må holdes på et minimum da fremtidig bruk av barnehagen må sees samlet oppimot overordnet struktur på barnehage.

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Bergmo omsorgssenter – asfaltering parkeringsplass				600			
Bergmo omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg	3067	3 000		2 700			
Bergmo omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken	3068	2 000		500			
Bergmo omsorgssenter – brannsikringstiltak	3064	1 200		400			
Kleive omsorgssenter – brannsikringstiltak	3047	1 900		900			
Glomstua omsorgssenter – varmepumpe og reservekjel	NY		5 500		5 500		
Kirkebakken omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken	3070	1 650		500			
Kleive og Skåla omsorgssenter – utredning	NY		400		400		
Råkhaugen omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg	3062	3 000		2 600			
Råkhaugen omsorgssenter – carport minibusser	3061	1 500	1 600		1 600		
Råkhaugen omsorgssenter – lysarmaturer	NY	500			500		
Råkhaugen omsorgssenter - utbygging	NY		70 000	10 000	60 000		
Skåla omsorgssenter – brannsikringstiltak	3048	2 800		800			
Tilbakeslagssikring omsorgssenter	NY	600	4 000	600	600	2 800	
Sum investeringer				19 600	68 600	2 800	

Bergmo omsorgssenter – asfaltering parkeringsplass

Det er behov for flere parkeringsplasser ved Bergmo omsorgssenter. I dag brukes en grusplass som ikke er merket, eller er tilstrekkelig opparbeidet. Det bevilges 0,6 mill. kroner i 2019 til opparbeiding av parkeringsplasser.

Bergmo omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg

Pasientvarslingsanlegget ved Bergmo omsorgssenter er nå 21 år gammelt og er modent for utskifting. Det er bevilget 0,3 mill. kroner til tiltaket i 2018 og bevilges 2,7 mill. kroner i 2019. Tiltaket delfinansieres med støtte fra Husbanken.

Bergmo omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken

På grunn av flytting av middagstidspunkt, må personalet ved omsorgssentrene lage mer mat på avdelingskjøkkenene. Det er derfor behov for å bytte ut seks avdelingskjøkken ved Bergmo omsorgssenter. Det er bevilget 2,0 mill. kroner i 2018 til tiltaket, av disse videreføres 0,5 mill. kroner til 2019.

Bergmo omsorgssenter – brannsikringstiltak

Det ble første gang bevilget midler til tiltaket i revidert budsjett 2017, før rammen ble utvidet i revidert budsjett 2018 til 1,2 mill. kroner. Arbeidene vil ikke bli ferdige i 2018 og 0,4 mill. kroner videreføres til 2019.

Kleive omsorgssenter – brannsikringstiltak

Det ble første gang bevilget midler til tiltaket i revidert budsjett 2017, før rammen ble utvidet i revidert budsjett 2018 til 1,9 mill. kroner. Arbeidene vil ikke bli ferdige i 2018 og 0,9 mill. kroner videreføres til 2019.

Glomstua omsorgssenter – varmepumpe og reservekjel

Varmeanlegget på omsorgssenteret (elkjel med pumpe) er tilknyttet midlertidig fjernvarme fra Istad Nett AS. Omsorgssenteret har ikke oppvarming ved eventuell drift av byggets nødstrømsaggregat. Varmeanlegget bør derfor i sin helhet skiftes ut, og det foreslås etablering av varmepumper kombinert med innsetting av bio-kjel for varmeproduksjon ved nødstrømsdrift. Bio-kjelen vil også fungerer også som spisslast til varmepumpene.

Tiltaket forventes å ha stor energiøkonomiserende effekt. Den midlertidige løsningen kobles fra etter at tiltaket er utført. Det avsettes 5,5 mill. kroner i 2020.

Kirkebakken omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken

På grunn av flytting av middagstidspunkt, må personalet ved omsorgssentrene lage mer mat på avdelingskjøkkenene. Det er derfor behov for å bytte ut fem avdelingskjøkken ved Kirkebakken omsorgssenter. Det er bevilget knappe 1,7 mill. kroner i 2018 til tiltaket, av disse videreføres 0,5 mill. kroner til 2019.

Kleive og Skåla omsorgssenter – utredning

I forbindelse med behandling av ny helse- og omsorgsplan, ble det gjort vedtak om at det skulle lages utviklingsplaner for Skåla og Kleive omsorgssenter med vekt på nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Det avsettes 0,4 mill. kroner til tiltaket i 2020.

Råkhaugen omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg

Det ble første gang bevilget midler til tiltaket i budsjett 2017, men usikkerhet omkring valg av velferdsteknologi har gjort at prosjektet ikke er ferdig. Prosjektet må også sees på opp mot bygging av ny avdeling ved enheten. 2,6 mill. kroner videreføres fra 2018 til 2019.

Råkhaugen omsorgssenter – carport minibusser

Institusjonen har minibusser for å hente og bringe brukere til dagaktivitetene. På vinterstid bruker personalet mye tid til snømåking og klargjøring av bussene. Bygging av garasje eller carport er ønskelig for å lette situasjonen. Det avsettes 1,5 mill. kroner til tiltaket i 2020.

Råkhaugen omsorgssenter – lysarmaturer

En god del av lysarmaturene ved institusjonen har sluttet å fungere. Disse produseres ikke lenger, og det kan heller ikke skaffes reservedeler. Det avsettes 0,5 mill. kroner til utskifting og montering av ny type armaturer i 2020.

Råkhaugen omsorgssenter – utbygging

I forbindelse med behandling av ny helse- og omsorgsplan ble det gjort vedtak om at utbygging av ferdig prosjektert fløy på Råkhaugen (24 sykehjemsplasser) skulle starte umiddelbart, og at åpning av 16 nye sykehjemsplasser skal skje senest i 2020. Prosjektet må tilpasses ny teknologi og nye byggeforskrifter. Basert på et foreløpig investerigsestimat bevilges 10,0 mill. kroner i 2019, og det avsettes henholdsvis 60,0 mill. kroner i 2020. Tiltaket delfinansieres ved 55 pst. investeringstilskudd fra Husbanken.

Skåla omsorgssenter – brannsikringstiltak

Det ble første gang bevilget midler til tiltaket i revidert budsjett 2017, før rammen ble utvidet i revidert budsjett 2018 til 2,8 mill. kroner. Arbeidene vil ikke bli ferdige i 2018 og 0,8 mill. kroner videreføres til 2019.

Tilbakeslagssikring omsorgssenter

Molde Vann og Avløp KF har gitt pålegg om at det må monteres tilbakeslagssikring på vannledninger til alle omsorgssenter. Dette for å unngå at forurenset vann skal strømme fra et tappested ut på det offentlige vannledningsnettet ved et eventuelt trykkfall. Samlet er det anslått at det vil koste 4,0 mill. kroner. Det bevilges 0,6 mill. kroner til tiltaket i 2019 og avsettes 0,6 og 2,8 mill. kroner i 2020 og 2021.

Tiltak funksjonshemmede

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Enensenteret	3881	400		400			
Oppgradering Røbekk	3055	600	1 100	500			
Røbekk – ny automatikk, ventilasjonsaggregat og luftinntak	NY	600	1 800		1 800		
Sum investeringer				900	1 800		

Enensenteret

I 2014 ble det foretatt en tilstandsanalyse med LCC-beregninger for Enensenteret. Denne viste så betydelige behov for opprustning, at nybygg sannsynligvis vil bli et alternativ. Det ble bevilget 0,4 mill. kroner til planlegging i 2017, men tiltaket ble ikke gjennomført. Beløpet bevilges på nytt i 2019, og må sees i sammenheng med flere av tiltakene i ny helse- og omsorgsplan, herunder avklaring av fremtidig bruk av Røbekk.

Oppgradering Røbekk

Det er i 2018 utført en del arbeid knyttet til det elektriske anlegget på Røbekk, noe som blir dyrere enn først antatt. Det er også behov for andre investeringer i bygningsmassen for å opprettholde dagens drift. Det bevilges 0,5 mill. kroner i 2019, som gjør at totalrammen i prosjektet øker til 1,1 mill. kroner.

Røbekk – ny automatikk, ventilasjonsaggregat og luftinntak

Dersom avlastningstjenesten skal være i lokalene på Røbekk i lengre tid, må ventilasjonssystemet og automatikken oppgraderes. Det avsettes 1,8 mill. kroner i 2020.

Brann- og redningstjenesten

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Ny brannstasjon Hjelset	5551	20 000		10 000	10 000		
Sum investeringer				10 000	10 000		

Ny brannstasjon på Hjelset

I forbindelse med bygging av nytt akuttsykehus på Hjelset, har kommunen forpliktet seg til å etablere en brannstasjon på Hjelset. Investeringsmidler på 20,0 mill. kroner er avsatt i gjeldende økonomiplan fordelt mellom 2019 og 2020. Det ble gitt planleggingsmidler til prosjektet i 2018 ved å omdisponere 0,5 mill. kroner avsatt til investeringsprosjektet "Nytt SNR- andre konsekvenser for Molde kommune". Det er viktig at den nye brannstasjonen bygges slik at den også kan være i drift i store deler av byggeperioden for det nye sykehuset. Det bevilges 10,0 mill. kroner til prosjektet i 2019, og avsettes ytterligere 10,0 mill. kroner i 2020.

Molde bydrift

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Lager på Hjelset	NY		4 000	3 500	500		
Sum investeringer				3 500	500		

Lager på Hjelset

Dagens strøsandlager på Hjelset er omregulert til sentrumsformål som et ledd i utviklingen av Hjelset. Det bygges derfor nytt strøsandlager i sammenheng med ny brannstasjon på Hjelset. Det bevilges 3,5 mill. kroner i 2019 og avsettes 0,5 mill. kroner i 2020.

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Idrettens hus	5538	183 000		109 100	61 500	7 500	
Kulturhuset – oppgradering av fasader	5550	1 410		210			
Kulturhuset – utredning tekniske anlegg	NY	200		200			
Reknesbanen	5536	5 100	10 230	2 950			
Træffhuset – garasje og lager	5548	2 000		500			
Uteområde Molde idrettspark	5535	14 200	14 800	1 000	13 800		
Sum investeringer				113 960	75 300	7 500	

Idrettens hus

Molde kommunestyre gjorde vedtak om nybyggløsning for Idrettens hus innenfor en kostnadsramme på 165 mill. kroner i juni 2018. Bygget skal stå ferdig til august 2020. I tillegg ble det gjort vedtak om å bygge undervisningsareal og lærerarbeidsplasser for Møre og Romsdal fylkeskommune (opsjon 1: 9,120 mill. kroner) under forutsetning av at det kom på plass en avtale mellom partene. Møre og Romsdal fylkeskommune har i ettertid bekreftet at de ønsker å inngå en slik avtale. Saken omtalte ytterligere 2 opsjoner: garderobeser for utendørsaktivitet til friidrettsbanen/gressmatta (opsjon 2: 2,5 mill. kroner) og areal knyttet til annen kommunal virksomhet i kulturtjenesten som ungdomsværested, utstyrspool med mer (opsjon 3: 6,5 mill. kroner). Realiseringen av opsjon 2 og 3 skulle vurderes i forbindelse med økonomiplanprosessen. I planleggingsprosessen er det foreløpig er det lagt til grunn at disse realiseres. I tillegg er det besluttet å utvide tribunekapasiteten (fra 250 til cirka 400) og lagerkapasiteten i flerbrukshallen ut over kravene i bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet etter innspill fra brukerne.

Opsjon 2: Det har lenge vært behov for tilfredsstillende garderobeforhold for aktiviteten på friidrettsbanen/gressmatten, herunder kampavvikling. Tidligere var det disponible garderobeser for dette i tribunebygget, men disse er omdisponert til andre funksjoner av Møre og Romsdal idrettskrets, som eier bygget. Det er derfor planlagt med ett garderobesett (to garderobeser) til formålet. Dette garderobesettet vil også være et viktig supplement til garderobeser i tilknytning til aktivitetsarealet i etasjen over i perioder med høy aktivitet.

Opsjon 3: I tilknytning til det planlagte uteområdet for egenorganisert aktivitet, vil det være svært ønskelig å etablere et innendørs oppholdssted åpent og tilrettelagt for ungdom. Her kan det legges til rette for sosialt samvær og enkle aktiviteter, særlig med tanke på ungdommene som bruker utendørsaktivitetene. I tillegg til selve arealet og toalettfasilitetene, vil innfrielse av denne opsjonen gjøre det mulig å utnytte arealet under basishallen for turn, til et delvis innebygd/overbygd utendørsareal. Der kan man få til en utvidelse av foreksempel skateanlegget, som da vil kunne gi et tilbud innendørs på vinterstid og ved dårlig vær. Det vil også gjøre det enklere å dele opp hele skateanlegget i ulike vanskelighetsgrader/aldersgrupper. Parkour er en annen mulig aktivitet som kan legges hit. Dette vil bli sett i sammenheng med planleggingen av uteområdet (eget delprosjekt). Alternativt kan dette arealet brukes som utstyrspool eller lager for større utstyr. Det forutsettes at ungdom blir med i utviklingen/planleggingen av dette arealet, slik at det blir mest mulig tilpasset ungdommens egne ønsker og behov.

Kulturhuset – oppgradering av fasader

Det var i budsjett 2018 bevilget 1,2 mill. kroner til oppgradering av fasader og bygningskropp (Molde Eiendom KF) og 0,2 mill. kroner til sikringstiltak med brann og rømning (Molde kommune). Disse to prosjektene samles nå i Molde Eiendom og videreføres til 2019. Det bevilges 1,4 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Kulturhuset – utredning tekniske anlegg

De tekniske anleggene i kulturhuset er nedslitt og det er behov for en kartlegging av hvilke tiltak som må settes i verk. Det avsettes 0,2 mill. kroner til tiltaket i 2019.

Reknesbanen

Den nye varmeløsningen som ble etablert på Reknesbanen i 2016 fungerer ikke. Det ble lagt frem en egen hastesak for Molde formannskap i oktober 2018. Der ble det gjort vedtak om å etablere en ny, permanent varmeløsning på banen basert på eksisterende røranlegg fra 2008. Det ble bevilget 2,0 mill. kroner til tiltaket i

2018 (ubrukte lånemidler), mens ytterligere 2,95 mill. kroner bevilges i 2019. Det legges til grunn at tiltaket delfinansieres ved økonomisk kompensasjon fra leverandøren.

Træffhuset – garasje og lager

Det er behov for garasje/lager/bodplass i tilknytning til Træffhuset/Molde arena. Bygget skal huse materiell og maskiner knyttet til helårsdrift av anleggene i Molde idrettspark, samt friområder som kulturtjenesten ved idrett og friluftsliv har ansvar for. Det ble bevilget 2,0 mill. kroner i 2018, og ubrukt ramme på 0,5 mill. kroner bevilges på nytt for 2019.

Uteområde Molde idrettspark

Uteområdet for egenorganisert aktivitet, planlegges gjennomført parallelt med bygging av nytt Idrettens Hus og skal stå ferdig i august 2020. Prosjektet vil få spillemidler og tilskudd fra Møre og Romsdal fylkeskommune gjennom prosjektet «Byen som regional motor». Den opprinnelige kostnadsrammen for prosjektet fra 2015 (13,2 mill. kroner inkludert parkering) er korrigert for prisstigning. Det bevilges 1,0 mill. kroner i 2019, og avsettes 13,8 mill. kroner i 2020.

Utleieboliger

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Anskaffelse og renovering av kommunale boliger	8219			30 000	30 000	30 000	30 000
Gotfred Lies plass 1 - totalrenovering	NY		500	500			
Hotel Nobel	8250	79 000		19 000	1 000		
Reknes terrasse	8264	100 000		1 000	23 000	58 100	
				50 500	54 000	88 100	30 000

Anskaffelse og renovering av kommunale boliger

Molde Eiendom KF forvalter og drifter kommunens boligportefølje på cirka 600 boenheter. På grunn av endrede behov, vil det hvert år være behov for å anskaffe nye boliger. Dette må skje i henhold til vedtatt boligsosial handlingsplan og føringer lagt i det boligsosiale programarbeidet som kommunen gjennomfører i samarbeid med Husbanken og ni andre kommuner i Midt-Norge. Dette arbeidet har som hovedmålsetting å fremskaffe og opprettholde boliger til de mest vanskeligstilte innbyggerne i kommunen. I dette arbeidet må en også foreta en gjennomgang for å kartlegge beboerne i kommunale boliger med tanke på å få til rotasjon i den kommunale boligmassen. Til dette spesielt, men også generelt, må Husbankens virkemidler i form av startlån, tilskudd og bostøtte brukes målrettet.

I anskaffelsen av nye og mer egnede boliger, må også tilgjengelige virkemidler brukes. Her må det arbeides for at kommunen etablerer en mer fullverdig omsorgstrapp, der bofellesskap og bokollektiv med heldøgns omsorg prioriteres. I tråd med kommunens boligsosiale programarbeid, skal det i perioden anskaffes en god del nye boliger. Nobel omsorgsboliger med til sammen 25 boenheter vil bli ferdigstilt og tatt i bruk våren 2019.

Det ligger også store forventninger til at kommunen skal kunne finne gode samarbeidsformer med aktørene i markedet for kunne nå sine målsettinger. Det arbeides særskilt med dette.

Det må også vurderes hvilke boliger i den kommunale boligporteføljen som kan selges, enten til de som bor der i dag eller på det åpne markedet, slik at vedtatte handlingsplaner om rotasjon i den kommunale boligmassen etterfølges.

Utover særskilte bevilgninger til Nobel omsorgsboliger og Reknes terrasse, bevilges det 30 mill. kroner i 2019, og det avsettes også 30 mill. kroner de påfølgende årene i økonomiplanperioden. Dette benyttes til renovering, utbedring og enkeltanskaffelser, samt realisering av mindre utbyggingsprosjekt.

Gotfred Lies plass 1 – totalrenovering

I Gotfred Lies plass 1 er det et heldøgnsbemannet bofellesskap med til sammen 22 boenheter, samt 8 gjennomgangsboliger. Bygningen har behov for renovering. Det bevilges 0,5 mill. kroner i 2019 til analyse og

kartlegging av utbedringsbehov.

Hotel Nobel

Nobel omsorgsboliger, med til sammen 25 boenheter, er under realisering. Prosjektet er noe forsinket, og vil bli tatt i bruk i april-mai 2019. Kostnadsrammen for prosjektet er 79,0 mill. kroner. Det bevilges 19,0 mill. kroner til prosjektet i 2019, og avsettes 1,0 mill. kroner i 2020.

Reknes terrasse

Kommunen kjøpte i 2016 (sak PS 52/16) tre eiendommer i Bjørnstjerne Bjørnsons veg. Dette med hensikt om å fremskaffe sentrumsnære boliger til bruk i kommunens boligsosiale arbeid. Det ble i 2017 arbeidet med utforming av prosjektet blant aktuelle enheter i kommunen. I 2018 har arbeidet stoppet opp, blant annet i påvente av avklaring av løsning for Fabrikkevegen.

Det vil bli lagt frem egen sak for endelig godkjenning av prosjektet når detaljprosjektering er utført og endelige kostnader er fastlagt. Det bevilges 1,0 mill. kroner til videre planlegging i 2019 og avsettes 23,0 mill. kroner i 2020 og 58,0 mill. kroner i 2021.

Andre bygg

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Brannkonsept og utbedringer	NY		1 500		1 500		
Enøk – kommunale bygg	4250			1 030	1 060	1 090	1 110
Investeringsmidler akutte behov	1010			2 060	2 110	2 170	2 230
Nytt krisesenter	5519	67 000		1 100			
				4 190	4 670	3 260	3 340

Brannkonsept og utbedringer

Det er krav i henhold til forskrift om brannforebygging at det skal foreligge et brannkonsept eller brannteknisk tilstandsanalyse for det enkelte bygg. Dette må lages for de bygg der kravet ikke oppfylles i dag, og eventuelle tiltak som brannkonseptet foreslår må gjennomføres. Det avsettes 1,5 mill. kroner til tiltak i formålsbygg i 2020.

Enøk – kommunale bygg

De siste årene har Molde Eiendom KF kartlagt og arbeidet med energieffektivisering av kommunale formålsbygg med tanke på å få besparelser i kommende driftsbudsjett. Det bevilges 1,0 mill. kroner i 2019 og avsettes 1 mill. kroner hvert år i planperioden. Beløpene utover i perioden er prisjustert.

Investeringsmidler akutte behov

Med en stor portefølje av formålsbygg og utleieboliger vil det i løpet av året alltid dukke opp behov som må takles der og da for å unngå driftsstans eller andre uforutsette hendelser. Investeringsmidlene ble redusert i revidert budsjett 2017, og 2,5 mill. kroner ble overført til driftsbudsjettet. Det bevilges knappe 2,1 mill. kroner i 2019 og avsettes 2,1 mill. kroner hvert år i planperioden. Beløpene utover i perioden er prisjustert.

Nytt krisesenter

Krisesenteret ble tatt i bruk i 2016, men ikke alle kostnader som var budsjettet i 2018 blir utbetalt. Ubenyttet bevilgning på 1,1 mill. kroner videreføres til 2019.

Drift

Molde Vann og Avløp KF er et kommunalt foretak med ansvar for den kommunale vannforsyningen og avløpshåndteringen. Foretaket har eget styre som er direkte underlagt kommunestyret i henhold til lov om kommunale foretak.

Foretaket har 50 ansatte. Foretaket forvalter, drifter og utvikler 259 km hovedvannledning og 352 km med hovedledninger for avløpsvann og overvann. Foretaket har forvaltnings- drifts- og vedlikeholdsansvar for to større vannrenseanlegg og 13 større avløpsrenseanlegg.

Foretaket har også fått delegert kommunens ansvar for oppfølging av renovasjon. Foretaket utfører, etter en bestilling fra basisorganisasjonen, tjenester på miljøområdet for basisorganisasjonen, dette blir refundert foretaket til selvkost.

Foretaket er en ren selvkostvirksomhet som i utgangspunktet har 0,- kroner i økonomisk ramme. Det vil si at foretaket ikke har mer enn det som kommer inn i gebyrinntekter og andre inntekter. Eventuelle merinntekter ved årets slutt avsettes til bundne fond.

Det er styret i Molde Vann og Avløp KF som utarbeider endelig budsjett for foretaket. Budsjettet henger imidlertid tett sammen med gebyrsaken for vann-, avløp-, slam- og renovasjonsgebyrene som går til kommunestyret til sluttbehandling.

Foretaket er med i et benchmarkingsprogram i regi av Norsk vann og alle deler av foretaket legger vekt på være kostnadseffektive.

Kommentarer til samhandling

Molde Vann og Avløp KF er en del av konsernet Molde kommune og blir med det styrt av alle overordnede planer og vedtak gjort i kommunestyret.

I forbindelse med budsjettarbeidet er det dialog mellom administrasjonen i basisorganisasjonen og administrasjonen i Molde Vann og Avløp KF på fastsetting av grunnlaget for gjensidige tjenestekjøp mellom organisasjonene.

I budsjettet for 2019 er det lagt til grunn kjøp av støttefunksjoner fra basisorganisasjonen på 5 529 000 kroner.

Investering

Hele 1 000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Investeringer							
Avløp	4008			58 850	40 000	20 000	20 000
Vannforsyning	4007			54 400	40 000	20 000	20 000
Slam	4009			350			
Sum investeringer				113 600	80 000	40 000	40 000
Finansiering							
Bruk av lån				113 600	80 000	40 000	40 000
Sum finansiering				113 600	80 000	40 000	40 000
Balansering				0	0	0	0

Kommentar til investeringen

Låneopptak til foretakets investeringer skjer i regi av Molde kommune. Foretaket låner fra basisorganisasjonen, til gjennomsnittlig innlånsrente. I 2019 er det budsjettert med 1,9 pst. innlånsrente. Samlet utlån fra basisorganisasjonen til Molde Vann og Avløp KF er på 521,5 mill. kroner per 1. januar 2018.

Styret vedtar de enkelte investeringsprosjektene innenfor den rammen kommunestyret setter. I tillegg fremmes større investeringer for styret og kommunestyret som egne saker.

Investeringene bestemmes av tilstanden på gamle rør, nye byggefelt og av statlige føringer. Molde har fortsatt mange gamle ledninger, og dette gjør at lekkasjetallene er for høye. I 2019 legges det opp til en utskifting av 1,7 pst. av vannledningene og 0,6 pst. av avløpsledningene. Rehabiliteringen av det andre store avløpsrenseanlegget på Cap Clara startes opp i 2019. Av store investeringer innenfor vannområdet så er det lagt inn midler til bygging av et høydebasseng ovenfor industriområdet på Hjelset samt oppstart på rehabilitering dam Øverlandsvatnet.

Drift

Moldebadet KF ble etablert 29. mars 2007 og åpnet 10. april 2010. Foretaket skal i henhold til vedtektene, på kommunens vegne, eie og besørge god forvaltning og drift av Moldebadet. Moldebadet skal stimulere til å bedre folkehelsen. Moldebadet skal være et tilbud som gjør Molde til en mer attraktiv by å bo i og besøke. Disse målene kan nås gjennom kontinuerlig utvikling av foretaket.

Sameiet Gideonvegen 1

Sameiet består av eierne Molde kommune og Angvik eiendom. Styrets hovedoppgave er å få til god samhandling i huset og sørge for at bygget og uteområdet holdes i god stand og fremstår som rent og ryddig. Styret fordeler fellesutgiftene, utarbeider avtaler, samt andre forhold vedrørende daglig drift.

Eiendommen er delt i følgende tre eierseksjoner:

- Seksjon 1: Molde kommune v/Moldebadet KF – 49,8 pst.
- Seksjon 2: Seilet Hotell Eiendom AS – 35,2 pst.
- Seksjon 3: Parkgården AS – 15,0 pst.

Moldebadet KF

Moldebadet har et marked bestående av ulike brukere. Disse kan deles inn i følgende områder: vanlig publikum, skole, idrett, helse, lag og organisasjoner, bedrifter og turister.

Samhandling

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Dekning av kapitalutgifter	6 514	6 680	6 573	6 449	6 334
Tidligere rammetrekk	-483	-483	-483	-483	-483
K-sak 41/17 – budsjettrevisjon I – økt kommunalt tilskudd					
Dekning av finansutgifter – egne investeringer	-219	-444	-437	-430	-422
Sum	5 812	5 753	5 653	5 536	5 429
Dekning av underskudd 2017	2 812				
Sum før momskompensasjon og kjøp av tjenester	8 624	5 753	5 653	5 536	5 429
Kompensasjon mva drift	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Kjøp av tjenester som regnskap, lønn, IKT etc.	-428	-442	-442	-442	-442
Totalsum	6 996	4 111	4 011	3 894	3 787

Kommentarer til samhandling

Moldebadet er et flott bygg både arkitektonisk, teknologisk og med tanke på universell utforming. Foretaket er eier og drifter av bygget. Styret har signalisert at vedlikeholdet skal tas fortløpende, og at eventuelle påfølgende investeringer skal gjøres i samsvar med prinsipper og intensjoner nedfelt i grunnprosjektet.

Kommunestyret har vedtatt 7 hovedmål for Moldebadet

1. Hele Moldebadet skal i størst mulig grad være tilgjengelig for besøkende i den ordinære åpningstiden.
2. Moldebadet skal være et synlig og profilert anlegg for barnefamilier, ungdom, seniorer, fysisk aktive og livsnytere. Organisert idrett har sin definerte plass i anlegget, og det tilrettelegges for treninger og aktiviteter for denne gruppen.
3. Moldebadets besøkende skal ha en positiv opplevelse av både anlegg og service.
4. Moldebadet skal utvikle ulike kurs med egne instruktører.

5. Moldebadets ansatte skal ha god kompetanse om produktet og være lojale mot bedriftens verdier.
6. Moldebadet skal kontinuerlig vedlikeholde bygg og utstyr for å få en mest mulig rasjonell økonomisk drift, og anlegget skal være rent og innbydende for de besøkende.
7. Moldebadet skal, i samarbeid med Bris trening og Klinikk Hud og Spa, arbeide for å bedre folkehelsen. Badet skal bidra til å tilrettelegge slik at besøkende får gode og tilpassende tilbud gjennom godt samarbeid og nye felles prosjekter.

Moldebadet skal være åpent og til for alle. Badet skal yte god service og ha stort fokus på driftshygiene og sikkerhet. Samtidig forventes det at Moldebadet skal driftes i balanse.

Badets inntektsgrunnlag

Moldebadet hadde i 2016 en ekstern gjennomgang foretatt av tre konsulenter. Rapporten viser at billettprisene harmonerer med prisnivået ved bad det er naturlig å sammenligne seg med. Antall besøkende er godt, men har blitt litt redusert de siste årene. Potensialet for en ytterligere inntektsøkning antas derfor å være begrenset. Foretaket arbeider kontinuerlig mot et høyt besøkstall gjennom å legge vekt på aktivt salg, mer satsing på markedsføring, bygge opp flere tilbud med inntektsgivende kurs og tilby pakkeløsninger for skole og institusjoner. I oktober 2017 har foretaket investert i ERP system i resepsjon og kafe som vil effektivisere driften.

Badets utgifter og driftsbalanse

Foretaket har siden oppstarten gått med underskudd og administrasjonen har arbeidet kontinuerlig for å øke inntektene og effektivisert driften.

Den eksterne gjennomgangen, så på badefaglig drift og teknisk drift/bygg. Rapporten konkluderte med at Moldebadet drifter bra, og på badefaglig drift er det gjort små tiltak der driften er justert. På den tekniske siden, bevilget kommunestyret investeringsmidler til ombygging av det tekniske anlegget i kjeller til mer automatisering. Ombyggingsprosjektet startet 1. desember 2017 og har gitt gode resultater.

Moldebadet KF er i 2019 bevilget 5,8 mill. kroner i rammeoverføring fra Molde kommune. Denne summen består av dekning av finansutgifter på det opprinnelige bygget på 6,7 mill. kroner, rammetrekk på 0,5 mill. kroner og trekk på 0,4 mill. kroner for finansutgifter knyttet til investeringer foretaket har utført etter oppstart. Som en del av samhandlingen overfører foretaket i tillegg 1,2 mill. kroner i momskompensasjon til morselskapet. Foretaket betaler også 0,4 mill. kroner for de tjenestene morselskapet yter som regnskap, IKT, lønn med mere. De øvrige driftsutgiftene skal dekkes fullt ut av foretakets inntekter.

Foretaket er inne i 9. driftsår og opplever flere tekniske utfordringer som påvirker økonomien. Erfaringer på landsplan tilsier at bygget vil kreve ulike utskiftings når det er mellom 8 og 10 år gammelt, hvilket vil si at vedlikeholdsbehovet vil øke.

Foretaket ser at det vil bli svært krevende å drifte i balanse med denne rammen.

Fellesnemnda for nye Molde kommune vedtok i juni 2018 å endre organiseringen av Moldebadet KF fra 1. januar 2020. Endringen innebærer at det kommunale foretaket avvikles, og at driften av Moldebadet innlemmes i basisorganisasjonen til nye Molde kommune, organisert under sektor for oppvekst, kultur og velferd.

Investering

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Investeringer							
Teknisk anlegg	5535	3 000		300			
Sum investeringer				300			
Finansiering							
Bruk av lån				240			
Momskompensasjon				60			
Tilskudd investering							
Sum finansiering				300			
Balansering				0	0	0	0

Kommentar til investeringen

Kommunestyret bevilget i sak 5/17 investeringer i tekniske anlegg i Moldebadet for 3,0 mill. kroner i 2017, som ble bevilget på nytt i budsjett 2018. Prosjektet er godt i gang men vil også ha noen utbetalinger i 2019. 0,3 mill. kroner videreføres til 2019.

Drift

All havnedrift som tidligere lå i Molde Havnevesen KF, ble overført til et nyetablert interkommunalt havnevesen som fikk navnet Molde og Romsdal Havn IKS. Fra 1. januar 2007 ble alle ansatte i Molde Havnevesen KF overført til Molde og Romsdal Havn IKS. Molde Havnevesen KF eier fortsatt alle havneinnretninger i Molde havn, og er således Molde kommunes eiendomsselskap i havna. Molde Havnevesen KF har et eget styre som er politisk oppnevnt av Molde kommune.

Molde Havnevesen KF har leieinntekter fra Molde og Romsdal Havn IKS. Hovedtall fra drifts- og investeringsbudsjettet går frem av tabell nedenfor.

Driftsbudsjett

Hele 1000

	Budsjett	
	2018	2019
Driftsinntekter	1 500	1 300
Driftsutgifter	-2 630	-2 650
Brutto driftsresultat	-1 130	-1 350
Finansresultat	-1 362	-1 057
Motpost avskrivninger	2 600	2 620
Netto driftsresultat	108	213
Interne finanstransaksjoner	-108	-213
Regnskapsmessig mindreforbruk	0	0

Investering

Investeringsbudsjett

Hele 1000

	Budsjett	
	2018	2019
Investeringer		2 000
Avsetning til ubundet investeringsfond	600	200
Sum finansieringsbehov	600	2 200
Inntekter ved salg av Strandgata 8	500	
Bruk av eksterne lånemidler		2 000
Overføring fra driftsbudsjettet	100	200
Sum finansiering	600	2 200
Balansering	0	0

Kommentar til investeringen

Molde Havnevesen KF har ingen driftsmessig samhandling med Molde kommune. Investeringsbudsjettet blir dekt av foretakets egne midler og eksterne lånemidler.

Drift

Samhandling

Hele 1000

	Revidert 2018	Budsjett 2019	Økonomiplan		
			2020	2021	2022
Opprinnelig budsjett 2018 / utgangspunkt 2019–2022	10 959	11 024	11 163	11 159	11 155
Lønns- og prisvekst	65	143			
Lønnsoppgjør kap. 4 – 2018	65	109			
Prisjustering med 1,85 pst. på utvalgte utgiftsposter		34			
Andre rammeendringer		-4	-4	-4	-4
Rentekompensasjon knyttet til Den norske kirke		-4	-4	-4	-4
Ny driftsramme	11 024	11 163	11 159	11 155	11 151

Kommentar til samhandlingen

Med utgangspunkt i rammeoverføringen fra Molde kommune har Molde kirkelige fellesråd ansvar for å utføre følgende oppgaver:

- økonomiske og administrative oppgaver for kirken i Molde
- drift og vedlikehold av kirker og kirkelige kontorer
- arbeidsgiveransvar for lokalt kirkelige ansatte
- utarbeidelse av mål og planer

Forvaltning, herunder ansvar for drift og vedlikehold av gravplassene i kommunen, er fellesrådets ansvar. Praktisk skjøtsel av gravplassene utføres i henhold til avtale om tjenesteyting av kommunens avdeling for park og idrett.

I tillegg til kommunal finansiering, mottar og forvalter fellesrådet statlige midler til spesifiserte formål. Det statlige tilskuddet er øremerket og gir lite handlingsrom utover lønnsrefusjon til angitte stillinger.

Kirken i Molde består av fem sokn fordelt på to samarbeidsområder. De er organisert med to staber, hvorav ansatte knyttet til domkirken og fellesrådets administrasjon er samlokalisert i Gotfred Lies plass 4.

Molde kirkelige fellesråd dekker utgifter til lønn og utstyr for de ansatte i soknene slik at gudstjenester og kirkelige handlinger, diakoni, kirkemusikk, forkynnelse og trosopplæring, som menighetsrådene har virksomhetsansvar for kan gjennomføres. Kirkens arbeid bidrar til et variert og betydningsfullt tilbud av aktiviteter til byens befolkning. Det gjennomføres ukentlig mange aktiviteter som engasjerer barn, unge og voksne i kommunen. Kirkens ansatte er gjennom dette til stede i en stor bredde av innbyggernes livsfaser som er fylt med både sorg og glede.

Rammen for 2019 innebærer mulighet til å videreføre driften på noenlunde samme nivå som i 2018. Det legges opp til at endrede eksterne forutsetninger som gir økte utgifter vil søkes løst innenfor rammen.

Investering

Hele 1000

	Prosjekt	Totalramme		Budsjett 2019	Økonomiplan		
		gjeldende	ny		2020	2021	2022
Gravplassutvidelse Røbekk	5609	30 000	35 000	18 000	5 000		
Sum investeringer				18 000	5 000		

Gravplassutvidelser

Kommunestyret vedtok i sak 75/18 en reduksjon av investeringsrammen for kirkelig fellesråd med 9,5 millioner kroner til utvidelse av gravplass Røbekk.

Det siste feltet ved Tøndergård gravplass er tatt i bruk og vil snart være fullt. Røbekk gravplass vil kunne benyttes til 2021. For å opprette tilstrekkelig antall gravplasser for hele byen for de neste 50 år, er det nødvendig med 3 500 nye graver. Til dette må en ny gravplass på 30 dekar opparbeides. Grunnerverv av areal på Røbekk ble gjennomført i 2017 og planleggingen har startet. Som følge av vanskelige grunnforhold må det skiftes ut mye masse, og kostnadene blir derfor betydelig høyere enn tidligere anslått. Det ble bevilget 10,0 mill. kroner i 2018 og avsatt ytterligere 14,0 mill. kroner i 2019 i gjeldende økonomiplan. Som følge av kostnadsøkningen, foreslås det nå en trinnvis utbygging der det legges til rette for nødvendig gravplasskapasitet for kistegraver frem til 2035. Dette er anslått til 35,0 mill. kroner. I tillegg er det ønskelig at et blir etablert et driftsbygg på området etter hvert som det blir fylt opp. Det bevilges 27,5 mill. kroner i 2019 og avsettes 5,0 mill. kroner i 2020 til tiltaket.

BUDSJETTSKJEMA

Budsjettskjema 1A

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Skatt på inntekt og formue	749 627 483	786 437 000	808 016 000
Ordinært rammetilskudd	604 166 424	613 091 000	663 094 000
Skatt på eiendom	95 460 853	94 023 000	97 620 000
Andre direkte eller indirekte skatter	28 942	20 000	20 000
Andre generelle statstilskudd	155 211 996	103 886 000	89 423 000
Sum frie disponible inntekter	1 604 495 697	1 597 457 000	1 658 173 000
Renteinntekter og utbytte	13 169 140	10 315 000	11 906 000
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	5 802 281	1 840 000	1 900 000
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	31 920 477	33 384 000	40 490 000
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-	-	-
Avdrag på lån	62 075 653	67 931 000	67 954 000
Netto finansinntekter/finansutgifter	-75 024 709	-89 160 000	-94 638 000
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	-	-	-
Til ubundne avsetninger	66 813 432	18 063 000	5 171 000
Til bundne avsetninger	52 818 387	407 000	337 000
Bruk av tidligere regnskapsmessig mindreforbruk	59 248 432	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	-	-	-
Bruk av bundne avsetninger	8 822 557	17 422 000	22 595 309
Netto avsetninger	-51 560 830	-1 048 000	17 087 309
Overført til investeringsbudsjettet	-	-	-
Til fordeling drift	1 477 910 159	1 507 249 000	1 580 622 309
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 455 072 216	1 507 249 000	1 580 622 309
Mer/mindreforbruk	22 837 944	0	0

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Driftsinntekter			
Brukerbetalinger	89 730 605	88 548 000	90 225 000
Andre salgs- og leieinntekter	98 129 810	96 186 000	95 992 000
Overføringer med krav til motytelse	322 580 351	261 145 000	276 957 324
Rammetilskudd	604 166 424	613 091 000	663 094 000
Andre statlige overføringer	155 211 996	103 886 000	89 423 000
Andre overføringer	6 030 349	1 640 000	1 460 000
Skatt på inntekt og formue	749 627 483	786 437 000	808 016 000
Eiendomsskatt	95 460 853	94 023 000	97 620 000
Andre direkte og indirekte skatter	28 942	20 000	20 000
Sum driftsinntekter	2 120 966 813	2 044 976 000	2 122 807 324
Driftsutgifter			
Lønnsutgifter	1 092 470 648	1 107 606 000	1 139 728 856
Sosiale utgifter	273 499 040	292 735 000	303 504 566
Kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjon	296 703 456	274 318 000	273 524 210
Kjøp av tjenester som erstatter tjenesteproduksjon	219 954 328	227 901 000	258 139 302
Overføringer	188 263 623	175 908 000	189 693 603
Avskrivninger	33 452 453	0	35 122 000
Fordelte utgifter	-99 447 294	-123 350 000	-118 983 904
Sum driftsutgifter	2 004 896 253	1 955 118 000	2 080 728 633
Brutto driftsresultat	116 070 560	89 858 000	42 078 691
Finansinntekter			
Renteinntekter og utbytte	13 169 140	10 315 000	11 906 000
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	5 802 281	1 840 000	1 900 000
Mottatte avdrag på utlån	150 276	500 000	400 000
Sum eksterne finansinntekter	19 121 697	12 655 000	14 206 000
Finansutgifter			
Renteutgifter og låneomkostninger	31 920 477	33 384 000	40 490 000
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-	-	-
Avdrag på lån	62 075 653	67 931 000	67 954 000
Utlån	249 807	150 000	50 000
Sum eksterne finansutgifter	94 245 937	101 465 000	108 494 000
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-75 124 240	-88 810 000	-94 288 000
Motpost avskrivninger	33 452 453	-	35 122 000
Netto driftsresultat	94 419 995	21 930 000	1 048 000
Interne finanstransaksjoner			
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	59 248 432	-	-
Bruk av disposisjonsfond	-	-	-
Bruk av bundne fond	8 822 557	17 422 000	22 595 309
Sum bruk av avsetninger	68 070 990	17 422 000	22 595 309
Overført til investeringsregnskapet	-	-	-
Dekning av tidligere års regnskapsmessig merforbruk	-	-	-
Avsatt til disposisjonsfond	66 813 432	18 063 000	5 171 000
Avsatt til bundne fond	52 818 387	407 000	337 000
Sum avsetninger	119 631 819	18 470 000	5 508 000
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	22 837 944	0	0

Budsjettskjema 2A

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Investeringer i anleggsmidler	69 382 316	340 790 000	372 737 000
Utlån og forskutteringer	36 298 327	-	-
Kjøp av aksjer og andeler	1 067 168	1 100 000	1 100 000
Avdrag på lån	17 652 099	-	-
Dekning av tidligere års udekket	1 717 395	-	-
Avsetninger	3 357 862	-	-
Årets finansieringsbehov	129 475 167	341 890 000	373 837 000
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	87 163 380	273 366 000	327 567 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	7 807 333	3 760 000	140 000
Tilskudd til investeringer	-	-	-
Kompensasjon for merverdiavgift	8 396 288	37 180 000	31 300 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	24 960 623	26 484 000	13 730 000
Andre inntekter	80 375	-	-
Sum ekstern finansiering	128 407 999	340 790 000	372 737 000
Overført fra driftsbudsjettet	-	-	-
Bruk av tidligere års udisponert	-	-	-
Bruk av avsetninger	1 067 168	1 100 000	1 100 000
Sum finansiering	129 475 167	341 890 000	373 837 000
Udekket/udisponert	0	0	0

Hovedoversikt investeringsbudsjett

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Inntekter			
Salg av driftsmidler og fast eiendom	5 307 333	3 760 000	140 000
Andre salgsinntekter	74 400	-	-
Overføringer med krav til motytelse	6 558 524	26 484 000	13 730 000
Kompensasjon for merverdiavgift	8 396 288	37 180 000	31 300 000
Statlige overføringer	-	-	-
Andre overføringer	-	-	-
Renteinntekter og utbytte	5 975	-	-
Sum inntekter	20 342 520	67 424 000	45 170 000
Utgifter			
Lønnsutgifter	-	-	-
Sosiale utgifter	-	-	-
Kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjon	52 594 728	293 610 000	323 437 000
Kjøp av tjenester som erstatter tjenesteproduksjon	-	-	-
Overføringer	15 384 229	47 180 000	49 300 000
Renteutgifter og omkostninger	1 403 359	-	-
Fordelte utgifter	-	-	-
Sum utgifter	69 382 316	340 790 000	372 737 000
Finanstransaksjoner			
Avdrag på lån	17 652 099	-	-
Utlån	36 298 327	-	-
Kjøp av aksjer og andeler	1 067 168	1 100 000	1 100 000
Dekning av tidligere års udekket	1 717 395	-	-
Avsatt til ubundne investeringsfond	3 296 887	-	-
Avsatt til bundne investeringsfond	60 975	-	-
Sum finansieringstransaksjoner	60 092 851	1 100 000	1 100 000
Finansieringsbehov	109 132 647	274 466 000	328 667 000
Dekket slik:			
Bruk av lån	87 163 380	273 366 000	327 567 000
Salg av aksjer og andeler	2 500 000	-	-
Mottatte avdrag på utlån	18 402 099	-	-
Overført fra driftsregnskapet	-	-	-
Bruk av tidligere års udisponert	-	-	-
Bruk av disposisjonsfond	-	-	-
Bruk av bundne driftsfond	-	-	-
Bruk av ubundne investeringsfond	1 067 168	1 100 000	1 100 000
Bruk av bundne investeringsfond	-	-	-
Sum finansiering	109 132 647	274 466 000	328 667 000
Udekket/udisponert	0	0	0

Anskaffelse og anvendelse av midler

	Regnskap 2016	Budsjett 2017	Budsjett 2018
Anskaffelse av midler			
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)	2 120 966 813	2 044 976 000	2 122 807 324
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)	20 336 545	67 424 000	45 170 000
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	127 193 151	286 021 000	341 773 000
Sum anskaffelse av midler	2 268 496 509	2 398 421 000	2 509 750 324
Anvendelse av midler			
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)	1 971 443 800	1 932 662 000	2 013 208 633
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)	67 978 957	340 790 000	372 737 000
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner	150 666 890	102 565 000	109 594 000
Sum anvendelse av midler	2 190 089 646	2 376 017 000	2 495 539 633
Anskaffelse - anvendelse av midler	78 406 863	22 404 000	14 210 691
Endring i ubrukte lånemidler	-38 962 600	-	-
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	-	-	-
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest	-	-	-
Endring i arbeidskapital	39 444 262	22 404 000	14 210 691
Avsetninger og bruk av avsetninger			
Avsetninger	147 545 020	18 470 000	5 508 000
Bruk av avsetninger	69 138 158	18 522 000	23 695 309
Til avsetning senere år	-	-	-
Netto avsetninger	78 406 863	-52 000	-18 187 309
Interne overføringer og fordelinger			
Interne inntekter med videre	132 899 747	123 350 000	154 105 904
Interne utgifter med videre	132 899 747	123 350 000	154 105 904
Netto interne overføringer	-	-	-

Kommunens garantiansvar

Hele 1000

	31.12.17	Garantiansvar utløper år
Mobarn Cecilienfryd Barnehage	1 138	2024
Mobarn Høgnakken Barnehage	3 362	2034
Studentsamskipnaden - Anestua barnehage	1 503	2026
Sum Husbanken	6 003	
Sekken Museumslag	235	2031
Romsdalsmuseet Eiendom AS	315	2021
Sportsklubben Rival	141	2020
Sum Sparebank 1 SMN	692	
Molde og Omegn Idrettsforening	527	2025
Sum Sparebanken Møre	527	
Molde Hestesportklubb *	540	2028
Sum Handelsbanken	540	
Molde Kino AS	13 320	2036
Akerhallen AS	9 321	2039
Sum KLP Kommunekreditt	22 641	
Stiftelsen Romsdalsmuseet **	3 500	2042
Tøndergård skole ***	1 283	2021
AS Regionteatret i Møre og Romsdal/Molde International Jazz Festival	31 658	2051
Stiftelsen Molde International Jazz Festival	11 759	2050
Molde Kulturbygg AS	61 483	2050
Sum Kommunalbanken AS	109 683	
Totalsum	140 085	

* Lån vedrørende sak 70/11 på 1,5 mill. ble innfridd i 2017. Garantiansvaret per 31.12.2017 knytter seg til ett lån.

** Garantibeløpet består av 50 pst. av det kommunale lånet gitt av Fræna kommune.

*** Garantibeløpet består av 40,1 pst. av restgjelden 31.12.2017

Saksprotokoll i Molde kommunestyre 20. desember 2018 – k-sak 75/17

1. Molde kommunestyre slutter seg til formannskapetets forslag til budsjett for 2019 og økonomiplan for perioden 2019–2022 med de endringer i forhold til rådmannens skisse som fremkommer av kommunestyrets behandling og vedtak.

I forhold til rådmannens skisse gjøres følgende endringer for 2019:

Drift

Styrking kultur

Støtte Rabalderfestivalen 2019: 100 000 kroner
Drift ungdomshus fra 2. halvår 2019: 300 000 kroner
Økt avsetning disposisjonsfond: 1 160 000 kroner

Inndekning

Reversert økt innslagspunkt ressurskrevende tjenester: 1 1560 000 kroner

Investering

1. Digitalisering i grunnskolen for mellomtrinnet; økt investeringsramme: 5,5 millioner kroner
2. Molde bydrift; styringssystem gatelys: 4,0 millioner kroner

Inndekning

Utvidelse gravplass Røbekk; reduksjon 2019: 9,5 millioner kroner
(fra 27,5 millioner kroner ned til 18,0 millioner kroner)

2. Budsjettet vedtas på rammenivå for hver enkelt avdeling og enhet.
3. Eiendomsskatten for 2019 skrives ut med 3,57 promille av eiendomsskattetaksten som er oppjustert med 0,42 pst. Oppjusteringen er beregnet ut ifra takstene i 2012.
4. Rådmannen får fullmakt til å foreta budsjettendringer mellom enhetene i kurante saker. Dette innbefatter blant annet endringer i oppgavefordeling, fordeling av bevilgningen på felles lønnsreservepott i samsvar med nye lønnsavtaler godkjent av formannskapet, fordeling av andre fellesutgifter hvor fordeling ned på den enkelte enhet ikke er kjent ved utarbeidelsen av budsjettet, endringer i rammetimetall mellom de ulike skolene som følge av naturlige endringer innenfor en politisk definert totalramme og flytting av tjenestetilbud fra en avdeling/enhet til en annen.
5. Igangsetting av nye investeringsprosjekt, eller utvidelser av allerede igangsatte prosjekt, skal ikke skje før nødvendige avklaringer og utredninger er foretatt, og nødvendige politiske vedtak er fattet. Igangsetting skal så skje på bakgrunn av skriftlig bestilling fra rådmannen ved kommunalsjef for plan og utvikling.
6. Rammene for driftsmessig samhandling mellom Molde kommune (morselskapet) og de kommunale foretakene og Molde kirkelige fellesråd, blir som beskrevet i egne kapitler.
7. Molde kommune bruker 534,7 mill. kroner i eksterne lån til finansiering av budsjetterte investeringer i henhold til vedlagte spesifikasjoner. Bruken fordeler seg slik: morselskapet: 252,6 mill. kroner, Molde Eiendom KF – formålsbygg: 167,9 mill. kroner, Molde Eiendom KF – utleieboliger: 0,4 mill. kroner, Molde Vann og Avløp KF: 113,6 mill. kroner og Moldebadet KF: 0,2 mill. kroner. Nytt lån, fratrukket eventuelle ubrukte lånemidler, forutsettes avdratt over investeringsenes levetid. Rådmannen gis fullmakt til å gjennomføre låneopptaket, herunder akseptere lånevilkårene.
8. I tillegg til låneopptak i pkt. 7, tar Molde kommune opp startlån i Husbanken på 75,0 mill. kroner for videreutlån. Vilkår følger av Husbankens regler for slike lån.
9. Med mindre annet følger av statlige direktiver med videre, skal kommunens avgifter, betalingssatser, og gebyrer for 2019 normalt indeksreguleres med forventet lønns- og prisvekst.
10. Ordførerens godtgjørelse for 2019 settes til 11 G. Godtgjørelse til varaordfører settes til 50,0 pst. av ordførerens godtgjørelse.

Behandling

Gerd Marit Langøy (H) fremmet følgende fellesforslag fra H, AP, KRF og V:

Endring punkt 1 under drift:

Styrking kultur

Støtte Rabalderfestivalen 2019: 100 000 kroner
Drift ungdomshus fra 2. halvår 2019: 300 000 kroner
Økt avsetning disposisjonsfond: 1 160 000 kroner

Inndekning

Reversert økt innslagspunkt ressurskrevende tjenester: 1 1560 000 kroner

Kim Thoresen-Vestre (SV) fremmet følgende forslag:

I forhold til rådmannens skisse gjøres følgende endringer for 2019:

Utgifter		
	Økt lærerressurs med 10 lærere med sikte på å få ned gruppestørrelser	10 000 000
	Økt voksentetthet i barnehage	5 000 000
	Økt timetall på skolesvømming	4 000 000
	Inndekning mot avkortning av barnetrygden for foreldre på sosialstønad	1 000 000
	Tilskudd til Hjertøybåten	500 000
	Tilskudd til lyntogforum Møre og Romsdal	50 000
	Tilføring av midler til tiltak funksjonshemmede	6 000 000
	Tilføring av midler til kulturskolen	200 000
	Støtte til Hjelset-Fram; skyss til Moldebadet for tapt fritidssvømming på Skjevik	400 000
UR	Tiltak i form av gratistilbud for ungdomsmiljøet	200 000
UR	Kulturtjenesten	1 500 000
	Utvida tilbud på helsestasjon for ungdom (helsesøster/helsebror)	500 000
	Innføring av forsøksprosjekt med skolefrukt i Moldeskolene	800 000
	Sum utgifter	30 150 000
Inntekter		
	Økt eiendomsskatt med 2,0 promille til 5,57 promille med bunnfradrag på 300 000 kroner	30 150 000

Ola Sønderland (MDG) fremmet følgende forslag:

MDG ønsker at Molde kommune i det kommende år skal etablere eit miljøfond.

Sjå til FN sambandet

United nations associatin of Norway, delmål 11 Bærekraft om byer og samfunn

For å ivareta disse mål:

I 2018, så utgjorde grunnlaget for utskrivning av eiendomsskatten ca 2,6 milliard. Kr 94 023 000,- utgjorde 3,58 promille.

Ved å auke eignedomsskatten med 2 promille, så ville kommunen ha fått inn ein auke på ca 5 million, dvs ca 99 000 000,-.

MDG ønskjer at administrasjonen skal auke eignedomsskatten med ein langt lavere prosentsats enn 2 promille, ja ned mot 10 % av denne, slik at Molde kommune frå og med 2019 etablerer eit miljøfond som set av i størrelsesorden på 440.000,- per år. Ein promille som er i storleik av dette beløp bes utrekna av administrasjonen.

Midlane er tenkt nytta som ein belønningpott til eit aksjeforetak, enten kommunalt, privat eller ein kombinasjon av disse som ønskjer å etablere sykkelutleie,

- bysykler i Molde, både vanlige og elsykler.

Kommunen skal hjelpe til med etableringa og areal til sykkelparkeringa rundt om. heilt frå Årø flyplass og vestover langt forbi Molde sentrum. Ein bør og vurdere om den austlege oppstillingsplassen skal vere Hjelset.

Døme:

Sykkelordninga i Oslo er eit samarbeid mellom Oslo kommune og Clear Channel Norway AS, der kommunen stiller offentlig reklameplass til rådighet, og får eit sykkeltilbod tilbake. Tilbodet finansieres av sykkelabonnenter, reklame på stativa etc.

Infrastructur Partner AS er operatør medeier og driver bysykkeltenesten på oppdrag frå Clear Channel Norway AS.

Målet er å etablere ein liknande modell, men der ein byrjar med å etablere eit fond som veks årlig slik at kapitalen vert stor nok til ei kvalitetsmessig etablering om 4-5 år.

Votering

Ordføreren avviste å votere over MDGs fremsatte forslag da forslaget ikke er egnet for votering.

Det ble votert samlet over SVs fremsatte forslag som falt med 5 (SV, MDG) mot 42 stemmer.

Innstillingens punkt 1 ble enstemmig vedtatt.

H, AP, KRF og Vs tilleggsforslag til innstillingens punkt 1 ble vedtatt med 43 mot 4 (FRP, U) stemmer.

Innstillingens punkt 2 ble enstemmig vedtatt.

Innstillingens punkt 3 ble enstemmig vedtatt.

Det ble votert samlet over innstillingen fra og med punkt 4 til og med punkt 10 som ble enstemmig vedtatt.

Til slutt ble det votert samlet over alle 10 punkter som ble enstemmig vedtatt.

KOMMUNESTYRETS ÅRLIGE EIENDOMSSKATTEVEDTAK

1. Det skrives ut eiendomsskatt på alle faste eiendommer i hele kommunen, jmfør eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 bokstav a.
2. Eiendomsskatten for 2019 skrives ut med 3,57 promille av gjeldende eiendomsskattetakst, jmfør eiendomsskatteloven § 13.
3. Det beregnes ikke bunnfradrag for 2019, jmfør eiendomsskatteloven § 11 annet ledd.
4. Eiendomsskatten skrives ut i fire terminer for 2019, jmfør eiendomsskatteloven § 25.
5. Skattetakstene kontorjusteres med 0,42 pst. for 2019, jmfør eiendomsskatteloven § 8 A-4. Takstgrunnlaget er oppjustert totalt 41,23 pst. siden forrige alminnelige taksering.
6. I medhold av eiendomsskatteloven § 7 bokstav a, kan kommunestyret for ett år av gangen innvilge fritak for eiendomsskatt for eiendom tilhørende stiftelser eller organisasjoner som tar sikte på å gagne kommunen, fylket eller staten, herunder:
  - forsamlingshus tilhørende menigheter og trossamfunn, kulturelle og humanitære organisasjoner
  - ikke-kommersielle daghjem, behandlingshjem, barnehager, studentboliger
  - skoler og musèer
  - klubbhus og idrettsdel av anlegg tilhørende idrettslag
7. I medhold av eiendomsskatteloven § 7 bokstav b, kan kommunestyret for ett år av gangen innvilge fritak for eiendomsskatt for bygning av historisk verdi med fredningsvedtak eller annen vernestatus.
8. I medhold av eiendomsskatteloven § 28, kan det for ett år av gangen søkes om nedsettelse eller ettergivelse av skatten dersom særlige grunner gjør det svært urimelig å kreve inn eiendomsskatten. Søknadsfrist er 1. februar i skatteåret for eiere av boliger, hytter og annen eiendom, og 1. oktober for eiere av borettslagsleiligheter.
9. Ved taksering og utskrivning benytter kommunen gjeldende eiendomsskattevedtekter og retningslinjer, i medhold av eiendomsskatteloven § 10.
10. Det skrives ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget (verk og bruk) redusert med én syvendedel i 2019 i medhold av overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første punktum. bygning og tomt overføres kategori næringseiendom. Skattesatsen på det særskilte skattetakstgrunnlaget er 3,57 promille i 2019.

OVERSIKT LÅN SOM BELASTER DRIFT

Lån som belaster drift

Hele 1 000

	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Plan- og utviklingsavdelingen	96 180	22 694	44 000	1 600
BRM - Det gyldne triangel		1 404		
BRM - Gangbru over Moldeelva (Mexico)	1 250			
Diverse erverv og tiltak	800	800	800	800
Flytting av øvingsanlegg	320			
Gruset gangveg Kringstad		1 440		
Infrastruktur Bolsøya	800			
Nytt SNR – andre konsekvenser Molde kommune	6 920			
Sentrumstiltak	800	800	800	800
Sjøfronten 1 (Storkaia–Torget)	46 400	-26 400		
Sjøfronten 2	4 000	44 640	42 400	
Sjøfronten 3 (Brunvoll–Elvemoloen)	33 900			
Sykkelparkering skoler	990	10		
Personal- og organisasjonsavdelingen	8 185	7 245	7 349	7 441
IKT-investeringer Molde kommune	2 220	3 280	3 384	3 476
Inventar renovering Storgata 31	2 000			
ROR-IKT – fellesinvesteringer	3 965	3 965	3 965	3 965
Skole	12 876	6 320		
Bergmo ungdomsskole – bytte hovedvarmerør	280			
Bergmo ungdomsskole – ny parkeringsløsning	240	2 720		
Bergmo ungdomsskole – tilleggsisolering og taktekking		2 400		
Bolsøya skole – trafikkikringstiltak	960			
Bolsøya skole – utvikling skolegård	1 100			
IPad-prosjektet	1 960			
Kvam skole – låssystem – adgangskontroll	336			
Langmyra skole – flytte ventilasjonsventiler og -kanaler	400			
Langmyra skole – ny automatikk varme og ventilasjon	2 240			
Langmyra skole – rehabilitering skolekjøkken	560			
Sellanrå skole – fase 3	4 320			
Skjevik barne- og ungdomsskole – ny elkjele	320			
Skjevik barne- og ungdomsskole – tekniske anlegg for gymsal og garderobes		1 200		
Skjevik barne- og ungdomsskole – utredning rehabilitering gymbygget	160			
Barnehage	36 720	63 520	400	400
Hatlelia barnehage	32 000	800		
Hauglegda – utskifting ventilasjonsanlegg		320		
Kommunale barnehager – tilpasninger	400	400	400	400
Lillekollen – ny barnehage	4 000	62 000		
St. Sunniva - utfasing oljekjel	320			
Helsetjenesten	800			
Medisinsk utstyr i sykehjem	800			
Pleie og omsorg	16 638	43 600	-25 900	
Bergmo omsorgssenter – asfaltering parkeringsplass	480			
Bergmo omsorgssenter – møbler	288			
Bergmo omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg	675			
Bergmo omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken	400			
Bergmo omsorgssenter – brannsikringstiltak	320			
Kleive omsorgssenter – brannsikringstiltak	720			
Glomstua omsorgssenter – kjøkken	400			

	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Glomstua omsorgssenter – varmpumpe og reservekjel		4 400		
Kirkebakken omsorgssenter – utskifting avdelingskjøkken	400			
Kleive og Skåla omsorgssenter – utredning		320		
Montering tilbakeslagsventiler omsorgssenter	3 200			
Råkhaugen omsorgssenter – pasientvarslingsanlegg	715			
Råkhaugen omsorgssenter – carport minibusser		1 280		
Råkhaugen omsorgssenter – lysarmaturer	400			
Råkhaugen omsorgssenter - utbygging	8 000	37 600	-25 900	
Skåla omsorgssenter – brannsikringstiltak	640			
Tiltak funksjonshemmede	2 160			
Enensenteret	320			
Oppgradering Røbekk	400			
Røbekk – ny automatikk, ventilasjonsaggregat og luftinntak	1 440			
Brann- og redningstjenesten	12 160	9 200		
Ny bil - tung redning		1 200		
Ny brannbil	4 160			
Ny brannstasjon Hjelset	8 000	8 000		
Molde bydrift	11 812	5 314	5 232	2 992
Asfaltering lag 2 Årølia vest			2 320	
Biler og maskiner	1 900	1 900		
Biler og maskiner – park	400	590		
Kommunale veger	1 232	1 264	1 304	1 336
Lager på Hjelset	3 200			
Trafikksikring	288	296	304	312
Trafikksikring – Eikrem	1 560			
Trafikksikring – Moldelivegen	2 000			
Veg- og gatelys	1 232	1 264	1 304	1 344
Kulturtjenesten	87 499	34 981	7 605	
Biblioteket - selvbetjeningsautomater		496		
Idrettens hus	84 727	27 290	5 875	
Kulturhuset – oppgradering av fasader	168			
Kulturhuset – utredning tekniske anlegg	160			
Reknesbanen	1 478			
Renovering lysløypa		375		
Tennisanlegg		840		
Træffhuset – garasje og lager	400			
Tråkkemaskin skiløyper			1 730	
Tursti Damefallet–Tusenårsvarden	-24			
Tursti Skihytta–Varden	-210			
Ungdomskvartalet (BRM)		940		
Uteområde Molde idrettspark	800	5 040		
Andre bygg	2 472	3 696	2 608	2 672
Brannkonsept og utbedringer		1 200		
Enøk – kommunale bygg	824	808	872	888
Investeringsmidler akutte behov	1 648	1 688	1 736	1 784
Kirkelig felle råd	27 500	5 000		
Gravplassutvidelse Røbekk	27 500	5 000		
Totalt lån som belaster drift	315 002	201 570	41 294	15 105

OVERSIKT LÅN SOM ER ELLER VIL BLI SELVFINANSIERENDE OVER TID

Tabellen under er en spesifisering av lån som er eller som vil bli selvfinansierende over tid. Nesten alt opptak av lån vil i utgangspunktet øke avdragene for kommunen. Noen av prosjektene i tabellen under vil være selvfinansierende fra første stund. Andre vil bli selvfinansierende på litt lengre sikt når kommunen for eksempel har fått solgt opparbeidede tomter.

Finansieringen kan skje på flere ulike måter:

- Kjøp og opparbeidelse av tomter skal dekkes av tomtkjøpere.
- Renter og avdrag startlån dekkes av lånetakere.
- Investeringer knyttet til utleieboliger dekkes av husleieinntekter i Molde Eiendom KF.
- Investeringer i Molde Vann og Avløp KF dekkes av abonnentene.
- Investeringer der den enkelte enhet dekker kapitalkostnadene selv.

Lån som ikke belaster drift

Hele 1000

	Budsjett 2019	Økonomiplan		
		2020	2021	2022
Molde kommune	185 996	98 400	78 000	113 000
Nytt SNR – grunnverv Hjelset	15 000	5 000	-5 000	
Opparbeidelse av tomtefelt boliger	80 000	10 000	-10 000	20 000
Opparbeidelse tomtefelt næring	11 000	6 000	1 000	
Nye elbiler	550	550		
Parkering - automatisk nummerskiltgjenkjenning	2 700			
Parkering - utredning parkering i sentrum BRM	300			
Trafikksikring – Eikrem	390			
Startlån – Husbanken	75 000	75 000	75 000	75 000
Feiing – nye biler	400	350		
Feiing – påbygg		1 500	17 000	18 000
RIUA – diverse utstyr	200			
Skanning av byggesaksarkiv	456			
Molde Eiendom KF	9 254	38 727	20 338	20 000
Idrettens hus	8 008			
Anskaffelse og renovering av kommunale boliger	21 000	18 000	18 000	20 000
Gotfred Lies plass 1 - totalrenovering	500			
Hotel Nobel	-22 000	800		
Reknes terrasse	866	19 927	2 338	
Nytt krisesenter	880			
Molde Vann og Avløp KF	113 600	80 000	40 000	40 000
Avløp	58 850	40 000	20 000	20 000
Slam	350			
Vannforsyning	54 400	40 000	20 000	20 000
Moldebadet KF	240			
Teknisk anlegg	240			
Lån som er selvfinansierende på sikt	309 090	217 127	138 338	173 000

FREMTIDIGE INVESTERINGER UNDER PLANLEGGING OG VURDERING

I investeringsbudsjettet er det flere prosjekter som ligger inne med planleggingsmidler. Totalkostnaden i prosjektet er ikke innarbeidet, da den er ukjent eller starter etter planperioden. Det er også flere større investeringsprosjekter som det ennå ikke er tatt stilling til eller avsatt planleggingsmidler til. Under er en liste over større prosjekter kommunen må ta stilling til i tiden som kommer, men som i varierende grad er hensyntatt i gjeldende økonomiplan. Prosjekter der noe planleggingsmidler ligger inne i økonomiplanen er merket med *.

- bypakke – 5 pst. egenfinansiering
- demografiendringer pleie og omsorg – økt antall omsorgsplasser
- Enseneteret – renovering/nybygg *
- fremtidig bruk av Røbekk
- Gotfred Lies plass 1 – totalrenovering *
- infrastruktur Bolsøya *
- Kulturhuset – tekniske anlegg *
- Lundavang
- ny barnehage Molde øst
- nye lokaler helsetjenesten
- parkeringsløsning idrettsparken
- Sellanrå skole – rehabilitering garderober i gymbygget
- Skjevik barne- og ungdomsskole – rehabilitering gymbygget *
- utbygging Kviltorp skole og/eller ny skole Årølia
- utvikling brannstasjonstomta Bolsønes
- utvikling og rehabilitering Kleive og Skåla omsorgssenter
- Årølivegen ny kryssløsning E39

INVESTERINGER DET IKKE ER FUNNET ROM FOR I PERIODEN

Tabellen under er en oversikt over de investeringer som ikke har fått plass i investeringsbudsjettet. Dette er prosjekter som enten har ligget i gjeldende økonomiplan og/eller behov som er spilt inn fra enhetene og foretakene. Første kolonne viser brutto ramme, og andre kolonne viser buk av lån som belaster drift.

	Brutto ramme	Lån som belaster drift
Plan- og utviklingsavdelingen	359 500	83 600
Kjøp av Lundavang	255 000	
Årølivegen øst	62 000	49 600
Gang- og sykkelveg Bolsøya	42 500	34 000
Personal- og organisasjonsavdelingen	500	400
Inventar renovering Storgata 31	500	400
Skole	38 310	30 648
IPad-prosjektet	4 440	3 552
Vågsetra skole – asfalt parkering for ansatte	500	400
Kvam skole – gymsal, port mot vest	200	160
Sellanrå skole – østfløy	10 000	8 000
Sellanrå skole – flytte brakkerigg	500	400
Nordbyen skole – bygge om fellesrom i SFO-bygget til grupperom	270	216
Kviltorp skole – rehabilitering gymbygget	19 200	15 360
Sekken oppvekstsenter - varmpumpe og belysning	2 500	2 000
Vågsetra skole – snuplass	400	320
Kleive oppvekstsenter - ombygging i barnehagen	300	240
Barnehage	2 100	1 680
Kommunale barnehager – uteområder	2 000	1 600
St. Sunniva - utredning rehabilitering	100	80
Ressurstjenesten	1 600	1 280
Fannestrandvegen 5 – rehabilitering av fasade	1 600	1 280
Pleie og omsorg	4 390	3 512
Glomstua omsorgssenter – kjøkken	3 440	2 752
Skåla omsorgssenter – heving tak carport	350	280
Glomstua omsorgssenter – sentralisert driftstyring	300	240
Skåla omsorgssenter – adgangskontroll	300	240
Tiltak funksjonshemmede	500	400
Røbekk – riving anneks	500	400
Brann- og redningstjenesten	900	900
Bil forebyggende avdeling	900	900
Molde bydrift	750	600
Utbedring Fjellbruvegen	750	600
Kulturtjenesten	400	345
Robotgressklipper Molde Stadion	150	120
Fuglsethallen – garasjeport østside	250	225
Utleieboliger	49 500	
Gotfred Lies plass 1 - totalrenovering	49 500	
Andre bygg	22 600	18 080
Fiber bispegården (Molde Eiendom)	200	160
Brannkonsept og utbedringer	1 500	1 200
Sykepleierskolen - rehabilitering	20 000	16 000
FDV-system	900	720
Totalt	481 050	141 445